INFORME FINAL

Estudi diagnosi de la pobresa i la vulnerabilitat social a la Comarca del Maresme

CED
Centre d'Estudis Demogràfics

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ I METODOLOGIA 1

ANÀLISI QUANTITATIVA

INTRODUCCIÓ. EVOLUCIÓ RECENT DE LA POBRESA A CATALUNYA I ESPANYA: UNA APROXIMACIÓ QUANTITATIVA 9

APLICACIÓ WEB 14

ÀMBIT ECONÒMIC 15

ÀMBIT LABORAL 29

ÀMBIT EDUCATIU 45

ÀMBIT SOCIOSANITARI 51

ÀMBIT HABITATGE 56

ÀMBIT DEMOGRÀFIC 69

ÀMBIT ASSISTENCIAL 91

ELS INDICADORS DE POBRESA I VULNERABILITAT SOCIAL 101

ANÀLISI QUALITATIVA

EL TESTIMONI DEL PERSONAL TÈCNIC MUNICIPAL I DEL TERCER SECTOR 113

RECULL DE PROBLEMÀTIQUES I PROPOSTES 138

EL CATÀLEG DE SERVEIS 149

CONCLUSIONS 169

Aproximació quantitativa: Centre d'Estudis Demogràfics. Equip investigador: Antonio López Gay (Investigador Principal), Teresa Antònia Cusidó, Julián López-Colás, Pau Miret, Anna Turu, Iñaki Permanyer i Albert Esteve.

Aproximació qualitativa: Liderada pel Gabinet d'Estudis Socials (Xavier Vallvé). Tasques de suport de l'equip del Centre d'Estudis Demogràfics.

INTRODUCCIÓ I METODOLOGIA

Introducció

No és aquesta la primera crisi econòmica que experimentem, però la seva actualitat fa que la sentim més a flor de pell. Tot i així, voldríem començar aquest estudi amb les paraules que escrivia Paco Candel arran de la recessió econòmica anterior (que –tot sigui dit de passada- tampoc havia estat la primera): "La crisi econòmica del 73 ha generat una nova pobresa. La tradicional la conformaven aquells qui, per la seva condició física, psicològica o educativa, no havien tingut accés a una feina, o bé l'havien perduda o eren membres de minories ètniques marginades per la seva aparença o pels seus costums. Els nous pobres són els qui han caigut per primer cop en la pobresa a causa de la desocupació generalitzada. Això inclou els desocupats del propi país i els immigrants, els joves que no han trobat la primer feina, nombroses dones, sobretot vídues, separades o abandonades pel marit, molts treballadors de l'economia submergida, infinitat de persones jubilades o retirades... Crec que no estar protegit per lleis laborals representa estar inclòs en aquesta nova pobresa."[1]

En termes teòrics podem definir la pobresa com l'absència de benestar, sigui a nivell individual o col·lectiu, des de la unitat mínima de la llar, passant per un barri o municipi, fins abastar una comarca o un país. En un àmbit més ampli, la vulnerabilitat social es caracteritza pel risc contrastat de caure en la pobresa, en qualsevol de les dimensions que tot seguit desgranarem. Així, en una estructura social polaritzada front a una ciutadania amb drets garantits per la legislació i amb un accés al mercat privat sense entrebancs econòmics insalvables, tenim a l'altre extrem una població pobre a la que només atenen els serveis socials des de l'àmbit públic i les entitats del tercer sector des d'un àmbit privat sense afany de lucre.

El treball que a continuació presentem aborda la situació de la pobresa i de la vulnerabilitat social a la comarca del Maresme. És la conjunció entre, per una part, l'atenta escolta del que ens han comunicat persones que estan a primera línia en l'ajuda a la població vulnerable i, per altra, l'anàlisi estadística de la informació de bases de dades. L'estudi és fruit d'un contracte signat entre el Consell Comarcal del Maresme i el Centre d'Estudis Demogràfics en maig de 2018 per a l'elaboració d'aquest estudi i s'ha desenvolupat durant 18 mesos. La proposta del Centre d'Estudis Demogràfics (CED) incloïa, a la vegada, la participació del Gabinet d'Estudis Socials (GES), que ha liderat l'aproximació qualitativa de l'estudi.

Quins són els objectius generals i específics de l'estudi?

L'estudi es planteja d'entrada dos grans objectius generals:

a) Realitzar una diagnosi sobre la situació de la pobresa i la vulnerabilitat a la comarca del Maresme i als seus municipis.
b) Identificar els serveis i les intervencions socials que s'estan duen a terme a la comarca, tant per part de les Administracions públiques com del tercer sector.

[1] Francesc Candel (1988), "La nova pobresa", Barcelona: edicions 62.

Aquests objectius generals es desdoblen en els següents objectius específics:

a. Conceptualitzar la pobresa en l'àmbit territorial del Maresme.
b. Identificar els col·lectius en situació de pobresa o en risc de vulnerabilitat social.
c. Aprofundir en el coneixement de les causes que condueixen a la pobresa i a la vulnerabilitat social.
d. Identificar els factors de risc i de protecció.
e. Identificar els agents, els recursos i els serveis que en l'àmbit públic i del tercer sector estan donant resposta a les necessitats de la població que es troba en situació de pobresa o de vulnerabilitat social a la comarca del Maresme.
f. Corroborar si els col·lectius identificats com a vulnerables corresponen als perfils atesos pels serveis i recursos detectats.
g. Identificar l'existència o no de buits en l'atenció de determinats perfils.
h. Valorar la possibilitat d'establir relacions entre els agents i els serveis públics locals i els del tercer sector i determinar com aquestes haurien de ser.

Com a fenòmens transversals i multidimensionals que no es limiten ni de bon tros a l'escassetat d'ingressos econòmics, l'estudi investiga les repercussions dels següents àmbits temàtics en la pobresa i en la vulnerabilitat:

a) L'economia.
b) El mercat de treball.
c) L'educació.
d) La salut.
e) L'habitatge.
f) La demografia.

Metodologia

Configuració de l'estudi: les òptiques quantitativa i qualitativa

L'estudi comprèn una doble aproximació complementària als fenòmens de la pobresa i la vulnerabilitat al Maresme:

a) Una aproximació quantitativa.
b) Una aproximació qualitativa.

Les dues òptiques són complementàries en el sentit que investiguen sobre els mateixos àmbits temàtics, és clar que en base a les seves pròpies metodologies. La diferència fonamental és que la primera es basa en dades objectives i la segona en les percepcions subjectives de, tanmateix, unes persones que per treballar a peu de carrer coneixen de primera mà les situacions de pobresa i de vulnerabilitat en els seus respectius municipis.

La primera òptica consisteix en: a) la selecció d'un nombre determinat d'indicadors i de bases de dades per a cadascun d'aquests àmbits temàtics en funció de la seva significació i de la disponibilitat de dades estadístiques desagregades a nivell municipal i inframunicipal; i b) l'anàlisi del que aquestes dades mostren sobre la pobresa i la vulnerabilitat a la comarca.

L'òptica qualitativa parteix de la celebració d'entrevistes i de grups de discussió amb diferents actors del municipi el desenvolupament dels quals descriurem a continuació. L'objectiu de totes aquestes sessions és conèixer la visió que tots aquests agents tenen de les situacions de pobresa i vulnerabilitat en els diferents municipis de la comarca així com les respostes que s'hi estan donant tant des del sector públic com des de les entitats del tercer sector.

En aquest sentit, un dels productes derivats d'aquesta vessant qualitativa de l'estudi és un catàleg de les accions, serveis i recursos socials esmerçats en l'atenció de les persones i de les famílies pobres o vulnerables que estableixi l'estat de la qüestió respecte als objectius específics e), f), g) i h) abans presentats.

Tot plegat, l'estudi consta de tres grans eixos o capítols:

a) L'anàlisi quantitativa.
b) L'anàlisi qualitativa i el catàleg de serveis.
c) Un capítol de conclusions i de recomanacions que s'alimenti dels resultats obtinguts i del contrast entre els resultats de les aproximacions quantitativa i qualitativa, que ha d'haver aportat, per una banda, un coneixement exhaustiu de les principals problemàtiques de la comarca en matèria de pobresa i vulnerabilitat; i, per l'altra, una anàlisi crítica de les respostes que se'ls hi estan donant.

Les característiques de l'estudi es varen presentar oficialment en una reunió que es va celebrar a la seu del Consell Comarcal del Maresme el dia 5 de juliol del 2018. Aquesta reunió va comptar amb la participació de representants del Consell Comarcal, d'un gran nombre d'interlocutors dels departaments de serveis socials dels municipis de la comarca, designats i convocats pel Consell Comarcal del Maresme en tots i cadascun dels municipis, i dels responsables de la realització de l'estudi.

En aquesta reunió es van exposar les línies mestres de l'estudi i com a punt de partença es va demanar als representants institucionals presents que en un temps breu presentessin les principals problemàtiques i reptes que, al voltant de la pobresa i l'exclusió, consideraven que afectaven els seus respectius municipis. La reunió va servir també per demanar la col·laboració dels interlocutors municipals tant amb vistes a la part quantitativa com a la part qualitativa de l'estudi per a presentar i debatre la metodologia a emprar en la vessant qualitativa, tal com s'exposa a continuació.

L'aproximació quantitativa.

Actualment, hi ha un consens molt ampli en que la pobresa va més enllà de l'esfera estrictament econòmica (per exemple: disposar d'uns ingressos molt baixos) i que engloba molts altres aspectes del benestar de les persones, com ara la possibilitat de participar activament en tots els àmbits de la vida social. Aquest caràcter complex i multidimensional obliga a adoptar una perspectiva global que

vagi més enllà dels indicadors monetaris clàssics amb els què tradicionalment s'ha mesurat la pobresa en les oficines nacionals d'estadística arreu del món. El primer gran objectiu d'aquest treball consisteix en realitzar una radiografia de la pobresa i la vulnerabilitat social a la comarca del Maresme tenint present la multitud d'àmbits temàtics en els què aquests fenòmens es poden manifestar. Per aconseguir aquest objectiu, hem combinat fonts de dades tradicionals, com estadístiques oficials d'ocupació, habitatge o població, amb d'altres més innovadores, com el registre per part de les institucions locals de la població que ha estat beneficiària de beques menjador o que han rebut atencions de serveis socials i prestacions econòmiques. El segon objectiu és el de proporcionar el màxim detall geogràfic sempre que sigui possible per tal d'incorporar a l'anàlisi la forta diversitat territorial de la comarca. Després del recorregut quantitatiu pels diversos àmbits d'estudi, presentem dos indicadors que sintetitzen les múltiples dimensions associades a la pobresa. Aquests indicadors compostos no només ens permeten identificar en el territori les àrees més vulnerables, sinó també aprofundir en la desigualtat social de la comarca, comparant la diversa intensitat que la pobresa assoleix en diferents àrees de la comarca del Maresme.

Els àmbits temàtics a partir dels quals s'estructura l'apartat quantitatiu són:

Àmbit 1. Economia

Àmbit 2. Laboral

Àmbit 3. Educació

Àmbit 4. Sociosanitari

Àmbit 5. Habitatge

Àmbit 6. Demografia

Àmbit 7. Assistencial

Àmbit 8. Indicadors compostos de pobresa i vulnerabilitat social

L'aproximació qualitativa.

L'apartat qualitatiu de l'estudi s'ha desenrotllat en dues fases consecutives:

a) Les entrevistes, municipi per municipi, a nivell individual amb interlocutors de serveis socials de tots els municipis de la comarca.
b) La realització de grups de discussió.

Les entrevistes amb els interlocutors municipals de serveis socials

Aquestes entrevistes es varen concertar a través de les persones designades com a interlocutores dels serveis socials dels diferents municipis que havien estat convocades a la sessió introductòria celebrada a Mataró i que posteriorment varen considerar i convocar les persones que havien de ser presents en les entrevistes d'aquesta fase II en els seus respectius municipis

Aquestes sessions de treball varen servir a l'equip responsable de l'estudi per dibuixar una radiografia de cada municipi, recordem que de tipus subjectiu, en base a tres eixos i sempre a partir de les consideracions espontànies de les persones entrevistades.

a) Una caracterització del municipi en tot allò que pogués tenir un impacte en les situacions de pobresa i vulnerabilitat.
b) Un llistat i una breu anàlisi de les principals problemàtiques existents.
c) Un llistat de les respostes que els diferents municipis estan donant a aquestes problemàtiques.

El tercer eix va ser concebut com a input per a una catalogació preliminar del conjunt dels serveis i accions socials empreses en els diferents municipis de la comarca.

De totes aquests entrevistes se'n va fer un buidatge acurat en base a la seva gravació en àudio (sota consentiment previ) que va permetre teixir un primer nivell de coneixement, encara fonamentalment descriptiu, de les situacions en cadascun dels municipis del Maresme i establir una primera categorització geogràfica que comprèn el Baix Maresme, el municipi de Mataró, el Maresme Central, l'Alt Maresme i els pobles de l'interior de la comarca.

Els grups de discussió

A aquest primera visió fonamentalment descriptiva s'hi va sumar una segona visió més analítica i crítica afavorida per la celebració de diferents grups de discussió que varen reunir, sota un format de debat, representants municipals d'altres departaments que els serveis socials (Promoció Econòmica/Ocupació) i agents del tercer sector de diferents municipis perquè intercanviessin entre si diferents realitats i diferents percepcions en tant que representants de tipologies diferents d'entitats i de diferents municipis. Els noms d'aquestes persones i entitats varen ser facilitats a l'equip responsable de la vessant qualitativa de l'estudi pels interlocutors convocats a reunió de juliol de 2018 i varen ser agrupats i contactats pels membres d'aquest equip.

Els focus grups tenen l'avantatge de reunir diferents actors, tant en termes de perfils com de procedències geogràfiques, i, doncs, afavorir un debat entre tots ells. Els focus grups han estat plantejats amb l'objectiu que la mirada sobre la pobresa i la vulnerabilitat social assolida en les entrevistes individuals anés més enllà, sobretot des del punt de vista de les fórmules que permetrien de donar veritables respostes als problemes enunciats. Aquests grups de discussió es van constituir sota un criteri geogràfic de proximitat, és a dir, tot agrupant municipis propers entre si. En aquest sentit, val a dir que un grup de discussió o un Focus Grup és una conversa organitzada i (semi)estructurada amb un petit grup de participants seleccionats amb cura. Els grups de discussió són una eina metodològica de gran interès perquè: a) proporcionen informació ràpida més enllà de les dades quantitatives; b) permeten copsar de manera simultània idees, opinions, experiències, necessitats i inquietuds dels participants; c) obren la possibilitat que apareguin ítems que no havien estat considerats a priori; i d) permeten identificar tant patrons i tendències comunes com discrepàncies entre els participants.

El nombre de Focus Grups realitzats varen ser de vuit, plurimunicipals amb l'excepció de dos (Mataró i Arenys de Mar), municipis que per la seva complexitat es va considerar més convenient tractar individualment. Mataró per raó de la seva capitalitat i, per ser, amb diferència, el municipi que té la població més nombrosa de la comarca, i Arenys de Mar, per ser seu judicial.

La resta dels municipis del Maresme es varen agrupar en els sis grups de discussió restants en raó de consideracions geogràfiques (proximitat) i estructurals en el sentit de subrealitats més o menys comunes. Tot plegat, aquests grups de discussió geogràfics varen quedar configurats de la següent manera:

FG1. Mataró.

FG2. Tordera, Palafolls i Malgrat de Mar.

FG3. Pineda de Mar, Santa Susanna i Calella.

FG4. El Masnou, Alella, Montgat i Tiana

FG5. Arenys de Mar.

FG6. Sant Iscle de Vallalta, Sant Cebrià de Vallalta, Dosrius, Vilassar de Mar, Vilassar de Dalt i Sant Vicenç de Vallalta.

FG7. Premià de Mar, Premià de Mar, Cabrera de Mar, Cabrils i Argentona.

FG8. Sant Pol de Mar, Sant Andreu de Llavaneres, Canet de Mar, Caldes d'Estrac i Arenys de Munt.

Abans de prosseguir, val la pena de deixar constància que dos municipis (Teià i Òrrius) no varen ser inclosos en cap d'aquests grups de discussió. En el cas de Teià, perquè l'entrevista corresponent a la fase anterior es va retardar fins al punt que va ser precedida per l'organització i la celebració del Focus Grup (4) que l'hauria hagut d'incloure, bé que el municipi va estar representat per Càritas. En el cas d'Òrrius, per tractar-se del municipi més petit de la comarca, que en el moment de la realització d'aquest estudi no comptava amb un departament propi de serveis socials i depenia, en aquest sentit, del departament corresponent d'Argentona.

Sota aquest prisma de conversa i donant la veu als participants els grups de discussió varen proveir, com ja s'ha assenyalat, i en consonància amb el que les entrevistes de la fase anterior ja havien aportat, una visió més analítica i crítica de la realitat de la pobresa i de la vulnerabilitat al Maresme. Aquests grups de discussió també varen servir per alimentar el catàleg d'accions i de recursos ja esmentat en diverses ocasions.

Aquesta visió més crítica va donar un tomb a la perspectiva de què fins ara ens havien dotat les entrevistes individuals, de manera que el buidatge d'aquests Focus Grups (gravats en àudio sota consentiment previ, com les entrevistes individuals) va oferir informació qualitativa d'enorme valor sobre:

a) La visió general dels problemes socials de la comarca o, si més no, dels municipis reunits en cada grup de discussió.
b) Les problemàtiques debatudes, amb el seu desglossament detallat i els corol·laris respectius de conseqüències.
c) La proposta de respostes alternatives en el sentit d'anar més enllà de les que els ens municipals i les entitats del tercer sector han estat donant fins al moment i que han quedat reflectides en la fase anterior. Aquestes propostes alternatives arrenquen d'una concepció unànime, que es mostra explícitament en el primer bloc dedicat a la visió general de la comarca, en el sentit que les problemàtiques al voltant de la pobresa i de la vulnerabilitat són de caràcter estructural i, doncs, que la seva solució real ha d'implicar

altres actors que els de l'àmbit local i ser més potents, imaginatives i apoderadores que les actuals, catalogades pels mateixos actors com a fonamentalment assistencialistes o "pedaços".

d) Les propostes formulades al Consell Comarcal del Maresme en tant, precisament, que òrgan supramunicipal que pot ser capaç de vehicular aquestes propostes alternatives.

En ocasions, els debats no han girat en torn a les *problemàtiques*, sinó als col·lectius més vulnerables o més afectats per elles, donant resposta a un altre dels objectius de l'estudi i configurant, alhora, l'índex de continguts de la seva vessant qualitativa de l'estudi, que en aquest sentit, ha inclòs seccions específiques únicament per a aquells col·lectius com a més especialment vulnerables tal com han estat referits pels participants en aquest grups de discussió.

Aquesta perspectiva de donar veu a les persones s'exemplifica en aquesta vessant qualitativa de l'estudi amb la inclusió de cites textuals que il·lustren les diferents anàlisis efectuades.

Posteriorment a la celebració d'aquests vuit grups de discussió geogràfics, es va decidir, de comú acord amb el Consell Comarcal del Maresme, la celebració de tres grups de discussió suplementaris en el sentit que no es varen basar en adscripcions territorials, sinó en continguts que es va considerar que no havien quedat prou explorats en els grups de discussió previs.

Aquests tres grups de discussió temàtics es varen realitzar sobre les temàtiques de:

a) L'ocupació.
b) La joventut.
c) La immigració.

Les premisses varen ser exactament les mateixes que en l'altre cas: intervenció de nous representants dels consistoris i d'entitats del tercer sector corresponents a diferents municipis. Aquestes sessions també varen ser gravades en àudio i buidades.

L'índex de continguts de la vessant qualitativa de l'estudi

D'acord amb aquesta perspectiva, l'índex de continguts de la vessant qualitativa de l'estudi comprèn els següents grans blocs, que internament conserven en gran part l'estructura ja ressenyada: problemàtiques ressenyades; conseqüències; respostes efectives; propostes alternatives.

Bloc 1. Visió general de la comarca. La configuració del sistema com a causa principal dels fenòmens de pobresa i vulnerabilitat o la naturalesa estructural d'aquests fenòmens.

Bloc 2. Habitatge i pobresa energètica.

Bloc 3. Educació, joventut, formació i ocupació.

Bloc 4. Els col·lectius més vulnerables.

Sub-bloc 1. Els immigrants sense papers i els menors no acompanyats.

Sub-bloc 2. Les persones grans.

Sub-bloc 3. Les persones amb discapacitats.

Bloc 5. Les propostes al Consell Comarcal del Maresme.

ANÀLISI QUANTITATIVA

INTRODUCCIÓ. EVOLUCIÓ RECENT DE LA POBRESA A CATALUNYA I A ESPANYA: UNA APROXIMACIÓ QUANTITATIVA

Quina ha estat l'evolució de la pobresa a Espanya i Catalunya al llarg de la darrera dècada? En quina mesura es podran assolir els objectius establerts per la Unió Europea per a l'horitzó de 2020 de reduir el nombre de persones amenaçades pel risc de viure en condicions de pobresa o exclusió social? Per tal de respondre aquesta pregunta, el primer que cal saber és què entenem per "pobresa". Una de les definicions més habituals i pragmàtica és l'anomenada 'pobresa monetària', que calcula el percentatge de la població amb ingressos per sota d'un determinat llindar, considerat com l'ingrés mínim necessari per assolir un "adequat nivell de vida". L'elecció d'aquest llindar és certament arbitrària, però les oficines d'estadística a la Unió Europea semblen haver-se posat d'acord en definir-lo com "el 60% de la mediana de la distribució de la renda". En base a aquesta definició, la següent taula mostra els nivells de pobresa monetària a Espanya i Catalunya des de 2008 fins a 2018, l'última data per a la qual hi ha dades disponibles. Així, l'any 2008, el 19.8% de la població espanyola vivia per sota del llindar de pobresa monetària. Aquest percentatge ha tendit a incrementar-se lentament amb el pas dels anys, fins assolir un màxim de 22.3% el 2016. Amb les darreres dades disponibles, la pobresa monetària a Espanya se situa en un 21.5% l'any 2018. Pel que fa a Catalunya, el percentatge de la població per sota del llindar de pobresa és clarament inferior en tots els anys. L'any 2008, la pobresa monetària afectava el 12.3% de la població catalana (el tercer percentatge més baix entre les Comunitats Autònomes espanyoles, després de Navarra i el País Basc), i deu anys més tard afectava el 13.6% (de nou, en tercera posició darrere de les mateixes Comunitats Autònomes). Per a Catalunya, 2012 i 2014 van ser els anys que van enregistrar un màxim en el percentatge de la població que patia la pobresa monetària: un 15.8%.

La metodologia tot just emprada per mesurar la "pobresa" no és ni l'única disponible, ni necessàriament la que proporciona un diagnòstic més acurat de la mateixa. Les maneres com definim i mesurem els fenòmens socials tenen una importància cabdal no només a l'hora d'intentar retratar i comprendre el món que ens envolta, sinó també quan intentem modificar-lo i corregir-lo. En particular, les mesures de pobresa monetària oficials poden ser criticades pels següents motius, que abordarem consecutivament. En primer lloc, es tracta del que tècnicament es coneix com a mesures de pobresa relativa. Això vol dir que només tenen en compte la posició relativa dels individus, independentment dels nivells absoluts d'ingressos, de manera que són completament insensibles als períodes d'expansió i contracció generalitzats pels que ha passat l'economia espanyola al llarg dels darrers deus anys. En una societat imaginària on la renda de tots els individus es reduís a la meitat d'un dia per l'altre, el nivell de pobresa monetària no es veuria afectat, ja que el llindar que determina qui és pobre i qui no ho és també s'hauria reduït a la meitat. Els lectors interessats en perspectives alternatives a la pobresa monetària poden fer una ullada al Perspectives Demogràfiques Nº5 publicat l'any 2017 pel Centre d'Estudis Demogràfics o a la Nota d'Economia Nº 103 de la Generalitat de Catalunya.

Evolució de la proporció de població per sota del llindar de la pobresa (%). Espanya, 2008-2018

Any	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Total Espanya	**19.8**	**20.4**	**20.7**	**20.6**	**20.8**	**20.4**	**22.2**	**22.1**	**22.3**	**21.6**	**21.5**
Andalusia	27.3	28.8	28.3	30.7	28.3	29.1	33.3	35.7	35.4	31.0	32.0
Aragó	14.9	11.3	14.2	15.5	14.5	16.1	16.9	14.4	15.7	13.3	14.2
Astúries	13.2	13.0	11.5	14.1	13.0	14.1	16.7	16.7	13.4	12.6	14.0
Balears, Illes	18.1	18.1	22.7	21.0	19.9	19.8	17.9	21.7	15.5	21.3	15.4
Canàries	30.7	30.4	29.7	30.1	33.6	28.4	27.6	28.5	35.0	30.5	32.1
Cantabria	14.3	13.9	20.1	16.7	17.7	17.8	20.6	14.9	15.3	17.6	19.9
Castella i Lleó	17.5	18.8	19.5	17.6	15.9	17.5	20.4	18.3	17.7	15.4	16.1
Castella - La Manxa	26.4	24.8	28.3	29.4	30.0	31.3	28.4	28.5	31.7	28.1	29.9
Catalunya	**12.3**	**15.2**	**14.7**	**14.2**	**15.8**	**13.9**	**15.8**	**13.9**	**13.2**	**15.0**	**13.6**
Com. Valenciana	23.6	20.9	22.7	22.0	25.0	23.6	26.2	25.3	24.4	25.6	26.0
Extremadura	35.3	30.9	35.7	31.7	29.4	30.9	33.1	29.0	30.4	38.8	37.6
Galícia	20.9	20.6	18.1	16.1	18.3	17.2	15.4	19.4	19.0	18.7	18.8
Madrid	14.9	15.9	14.4	14.0	14.2	13.4	14.7	15.1	18.2	16.9	16.1
Múrcia	24.5	29.1	29.8	25.8	25.2	26.8	37.2	31.8	28.9	30.1	28.6
Navarra	5.9	7.8	10.7	8.1	7.0	9.9	11.9	9.6	9.0	8.3	8.9
País Basc	9.1	10.0	11.7	13.8	13.3	10.5	10.2	10.9	9.0	9.7	8.6
La Rioja	16.2	17.2	21.2	20.6	16.8	19.3	16.2	17.1	11.9	9.7	16.6
Ceuta	40.1	36.4	31.3	26.3	32.2	40.8	44.3	31.0	36.0	32.5	38.3
Melilla	17.7	30.0	25.8	26.5	8.6	21.7	19.2	25.8	21.8	26.2	21.4

Font: Taxa de risc de pobresa per comunitats autònomes, INE.

En segon lloc, les mesures de pobresa monetària tradicionals ignoren altres aspectes del benestar de les persones que van més enllà de la dimensió estrictament econòmica. En aquest sentit, i per tal de donar una visió més completa del fenomen de la pobresa, la Unió Europea ha promogut durant els darrers anys l'ús de l'indicador AROPE, que deu el seu nom a l'acrònim en anglès "At-Risk-Of-Poverty-and-Social-Exclusion". Aquest indicador considera que una persona és pobra quan es compleix alguna de les condicions següents: (i) el seu ingrés està per sota del 60% de la mediana corresponent; (ii) viu en una llar amb baixa intensitat de treball; (iii) viu en una llar amb carències materials (veure les definicions detallades a https://ec.europa.eu/eurostat). A la taula següent es mostren els valors de l'indicador AROPE i de les seves tres components per a Espanya i Catalunya des de 2008 fins a 2018 (com es pot observar, la component de pobresa monetària coincideix amb els resultats mostrats a la taula anterior). Segons aquestes dades, l'any 2008 el 23.8% de la població espanyola estava en risc de pobresa i exclusió social, percentatge que ha anat augmentant fins a un 29.2% l'any 2014, per arribar a un 26.1% l'any 2018. Aquesta trajectòria primer ascendent i després descendent s'observa per cadascun dels indicadors bàsics que conformen l'índex AROPE. En el cas de Catalunya observem uns patrons temporals similars (és a dir: trajectòries en el temps en forma de U invertida) però a uns nivells considerablement més baixos (al voltant d'uns set punts percentuals per sota, aproximadament). L'any 2008, el 15.6% de la població a Catalunya estava en risc de pobresa i exclusió social, el màxim de 21.8% fou assolit l'any 2014, i el 2018 el percentatge era de 18.9%.

Evolució de l'Indicador Arope (%). Espanya, 2008-2018

Any	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Espanya											
AROPE	23.8	24.7	26.1	26.7	27.2	27.3	29.2	28.6	27.9	26.6	26.1
Pobresa monetària	19.8	20.4	20.7	20.6	20.8	20.4	22.2	22.1	22.3	21.6	21.5
Carència material	3.6	4.5	4.9	4.5	5.8	6.2	7.1	6.4	5.8	5.1	5.4
Baixa intensitat laboral	6.6	7.6	10.8	13.4	14.3	15.7	17.1	15.4	14.9	12.8	10.7
Catalunya											
AROPE	15.6	19.0	19.8	21.6	22.6	20.1	21.8	19.8	17.9	19.4	18.9
Pobresa monetària	12.3	15.2	14.7	14.2	15.8	13.9	15.8	13.9	13.2	15.0	13.6
Carència material	2.7	3.1	5.1	7.2	7.4	6.1	6.3	6.7	5.5	5.0	6.5
Baixa intensitat laboral	5.2	5.6	9.0	11.6	11.5	10.8	12.0	8.8	7.2	8.8	5.8

Font: Risc de pobresa i/o exclusió social (estratègia Europa 2020). Indicador AROPE, INE.

Tot i tractar-se d'un dels indicadors més habituals per tal d'estudiar la vulnerabilitat social a les societats europees contemporànies, l'índex AROPE té les seves mancances. Potser la més destacable de totes és el reduït nombre de dimensions del benestar que té en compte a l'hora d'avaluar els riscos de pobresa i vulnerabilitat social. A tall d'exemple, no es tenen en compte múltiples aspectes com l'educació, la salut, l'accés a l'habitatge, l'assistencialisme social, dimensions que sí s'han incorporat en el present diagnòstic sobre la situació de la pobresa i la vulnerabilitat social a la comarca del Maresme.

El caràcter multidimensional de la pobresa ha estat reconegut per institucions internacionals com les Nacions Unides, que en col·laboració amb el grup de recerca "Oxford Poverty and Human Development Initiative (OPHI)", publiquen des de 2010 el "Global Multidimensional Poverty Index" per tal de fer un diagnòstic de la pobresa monetària i no monetària a més de cent països arreu del món (veure http://www.hdr.undp.org/en/2019-MPI). L'aproximació a la pobresa i a la vulnerabilitat des d'una òptica multidimensional marca l'estudi quantitatiu que es presenta a continuació, que finalitza amb la proposta de dos indicadors compostos a escala de secció censal que tenen com a objectiu sintetitzar els efectes de les diferents dimensions tractades al llarg del treball.

APLICACIÓ WEB

Per a l'elaboració d'aquest apartat quantitatiu s'ha generat una quantitat ingent de material gràfic i cartogràfic que no és factible d'encabir en la seva totalitat en el present informe. Per aquest motiu, s'ha desenvolupat una aplicació web que cobreix la funció de gran base de dades sobre la pobresa i la vulnerabilitat social a la comarca, i alhora alimenta les conclusions recollides en present treball.

L'aplicació recull més de 150 indicadors generats en diverses escales geogràfiques, que van des de la comarcal fins a la inframunicipal, i que està estructurada d'acord als mateixos àmbits que vertebren aquest informe. Si bé la seva elaboració ha estat necessària per al desenvolupament d'aquest treball, considerem que aquesta aplicació pot constituir una base de dades de molta utilitat per a tècnics municipals i comarcals que desenvolupin tasques relacionades, d'una forma o una altra, amb la pobresa i la vulnerabilitat social.

L'adreça de l'aplicació és:

https://projectesced.shinyapps.io/Maresme/

Exemple de l'aplicació web del projecte

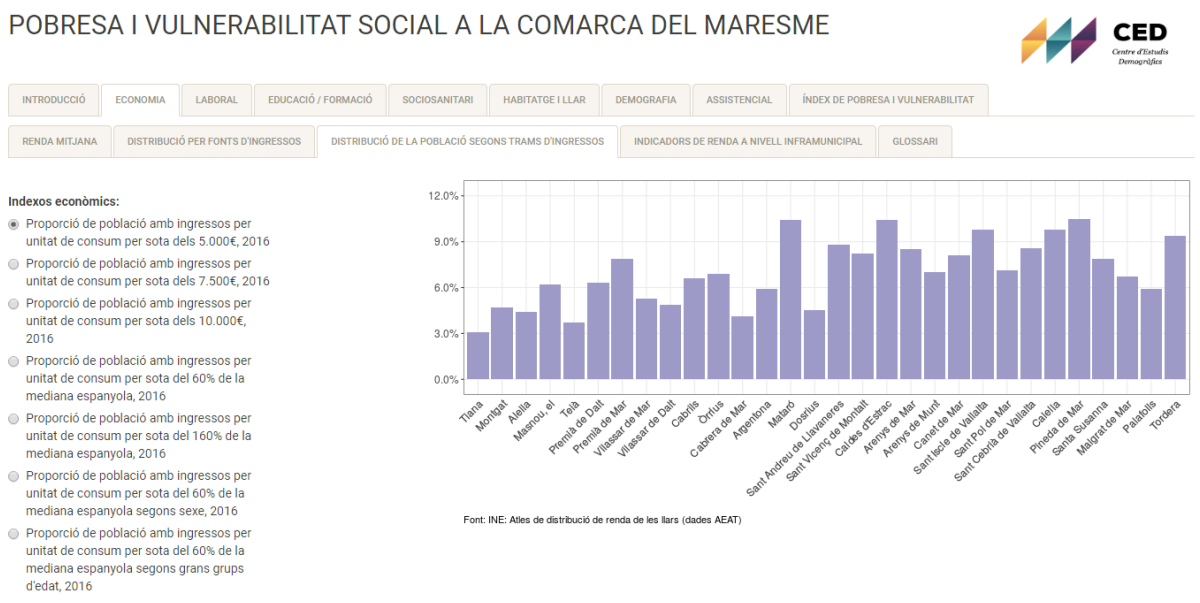

ÀMBIT ECONÒMIC

Durant molt de temps, l'àmbit econòmic ha estat el més important, si no l'únic, a l'hora de conceptualitzar i mesurar la pobresa. Tot i que actualment hi ha un consens respecte a la multidimensionalitat de la mateixa, la vessant econòmica continua essent una de les més representatives. En aquest capítol es presenta un ampli ventall d'indicadors construïts amb l'objectiu principal d'aproximar-nos a mesurar el volum de població en risc de viure en condicions de pobresa i vulnerabilitat. Els indicadors s'estructuren en base a tres grans temàtiques:

1) Indicadors i evolució de la renda a nivell municipal
2) Distribució de la renda a nivell municipal
3) Anàlisi de la renda a nivell inframunicipal

FONTS DE DADES

En aquest apartat hem fet servir tres grans fonts d'informació que proporcionen dades de renda a nivell municipal i inframunicipal:

- (i) L'Agència Estatal d'Administració Tributària (AEAT), mitjançant l'Estadística dels Declarants de l'Impost sobre la Renda de les Persones Físiques proporciona dades per a municipis majors de 1.000 habitants. Els càlculs de renda es realitzen sobre la base dels declarants de l'IRPF. Aquesta font ens proporciona les dades més recents, les del 2017. La sèrie comença al 2013.
- (ii) L'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat) que proporciona dades sobre renda familiar bruta per habitant per als municipis catalans de més de 5.000 habitants, mesurant els ingressos de què disposen els residents d'un territori per destinar-los al consum o a l'estalvi. Aquesta renda depèn dels ingressos de les famílies que estan directament vinculats a la retribució per la seva aportació a l'activitat productiva (remuneració d'assalariats i excedent brut d'explotació), i alhora està influïda per l'activitat de l'Administració pública a través dels impostos i de les prestacions socials. La sèrie de dades que presentem en aquest informe cobreix el període 2011-2016.
- (iii) Institut Nacional d'Estadística (INE)., amb l'Atles de Distribució de Renda de les Llars, que va ser presentat al setembre de 2019. Aquesta font té la novetat d'oferir dades de renda a nivell inframunicipal per a tots els municipis d'Espanya. Els càlculs s'han realitzat en base a les dades del Padró Municipal d'Habitants i de la informació tributària procedent de l'AEAT, que corresponen als anys 2015 i 2016. L'altra gran novetat que ens aporta aquesta font és la possibilitat d'analitzar la distribució de la renda entre la població, un aspecte clau per al desenvolupament d'aquest estudi.

ANÀLISI DELS RESULTATS

1) Indicadors i evolució de la renda a nivell municipal

- Segons l'Idescat, el Maresme era al 2016 la quarta comarca amb una Renda familiar disponible bruta per habitant més alta de Catalunya. Amb una renda de 16.700€ per habitant està per sota de tres comarques metropolitanes: el Barcelonès (19.200€), el Baix Llobregat (17.800€) i el Vallès

Occidental (17.400). Té el mateix nivell de renda que les comarques del Garraf i l'Osona. El nivell de renda és pràcticament el mateix que el de la mitjana de Catalunya.

- El Maresme és una comarca amb una forta diversitat municipal en termes d'indicadors de renda. Les tres fonts utilitzades dibuixen un escenari amb una forta desigualtat de renda a la comarca. La font que ens proporciona dades més recents, l'Estadística dels Declarants de l'IRPF (AEAT), mostra que el municipi amb la renda disponible mitjana més elevada de la comarca (Cabrils, 38.250€) duplica la del municipi amb la més baixa (Pineda de Mar, 19.660€). La comparació entre el quintil de municipis amb renda més elevada i els de renda més baixa és reveladora en el mateix sentit (Figura 1.1). Els sis municipis amb renda més alta (Cabrils, Alella, Tiana, Sant Vicenç de Montalt, Cabrera de Mar i Teià) presenten una renda disponible mitjana d'uns 36.000€, mentre que l'observada per als municipis del quintil més baix (Mataró, Calella, Palafolls, Tordera, Malgrat de Mar i Pineda de Mar) amb prou feines arriba als 20.000€. A través de les altres dues fonts utilitzades, els contrastos entre els municipis amb major i menor renda són similars. Les dades de 2016 proporcionades per l'Idescat sobre la renda familiar disponible per habitant (disponibles per a municipis de més de 5.000 residents) mostren com Alella, Tiana, Cabrils, Teià, Sant Vicenç de Montalt i Premià de Dalt, en aquest ordre, superen el llindar dels 20.000€, mentre que a Mataró, Palafolls, Malgrat de Mar, Calella, Pineda de Mar i Tordera, aquella no s'arriba als 15.000€. Segons aquestes dades, Alella, Tiana, Cabrils i Teià ocupen de la quarta a la setena posició en el llistat de municipis amb rendes més elevades de Catalunya i Tordera la tercera més baixa de la província de Barcelona. Finalment, l'indicador de renda mitjana de la llar de 2016 proporcionat per l'Atles de Distribució de Renda de les Llars de l'INE, torna a situar a Alella, Cabrils i Tiana al capdavant dels municipis amb més renda, per sobre dels 50.000€, i a Calella, Tordera i Pineda de Mar a la cua, amb menys de 27.500€.

- **La meitat dels municipis del Maresme se situen per sota de la renda mitjana provincial.** Segons l'Estadística dels declarants de l'IRPF (AEAT), els quinze municipis que se situen per sota de la mitjana de la província de Barcelona (25.512€) són: Montgat, Premià de Mar, Arenys de Munt, Arenys de Mar, Sant Cebrià de Vallalta, Dosrius, Santa Susanna, Sant Iscle de Vallalta, Canet de Mar, Mataró, Calella, Palafolls, Tordera, Malgrat de Mar, Pineda de Mar.

- Existeix una forta segregació territorial dels nivells de renda. La major part dels municipis situats al nord de la comarca presenten valors de renda per sota de la mitjana provincial. Els únics municipis situats a l'Alt Maresme amb nivells de renda per sobre de la mitjana provincial són els més propers a Mataró: Sant Andreu de Llavaneres, Sant Vicenç de Montalt i Caldes d'Estrac. S'observa que, com més al nord de la comarca, els nivells de renda acostumen a ser inferiors, mentre que la major part dels municipis situats al Baix Maresme ostenten valors de renda superiors a la mitjana de la província. D'aquests municipis, Montgat i Premià de Mar són els únics municipis que presenten nivells lleugerament inferiors a la renda provincial.

Figura 1.1. Renda disponible mitjana dels declarants de l'IRPF als municipis del Maresme, 2017. En milers d'euros

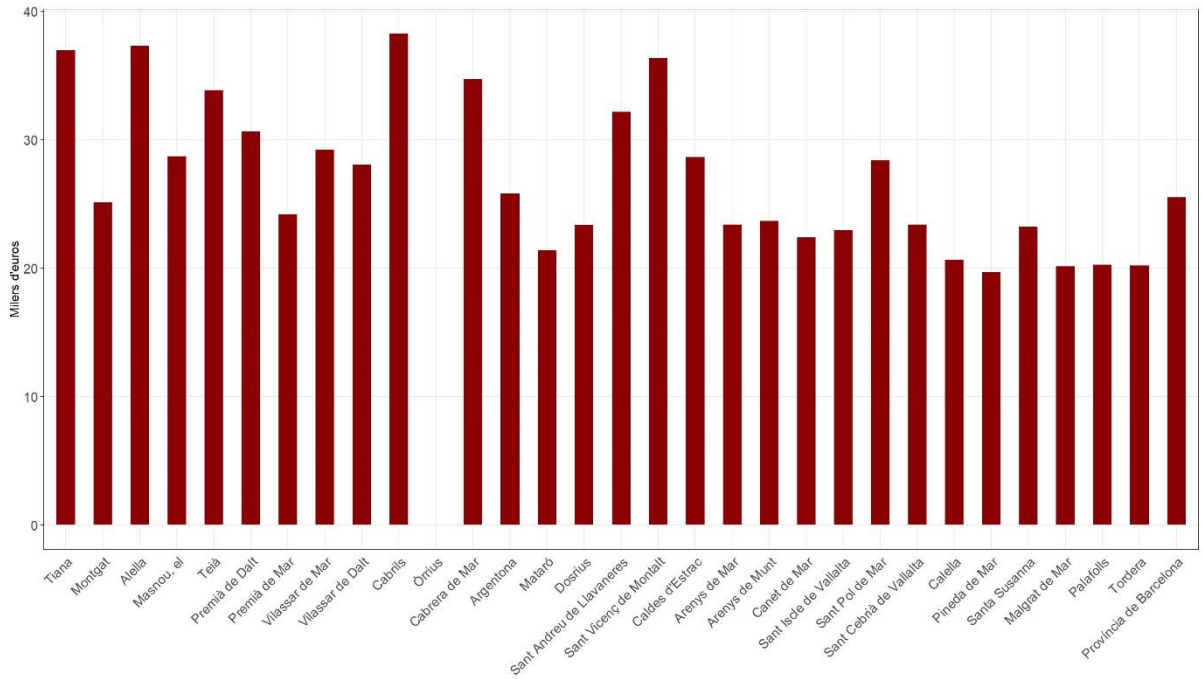

Font: Estadística dels Declarants de l'Impost sobre la Renda de les Persones Físiques per municipis. Les dades d'Òrrius no estan disponible en aquest indicador. A l'Atles de Distribució de Renda de les Llars, de l'INE, Òrrius se situa al 2016 en la 12a posició comarcal.

- Al 2017 tots els municipis han millorat la seva renda respecte dels pitjors registres del període 2013-2017. La gran majoria de municipis van assolir els nivells més baixos l'any 2014. Les dades del 2017 en cap cas són les més baixes del període analitzat.

- Malgrat la recuperació generalitzada, per a la meitat dels municipis de la comarca aquesta ha estat més lenta que al conjunt de la província de Barcelona. La Figura 1.2 presenta la relació dels municipis de la comarca amb la mitjana de la província de Barcelona el 2013, 2015 i 2017. A 14 municipis de la comarca, la relació ha disminuït en més d'un punt entre l'inici i el final del període analitzat. Aquests municipis són, en ordre creixent: Sant Iscle de Vallalta, Sant Vicenç de Montalt, Cabrera de Mar, Calella, Teià, Premià de Mar, Arenys de Mar, Santa Susanna, Pineda de Mar, Malgrat de Mar, Mataró, Canet de Mar, Tordera i Palafolls. La major part d'aquests municipis són els que presenten els valors més baixos de renda de la comarca. Així, els nou municipis amb rendes més baixes apareixen en aquest llistat.

Figura 1.2. Evolució de la renda disponible mitjana en relació amb la mitjana provincial, 20013-2017 (100 = mitjana de la província BCN en cada moment)

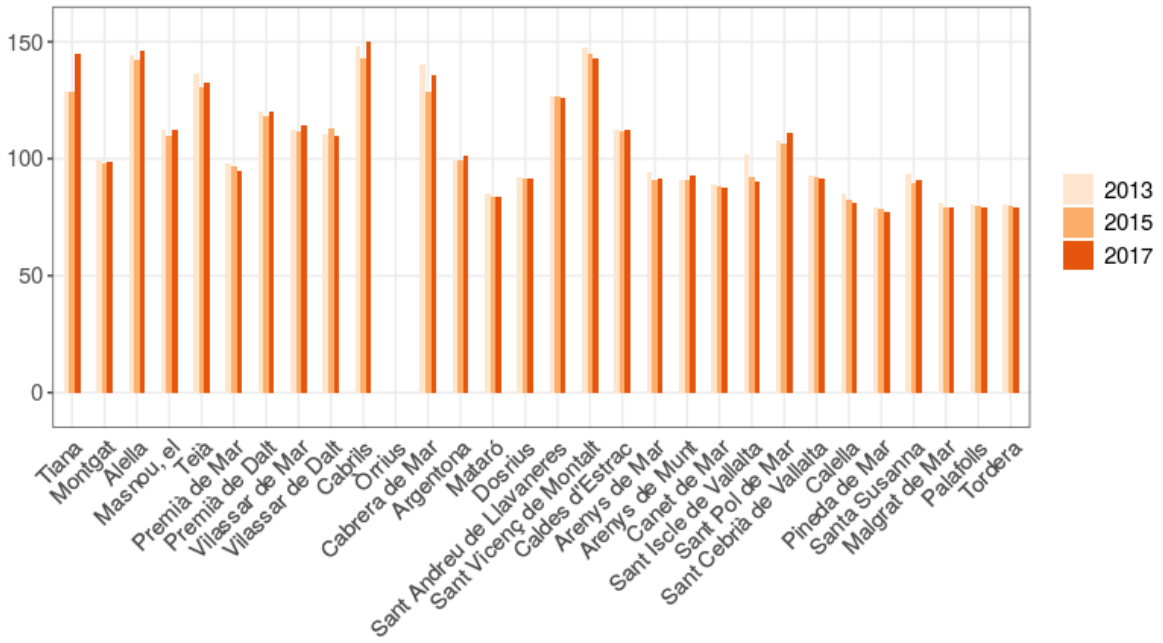

Font: Estadística dels declarants de l'Impost sobre la Renda de les Persones Físiques per municipis. Les dades d'Òrrius no estan disponible en aquest indicador.

- Només una quarta part dels municipis de la comarca han millorat la seva renda en relació a la mitjana provincial. Entre 2013 i 2017, han estat set els municipis on la renda ha crescut més ràpidament que al conjunt de la mitjana provincial. Els municipis on la relació amb la mitjana de la província ha crescut en més d'un punt es localitzen principalment al sud de la comarca i són, en ordre creixent: Argentona, Cabrils, Arenys de Munt, Vilassar de Mar, Alella, Sant Pol de Mar i Tiana. Són, en general, municipis amb una renda per sobre de la mitjana. Finalment, la resta de municipis presenten valors molt similars de renda en relació amb la mitjana al llarg del període estudiat.

- Existeixen diferències sensibles pel que fa a la font dels ingressos. El salari és la principal font d'ingressos a tots el municipis de la comarca, però es registren algunes diferències entre municipis (Figura 1.3). Als municipis amb menors nivells de renda, els ingressos per prestacions (per desocupació i altres prestacions) poden arribar a representar el 8% del total d'ingressos del municipi. Aquest és el cas de Pineda de Mar i Malgrat de Mar, mentre que a municipis com Alella no representen més del 3%. En els municipis amb més renda, en canvi, el pes de la categoria 'altres ingressos' és notable, doncs apareixerien les rendes del capital mobiliari i immobiliari, per exemple. A Alella, Cabrera de Mar i Cabrils, aquests tipus d'ingressos representen més del 20% del total d'ingressos, mentre que a Palafolls i Tordera no arriben a representar més del 10%. Finalment, els ingressos per pensions superen el 20% als municipis de Pineda de Mar (gairebé un 25%), Tordera, Arenys de Mar, Premià de Mar i Mataró, mentre que no arriben al 15% a Tiana, Sant Vicenç de Montalt, Dosrius, Cabrera de Mar, Òrrius, Palafolls, Sant Andreu de Llavaneres i Montgat.

Figura 1.3. Distribució per fonts d'ingressos, 2016

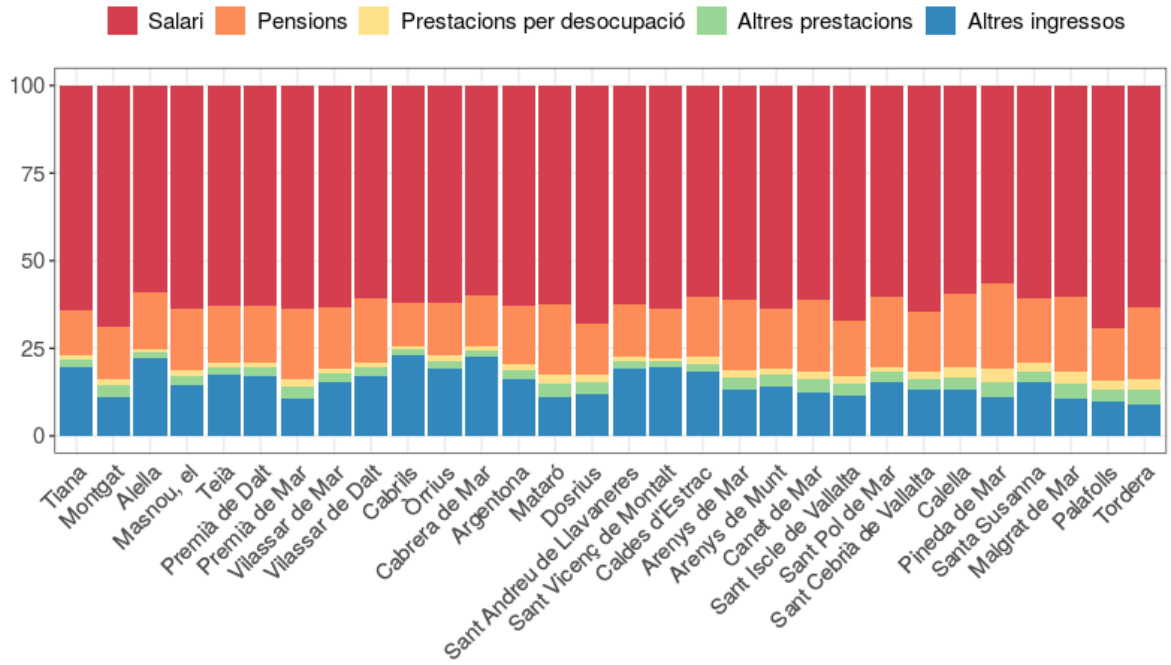

Font: INE. Atles de Distribució de Renda de les Llars (dades AEAT).

2) Distribució de la renda a nivell municipal

- La renda mitjana és un indicador insuficient per a l'anàlisi de la pobresa, i es fa necessari analitzar la seva distribució entre els residents del municipi. La recent publicació de l'Atles de Distribució de Renda de les Llars permet identificar quina és la proporció de la població municipal amb ingressos per sobre o per sota d'un determinat llindar i aprofundir en el perfil per sexe, edat i nacionalitat de les persones incloses en cada grup d'ingressos. En aquest apartat utilitzarem les mateixes definicions emprades per l'Institut Nacional d'Estadística (INE) a l'hora de mesurar la pobresa. Aquesta es defineix com el percentatge de persones que viuen en llars amb una renta total anual per sota del llindar de la pobresa. El topall de la pobresa és fixat al 60% de la mediana dels ingressos per unitat de consum de les llars a nivell nacional. El valor del llindar de pobresa en una llar formada per una sola persona se situaria al voltant dels 8.500€ anuals, mentre que el d'una llar amb dos adults i dos menors de 14 anys se situa al voltant dels 18.000 euros anuals.

- La proporció de població per sota del llindar de pobresa (ingressos per unitat de consum per sota del 60% de la mediana espanyola) supera el 20% a cinc dels trenta municipis de la comarca. Una tercera part dels 15 municipis de la província de Barcelona on se supera aquest llindar se situa a la comarca del Maresme. Aquests són, en ordre decreixent: Calella, Pineda de Mar, Mataró, Caldes d'Estrac i Tordera (Figura 1.4). A Sant Iscle de Vallalta, Santa Susanna, Sant Cebrià de Vallalta, Arenys de Mar, Premià de Mar, Malgrat de Mar, Canet de Mar, Arenys de Munt i Sant Andreu de Llavaneres se supera el 15%, mentre que a l'altra banda de la distribució se situen Cabrera de Mar, Teià, Alella i Tiana, amb valors per sota del 10% de població sota el topall de pobresa. La proporció de població que es troba en aquesta situació a Calella (el 22,9%) triplica la de Tiana (el 6,9%). Altre cop, la distribució geogràfica dels diferents nivells es presenta molt clara. Entre els municipis amb més d'un 15% de

població per sota del llindar de pobresa predominen els del nord de la comarca, mentre que el grup de municipis amb menor població per sota d'aquest topall se situen al sud del Maresme.

Figura 1.4. Proporció de població amb ingressos per unitat de consum per sota dels 5.000€, 7.500€, 10.000€ i del 60% de la mediana espanyola, 2016

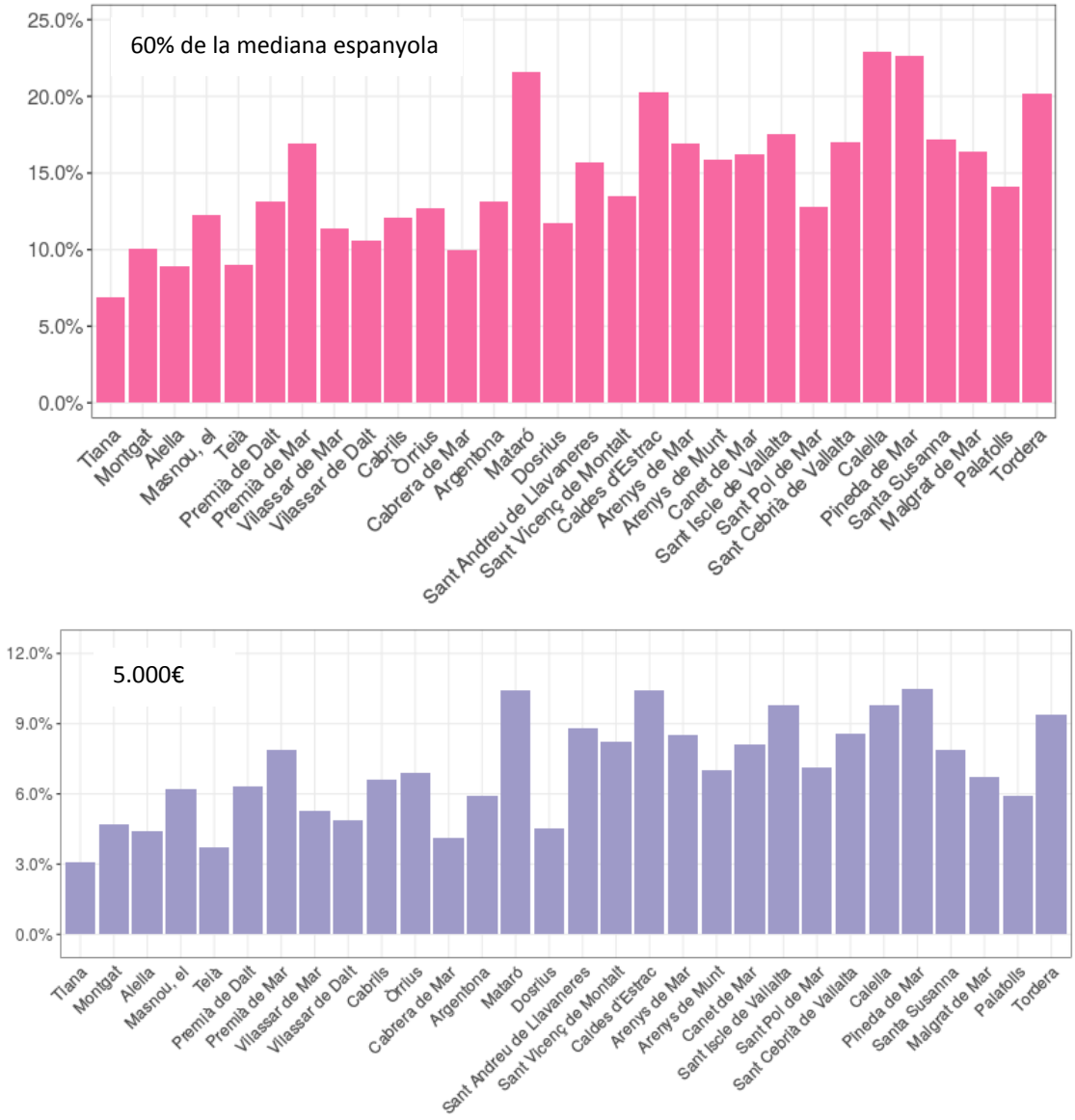

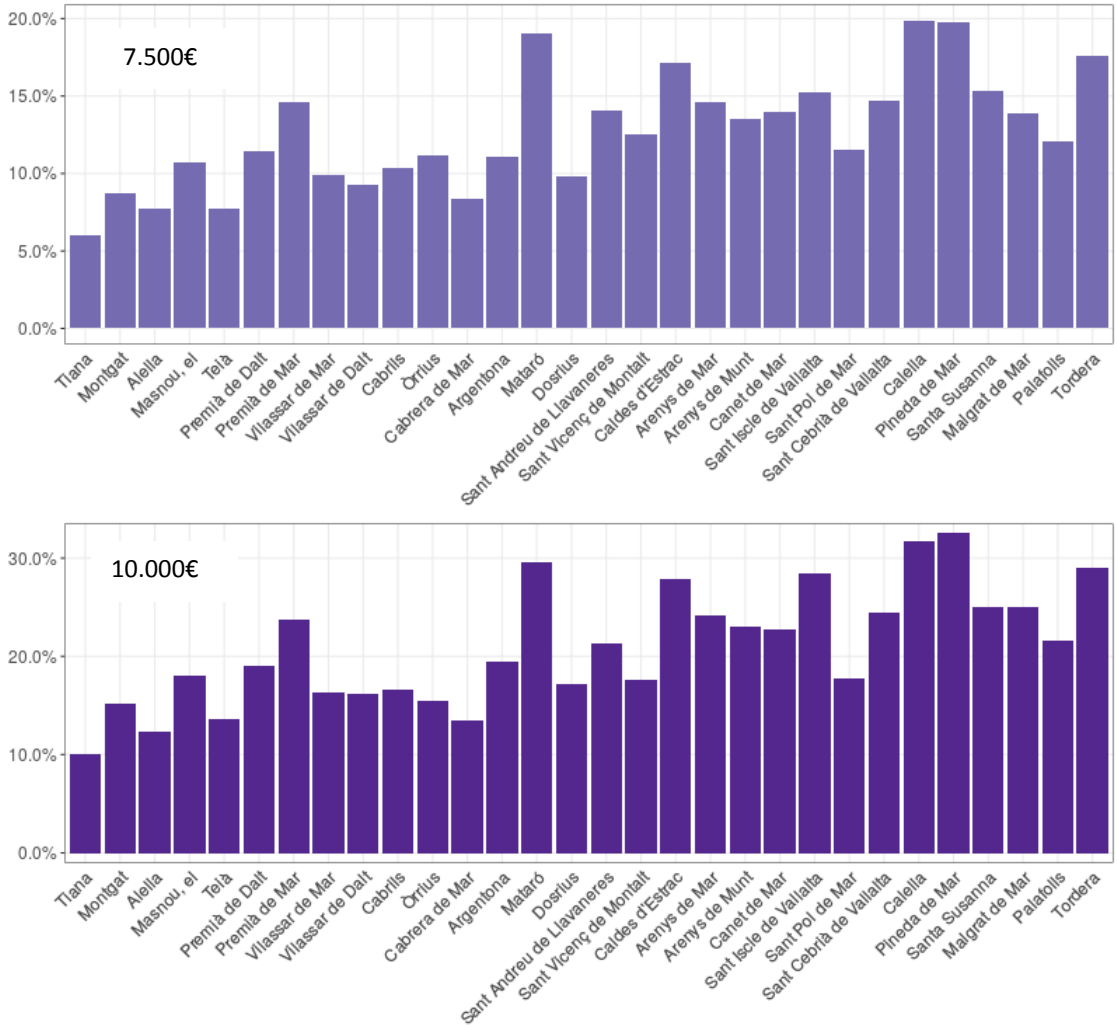

Font: INE. Atles de Distribució de Renda de les Llars (dades AEAT).

- Els municipis amb una major proporció de població d'ingressos alts o molt alts se situen, majoritàriament, al sud de la comarca. A Tiana, Alella, Cabrils, Cabrera de Mar, Teià i Sant Vicenç de Montalt, menys de la meitat de la població té uns ingressos inferiors al 160% de la mediana espanyola (Figura 1.5). O el que és el mateix, a Tiana, Alella o Cabrils, gairebé el 60% de la població obté uns ingressos per sobre del 160% de la mediana espanyola, un nivell molt elevat que els situa entre els 10 municipis de la província de Barcelona amb una major proporció de població amb ingressos alts (Tiana és el quart). En canvi, a Mataró, Palafolls, Malgrat de Mar, Calella, Tordera i Pineda de Mar menys del 25% de la població supera aquests nivells. A Pineda de Mar, la proporció és inferior al 18%, el cinquè municipi amb una menor proporció d'habitants amb ingressos alts de tota la província de Barcelona.

Figura 1.5. Proporció de població amb ingressos per unitat de consum per sota del 160% de la mediana espanyola, 2016

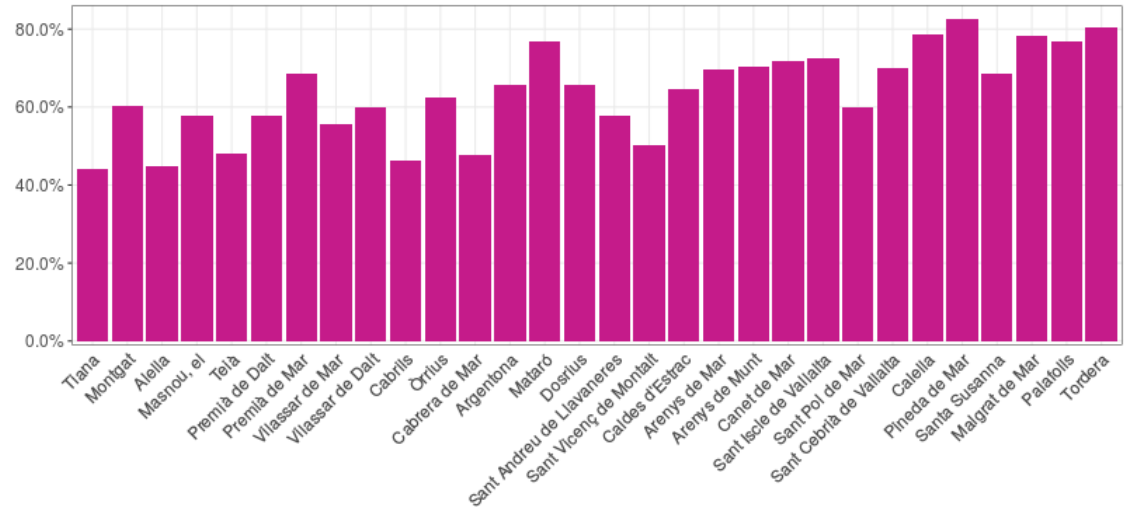

Font: INE. Atles de Distribució de Renda de les Llars (dades AEAT).

- **Gairebé en tots els municipis, la població femenina té més probabilitats de situar-se entre els estrats d'ingressos més baixos que no pas la masculina.** Les diferències són petites i sobretot apareixen a municipis amb renda més elevada (Figura 1.6). A les localitats de renda més baixa, la situació pot ser inversa. A Mataró i Calella, per exemple, hi ha més homes que dones entre la població amb ingressos molt baixos, un fet que podria estar explicat per la major presència de població estrangera, la qual està fortament masculinitzada.

Figura 1.6. Proporció de població amb ingressos per unitat de consum per sota del 60% de la mediana espanyola segons sexe, 2016

Font: INE. Atles de Distribució de Renda de les Llars (dades AEAT).

- **Existeix una forta relació entre pobresa i població infantil.** La població infantil és la que presenta més probabilitats de viure en llars amb uns ingressos per unitat de consum per sota del llindar de la pobresa (60% de la mediana espanyola) a tots els municipis (Figura 1.7). Els nivells de pobresa assolits als municipis de Calella, Pineda de Mar, Mataró i Tordera són molt elevats: més del 30% de la població

infantil se situa per sota d'aquell topall. A Calella i Pineda de Mar la proporció s'apropa al 35% de la població infantil, dada que situa ambdues localitats en la cinquena i sisena posició del rànquing provincial de municipis amb una proporció més elevada. Per contra, als municipis amb més renda, la proporció ronda el 10% i les diferències són petites en relació amb la resta de grups d'edat. Entre els adults la proporció disminueix, tot i que a Pineda de Mar, Calella, Mataró, Caldes d'Estrac i Tordera, la població adulta per sota del llindar de la pobresa supera el 20% (dels 13 municipis de la província de Barcelona amb una proporció més elevada, cinc es troben a la comarca del Maresme). La proporció de població per sota del topall de la pobresa es redueix de forma substancial entre la població de més de 65 anys. No obstant, Caldes d'Estrac i Calella, amb valors superiors al 10% es troben entre els cinc municipis amb una proporció més elevada a la província.

Figura 1.7. Proporció de població amb ingressos per unitat de consum per sota del 60% de la mediana espanyola segons grans grups d'edat, 2016

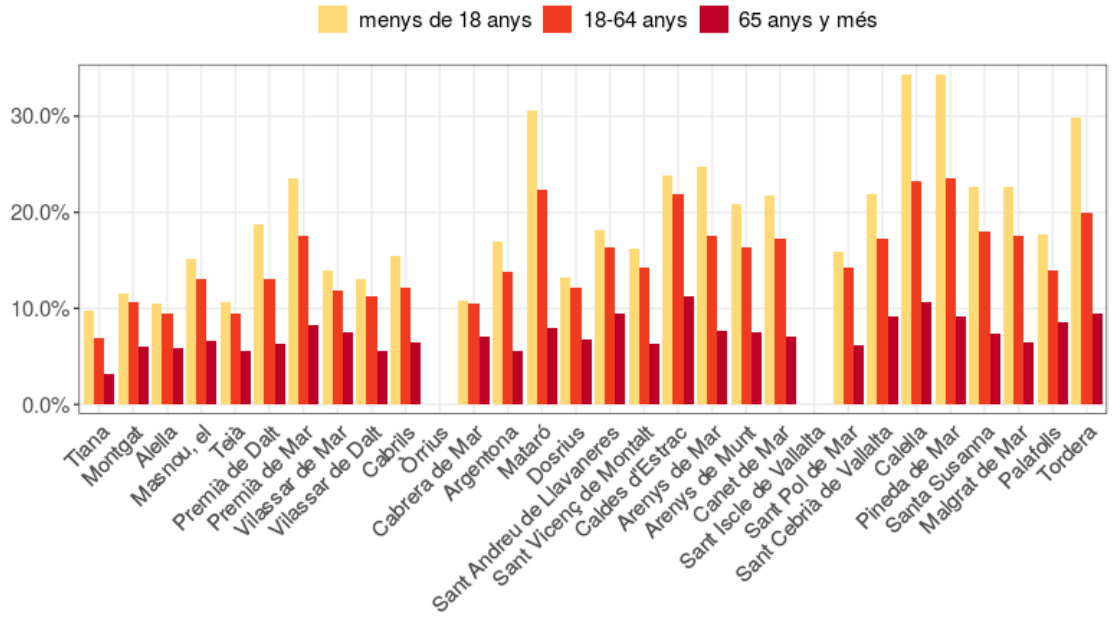

Font: INE. Atles de Distribució de Renda de les Llars (dades AEAT). Nota: Dades no disponibles per a Òrrius i Sant Iscle de Vallalta.

- **La població de nacionalitat estrangera presenta un risc cinc vegades més alt de tenir ingressos per sota del llindar de la pobresa que la població de nacionalitat espanyola.** Tot i que només disposem de dades sobre renda i nacionalitat per als 14 municipis més poblats de la comarca, els resultats són molt il·lustratius i situen al col·lectiu de nacionalitat estrangera com el grup que presenta els valors més elevats de població per sota del llindar de la pobresa. A Mataró, Calella, Pineda de Mar i Tordera, més la meitat de la població estrangera se situa per sota del llindar de pobresa (Figura 1.8). D'entre els 81 municipis de la província de Barcelona per als quals es disposa d'informació, Mataró esdevé el segon municipi amb una major proporció de població estrangera per sota del topall de pobresa (59,7%), només per darrera de Manlleu (59,9%). La proporció de població de nacionalitat espanyola per sota d'aquests llindars no arriba al 20% en cap dels municipis de la comarca. Pineda de Mar, Tordera, Calella i Mataró són els únics municipis amb un percentatge superior al 15%. Cal destacar la

posició de Pineda de Mar, Tordera i Calella en el rànquing provincial, ja que se situen en la tercera, quarta i sisena posició entre els 81 municipis amb informació disponible.

Figura 1.8. Proporció de població amb ingressos per unitat de consum per sota del 60% de la mediana espanyola segons nacionalitat, 2016

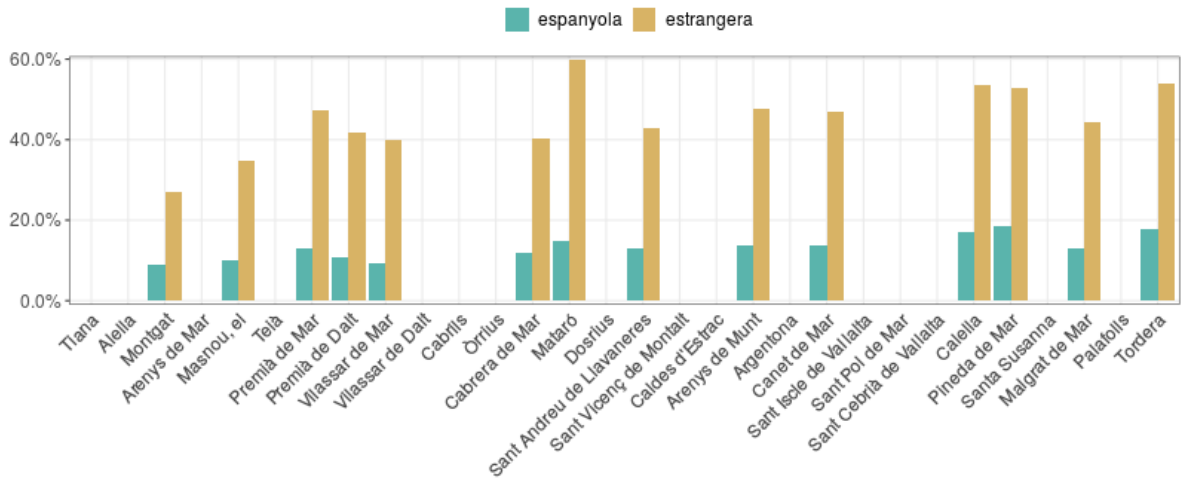

Font: INE. Atles de Distribució de Renda de les Llars (dades AEAT). Nota: Dades no disponibles per a Alella, Arenys de Munt, Cabrera de Mar, Cabrils, Caldes d'Estrac, Dosrius, Òrrius, Palafolls, Sant Iscle de Vallalta, Sant Cebrià de Vallalta, Vilassar de Dalt, Sant Pol de Mar, Santa Susanna, Sant Vicenç de Montalt, Teià i Tiana.

3) Anàlisi de la renda a nivell inframunicipal

- **Les diferències dels nivells de renda a la comarca s'intensifiquen quan el territori s'analitza a nivell de secció censal.** La renda mitjana per persona de la secció censal amb el nivell més elevat de la comarca, a Vilassar de Dalt, multiplica per 3,6 la de la secció censal amb el nivell més baix, a Mataró (21.836€ per 6.030€). Així mateix, la mitjana del primer decil (el 10% de les seccions censals amb més renda), multiplica per 2,4 la del decil més baix. Si analitzem la proporció de residents per sota el llindar de la pobresa, la diferència és encara més intensa: a tres seccions del municipi de Mataró la proporció de població que viu en llars amb ingressos per unitat de consum per sota del nivell de pobresa se situa per sobre del 45%, mentre que a dues seccions censals del municipi de Tiana, aquesta proporció no arriba al 6%.

- Mataró és el municipi que aglutina les seccions censals amb menor renda de la comarca. 18 de les 20 seccions amb la renda mitjana per persona més baixa de la comarca es localitzen a Mataró, totes elles situades als barris de Rocafonda i Cerdanyola. En aquestes seccions censals es pot arribar a rendes de 6.000€ per persona. La secció censal amb la renda més elevada la trobem a l'interior del barri del Centre, amb gairebé 18.000€ per persona. Cinc seccions censals del municipi registren més d'un 40% de persones per sota del llindar de pobresa, i altres 11 en registren més d'un 35%. Les dues seccions de Mataró amb les proporcions més elevades de població per sota del llindar de pobresa, prop del 50%, formen part del grup de 20 seccions censals de la província de Barcelona amb els valors més alts, d'un total de 3.512 seccions censals. Ambdues se situen al sector més oriental del barri de Rocafonda. Lluny dels nivells de Rocafonda i Cerdanyola, apareixen seccions del Pla d'en Boet amb una proporció de població per sota del llindar de pobresa del 25%.

- A Pineda de Mar es localitza la primera secció censal fora de Mataró amb la renda mitjana per persona més baixa de la comarca. Al barri del Poblenou s'ubiquen les seccions amb les rendes més baixes del municipi, amb unes proporcions de població per sota del nivell de pobresa superiors al 25%. A l'altre extrem del municipi, a la banda més oriental del barri del Centre, també apareix una secció amb proporcions superiors al 25% de població per sota del topall de pobresa.

- Premià de Mar també concentra seccions censals amb uns elevats nivells de pobresa. A quatre seccions censals del municipi (situades al centre, al nord i al nord-est) la proporció de població per sota del llindar de la pobresa supera el 25%. Es tracta d'un municipi de contrastos, perquè seccions situades a pocs metres d'aquestes presenten nivells per sota del 7%.

- Al nord de la comarca s'observen altres seccions amb concentracions considerables de població per sota del topall de pobresa. Les dues seccions més meridionals de Calella arriben a superar el 25% de població per sota del llindar de la pobresa, i a Malgrat de Mar, Santa Susanna i Tordera també apareixen algunes seccions censals amb proporcions per sobre del 20%.

- Les seccions dels municipis més meridionals del Maresme presenten els valors de pobresa més baixos de pobresa. A la major part de les seccions censals dels municipis més rics, els situats al sud de la comarca, la proporció de població per sota del llindar de pobresa no supera el 10%. No obstant això, cal matisar-ho fent esment de les zones més meridionals de Premià de Dalt, amb proporcions per sobre del 20% als barris de Santa Maria - Santa Anna - Tió, el sector nord-oriental de Vilassar de Mar i la zona costanera al nord del Centre d'El Masnou així com el sector de Masnou Alt, amb àrees amb nivells de pobresa per sobre del 15%.

Figura 1.9. Renda mitjana per persona. Secció censal, 2016 (INE)

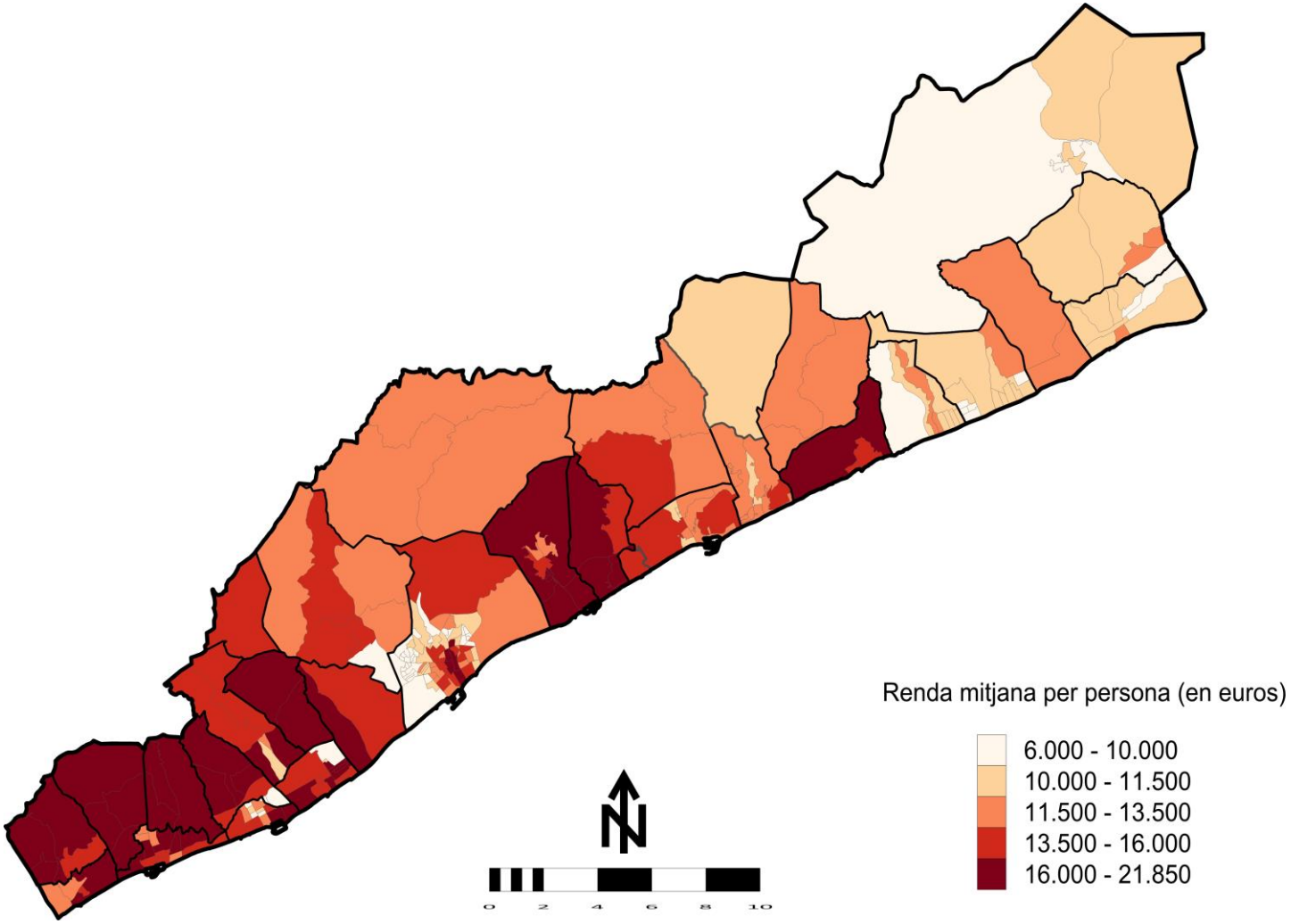

Font: INE. Atles de Distribució de Renda de les Llars (dades AEAT).

Figura 1.9. Proporció de població amb ingressos per unitat de consum per sota del 60% de la mediana espanyola. Secció censal, 2016

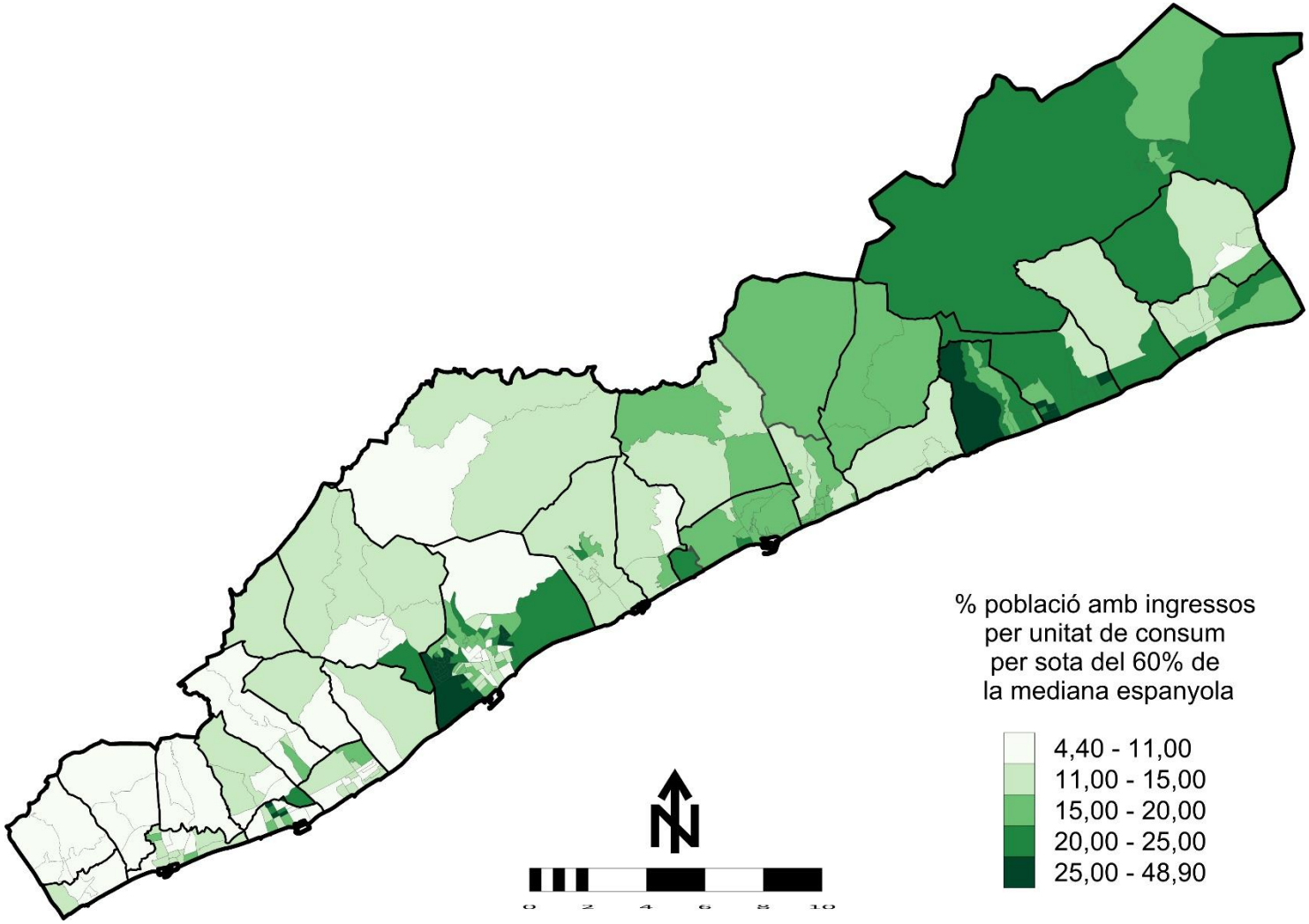

Font: INE. Atles de Distribució de Renda de les Llars (dades AEAT).

Figura 1.10. Proporció de població amb ingressos per unitat de consum per sota del 160% de la mediana espanyola. Secció censal, 2016

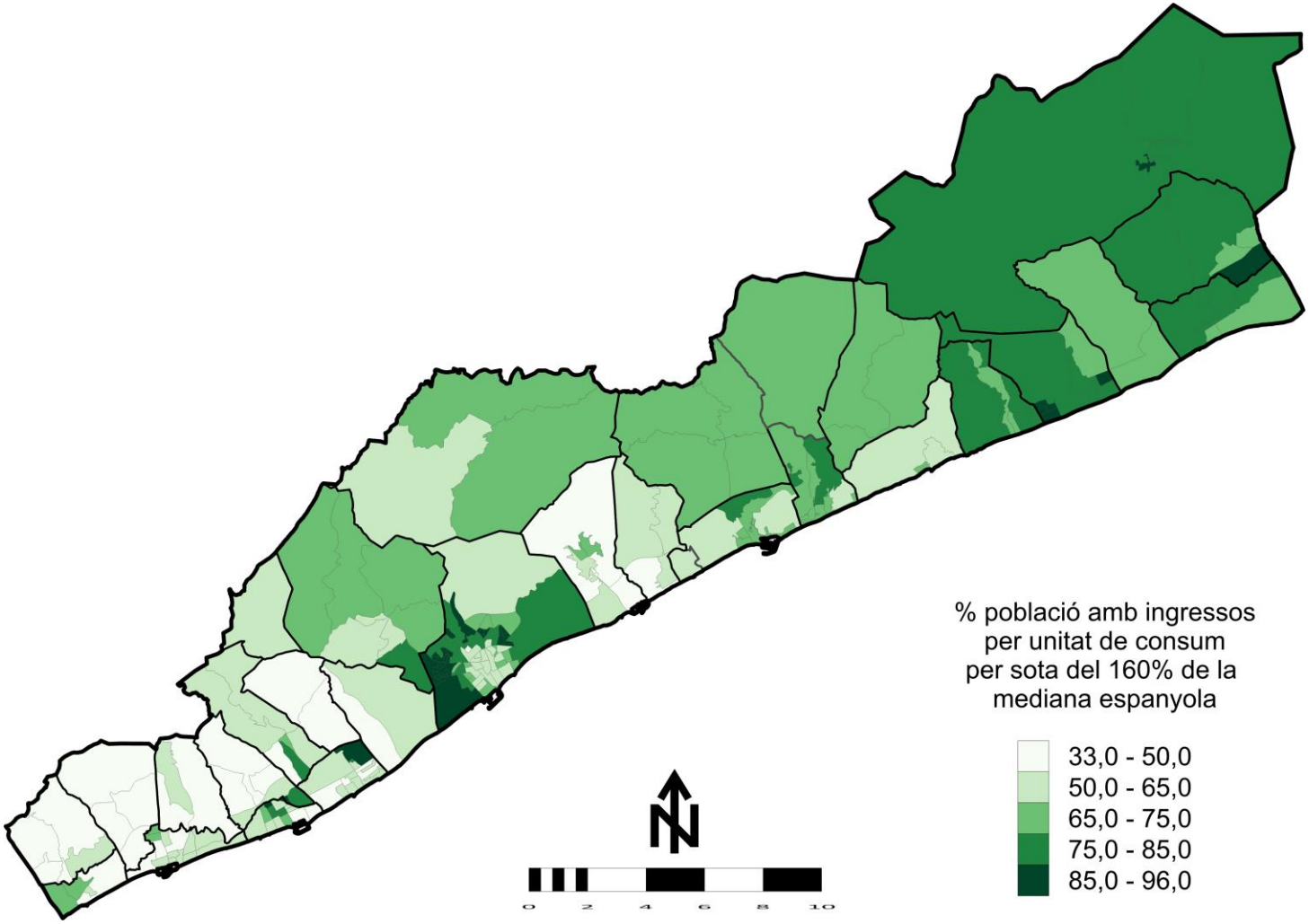

Font: INE. Atles de Distribució de Renda de les Llars (dades AEAT).

ÀMBIT LABORAL

Com hem vist a l'apartat anterior, els ingressos provinents de l'activitat laboral constitueixen la principal font econòmica de la majoria de les llars del nostre país, seguit de les transferències públiques en forma de pensions o subsidis Per tant, són factors importants a l'hora d'estudiar la pobresa i la vulnerabilitat social: la relació de les persones amb l'activitat econòmica, el seu grau d'ocupació i desocupació, la qualitat i estabilitat de les seves feines i el nivell salarial. D'ençà de la crisis econòmica, el percentatge d'aturats ha augmentat significativament, per després tornar a disminuir. A més, l'àmbit laboral s'ha anat fracturant de manera dicotòmica entre un conjunt ocupacional estable i un de precari. I si bé aquesta configuració protegeix determinats col·lectius, en debilita d'altres, ja que els treballadors precaris tenen una major probabilitat de caure en l'atur i de seguir veient empobrir i deteriorar les seves condicions laborals. El contracte temporal o el treball en l'economia informal (que aquí no podem mesurar) són dos indicadors de precarietat laboral. Aquests tipus de treballadors tenen restringit l'accés a les prestacions socials si perden la feina, ja sigui perquè les contribucions a la Seguretat Social són insuficients per poder accedir a una prestació per desocupació suficient o, en el cas de l'economia submergida, perquè només poden demanar ajuts d'assistència social. Endemés, cal afegir que el sistema de pensions públiques continua condemnant a la pobresa els treballadors amb trajectòries laborals curtes o intermitents.

Els indicadors produïts per a l'anàlisi de l'àmbit laboral s'estructuren en tres grans blocs:

1) Intensitat i evolució dels nivells d'ocupació i anàlisi de l'afiliació a la seguretat social.
2) Característiques de la contractació registrada.
3) Intensitat i evolució dels nivells d'atur i anàlisi dels tipus de prestacions.

ANÀLISI DELS RESULTATS

1) Intensitat i evolució dels nivells d'ocupació i anàlisi de l'afiliació a la seguretat social.

- La taxa d'ocupació s'ha recuperat amb escreix respecte dels anys de recessió econòmica més intensa. La recuperació ha estat considerable a tots els municipis de la comarca des de 2013 en ambdós sexes, en tots els grups d'edat i tant entre la població de nacionalitat espanyola com estrangera (Figures 2.1 a 2.3).

- El ritme de creixement de la taxa d'ocupació és alt i es perllonga fins a l'any 2018. L'any 2018 l'ocupació va créixer a un ritme similar al dels anys anteriors a la majoria de municipis de la comarca.

- Existeix una notable variació territorial en els nivells d'ocupació. Els municipis que a l'any 2018 presenten una taxa d'ocupació inferior a la mitjana comarcal (64,9%) se situen preferentment al nord de la comarca i són: Premià de Mar (64,6%), Cabrils (64,1%), Mataró (62,1%), Sant Andreu de Llavaneres (64,8%), Caldes d'Estrac (62,5%), Arenys de Mar (64,5%), Canet de Mar (63,9%), Sant Iscle de Vallalta (64,6%), Sant Cebrià de Vallalta (64,1%), Pineda de Mar (63,8%) i Tordera (62,4%). Entre aquests, destaca la poca ocupació creada des de la crisi a Cabrils, Caldes d'Estrac, Sant Cebrià de Vallalta i Tordera. En canvi, a Tiana, Montgat i Palafolls se supera el 70% d'ocupació.

- La taxa d'ocupació femenina se situa, en conjunt, uns vuit punts percentuals per sota de la masculina i mostra una major variabilitat territorial que aquesta. Els municipis del sud de la comarca presenten els nivells d'ocupació més elevats de la població femenina, que arriben a assolir valors propers al 70% en algun municipi com ara Tiana o Montgat. Per contra, a Mataró, Sant Cebrià de Vallalta, Pineda de Mar i Tordera la taxa d'ocupació no arriba al 59%. A Calella la diferència entre ambdós sexes és especialment petita, només quatre punts percentuals, mentre que a Argentona, Dosrius i Sant Vicenç de Montalt se superen els 10 punts percentuals.

- El col·lectiu de població adulta-jove (menor de 30 anys) dels municipis amb major renda presenta unes taxes d'ocupació menors que la seva homòloga resident en els municipis de menor renda. La taxa d'ocupació de la població més jove de municipis com Alella, Premià de Dalt, Cabrils, Sant Andreu de Llavaneres o Sant Vicenç de Montalt no supera el 40%, mentre que als municipis del nord de la comarca s'apropa al 60%. En alguns casos, com a Santa Susanna o Malgrat de Mar, la taxa d'ocupació de la població adulta-jove ha crescut fins a 20 punts percentuals des de 2014. Pel que fa a aquest punt, més endavant analitzarem l'educació com a possible factor explicatiu d'aquesta divergència.

- **La població adulta entre els 30 i els 55 anys registra les taxes d'ocupació més elevades entre totes les edats, i assoleix els nivells d'intensitat més alts als municipis amb major renda, al sud de la comarca.** A Tiana, Montgat i Vilassar de Dalt se supera la taxa d'ocupació del 80% en aquestes edats. En canvi, a alguns municipis del nord de la comarca, com Calella o Tordera, els registres se situen al voltant del 70% d'ocupació.

- **La taxa d'activitat registra una forta davallada a partir dels 55 anys, aproximadament un 58% al conjunt de la comarca.** Es torna a repetir el patró territorial de les franges d'edat considerades anteriorment: taxes més elevades, properes al 70%, als municipis amb més renda localitzats al sud de la comarca, com per exemple Tiana, Alella i Teià. En aquests municipis, la taxa d'ocupació de la població adulta d'edat més avançada, registra una distància molt gran respecte a la dels adults més joves. A Mataró i al nord de la comarca, la taxa d'ocupació de joves i grans gairebé és la mateixa, degut a nivells elevats dels primers i baixos dels segons, amb molts municipis al voltant del 50%.

- La taxa d'ocupació de la població de nacionalitat espanyola és més elevada que la de la població estrangera a tots els municipis. Mentre que la població de nacionalitat espanyola registra una taxa d'ocupació del 68% al conjunt de la comarca, la de la població estrangera se situa al del 52%. Ambdues han crescut durant els darrers anys, però ha estat la dels estrangers la que s'ha incrementat més ràpidament. Les taxes d'activitat de la població espanyola són lleugerament més baixes al nord de la comarca, sobretot a Tordera i a Pineda de Mar, a més de Mataró, mentre que la taxa d'activitat dels estrangers se situa per sota del 50% a Mataró, Canet de Mar, Sant Pol de Mar i Tordera. Als municipis del nord de la comarca amb forta activitat turística, la taxa d'activitat de la població de nacionalitat estrangera és clarament més alta que la del conjunt de la comarca, una situació que té a veure amb el moment d'anàlisi (segon trimestre) tal i com veurem en l'estudi de l'atur i la seva estacionalitat.

- L'evolució de la proporció de persones afiliades a la seguretat social mostra en línies generals les mateixes pautes descrites per a la taxa d'ocupació. Actualment el 64% de la població del Maresme d'entre 16 i 64 anys està afiliada a la seguretat social (el 67% dels homes i el 60% de les dones). Els valors volten el 70% als municipis de Tiana i Montgat i el 60% a Calella i Pineda de Mar (veure aplicació).

Figura 2.1. Taxa d'ocupació registrada segons sexe, 2012-2018 (segon semestre)

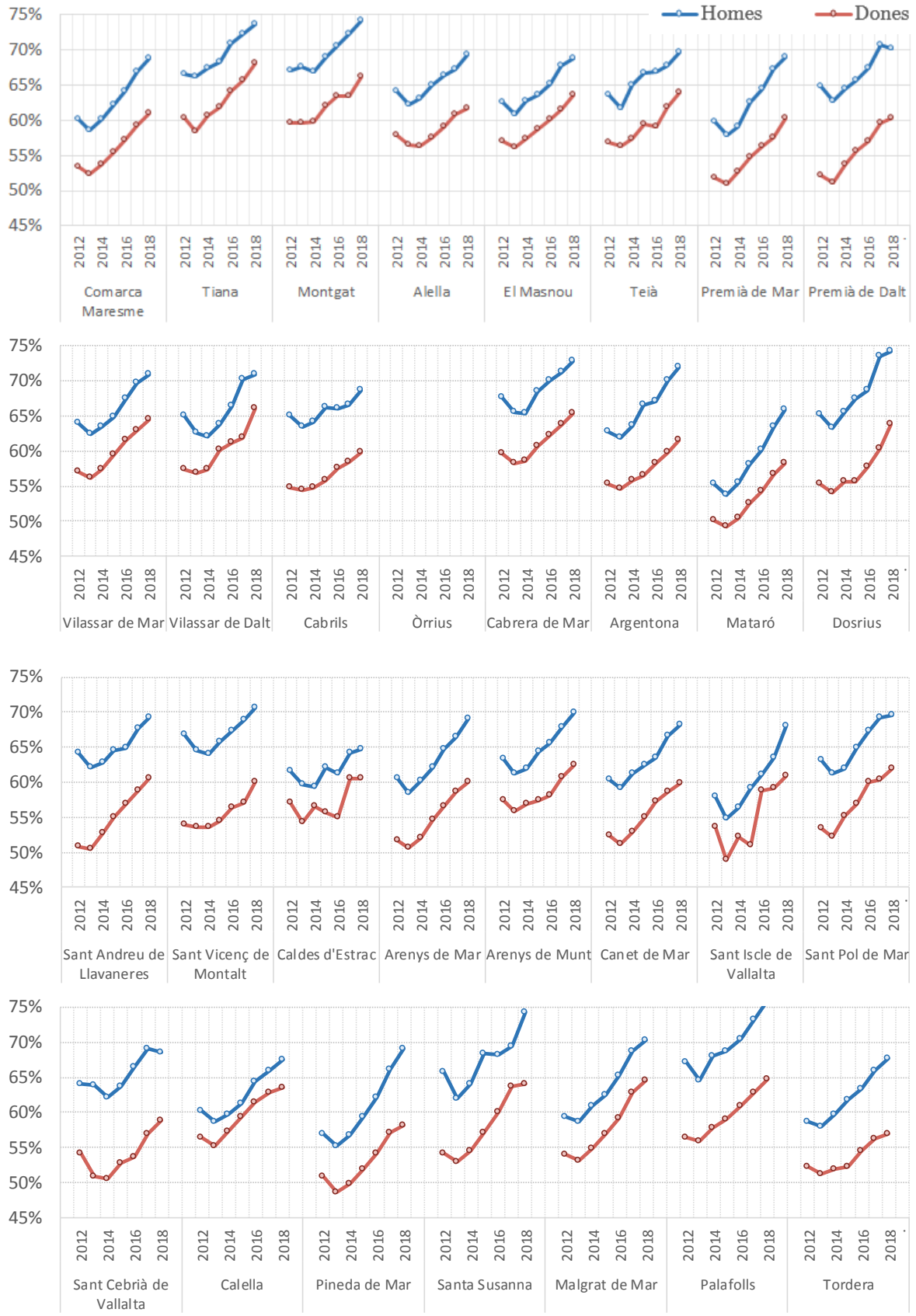

Font: INE. Programa Hermes i Padró Continu. Nota: La taxa d'ocupació és el resultat de la divisió entre la població ocupada i la població en edat activa. Dades no representatives al municipi d'Òrrius.

Figura 2.2. Taxa d'ocupació registrada segons grans grups d'edat, 2012-2018 (segon semestre)

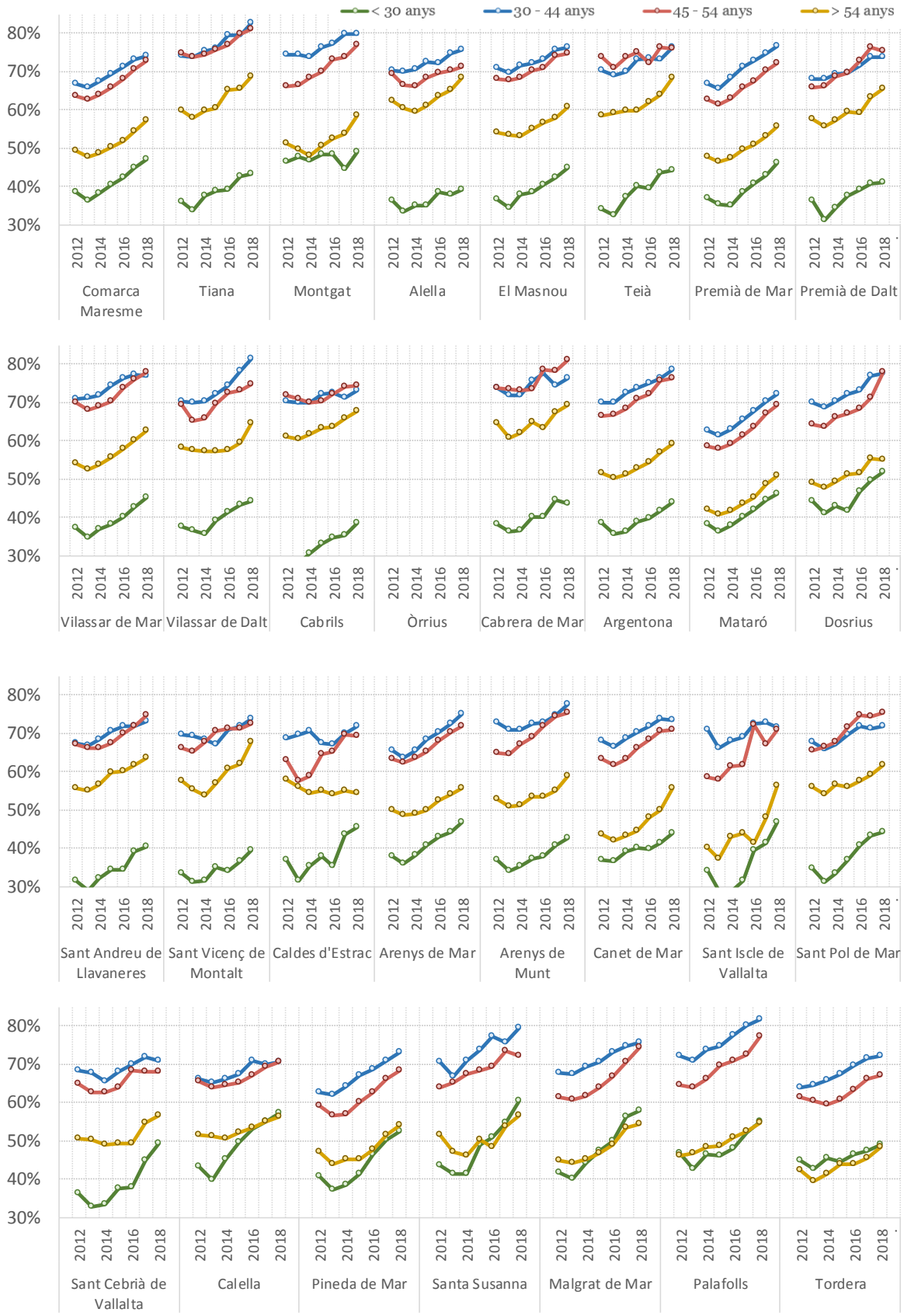

Font: INE. Programa Hermes i Padró Continu. Nota: La taxa d'ocupació és el resultat de la divisió entre la població ocupada i la població en edat activa. Dades no representatives al municipi d'Òrrius.

Figura 2.3. Taxa d'ocupació registrada segons nacionalitat, 2012-2018 (segon semestre)

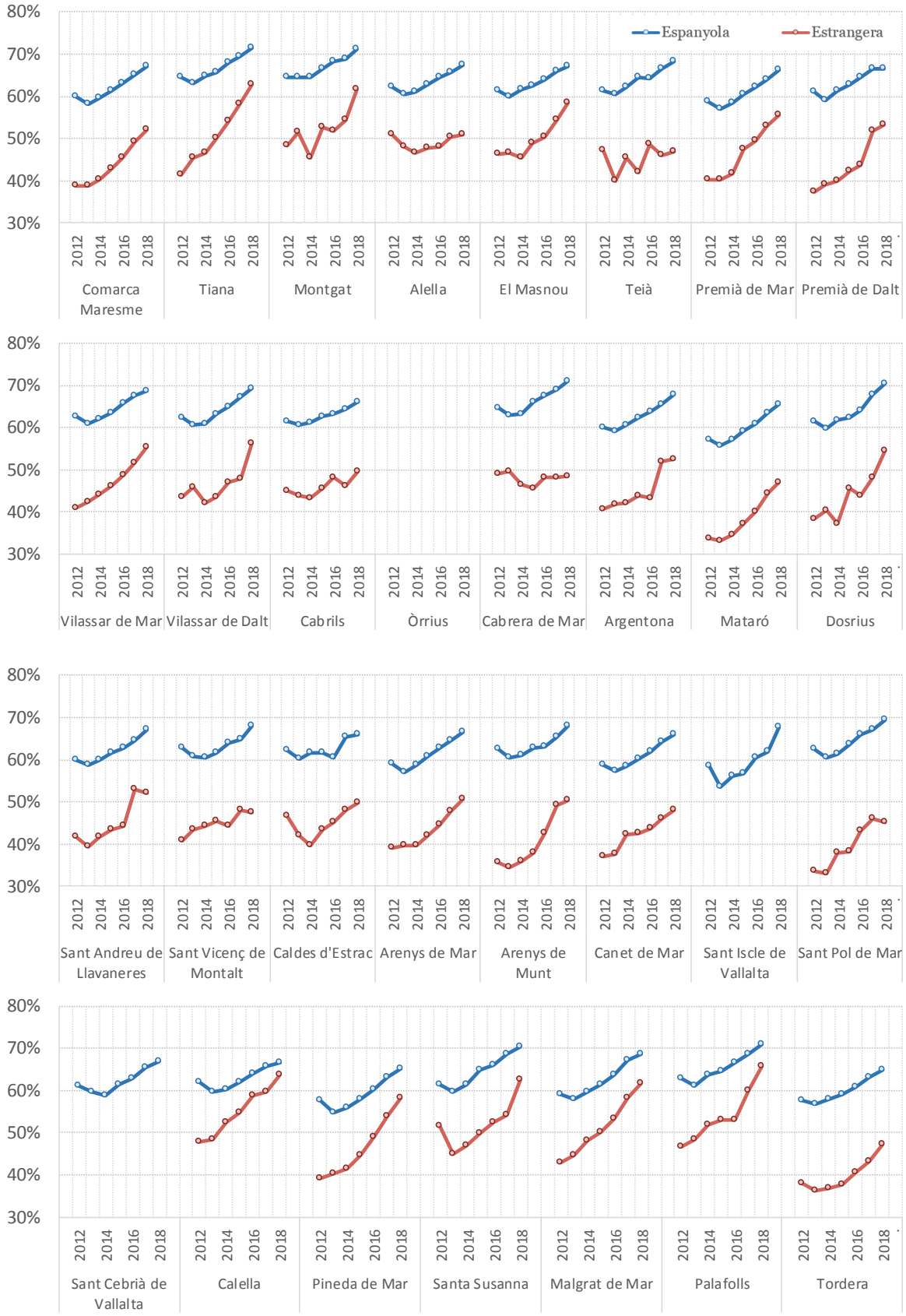

Font: INE. Programa Hermes i Padró Continu. Nota: La taxa d'ocupació és el resultat de la divisió entre la població ocupada i la població en edat activa. Dades no representatives per als estrangers de diferents municipis.

2) Característiques de la contractació registrada

Com ja s'ha esmentat anteriorment, la pobresa i la vulnerabilitat no només estan determinades pels nivells d'ocupació, sinó també pel tipus de contractes laborals que s'estiguin formalitzant. En aquest apartat, estudiem les característiques dels contractes que s'han efectuat durant l'any 2018 a través de tres dimensions: tipus de contracte (indefinit o temporal, amb les diferents variants de temporalitat), durada del contracte i tipus de jornada laboral (parcial o completa). Cal tenir en compte que, en aquest cas i a diferència de la resta d'indicadors laborals, l'assignació territorial es realitza a partir del municipi del lloc de treball i no a partir del lloc de residència.

- **Gairebé dos de cada tres contractes signats al Maresme (el 62,8%) estan relacionats amb dues categories d'ocupació: "ocupacions elementals" i "treballadors de la restauració, personals i venedors" (Figura 2.4).** El 32,3% dels contractes estan vinculats a "ocupacions elementals", una proporció per sota d'altres comarques metropolitanes com el Vallès Oriental (45,7%), el Vallès Occidental (38,9%), o el Baix Llobregat (38,2%), però notablement per sobre del Barcelonès (22,7%). La proporció de contractes de "treballadors de la restauració, personals i venedors" se situa en el 30,5%, molt per sobre del Vallès Oriental (17,7%), Baix Llobregat (20,6%) i del Vallès Occidental (21,9%), i al nivell del Barcelonès (31,2%). La proporció de contractes relacionats amb els "empleats d'oficina, comptables i administratius" és de les més baixes de la metròpoli (5,8%); mentre que la suma de contractes relacionats amb "tècnics i professionals de suport" i "professionals científics i intel·lectuals" representa el 20% de la contractació total, un valor lleugerament per sota de la mitjana metropolitana, liderada per la comarca del Barcelonès, on representen un 28,9%.

- **Les ocupacions amb més contractes són també les que presenten un grau de temporalitat més alt.** Els contractes de les "Ocupacions elementals" són temporals en un 88,7% dels casos. La xifra és molt elevada, però està per sota de la mitjana metropolitana d'aquest tipus de contracte que és del 91,5%. Els contractes dels "treballadors de la restauració, personals i venedors" són temporals en un 84,7% dels casos, una proporció similar a la mitjana metropolitana. Els contractes dels "empleats d'oficina, comptables i administratius" són indefinits en un 34% dels casos, notablement per sobre de les altres comarques metropolitanes.

Figura 2.4. Contractes anuals a la comarca del Maresme segons grups d'ocupació i tipologia del contracte, 2018

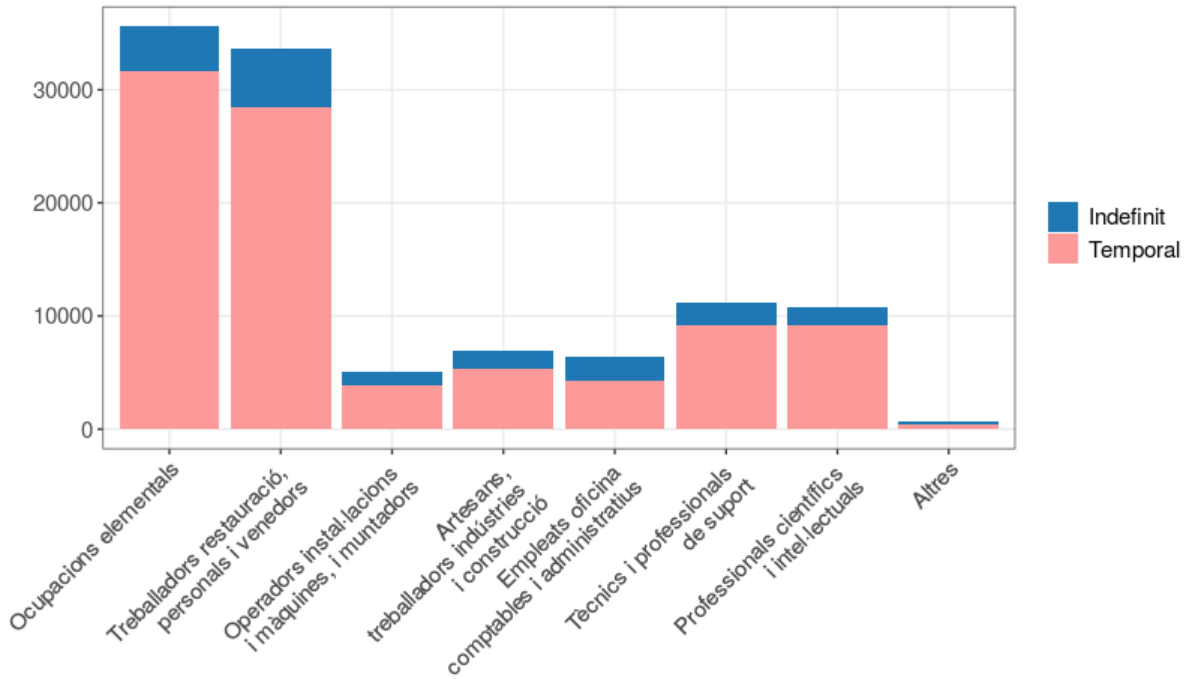

Font: Observatori del Treball i Model Productiu, Generalitat de Catalunya.

- **Els contractes signats per "treballadors de la restauració, personals i venedors" presenten els valors més elevats al nord de la comarca, els municipis on l'activitat turística és més important.** Així, a Sant Cebrià de Vallalta, Sant Pol de Mar, Caldes d'Estrac, Santa Susanna, Calella, Sant Andreu de Llavaneres, Canet de Mar, Alella, Pineda de Mar, Sant Vicenç de Montalt i Malgrat de Mar, la proporció d'aquest tipus de contractes representa més del 40% (Figura 2.5). En canvi, a Argentona, Tordera, Premià de Dalt, Sant Iscle de Vallalta, Òrrius i Palafolls representen menys del 15%.

- **Els contractes signats per "obra i servei" representen més del 40% dels contractes a Palafolls, Òrrius, Tordera, El Masnou, Premià de Dalt, Cabrera de Mar i Sant Iscle de Vallalta.** En canvi, són menys del 20% a Montgat, Canet de Mar, Teià, Premià de Mar, Calella i a Sant Cebrià de Vallalta.

- Els contractes relacionats amb les ocupacions més qualificades ("Tècnics i professionals de suport", "Professionals científics i intel·lectuals" i "Directors i gerents") tenen major pes als municipis del sud de la comarca. A les localitats de Teià, Tiana i Cabrils representen una ràtio d'un de cada tres contractes, mentre que a Arenys de Munt, Malgrat de Mar, Sant Pol de Mar, Palafolls, Pineda de Mar, Òrrius, Santa Susanna i Sant Cebrià de Vallalta representen menys del 12,5%.

Figura 2.5. Distribució dels contractes segons grups d'ocupacions, 2018

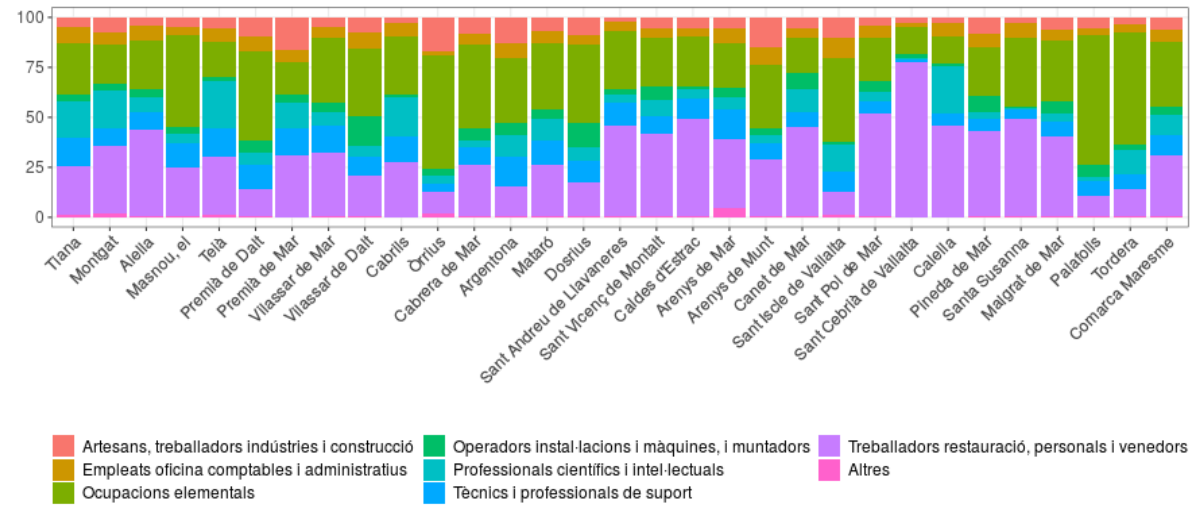

Font: Observatori del Treball i Model Productiu, Generalitat de Catalunya.

- El 83,5% dels contractes signats al Maresme en el període de referència eren temporals. Aquesta xifra està en la línia dels nivells assolits a la resta de comarques de l'àmbit metropolità, tot i que se situa lleugerament per sota (a la resta de comarques es mou al voltant del 85%). El 45% del total dels contractes registrats són de tipus "Eventuals circumstàncies producció" (contractes per atendre exigències circumstancials del mercat, acumulació de tasques o excés de comandes), el 28,5% són per "Obra o servei" (contractes concertats per realitzar obres o serveis determinats en l'activitat de l'empresa, de durada temporal limitada) i el 10% són d'"Interinitat" (contracte de durada temporal per substituir una persona treballadora amb dret a reserva de lloc).

- En general, els municipis del nord de la comarca, on predomina l'activitat turística, presenten valors de temporalitat més elevats que els del sud. A Sant Cebrià de Vallalta, Calella, Santa Susanna, Tordera, Palafolls i a Sant Iscle de Vallalta se supera el 85% de temporalitat. En canvi, a Argentona, Montgat, Caldes d'Estrac, Canet de Mar, Alella, Vilassar de Mar, Arenys de Munt, Cabrils i a Arenys de Mar, la proporció de contractes temporals se situa per sota del 78% (Figura 2.6). Als municipis turístics del nord, se signen més contractes de tipus "Eventuals circumstàncies producció", com ara a Santa Susanna, Palafolls i Calella, on representen més del 60% de tots els contractes.

- La temporalitat és similar entre la població femenina i la masculina en el conjunt de la comarca. La mitjana comarcal de les contractacions temporals se situa en el 83,1% entre els homes i en el 83,9% entre les dones, contrastant així amb altres comarques metropolitanes, com al Vallès Occidental, on la diferència entre ambdós sexes pot arribar a assolir fins a tres punts percentuals, amb nivells més elevats per a la població femenina. On sí s'observen diferències de gènere és en el tipus de contracte temporal: mentre que les contractacions "Eventuals circumstàncies producció" tenen un pes similar entre la població masculina i la femenina, les d'"Obra o servei" tenen major pes entre els homes i els d'"Interinitat" són més freqüents entre les dones.

Figura 2.6. Proporció de contractes temporals segons tipologia del contracte i sexe, 2018

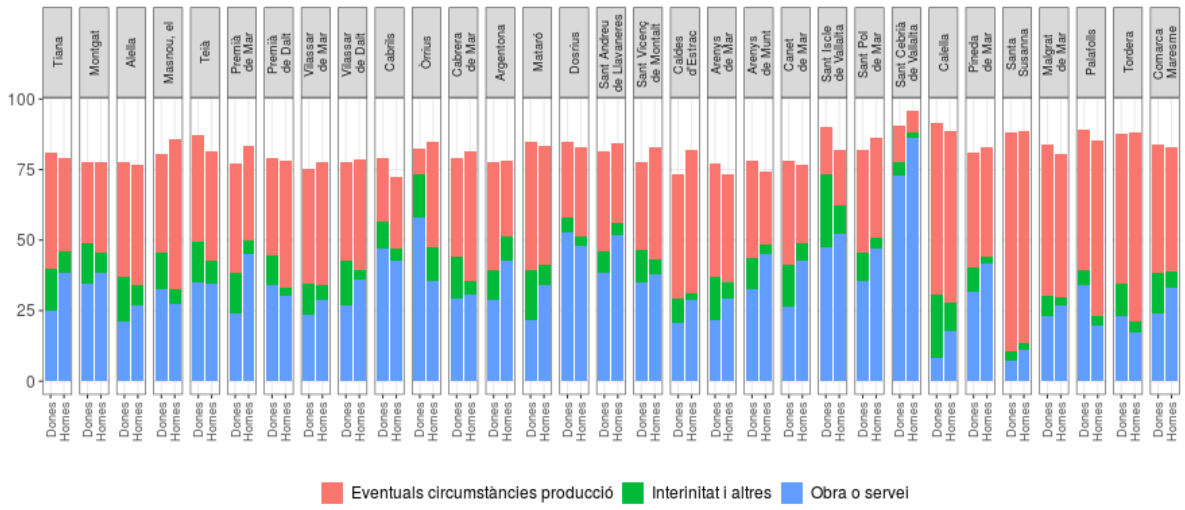

Font: Observatori del Treball i Model Productiu, Generalitat de Catalunya.

- L'elevada temporalitat dels contractes es registra a tots els grups d'edat. Els contractes temporals, tot i ser més freqüents entre els adults més joves, representen més del 80% en qualsevol grup d'edat (Figura 2.7). La mitjana de contractes temporals de la comarca se situa al voltant del 81,5%, tant per als adults de 25-44 anys com per als que tenen més de 45. La proporció de contractes temporals entre els menors de 25 arriba al 88,5%. El tipus de contracte que més davalla a la comarca a mesura que avança l'edat és els dels "Eventuals circumstàncies producció".

- Els joves (menors de 25 anys) del nord de la comarca signen els contractes més temporals. A Calella, Palafolls, Santa Susanna i Tordera, més del 92% dels contractes signats pels adults més joves (menors de 25 anys) són temporals; essent sobretot eventuals per les circumstàncies de la producció. A la resta d'edats adultes, si bé la proporció es redueix lleugerament, als municipis situats al nord la temporalitat continua sent marcada. Mentre que a Calella el 89,7% dels contractes signats per adults d'entre 25 i 44 anys són temporals, a Alella representen el 73,9%.

Figura 2.7. Proporció de contractes temporals segons tipologia del contracte i edat, 2018

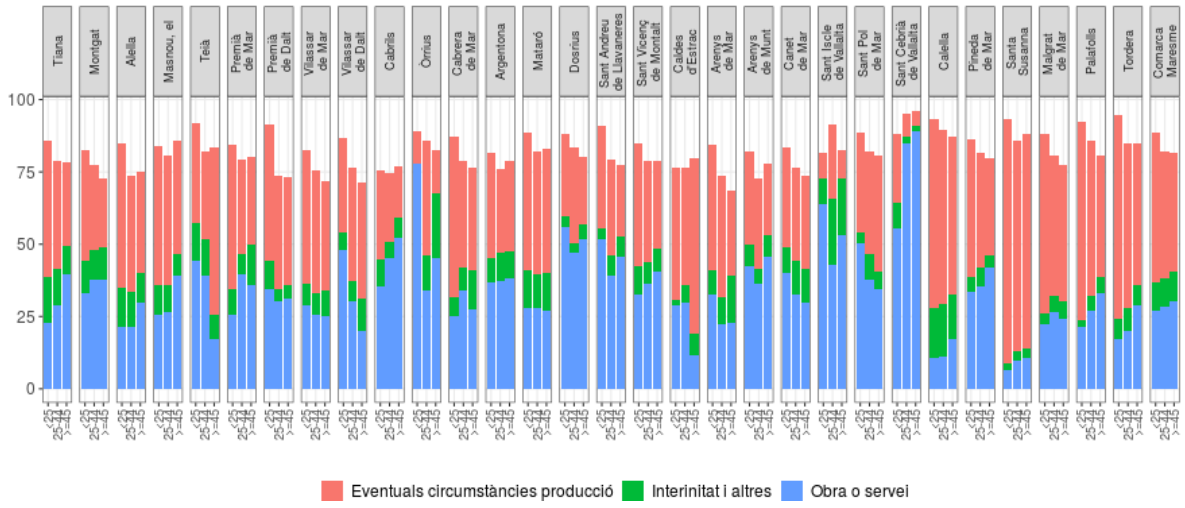

Font: Observatori del Treball i Model Productiu, Generalitat de Catalunya.

- A la comarca del Maresme, la temporalitat de la contractació és similar en tots els grups educatius, però canvia el tipus de contracte. Els contractes "Obra o servei" redueixen el seu pes en el total de contractes a mesura que augmenta el nivell educatiu de la població (representen el 38,2% dels contractes de la població amb educació primària i el 18,4% de la població amb estudis post-secundaris). Els contractes "Eventuals circumstàncies producció" són més freqüents entre la població amb estudis secundaris, mentre que els contractes "Interinitat" només tenen un pes important entre la població amb estudis post-secundaris (representen el 22%) (Figura 2.8).

Figura 2.8. Proporció de contractes temporals segons tipologia del contracte i nivell d'estudis, 2018

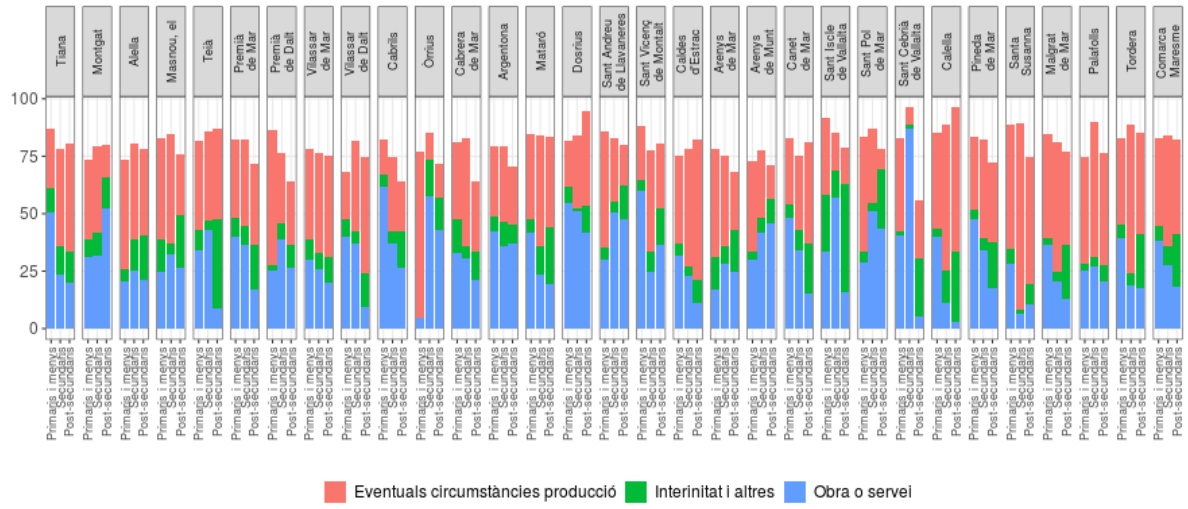

Font: Observatori del treball i Model Productiu, Generalitat de Catalunya.

- Més enllà dels indefinits, menys el 5% dels contractes se signen per a una durada superior als sis mesos. Aquesta realitat és comuna a totes les comarques metropolitanes. Al Maresme, el 33% de tots els contractes tenen una durada de menys d'un mes, el 25% tenen una durada indeterminada, el 23% d'entre un i sis mesos, i el 17% són indefinits. En comparació amb la resta de les comarques metropolitanes, al Maresme tenen un major pes els contractes d'un a sis mesos, un fet que evidencia la forta estacionalitat característica del mercat de treball associat a les activitats turístiques.

- Els contractes de fins a sis mesos de durada tenen un pes més important als municipis del nord de la comarca. A Calella, Santa Susanna o Tordera, aquest tipus de durada representa més de dues terceres parts de tots els que se signen en aquests municipis. (Figura 2.9)

- La durada dels contractes presenta una distribució molt similar entre la població femenina i la masculina. No s'observen, a nivell comarcal, grans diferències per sexe en la durada dels contractes, només s'aprecia un lleuger major pes relatiu dels contractes inferiors a un mes entre la població femenina.

- **La curta durada de la major part dels contractes signats al Maresme és un tret comú a totes les edats, observant-se alhora un increment dels contractes amb durada indeterminada a mida que augmenta l'edat dels treballadors.** Per al conjunt de la comarca, els contractes amb una durada igual o inferior als 6 mesos representen el 62% del total per als joves menors de 25 anys, el 53% per a la població d'entre 25 i 44 i el 49% per als adults majors de 45 anys**.** Aquesta tendència es tradueix en

un augment dels contractes indefinits i dels temporals de durada indeterminada. Un altre cop, els municipis del nord de la comarca marquen els nivells més elevats dels contractes de fins a sis mesos. A Santa Susanna, aquests representen un 82% de tots els contractes signats per joves, mentre que a Tordera, Calella o Palafolls representen més del 75%. A Sant Pol de Mar, Caldes d'Estrac o Arenys de Mar, en canvi, predominen més els de durada indeterminada.

Figura 2.9. Distribució dels contractes segons la durada, sexe i grup d'edat, 2018

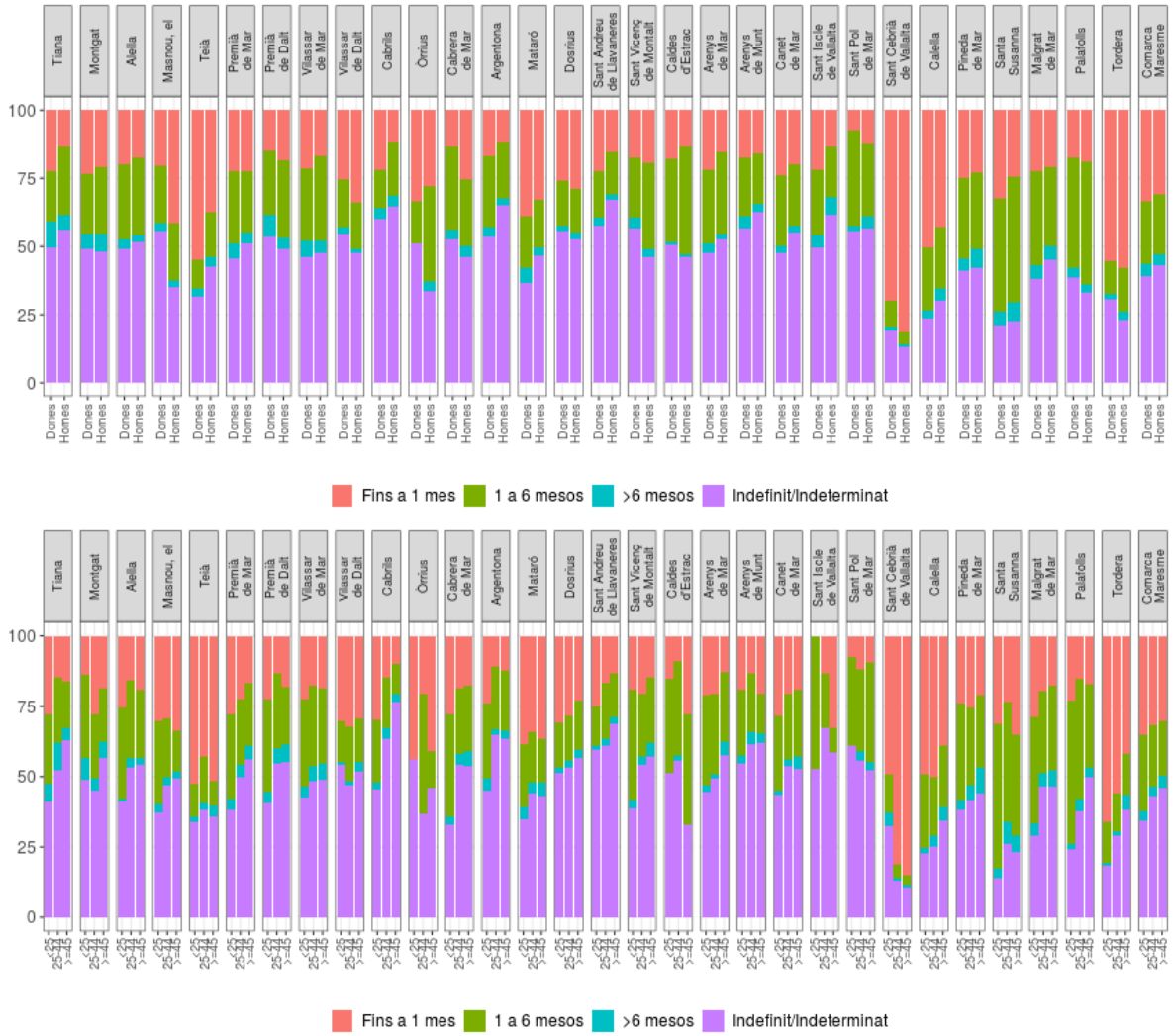

Font: Observatori del treball i Model Productiu, Generalitat de Catalunya.

- Els contractes a jornada parcial són més freqüents al Maresme que a qualsevol altra comarca metropolitana, exceptuant la del Garraf. A la comarca del Maresme, els contractes a jornada parcial representen el 42,1% de tots els signats, mentre que a la comarca veïna del Vallès Oriental representen el 30%, i al Barcelonès el 40,6%.

- Al Maresme , com s'esdevé a la resta de comarques metropolitanes, la jornada parcial és més freqüent entre la població femenina, si bé en aquesta comarca assoleix més intensitat: la meitat dels contractes signats per dones són a jornada parcial, mentre que en el cas dels homes són el 35%.

- La parcialitat de les jornades disminueix de forma considerable a mesura que avança l'edat. Els contractes parcials d'adults joves (menors de 25 anys) són particularment elevats: mentre que per al conjunt metropolità representen el 50% de tots els contractes, al Maresme la xifra augmenta fins el 56%. Així mateix, per al grup d'edat 25-44 anys, la parcialitat és superior a l'observada a la resta de comarques metropolitanes (un 39%). En canvi, entre la població de 45 i més anys d'edat, la proporció de contractes temporals és similar a la de la mitjana metropolitana, un terç de tots els contractes.

- **Els contractes a jornada parcial tenen menor pes als municipis del nord de la comarca.** A Palafolls, Tordera o Santa Susanna, els contractes a jornada parcial representen menys del 30% (Figura 2.10). Els valors són baixos tant per homes com per dones, tot i que entre aquestes últimes són lleugerament més habituals. Els contractes signats en aquests municipis per joves tampoc destaquen per tenir una major parcialitat respecte als adults de més edat. En els municipis del sud del Maresme, la parcialitat té un major pes, a la vegada que s'accentua la diferència entre sexes: a Alella i a Teià, per exemple, els contractes a temps parcial representen dues terceres parts de tots els signats per dones. També entre els joves de la major part dels municipis del sud de la comarca, les jornades parcials són molt més freqüents i superen les dues terceres parts de tots els contractes.

Figura 2.10. Proporció de contractes a jornada parcial segons sexe i grup d'edat, 2018

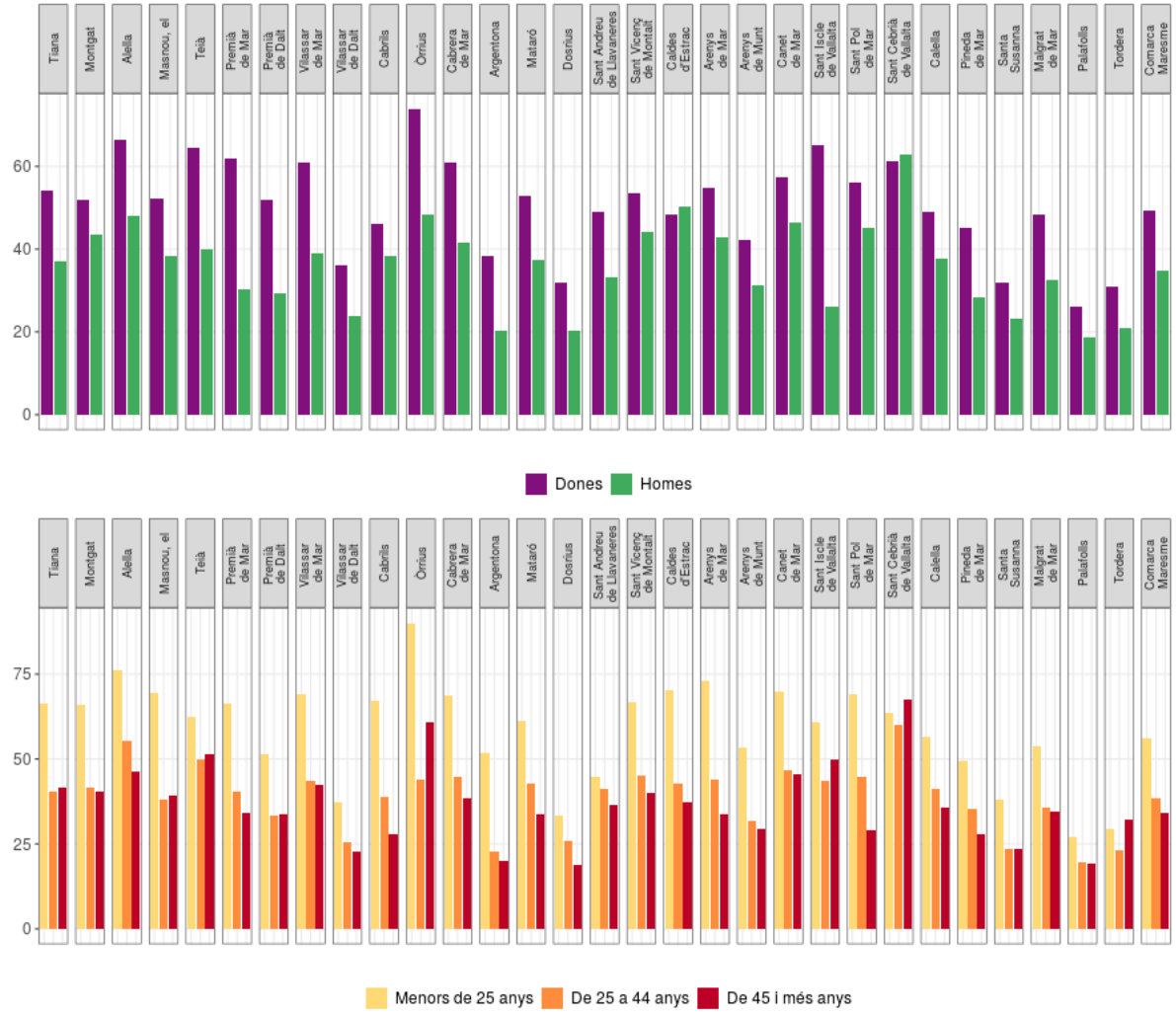

Font: Observatori del Treball i Model Productiu, Generalitat de Catalunya.

3) Intensitat i evolució dels nivells d'atur i anàlisi dels tipus de prestacions.

Complementem l'anàlisi de l'ocupació amb una mirada a l'evolució recent de la desocupació. La taxa d'atur que analitzem l'hem construït específicament per a aquest estudi, i és el resultat de dividir el nombre d'aturats registrats per la població activa. Aquesta darrera l'hem estimat a partir de les taxes d'activitat per edat de l'Enquesta de Població Activa (conjunt de la província de Barcelona) aplicades a la població del padró d'habitants.

- La taxa d'atur de la comarca del Maresme ha baixat ininterrompudament des de 2012-2013, quan va tocar sostre. En aquell moment se situava en el 17,6%, mentre que al 2018 era del 11% (Figura 2.10). Entre el 2017 i el 2018 ha davallat en gairebé un punt percentual.

- Existeixen diferències molt notables entre els diferents nivells d'atur a la comarca. La taxa d'atur dels municipis que assoleixen els nivells més elevats, generalment situats al nord de la comarca, duplica la dels municipis amb una desocupació més baixa, localitzats principalment al sud. A Pineda de Mar, Mataró, Tordera, Premià de Mar i Calella, per aquest ordre, la taxa d'atur supera el 12% , registrant-se la més baixa als municipis de Tiana, Alella, Cabrera de Mar, Sant Vicenç de Montalt, Teià i Cabrils, per sota del 7%.

- En aquest context de davallada de la taxa d'atur, alguns municipis han millorat els seus indicadors més ràpidament que el conjunt del Maresme. Tiana, Montgat, El Masnou, Sant Vicenç de Montalt, Arenys de Munt, Canet de Mar, Malgrat de Mar o Palafolls, han aconseguit reduir les seves taxes d'atur a un ritme superior que la mitjana comarcal. En canvi, als municipis de Premià de Mar, Premià de Dalt, Sant Iscle de Vallalta, Sant Pol de Mar, Sant Cebrià de Vallalta, Calella, Pineda de Mar o Tordera, la taxa d'atur ha disminuït a un ritme més lent en relació amb el conjunt del Maresme. Es dona la circumstància que molts d'aquests municipis són també els que presenten taxes d'atur més elevades.

- La caiguda de l'atur ha estat més intensa entre la població masculina de la comarca que entre la femenina. De la mateixa manera que durant els anys de la crisi l'atur va créixer més ràpidament entre els homes que entre les dones, la davallada també ha estat liderada pels homes. La bretxa entre l'atur masculí i femení, que al punt àlgid de la crisi va estar a punt fins i tot d'arribar a desaparèixer, torna a incrementar-se any rere any. Els municipis on la relació entre la taxa d'atur femenina i masculina és més baixa són Alella, El Masnou, Caldes d'Estrac o Calella. En canvi, es registra una bretxa més ampla entre sexes a Montgat, Vilassar de Mar, Arenys de Mar i Arenys de Munt.

- Les taxes d'atur registrat varien poc entre els adults, llevat dels adults de més edat, que conformen el grup poblacional amb els nivells més elevats. Tot i que els joves del nord de la comarca presentaven les taxes d'ocupació més elevades, també són, en general, els que registren les taxes d'atur més altes (veure aplicació). Els joves dels municipis amb més renda mostren taxes d'atur baixes, tot i que l'ocupació també ho és. Una part important d'aquests joves, doncs, és població inactiva, segurament estudiantil. La taxa d'atur entre la població adulta de més edat és especialment elevada als municipis del nord de la comarca, sobretot entre la població femenina. En algun cas, com a Pineda de Mar, Palafolls o Tordera, pot arribar a superar el 30%.

- Tot i que s'ha recuperat des de l'etapa més àlgida de la crisi, la població amb menor nivell d'instrucció continua sent la principal protagonista entre els desocupats. Actualment, la població

amb estudis secundaris o inferiors representen el 77% dels desocupats de la comarca (veure aplicació). A municipis com Tordera, Palafolls o Santa Susanna representen fins el 84%.

- La taxa d'atur és més elevada entre la població de nacionalitat estrangera. Mentre que l'espanyola se situava al 2018 al voltant del 10%, l'estrangera presentava valors propers al 13%. Les diferències d'atur entre ambdós orígens són més baixes als municipis on el col·lectiu d'estrangers esta format en major mesura per població qualificada. Aquest és el cas de Tiana, Montgat, Alella, El Masnou, Sant Vicenç de Montalt o Sant Pol de Mar. En canvi, a Premià de Mar, Premià de Dalt, Vilassar de Mar, Calella o Pineda de Mar, les diferències entre ambdós col·lectius són grans (veure aplicació).

- L'estacionalitat de l'ocupació esdevé imprescindible a l'hora d'entendre el mercat laboral del Maresme. L'estacionalitat és més marcada entre la població més jove, la menys formada i la de nacionalitat estrangera. A més a més, té una dimensió territorial, atès que presenta un impacte notablement més important als municipis del nord de la comarca, una dimensió que cal vincular-la amb l'activitat turística. Al conjunt de la comarca, només les persones que formen part d'aquests col·lectius (joves, amb un nivell d'instrucció baix i estrangers) mostren una certa estacionalitat en l'evolució mensual de la taxa d'atur (Figura 2.12 i aplicació). En canvi, als municipis més turístics del nord de la comarca, fins i tot la població adulta de més edat i la població de nacionalitat espanyola presenten una marcada estacionalitat. A Pineda de Mar, per exemple, la taxa d'atur de la població de nacionalitat estrangera pot variar del 20% als mesos d'hivern al 12% als mesos d'estiu.

- Com a conseqüència del descens de la taxa d'atur, la proporció de beneficiaris de prestacions de desocupació ha experimentat un descens ininterromput des de 2013. Les prestacions mostren una pauta de comportament paral·lela als punts citats anteriorment amb l'atur registrat: una major proporció de població beneficiària de prestacions als municipis del nord de la comarca en contrast amb els del sud, alhora que els primers registren una estacionalitat més marcada que els segons. També cal destacar que si bé la majoria de les prestacions de desocupació dels municipis amb més renda són contributives (el 64% de les prestacions d'Alella, Teià o Cabrils), les dels de menor renda no ho són (a Calella o Malgrat de Mar només ho són el 40%) (veure aplicació).

.

Figura 2.11. Evolució de la taxa d'atur segons sexe, 2005-2018

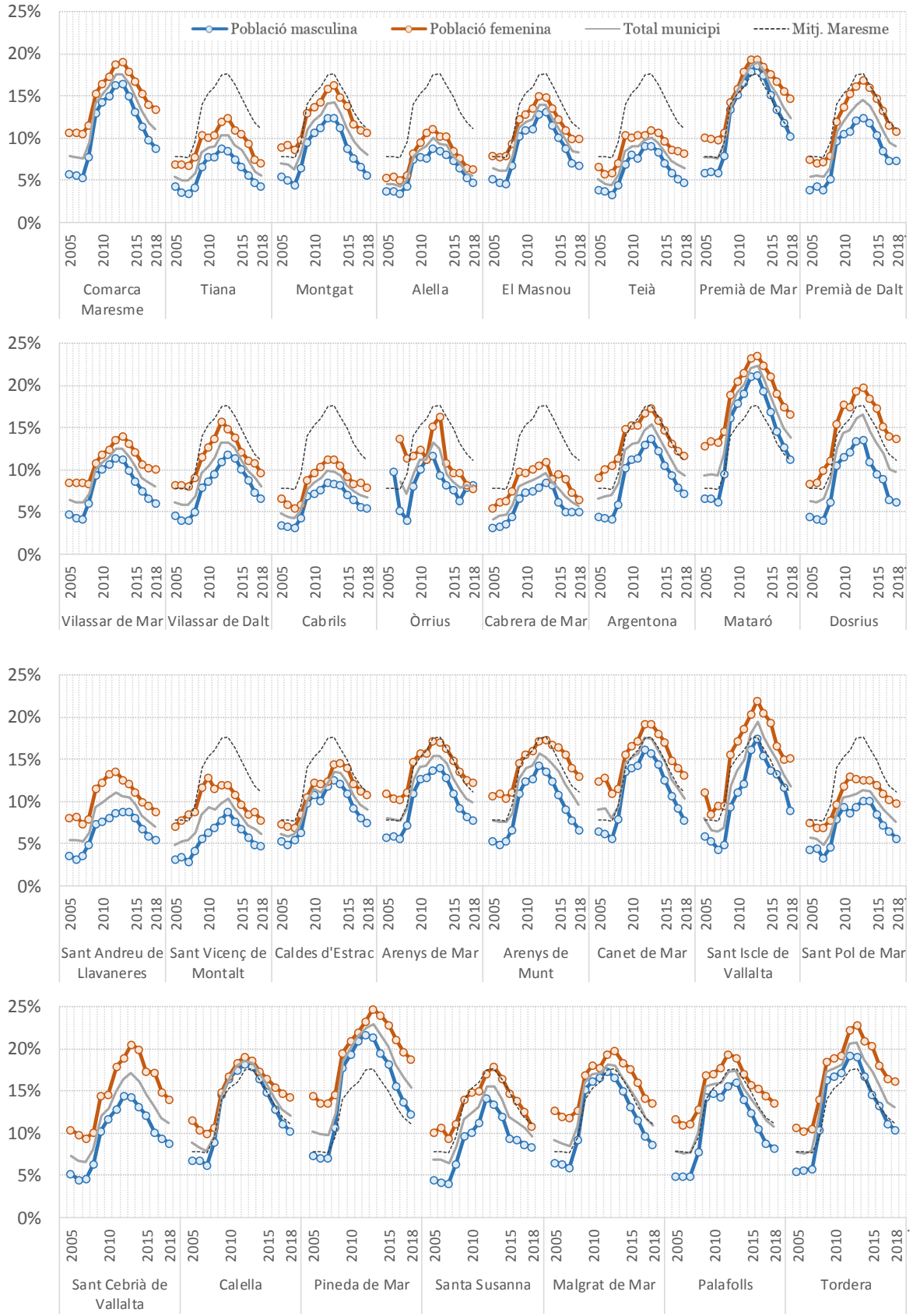

Font: INE. Programa Hermes i Padró Continu. Nota: La taxa d'atur és el resultat de la divisió entre l'atur registrat i la població en edat activa.

Figura 2.12. Estacionalitat de la taxa d'atur segons nacionalitat, 2018

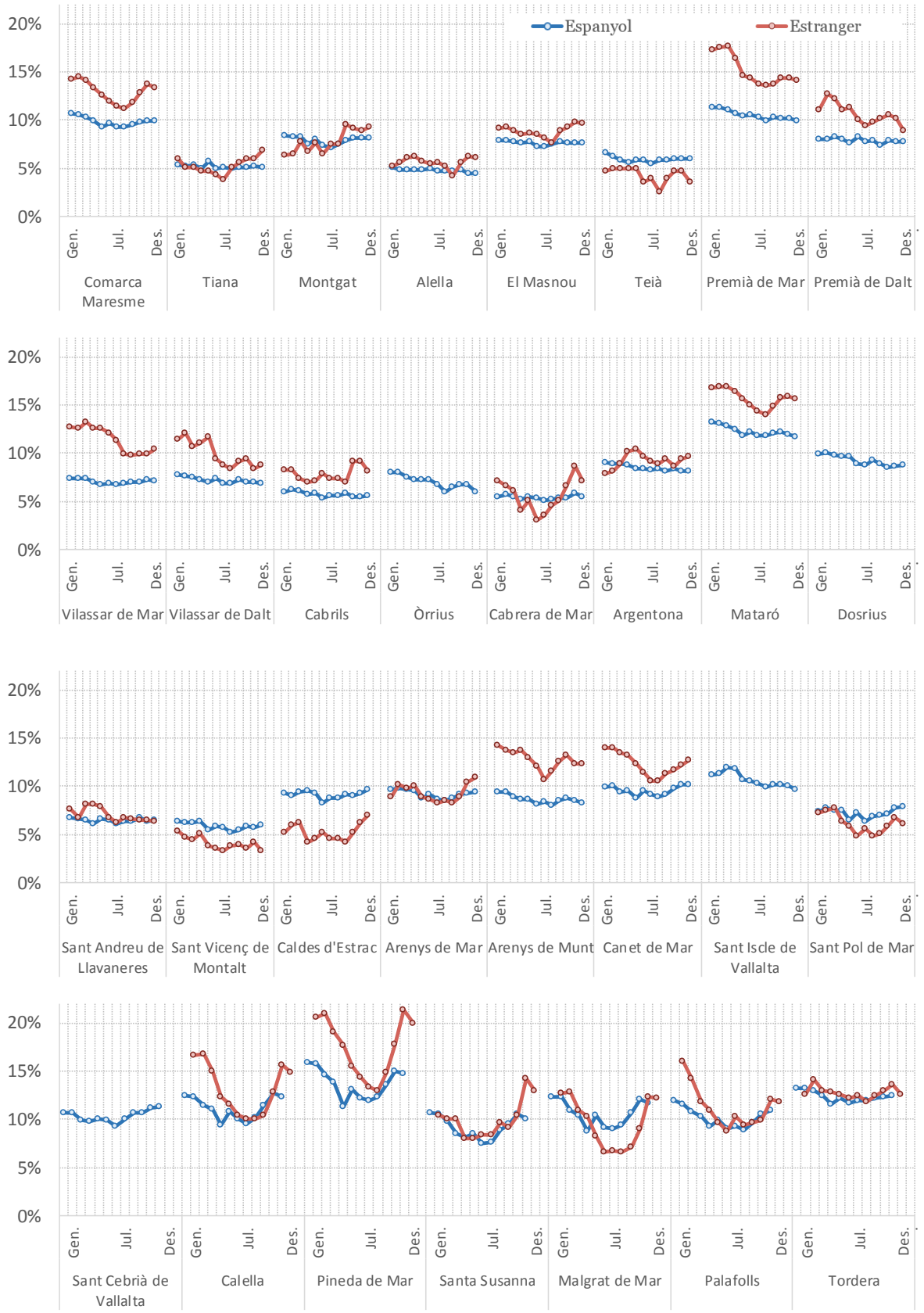

Font: INE. Programa Hermes i Padró Continu. Nota: La taxa d'atur és el resultat de la divisió entre l'atur registrat i la població en edat activa. No es mostren les taxes d'atur dels estrangera a determinats municipis per falta de representativitat.

ÀMBIT EDUCATIU

Molts estudis demostren l'estreta relació que existeix entre el nivell educatiu i la participació en el mercat laboral. Ja hem vist en el punt anterior que una bona part de la població aturada està integrada per persones amb un baix nivell d'instrucció. L'abandonament escolar prematur és també un fenomen fortament vinculat a la vulnerabilitat dels joves. A l'altre extrem, la proporció de població amb estudis universitaris acostuma a ser un indicador de benestar, fortament correlacionat amb el capital econòmic, social i cultural individual i, per tant, amb menor desocupació, més estabilitat i millor remuneració econòmica. Malauradament, les dades estadístiques per abordar la influència de l'educació en la pobresa no són del tot satisfactòries. No hem pogut generar indicadors de la primera dimensió, la taxa d'abandonament escolar a escala municipal, ja que és relativament freqüent a la comarca marxar a estudiar fora del municipi de residència. De fet, al conjunt de la comarca, gairebé un de cada quatre alumnes d'educació no universitària estudia en un municipi diferent al de residència, una de les ràtios més elevades de les comarques metropolitanes. La distribució territorial d'aquest fenomen particular tampoc obeeix a cap patró que es pugui relacionar amb la pobresa o la vulnerabilitat, sinó més aviat amb la dimensió o connexió del municipi. Tenim intensitats baixes de permanència al municipi a localitats amb renda alta (Tiana: 46%) i també a altres amb renda més baixa (Santa Susanna: 52%), i s'observen nivells elevats a municipis com El Masnou (77%) i Tordera (82%). Pel que fa a la segona dimensió, el nivell d'estudis, disposem de les dades procedents del cens del 2011. Tot i la limitació temporal i la dificultat per creuar múltiples variables sociodemogràfiques a nivell municipal que presenta aquesta font, farem una anàlisi territorial del nivell d'estudis de la població resident a la comarca del Maresme.

- La població del conjunt del Maresme, sobretot en el cas dels homes, té un nivell d'instrucció lleugerament per sota de l'obtingut de la mitjana de les set comarques de la Regió Metropolitana de Barcelona. El 20,4% tenen, com a màxim, un nivell educatiu de primer grau; mentre que la mitjana metropolitana assoleix un valor del 19,7% (Taula 3.1). És, però, entre la població amb estudis de tercer grau on més s'aprecia la diferència respecte del conjunt metropolità. El 18,6% de la població masculina i el 20,8% de la femenina tenen estudis de tercer grau, essent la mitjana metropolitana del 21,5% i del 23,1% respectivament. Aquesta diferència s'explica sobretot per la concentració de població molt formada al Barcelonès. En comparació amb la resta de comarques metropolitanes, la del Maresme, ocupa una posició intermèdia.

Taula 3.1. Població de 16 anys i més segons nivell d'instrucció (graus) i sexe, 2011

	Població masculina				Població femenina			
Comarca	**No té estudis**	**Primer grau**	**Segon grau**	**Tercer grau**	**No té estudis**	**Primer grau**	**Segon grau**	**Tercer grau**
Alt Penedès	9,0%	13,9%	63,1%	14,0%	12,0%	14,9%	55,6%	17,5%
Baix Llobregat	9,2%	11,3%	63,7%	15,8%	13,4%	12,5%	55,9%	18,2%
Barcelonès	7,3%	11,6%	54,7%	26,4%	11,3%	14,1%	47,6%	27,0%
Garraf	6,7%	12,0%	58,9%	22,4%	10,4%	13,1%	52,9%	23,6%
Maresme	8,2%	12,2%	61,0%	18,6%	11,4%	13,5%	54,3%	20,8%
Vallès Occidental	8,5%	11,6%	60,6%	19,3%	12,7%	12,6%	53,9%	20,8%
Vallès Oriental	9,1%	12,2%	64,3%	14,4%	12,1%	12,4%	57,9%	17,5%
Regió Metropolitana	**8,0%**	**11,7%**	**58,8%**	**21,5%**	**11,9%**	**13,4%**	**51,6%**	**23,1%**

Font: Idescat, a partir del Cens de Població i Habitatges de l'INE.

- La principal diferència entre el nivell educatiu de la població de nacionalitat estrangera i l'espanyola rau en la sobre-representació dels nivells educatius més baixos entre els primers. Així, mentre que per a la població de nacionalitat espanyola la proporció de població amb estudis no superiors al primer grau és del 21,9%, per a la població estrangera aquesta és del 28,8%, situant-se només per darrera de l'Alt Penedès i el Vallès Oriental (Taula 3.2). A més, cal tenir en compte l'efecte que té la diferent estructura per edat que presenten ambdós col·lectius, ja que mentre que la població de nacionalitat espanyola amb una menor formació es concentra en la cúspide de la piràmide poblacional, la baixa qualificació de la població estrangera es registra a les edats adultes. I si bé una de cada tres persones de nacionalitat estrangera de la comarca té com a molt estudis de primer grau, en el cas de la població espanyola del mateix grup d'edat, aquell valor es redueix a una de cada quinze.

Taula 3.2. Població de 16 anys i més segons nivell d'instrucció (graus) i nacionalitat, 2011

	Espanyola				Estrangera			
Comarca	**No té estudis**	**Primer grau**	**Segon grau**	**Tercer grau**	**No té estudis**	**Primer grau**	**Segon grau**	**Tercer grau**
Alt Penedès	9,7%	14,0%	60,1%	16,2%	17,0%	17,7%	53,1%	12,2%
Baix Llobregat	11,4%	11,8%	60,0%	16,8%	10,6%	12,9%	57,6%	18,9%
Barcelonès	10,1%	13,1%	50,7%	26,1%	6,3%	12,1%	52,1%	29,5%
Garraf	8,8%	12,7%	56,6%	21,9%	6,8%	11,7%	51,3%	30,2%
Maresme	9,2%	12,7%	58,2%	19,9%	14,7%	14,1%	53,0%	18,2%
Vallès Occidental	10,4%	12,0%	57,4%	20,2%	12,5%	12,9%	55,4%	19,2%
Vallès Oriental	10,0%	11,9%	61,9%	16,2%	16,3%	15,9%	53,9%	13,9%
Regió Metropolitana	**10,2%**	**12,6%**	**55,3%**	**21,9%**	**9,00%**	**12,8%**	**53,4%**	**24,8%**

Font: Idescat, a partir del Cens de població i habitatges de l'INE.

- És necessari baixar l'escala territorial de l'anàlisi per tal d'entendre la realitat educativa del Maresme, ja que els seus municipis presenten unes diferències molt marcades en els extrems dels nivells educatius.

- La proporció de població amb una educació no superior al primer grau als municipis de menys renda del Maresme, pot arribar a triplicar la proporció de població amb aquests mateixos estudis a les comarques amb major renda. A Sant Vicenç de Montalt, Cabrera de Mar, Tiana o Teià, la proporció

de població amb estudis de primer grau o inferiors ronda el 10%, contrastant amb Pineda de Mar i Tordera, on se supera el 25%. Com s'ha comentat en apartats anteriors, s'identifica, doncs, un fort contrast Sud-Nord a la comarca (Figura 3.1).

- A l'altre extrem del nivell educatiu, els estudis de de tercer grau, s'intensifiquen encara més les diferències: els municipis amb una major una proporció d'habitants en aquesta categoria formativa multipliquen per cinc el valor del municipi amb la menor proporció. Aquest és el cas de Tordera i Pineda de Mar, on menys del 10% de la població té estudis de tercer grau. Per contra, a Cabrils, Alella i Cabrera de Mar aquella població representa més del 35% del total de residents.

- La pràctica totalitat de la població del Maresme entén el català, només un 5% de la població no l'entén. Els municipis on hi ha un major desconeixement de la llegua són Malgrat de Mar, Mataró i Premià de Mar (Figura 3.2), augmentant els seu valor, evidentment, a les localitats amb més població estrangera. Al Maresme, el 16,5% dels estrangers no l'entenen, un nivell similar al de la resta de la metròpoli. Les dificultats per parlar-lo són, en canvi, més altes: el 57% de la població estrangera. En aquest cas, els estrangers del Maresme saben parlar català més que els seus veïns metropolitans.

Figura 3.1. Proporció de població segons nivell d'estudis (>16 anys), 2011

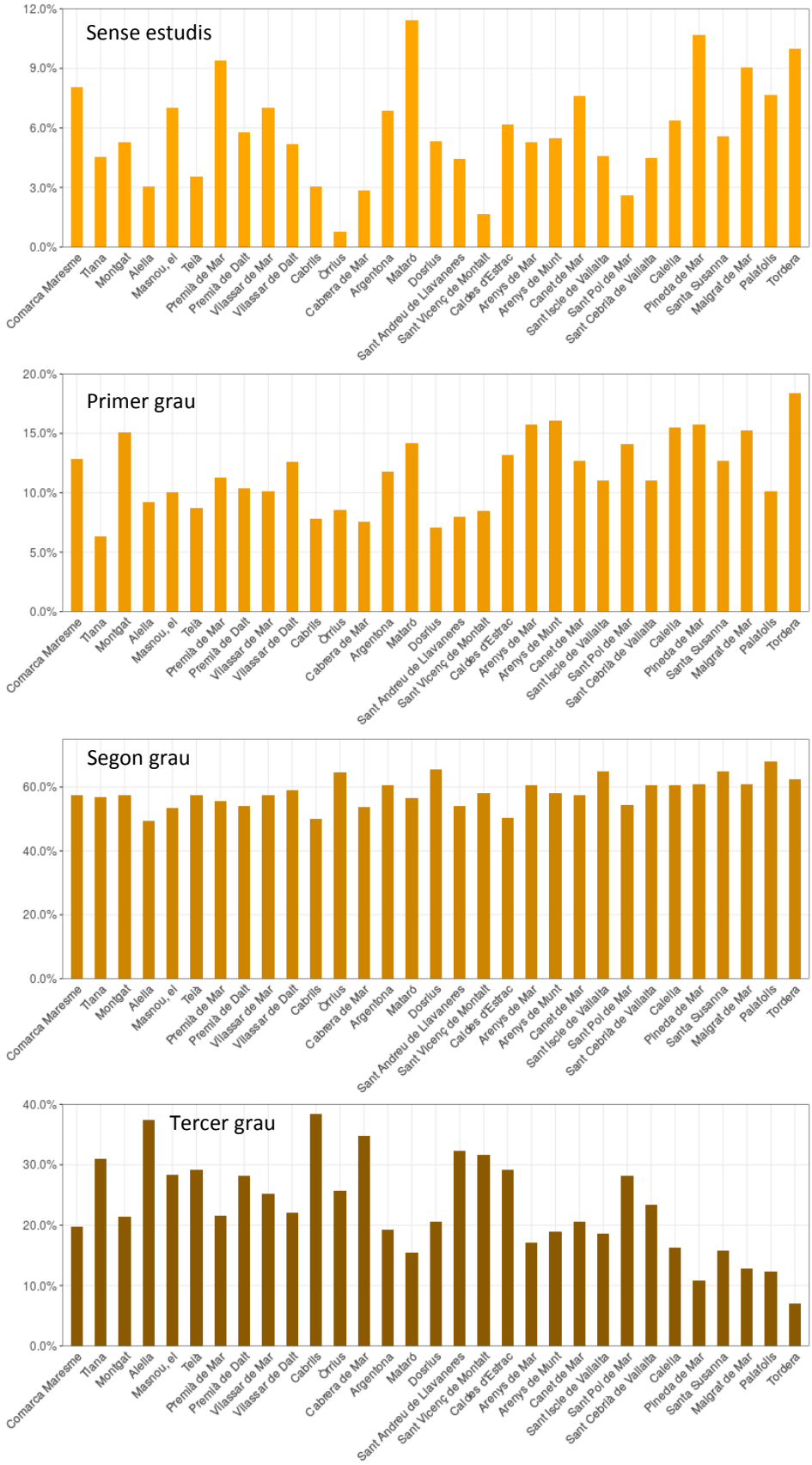

Font: Cens de població i habitatges de l'INE, 2011.

Figura 3.2. Proporció de població de 2 anys i més que entén el català, 2011

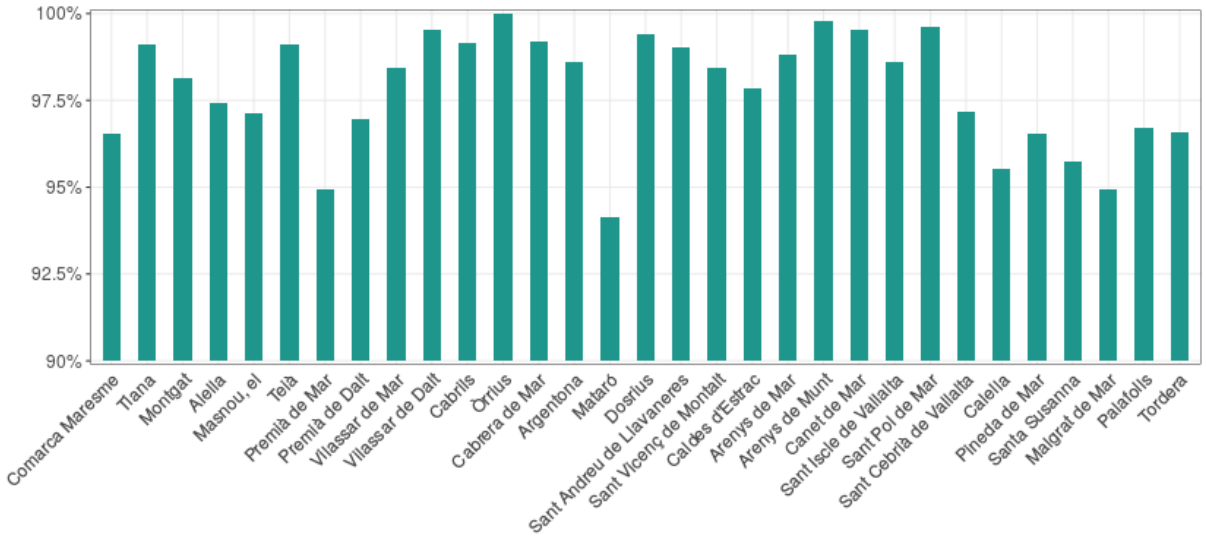

Font: Cens de Població i Habitatges de l'INE, 2011.

- La mirada a escala inframunicipal permet identificar àrees de concentració de població amb molt baixa i alta formació. A seccions censals on havíem detectat nivells de renda molt baixos, com les localitzades als barris de Rocafonda o Cerdanyola, a Mataró, la proporció de població sense estudis pot superar el 20% i la de població amb primer grau o menys pot arribar a superar el 50% (Figura 3.3). A algunes seccions censals d'altres municipis, com Premià de Mar, Calella, Pineda de Mar o Tordera, la proporció també pot arribar a apropar-se al 40%. En el mateix sentit, en aquests barris de Mataró i a moltes seccions censals de municipis del nord de la comarca, la proporció de població amb estudis universitaris és inferior al 10%, una xifra que contrasta amb la situació d'algunes seccions censals d'Alella, El Masnou, Vilassar de Mar, Cabrils o Cabrera de Mar, on la proporció amb estudis universitaris està per sobre del 40%.

Figura 3.3. Població de 16 anys i més segons nivell d'instrucció (graus), 2011

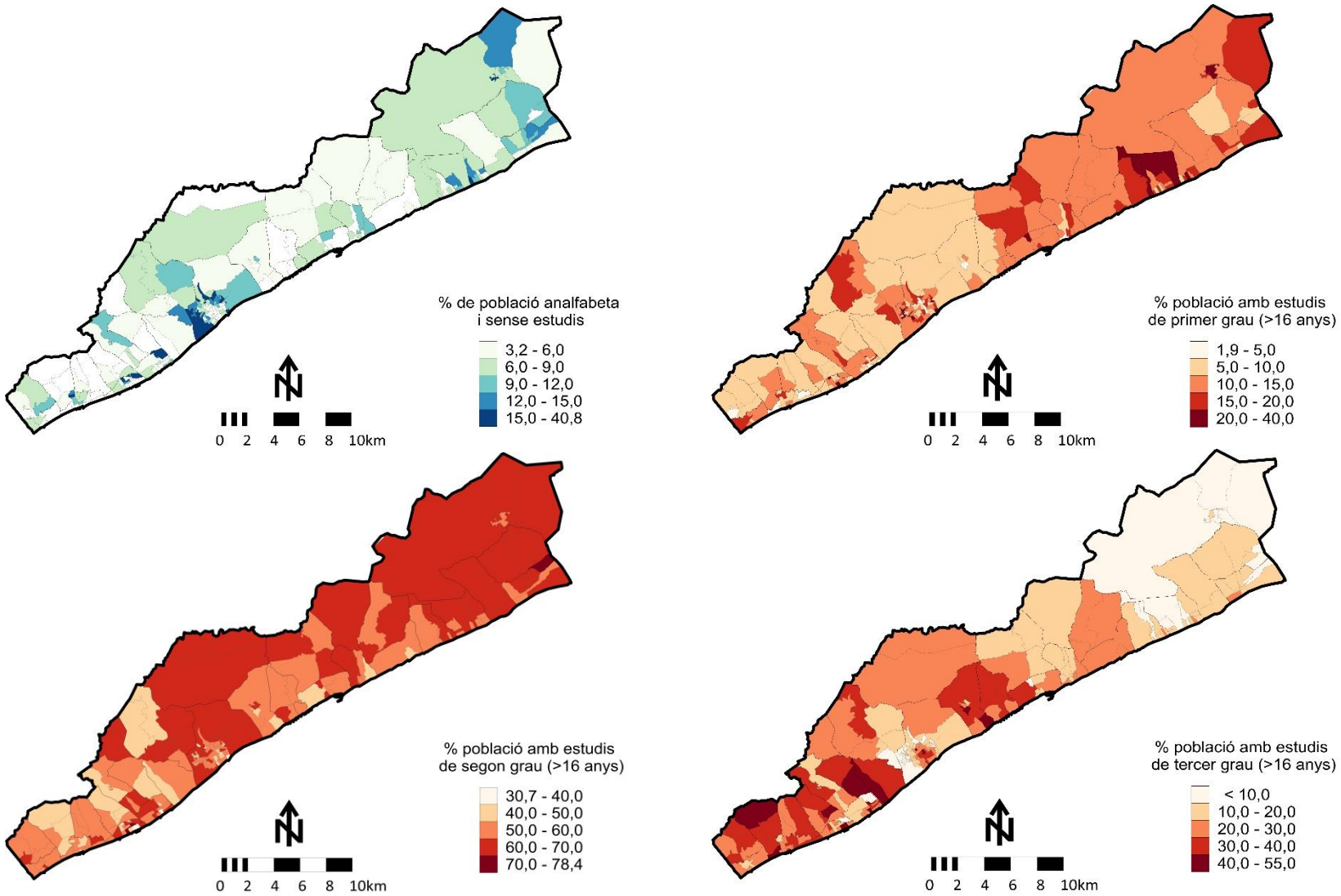

Font: INE: Cens de 2011, Indicadors per a seccions censals.

ÀMBIT SOCIOSANITARI

El paper dels programes públics en la provisió de serveis sanitaris és cada vegada més rellevant en la promoció de la igualtat i la reducció de la pobresa. En efecte, el finançament públic de la sanitat transfereix recursos de les llars amb majors nivells d'ingressos a les més desfavorides, per a les quals representaria una càrrega difícilment assumible si haguessin d'aconseguir els serveis sanitaris a preus de mercat. La sanitat constitueix un dels pilars fonamentals de qualsevol règim de benestar, i és un dels programes de protecció social que major recolzament rep per part de la ciutadania. Aquest fet és un reflex del paper que la salut ocupa entre les prioritats bàsiques de tot individu.

Tanmateix, la relació entre salut i sanitat és complexa, ja que tot i que el sistema sanitari intervé directament en el manteniment d'uns bons estàndards de salut, són altres factors com la situació socioeconòmica (alimentació, habitatge o integració social) o el grau de dependència d'una persona (per la manca de capacitat de realitzar de manera autònoma les tasques bàsiques del quefer quotidià), els de major impacte en la salut dels individus, de les famílies i fins i tot del conjunt de la població d'una comarca determinada com pugui ser el Maresme. Amb tot, l'atenció sanitària presenta un perfil particularment visible en relació amb el manteniment de la salut, actuant molt especialment en contexts en què aquesta és manifestament deficient, gràcies a la seva capacitat d'actuació immediata.

En aquest treball explorarem el comportament de la mortalitat i de la fecunditat a nivell intracomarcal. La dimensió de la mortalitat és la que pot tenir una associació més directa amb els serveis sanitaris, tot i que com subratllem, la situació socioeconòmica té un fort impacte en el seu comportament. La fecunditat també està associada amb grups de població més vulnerables socialment. La maternitat adolescent en pot ser un clar exemple. Ambdós fenòmens, mortalitat i fecunditat, no són fàcilment mesurables a una escala geogràfica petita, ja que es necessiten un nombre elevat de casos perquè siguin representatius des del punt de vista estadístic. Tret del cas de Mataró, amb una població superior als 125.000 habitants, no podem contemplar les unitats municipals com a escala d'anàlisi. Per aquest motiu, per tal d'aconseguir unitats d'anàlisi majors de 60.000 persones, hem fet una agrupació dels municipis en 5 categories en funció de la seva localització geogràfica.

- Baix Maresme Sud: Alella, El Masnou, Montgat, Teià i Tiana.
- Baix Maresme Nord: Argentona, Cabrera de Mar, Cabrils, Dosrius, Òrrius, Premià de Mar, Vilassar de Dalt, Vilassar de Mar, Premià de Dalt.
- Mataró.
- Alt Maresme Sud: Arenys de Mar, Arenys de Munt, Caldes d'Estrac, Canet de Mar, Sant Iscle de Vallalta, Sant Andreu de Llavaneres, Sant Cebrià de Vallalta, Sant Pol de Mar, Sant Vicenç de Montalt.
- Alt Maresme Nord: Calella, Malgrat de Mar, Palafolls, Pineda de Mar, Santa Susanna, Tordera.

Com s'ha fet esment, calcular indicadors de mortalitat a escala geogràfica detallada és una tasca complexa. Per arribar a un nombre de defuncions suficients que permeti generar indicadors de mortalitat sòlids, s'han agrupat els municipis d'acord amb la relació anterior i s'han analitzant dos períodes de cinc anys. Hem creat la taxa de mortalitat estandarditzada per edat, que es correspon al total de defuncions (en tant per 100.000 habitants) que es registrarien en cadascun dels nostres conglomerats territorials segons les taxes de mortalitat per sexe i edat pròpies, però aplicant-los

l'estructura per edat d'una població tipus (que en aquest cas, és la població estàndard europea 2013). L'indicador és l'utilitzat comunament per l'Idescat a l'hora d'elaborar indicadors de mortalitat comarcals.

- La mortalitat per al conjunt de la comarca del Maresme és la més elevada de les altres set de la Regió Metropolitana de Barcelona. De forma significativa, la taxa de mortalitat del Maresme també és més alta que la del conjunt de Catalunya (Taula 4.1). Els nivells assolits situen la comarca al capdamunt del llistat de les de la Regió Metropolitana de Barcelona. Aquests nivells estan propiciats per la mortalitat significativament elevada de la població femenina i de la població més gran.

Taula 4.1. Taxa de mortalitat estandarditzada (PEE 2013). Comarques de la Regió Metropolitana de Barcelona, 2013-2017. (x100.000 habitants)

	Homes		**Dones**		**0-64 anys**		**≥65 anys**		**Total**	
	taxa	**sign.**	**Taxa**	**sign.**	**taxa**	**sign.**	**taxa**	**sign.**	**taxa**	**sign.**
Alt Penedès	1.031		631		140		3.574		**809**	
Baix Llobregat	1.093		666	+	139	-	3.772	+	**847**	**+**
Barcelonès	1.059		604	-	154	+	3.390	-	**785**	**-**
Maresme	1.131		694	+	139	-	3.917	+	**876**	**+**
Vallès Occidental	1.069		646		136	-	3.658	+	**823**	
Vallès Oriental	1.035	-	669		132	-	3.709	+	**830**	
Catalunya	**1.071**		**640**		**148**		**3.600**		**821**	

Font: Idescat. Notes: PEE: població estàndard europea; +: taxa de mortalitat significativament més alta que la taxa de Catalunya. - : taxa de mortalitat significativament més baixa que la taxa de Catalunya.

-Les desigualtats territorials que hem detectat en la resta d'àmbits analitzats fins ara (econòmic, laboral i educatiu) es repeteixen en el comportament de la mortalitat. Així, les zones amb pitjors indicadors en aquests àmbits mostren una mortalitat més elevada. La mortalitat de l'Alt Maresme se situa significativament per sobre de la mitjana de la comarca, mentre que les del Baix Maresme i la de Mataró són significativament inferiors (Figura 4.1). Al Nord, la dels municipis més septentrionals sembla que és superior a la dels més meridionals, però no es pot assegurar amb el 95% de confiança. Cal subratllar, però, que al darrer quinquenni analitzat, 2013-2017, s'ha observat una millora de la mortalitat en tots els àmbits estudiats en comparació amb el primer, 2008-2012.

- Els patrons territorials de la mortalitat es reprodueixen tant entre la població femenina com en la masculina. En ambdós grups s'ha reduït la mortalitat al llarg de la darrera dècada, però persisteixen les diferències territorials (Figura 4.2). Les diferències entre els nivells de mortalitat són gairebé idèntics entre sexes. L'única diferència és un lleuger millor comportament de la mortalitat de les dones a Mataró en relació amb els homes.

Figura 4.1. Taxa de mortalitat estandarditzada (PEE 2013). Conglomerats territorials de la comarca del Maresme, 2008-2017. (x100.000 habitants)

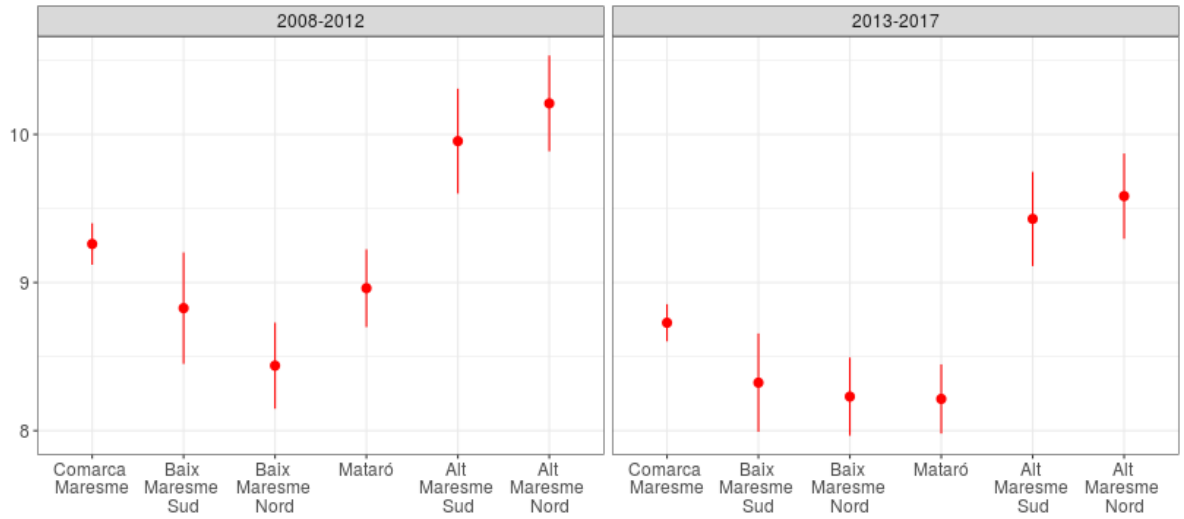

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Moviment Natural de la Població, INE. Notes: PEE: població estàndard europea. Les línies que travessen els punts mostren els límits inferiors i superiors dels intervals de confiança

Figura 4.2. Taxa de mortalitat estandarditzada (PEE 2013) segons sexe. Conglomerats territorials de la comarca del Maresme, 2008-2017. (x100.000 habitants)

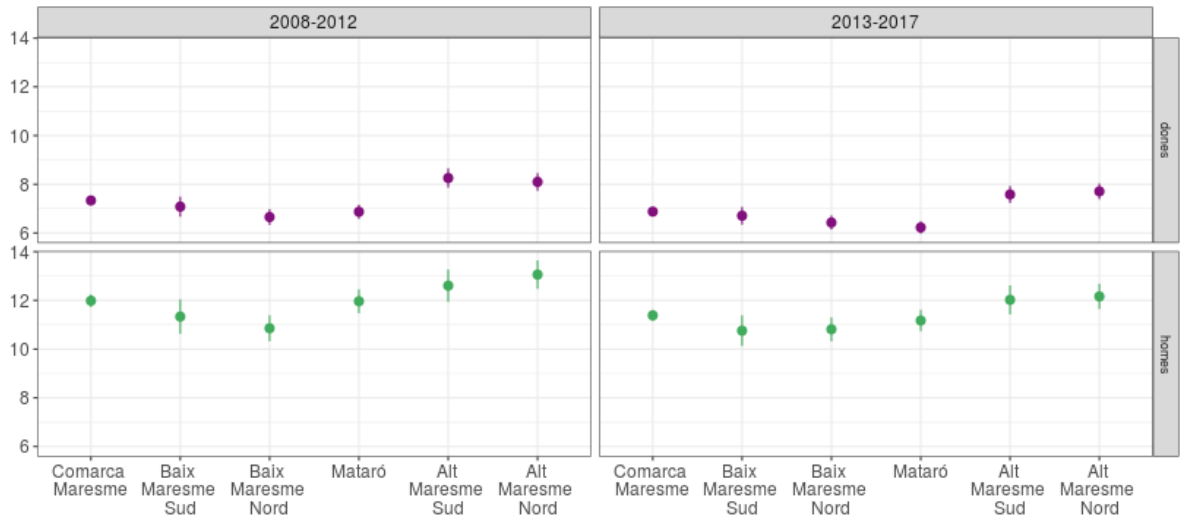

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Moviment Natural de la Població, INE. Notes: PEE: població estàndard europea. Les línies que travessen els punts mostren els límits inferiors i superiors dels intervals de confiança

- La fecunditat reprodueix, en bona part, els contrastos territorials constatats per a la mortalitat, amb una fecunditat lleugerament més elevada al nord de la comarca. Sempre en el context de la baixa fecunditat catalana, al conglomerat de l'Alt Maresme Nord i a Mataró, la fecunditat s'apropa als 1,45 fills per dona, mentre que al sud del Maresme se situa al voltant dels 1,3. La diversa presència de població estrangera a la comarca juga un paper important per explicar aquestes diferencies.

-La fecunditat mitjana de la comarca ha decrescut unes centèsimes en el darrer quinquenni (en la línia del que s'ha observat a la província de Barcelona). La fecunditat lleugerament per sobre de la

mitjana comarcal es localitza a municipis del nord del Maresme, així com també a Mataró i al seu entorn. Tordera, Santa Susanna, Pineda de Mar i Mataró són municipis que s'han apropat als 1,5 fills per dona en el darrer quinquenni estudiat (Figura 4.3).

Figura 4.3.Indicador conjuntural de fecunditat als conglomerats territorials del Maresme (nombre de fills per dona), 2008-2017

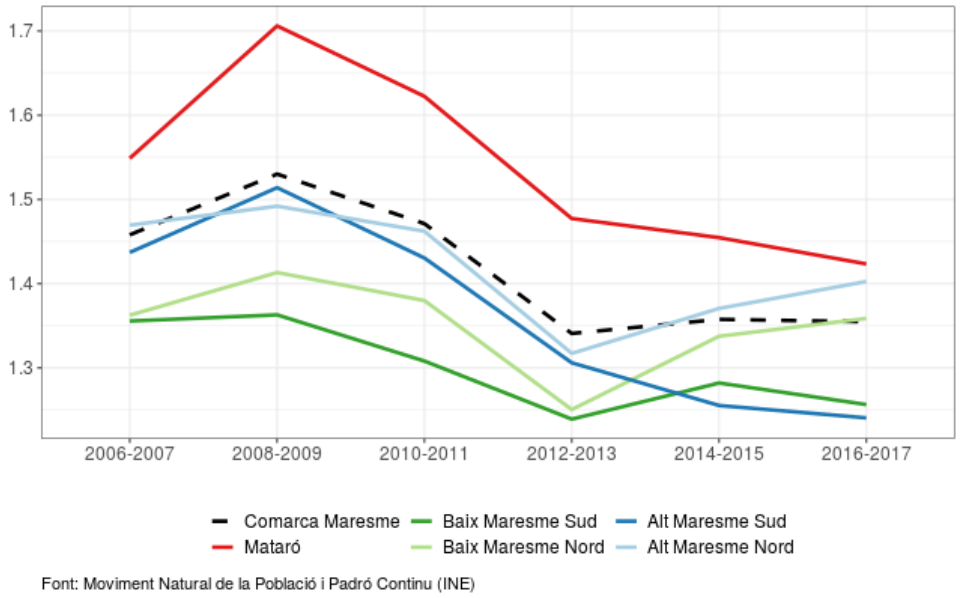

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Moviment Natural de la Població, INE.

Figura 4.4.Indicador conjuntural de fecunditat als municipis del Maresme (nombre de fills per dona), 2008-2017

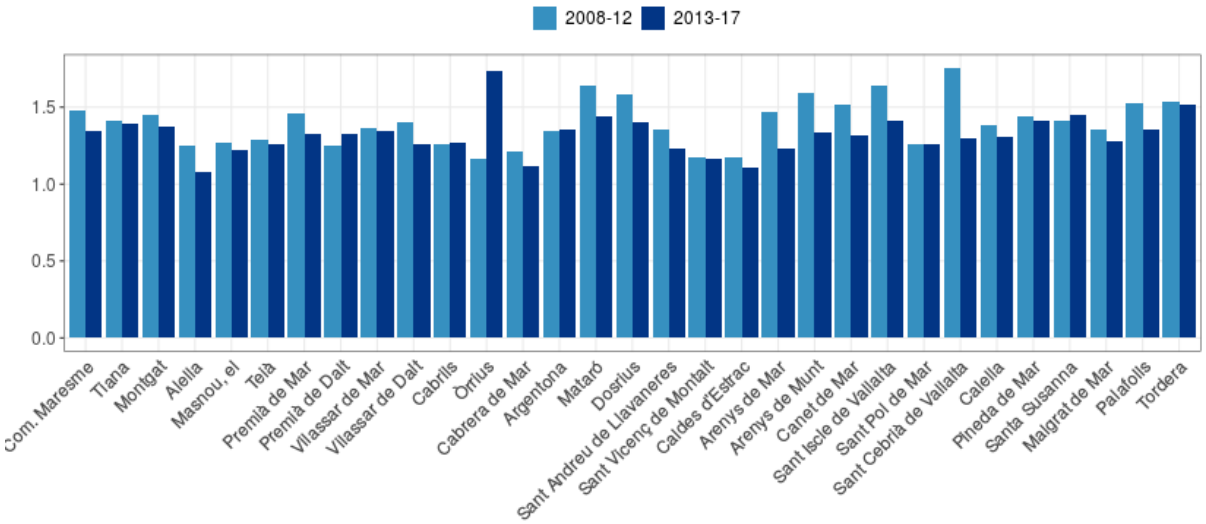

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Moviment Natural de la Població, INE.

- La fecunditat adolescent torna a presentar forts contrastos a l'interior de la comarca en la línia dels identificats en els àmbits anteriors. Mentre que al sud de la comarca la fecunditat de mares menors de 20 anys és gairebé inexistent, la freqüència d'aquesta a Mataró i al conglomerat de l'Alt Maresme

Nord és notablement més elevada. Tot i que continua sent molt baixa, al darrer quinquenni representava gairebé l'1,5% dels naixements en aquests dos àmbits.

Figura 4.5. Fecunditat adolescent. Proporció de naixements de mares de 20 anys i menys, 2006-2017

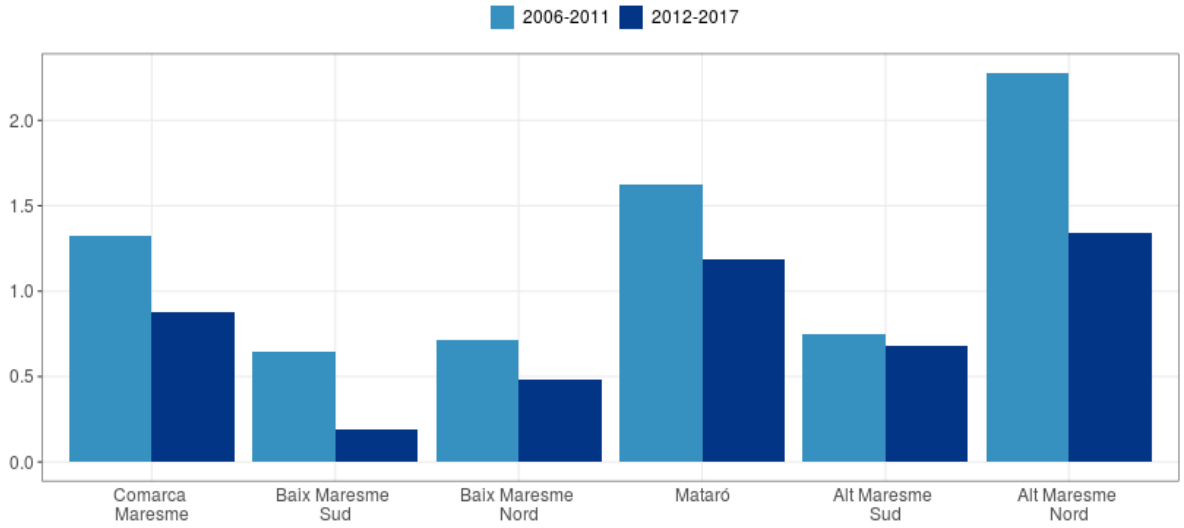

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Moviment Natural de la Població, INE.

ÀMBIT HABITATGE

Les qüestions relatives a l'habitatge són un dels factors determinants en la diagnosi de la vulnerabilitat social i, en conseqüència, les polítiques públiques d'habitatge poden esdevenir una de les vies prioritàries per combatre la pobresa al territori. En l'actualitat, per tal de pal·liar aquesta problemàtica es produeix una intervenció molt activa dels serveis socials en l'àmbit local. Sens dubte, l'anàlisi de la vulnerabilitat i la pobresa vinculades a l'habitatge és clau per a la presa de decisions en l'àmbit de les polítiques públiques.

En aquesta aproximació quantitativa revisem les característiques del parc de l'habitatge a la comarca a través de les dades del cens de 2011 (que són, malauradament, les darreres dades disponibles) i el relacionem amb l'evolució més recent del mercat de l'habitatge, centrant-nos en l'evolució dels preus del lloguer i de compra. És important subratllar que estem en un context en què el règim de lloguer s'ha expandit en els darrers anys. Aquesta dinàmica ha comportat un augment de la inseguretat i de l'exclusió residencial, per l'augment generalitzat dels preus de l'habitatge i de les modificacions del 2013 de la Llei d'Arrendaments Urbans, que, entre altres aspectes, reduïa la durada dels contractes a tres anys.

En aquest apartat també incloem una anàlisi de l'oferta d'apartaments turístics anunciats a la plataforma airbnb, ja que al treball qualitatiu dut a terme s'apunta a que l'expansió d'aquest tipus de pràctica podria estar reduint l'oferta d'habitatge residencial tradicional. S'han explotat les dades georeferenciades procedents d'una extracció de tota la oferta disponible a la plataforma al mes d'abril de 2017. Finalment, també analitzem les característiques de les llars en què viu la població del Maresme en relació a les característiques dels habitatges.

1) El parc de l'habitatge

Tal i com acabem de comentar, per aproximar-nos quantitativament a les característiques del parc d'habitatges del Maresme hem d'utilitzar dades del 2011. Des d'aleshores, es pot assumir que les característiques del parc, en termes de superfície de l'habitatge, romanen molt estables. Per contra, en els darrers anys s'està produint un important canvi en el règim de tinença a favor del lloguer de difícil quantificació. Un referent pot ser el municipi de Barcelona, per al qual sí que es disposa de dades per a l'any 2017, procedents de l'Enquesta Sociodemogràfica que va portar a terme l'Ajuntament. Aquestes dades ens mostren que mentre que al 2011 un 29% de la població del municipi vivia en un habitatge de lloguer, al 2017 eren el 38%.

- El 60% de la població del Maresme vivia al 2011 en habitatges de propietat amb pagaments pendents o en forma de lloguer. Aquesta proporció està lleugerament per sobre de la mitjana de les comarques metropolitanes (Taula 5.1). Després del Barcelonès i del Garraf, la comarca del Maresme era la que presentava un pes més alt de la població vivint en habitatges de lloguer.

- El 55% de la població de la comarca vivia al 2011 en habitatges de més de 90m^2. Aquesta és una proporció molt elevada en comparació amb la resta de comarques de la Regió Metropolitana, on de mitjana hi vivia el 40% de la població. Per altra banda, només el 6,8% de la població viu en pisos de menys de 60m^2.

Taula 5.1. Proporció de població segons característiques principals del parc d'habitatge a les comarques de la Regió Metropolitana de Barcelona, 2011

	Règim de tinença				Superfície			
Comarca	**Propietat (pagat o herència)**	**Propietat (pag. pend.)**	**Lloguer**	**Cedida i altres**	**<60m2**	**60-90 m²**	**90-120 m²**	**>120m²**
Alt Penedès	38,1%	42,0%	13,9%	6,0%	3,4%	32,8%	33,2%	30,6%
Baix Llobregat	36,3%	44,2%	15,0%	4,6%	9,6%	50,3%	25,5%	14,7%
Barcelonès	39,1%	28,3%	27,6%	5,1%	17,2%	54,1%	20,2%	8,5%
Garraf	31,7%	44,5%	17,4%	6,5%	6,9%	39,9%	32,1%	21,1%
Maresme	34,0%	43,0%	16,8%	6,2%	6,8%	38,9%	29,1%	25,2%
Vallès Occidental	33,9%	47,6%	13,9%	4,5%	5,6%	45,7%	28,3%	20,4%
Vallès Oriental	34,8%	46,3%	13,9%	5,0%	6,6%	42,9%	27,9%	22,6%
Regió Metropolitana	**36,7%**	**37,8%**	**20,5%**	**5,0%**	**11,6%**	**49,0%**	**24,5%**	**14,9%**

Font: Cens de Població i Habitatges, INE.

- La població de nacionalitat estrangera tenia al 2011 cinc vegades més probabilitats de viure en règim de lloguer que la població de nacionalitat espanyola. Les diferències en el règim de tinença de l'habitatge són molt marcades quan s'inclou en l'anàlisi la naturalesa de la població (Taula 5.2). Gairebé dues de cada tres persones de nacionalitat estrangera vivia a la comarca en habitatges de lloguer. Entre la població espanyola era una de cada 10.

- Els adults joves (entre 20 i 39 anys) de la comarca viuen més de lloguer o tenen pagaments pendents del seu habitatge. El 70% dels adults-joves (d'entre 20 i 39 anys) de nacionalitat espanyola i el 90% dels estrangers han de fer front a pagaments relacionats amb l'habitatge. En el cas de la població de nacionalitat espanyola principalment en règim de compra i els estrangers en règim de lloguer. En canvi, només una de cada cinc persones grans de nacionalitat espanyola ha d'afrontar despeses relacionades amb el pagament de l'habitatge, ja sigui de lloguer o de compra.

- Els habitatges on viu la població de nacionalitat estrangera són significativament més petits que els de la població espanyola. Gairebé la meitat de la població adulta-jove estrangera viu en pisos de menys de 75m², mentre que només ho fa un 30% de la població espanyola.

Taula 5.2. Proporció de la població resident al Maresme segons les característiques dels habitatges on viuen, 2011

	% Propietat amb pagaments pendents (del total d'habitatges)		% Lloguer (del total d'habitatges)		% en habitatges <75 m²	
Grup d'edat	**Nacionalitat espanyola**	**Nacionalitat estrangera**	**Nacionalitat espanyola**	**Nacionalitat estrangera**	**Nacionalitat espanyola**	**Nacionalitat estrangera**
0-19 anys	60,1%	26,4%	14,5%	64,2%	20,8%	38,3%
20-39 anys	53,1%	24,4%	16,5%	65,5%	29,2%	46,5%
40-64 anys	43,8%	29,1%	9,2%	56,5%	20,4%	38,4%
65 anys	11,7%	20,6%	8,8%	42,9%	27,0%	40,0%
Maresme	44,7%	26,3%	12,3%	61,5%	24,0%	41,8%

Font: Cens de Població i Habitatges, INE.

- Existeix una forta diversitat en les característiques del parc d'habitatges a l'interior de la comarca. Aquesta heterogeneïtat no només s'observa en la comparació intermunicipal sinó que també s'identifica a nivell intramunicipal.

- Els habitatges de lloguer representaven, el 2011, una cinquena part del total d'habitatges als municipis de Montgat, El Masnou, Vilassar de Mar, Mataró, Sant Vicenç de Montalt, Calella i Pineda de Mar (Figura 5.1). En alguns barris d'aquests municipis, sobretot de Mataró, s'assolien valors per sobre del 30%. En general, hi ha una estreta relació entre les seccions censals on predomina aquest tipus de règim de tinença i una baixa renda familiar (Figura 5.2).

- Tot i que el règim en propietat és majoritari a gairebé tots els municipis, les proporcions més elevades d'habitatges en aquesta tinença se situen al sud de la comarca. A Tiana, Teià i Premià de Dalt, la proporció d'habitatge en propietat supera el 82%.

- Els habitatges de major superfície es localitzen, dins de la comarca, allà on predomina la urbanització dispersa, amb cases unifamiliars (adossades o aïllades). La relació amb la renda familiar és evident. A municipis com Alella, Teià, Cabrils, Sant Andreu de Llavaneres, Sant Vicenç de Montalt, Sant Iscle de Vallalta i Santa Susanna, més del 60% dels habitatges tenen una superfície útil superior als 90m2 i, en algunes seccions censals d'aquests municipis, poden arribar a representar la pràctica totalitat dels habitatges (Figura 5.3).En canvi, a Montgat, Mataró, Calella o Pineda de Mar representen menys del 25% del total del parc d'habitatges.

- En l'anàlisi del parc d'habitatges de la comarca del Maresme és imprescindible incloure el paper que juguen les segones residències (habitatges secundaris). Un habitatge es considera secundari quan és utilitzat únicament part de l'any, de forma estacional, periòdica o esporàdicament i no constitueix la residència habitual d'una o vàries persones. Aquest fenomen té una estreta relació amb la proliferació dels habitatges buits en aquests darrers anys. El Maresme és altre cop divers en aquest sentit. Al sud de la comarca els habitatges secundaris són poc presents, amb la majoria dels municipis per sota del 10%. En alguns casos, com els de Cabrera de Mar o Òrrius, representen més d'una cinquena part dels habitatges. En aquest darrer municipi també es recompta un nombre important d'habitatges buits, tot i que cal ser prudents amb les dades a causa de les limitacions de la mostra de l'INE. Els habitatges secundaris són molt més freqüents a l'Alt Maresme. A Sant Andreu de Llavaneres, Caldes d'Estrac o Malgrat de Mar representen un 20% del total d'habitatges, mentre que al voltant d'un de cada tres habitatges s'utilitza de forma estacional a Sant Vicenç de Montalt, Sant Pol de Mar, Pineda de Mar o Santa Susanna.

- En la mateixa línia del punt anterior, s'ha detectat una presència notable d'apartaments turístics anunciats a la plataforma Airbnb, sobretot a les zones més turístiques del nord de la comarca, on predominen els habitatges secundaris. L'oferta anunciada a Airbnb al conjunt de la comarca del Maresme a l'abril de 2017 era de 1.910 apartaments sencers que totalitzaven gairebé 13.000 places. A aquestes, se li han d'afegir 1.000 places en forma d'habitacions privades a l'interior dels habitatges. Algunes seccions censals de Calella, Malgrat de Mar, Sant Andreu de Llavaneres, Sant Cebrià de Vallalta o Santa Susanna, les places ofertes en aquesta plataforma representen més del 20% de la població d'aquella secció (Figura 5.4). Aquest tipus de pràctica, però, també ha penetrat al Baix Maresme, on predominen els habitatges principals. A El Masnou, Premià de Mar o Vilassar de Mar s'identifiquen diverses seccions censals on les places ofertes superen el 3% de la població resident.

Figura 5.1. Distribució del parc d'habitatges segons diferents característiques. Municipis de la comarca del Maresme, 2011

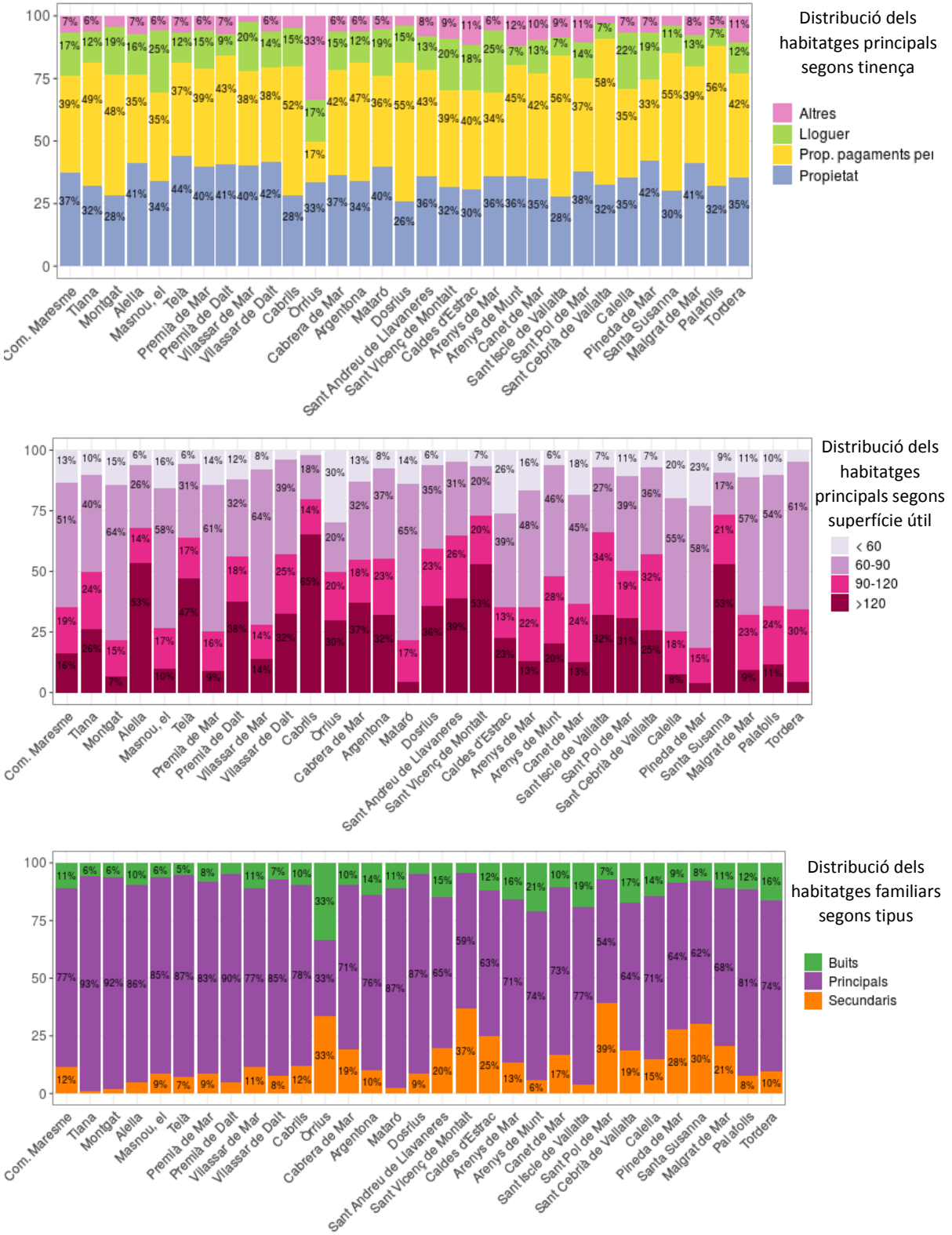

Font: Cens de Població i Habitatges, INE.

Figura 5.2. Distribució del parc d'habitatges segons el règim de tinença. Seccions censals de la comarca del Maresme, 2011

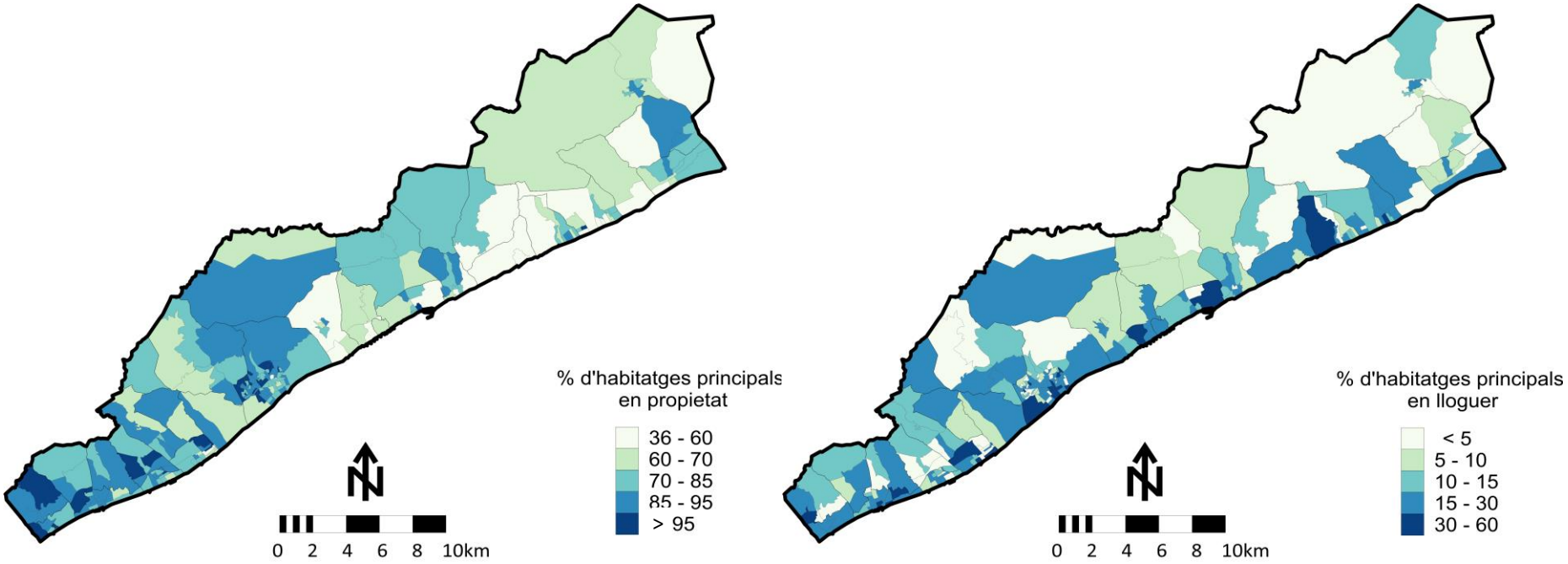

Font: Cens de població i habitatges, INE.

Figura 5.3. Distribució del parc d'habitatges segons el règim de tinença. Seccions censals de la comarca del Maresme, 2011

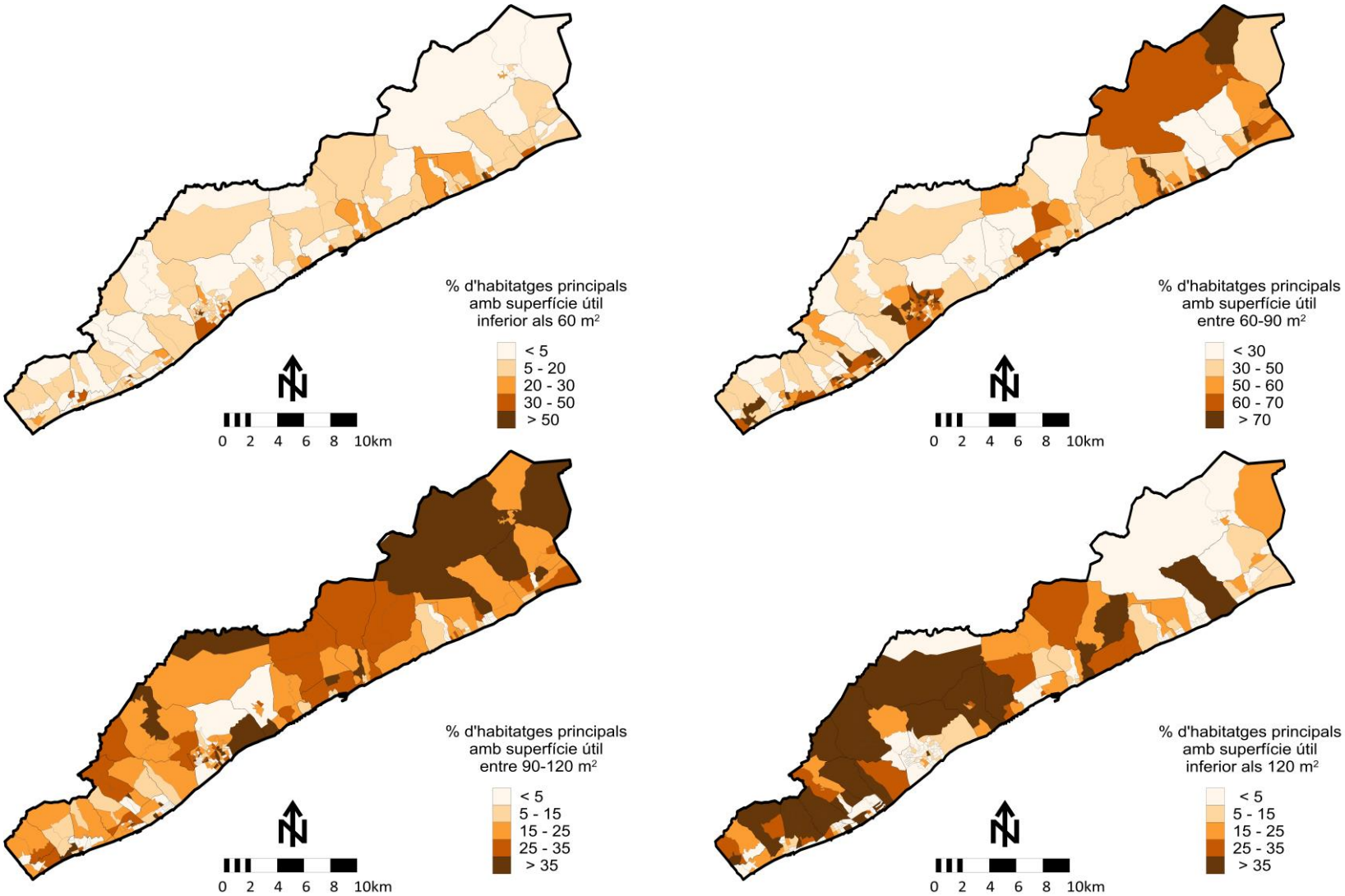

Font: Cens de població i habitatges, INE.

Figura 5.4. Indicadors relatius de presència d'apartaments turístics anunciats a Airbnb a la comarca del Maresme

Total places a Airbnb / Població

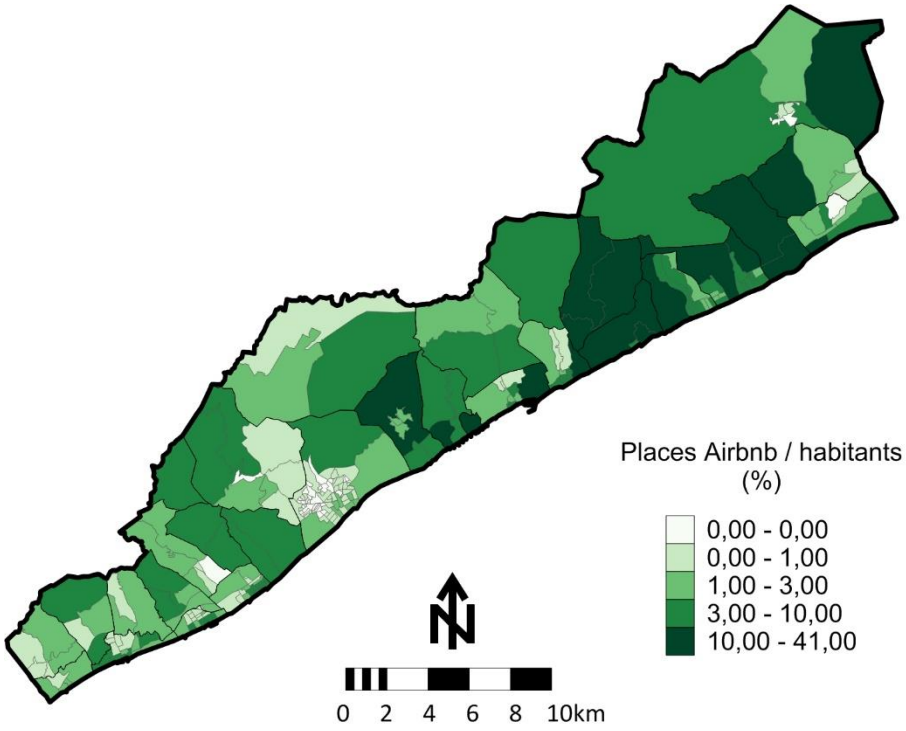

Habitatges sencers anunciats a Airbnb / Total Habitatges

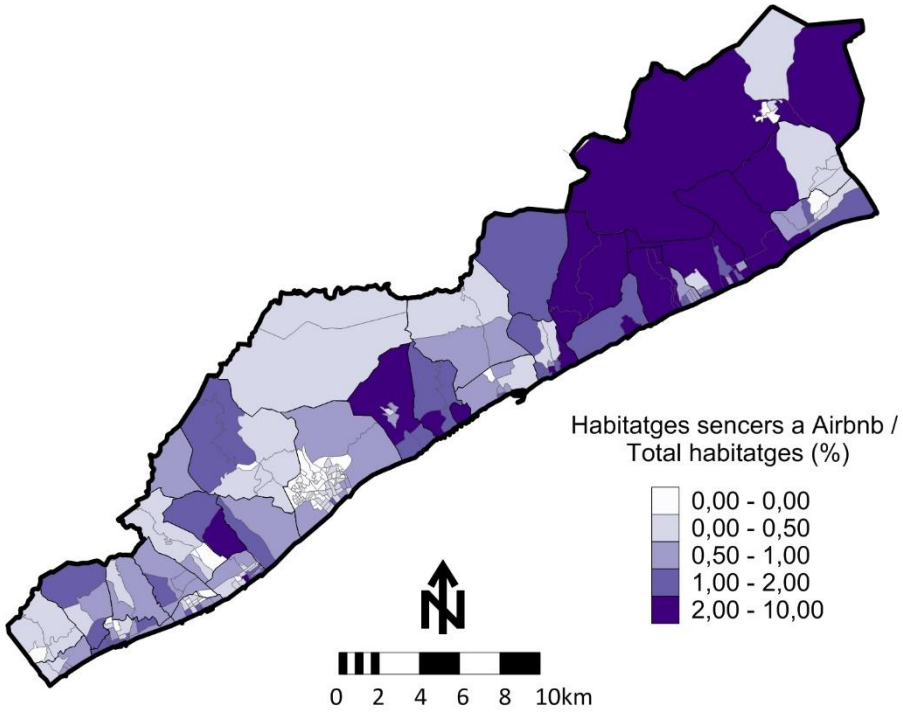

Font: Base de dades d'airbnb (generada a través d'una explotació interna a l'abril 2017), Padró d'Habitants i Cens de Població i Habitatges, INE.

2) El mercat immobiliari

- Els preus de l'habitatge s'han incrementat de forma important al conjunt de la província de Barcelona des de 2014. Com a mitjana, els preus que més s'han encarit han estat els del lloguer, un 32%, mentre que els de venda d'habitatge nou s'han incrementat en un 30% i els de segona mà (que han representat la major part de les vendes) en un 23% (Taula 5.3).

- La dinàmica del mercat immobiliari del Maresme és similar a l'observada a altres comarques metropolitanes, com ara el Vallès Occidental i el Baix Llobregat. L'increment dels preus experimentats al Maresme ha estat menor que el del Barcelonès, però més elevat que el de les comarques del Vallès Oriental i de l'Alt Penedès. El preu mitjà del metre quadrat d'un habitatge de segona mà al Maresme és d'uns 2.000€, 2.300€ si és d'obra nova i el preu mitjà per un contracte de lloguer se situa en 700€, és a dir, un 26% més que l'any 2014. Amb aquest increment, sembla clar que l'esforç econòmic per pagar un habitatge ha augmentat considerablement en els darrers anys.

- El nombre de contractes de lloguer per habitant a la comarca del Maresme només se situa per darrere dels nivells de la comarca central, el Barcelonès. Els 22 nous contractes de lloguer per 1.000 habitants del 2018 són una mostra de l'important paper que juga el mercat de lloguer a la comarca.

Taula 5.3. Preu mitjà de venda d'habitatges, mitjana anual del lloguer contractual i nombre anual de contractes. Comarques de la Regió Metropolitana de Barcelona, 2014-2018

	Preu mitjà de venda d'habitatges d'obra nova		Preu mitjà de venda d'habitatges de segona mà		Mitjana anual del lloguer contractual		Nombre anual de contractes de lloguer		
Comarca	**€/m2 2018**	**Δ 2014-18**	**€/m2 2018**	**Δ 2014-18**	**€ 2018**	**Δ 2014-18**	**# Contr. lloguer 2018**	**Δ 2014-18**	**Contr. * 1.000 pers.**
Alt Penedès	1.259	10,4%	1.207	23,3%	512,1	22,8%	2.020	21,6%	18,7‰
Baix Llobregat	2.572	30,6%	2.271	30,7%	743,1	25,4%	13.284	11,5%	16,2‰
Barcelonès	3.365	19,1%	3.322	35,7%	876,6	35,1%	66.250	16,5%	29,4‰
Garraf	3.043	60,9%	2.425	11,9%	750,7	27,8%	3.228	17,6%	21,6‰
Maresme	2.298	50,9%	1.986	27,2%	693,5	26,3%	9.845	1,8%	22,0‰
Vallès Occidental	2.259	38,0%	1.939	41,8%	686,3	30,3%	17.021	7,5%	18,5‰
Vallès Oriental	1.605	3,1%	1.603	17,6%	630,2	26,0%	7.249	5,2%	17,8‰
Prov. Barcelona	2.433	29,9%	2.352	22,8%	768,8	32,1%	128.458	12,2%	22,7‰

Font: Venda: Departament de Territori i Sostenibilitat. Secretaria d'Hàbitat Urbà i Territori. Lloguer: Servei d'Estudis i Documentació d'Habitatge, a partir de les fiances de lloguer dipositades a l'INCASÒL.

- Els preus de venda (€/m2) dels habitatges del sud de la comarca dupliquen als del nord. Novament, és imprescindible baixar a l'anàlisi a escala municipal per tal d'entendre la diversitat del mercat immobiliari a la comarca (Figura 5.5). Tots els municipis situats al sud de Mataró tenen un preu mitjà de l'habitatge de venda superior als 2.000€/m^2. A Montgat, El Masnou, Vilassar de Mar o Cabrera de Mar, els preus superen els 2.500€/m^2. Al nord de la comarca, en canvi, els preus de venda no arriben als 1.500€/m^2 a Palafolls i a Tordera A Mataró els preus s'apropen als 2.000€/m^2.

- Els preus del lloguer reprodueixen el mateix patró que els de venda. Segons les fiances dipositades a l'INCASÒL, l'import mitjà dels contractes de lloguer als municipis del sud de la comarca van superar els 750€ el 2018 (Figura 5.6). A Teià, a Alella i a Cabrils, que recordem que tenien un dels parcs d'habitatges amb més superfície de la comarca, l'import mitjà dels lloguers supera els 1.000€. Al nord de la comarca, als municipis de Calella, Pineda de Mar, Palafolls i Tordera, l'import mitjà dels contractes signats el 2018 va ser de 500€.

Figura 5.5. Mitjana del preu de venda (€/m2). Municipis del Maresme, 2018

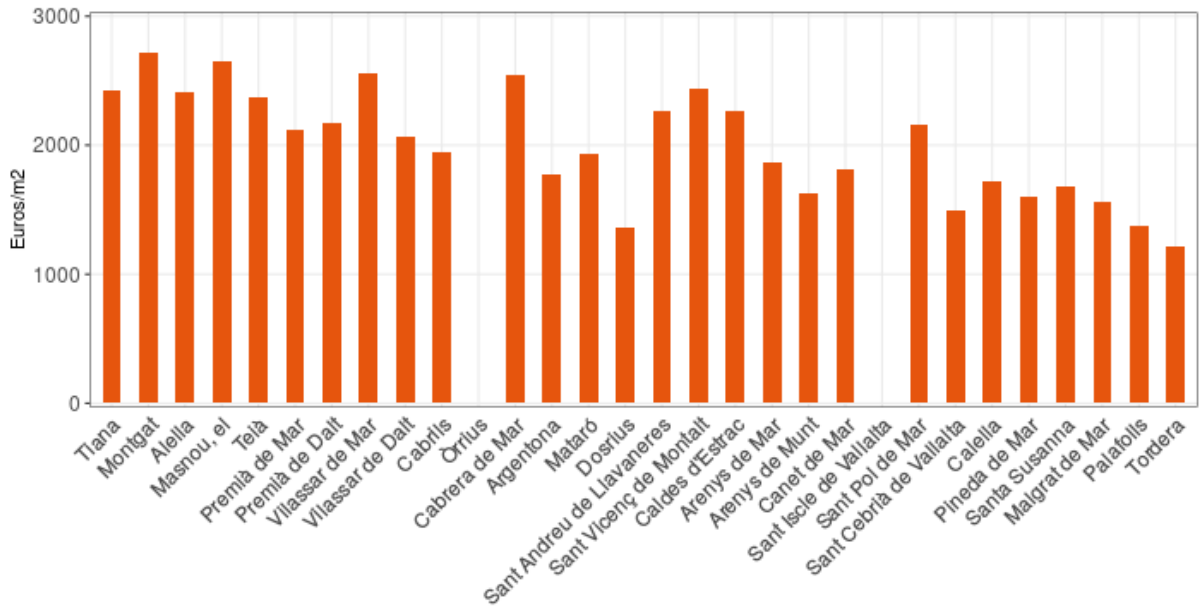

Font: Informe de preus d'Idealista. No estan disponibles les dades d'Òrrius i Sant Iscle de Vallalta.

Figura 5.6. Mitjana del lloguer contractual (€/mes). Municipis del Maresme, 2018

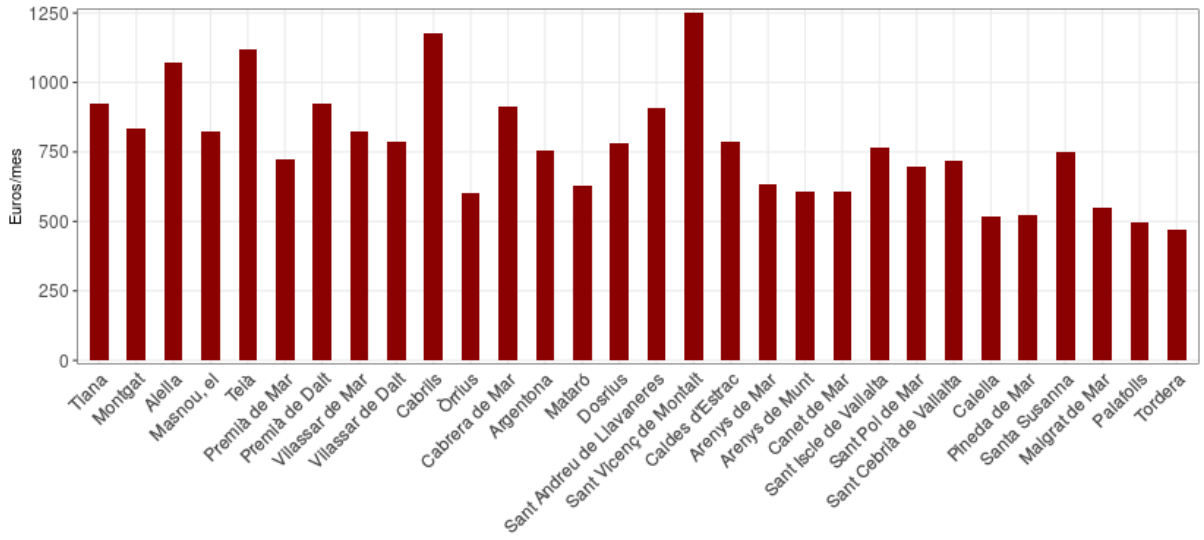

Font: Servei d'Estudis i Documentació d'Habitatge, a partir de les fiances de lloguer dipositades a l'INCASÒL.

- No s'observen grans diferències en el ritme d'encariment dels preus del lloguer entre els municipis de la comarca. A diferència de la gran majoria dels fenòmens analitzats en aquest estudi, no s'observa

un patró territorial clar en l'augment dels preus del lloguer de l'habitatge, ja que aquests han pujat a tots els municipis (Figura 5.7). A el Masnou, Argentona, Mataró, Sant Pol de Mar o Santa Susanna, l'increment dels lloguers supera el 25% des de 2015, mentre que a municipis com Alella, Calella o Palafolls l'increment dels preus ha estat més moderat.

- A la gran majoria dels municipis, l'encariment del preu del lloguer ha estat més intens que l'observat per al de venda. El Masnou, Cabrera de Mar i Mataró són les úniques excepcions: en aquests municipis l'increment del preu del lloguer i del de venda han anat de la mà. Al sud de la comarca, als municipis més propers a Barcelona, els preus de venda s'han incrementat de forma general amb més intensitat que al nord. A Santa Susanna, Malgrat de Mar o Tordera els preus del lloguer han augmentat al voltant d'un 20% des de 2015, mentre que els de venda s'han mostrat molt estables. La dificultat per a accedir a la compra, amb les baixes rendes econòmiques observades en aquests municipis, podria estar al darrere d'aquesta dinàmica desigual dels preus del lloguer i de la venda.

Figura 5.7. Evolució relativa del preu de venda i lloguer (%).Municipis del Maresme, 2015-2018

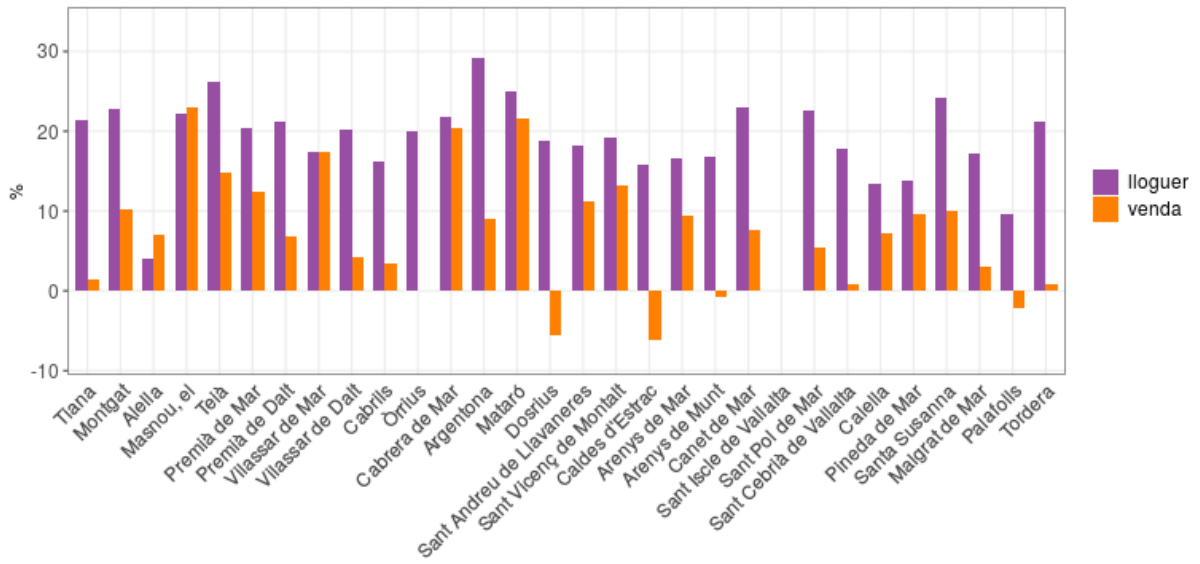

Font: Venda: Informe d'Idealista. Lloguer: Servei d'Estudis i Documentació d'Habitatge, a partir de les fiances de lloguer dipositades a l'INCASÒL. No estan disponibles les dades d'Òrrius i Sant Iscle de Vallalta.

3) Característiques de les llars:

Si afegim les característiques de la llar a l'anàlisi de l'habitatge podrem generar indicadors que mesurin la intensitat de l'ocupació dels mateixos (metres quadrats per persona) o l'accés de la població a alguns serveis bàsics dels habitatges. En ambdós casos hem de tornar a utilitzar les dades del cens de 2011 per tal de poder disseccionar aquests aspectes. A més, pel que fa als serveis de l'habitatge, només estan disponibles les dades per als municipis que al 2011 tenien més de 20.000 habitants: Mataró, Premià de Mar, Pineda de Mar i El Masnou.

- Amb les dades de 2011 no s'observen indicadors elevats de sobreocupació dels habitatges a escala municipal. La dimensió de la llar és molt similar a tots els municipis del Maresme i se situa poc més per sobre o per sota de la mitjana de la comarca de 2,6 persones per llar (Figura 5.8).

-En canvi, com hem vist anteriorment, la superfície dels habitatges varia de forma notable entre els municipis, per la qual cosa sí que existeixen desigualtats a l'interior de la comarca respecte a la superfície d'habitatge per membre de la llar. Per aconseguir apropar-nos a aquesta dimensió dividim les mitjanes municipals de superfície de l'habitatge per la dimensió de la llar. A grans trets, els residents als municipis on predomina l'edificació unifamiliar (en alguns del sud de la comarca i als localitzats al nord de Mataró), disposen, de mitjana, de més espai a l'habitatge que els residents en els municipis on predominen les edificacions plurifamiliars. A Alella, Teià, Cabrils, Sant Vicenç de Montalt o Santa Susanna, la superfície mitjana per persona s'apropa als 50m^2, mentre que a Mataró i a Pineda de Mar és la més baixa de la comarca, al voltant dels 30m^2.

- Són poques les seccions censals de la comarca on la superfície mitjana de l'habitatge per membre de la llar se situa per sota dels 20m^2. Només trobem aquestes seccions a l'interior dels barris de Cerdanyola, Pla d'en Boet i Rocafonda a Mataró (Figura 5.8). Aquestes serien les zones de la comarca amb una major sobreocupació de l'habitatge. A Premià de Mar i Pineda de Mar, a més de tot el sector nord-occidental de Mataró, s'observen múltiples seccions amb una superfície mitjana per habitant inferior als 30m^2.

Figura 5.8. Dimensió mitjana de la llar i indicador de mitjana de superfície per persona. Municipis del Maresme, 2011

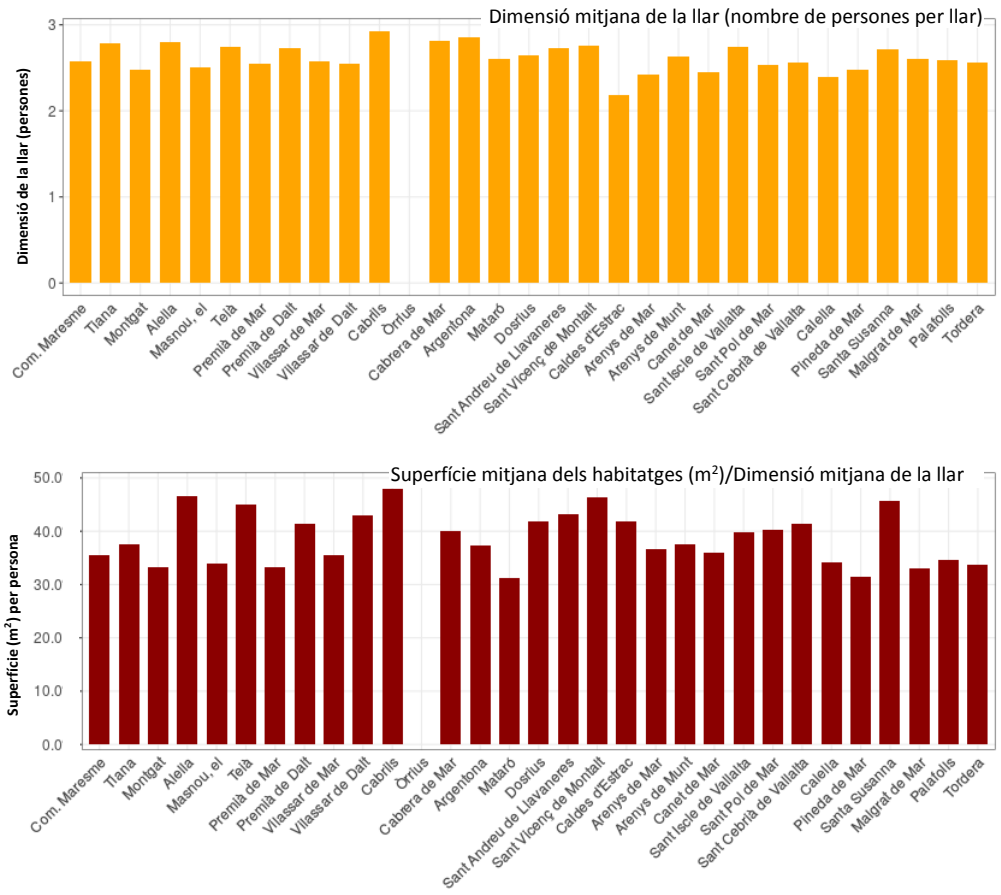

Font: Cens de Població i Habitatges, INE.

Figura 5.9. Superfície mitjana dels habitatges (m^2)/Dimensió mitjana de la llar, 2011

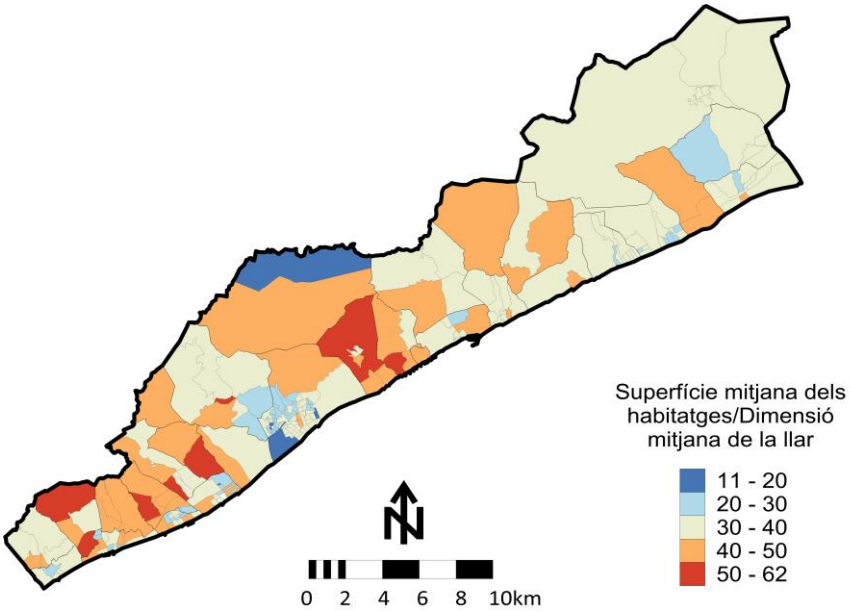

Font: Cens de Població i Habitatges, INE.

- La sobreocupació dels habitatges està relacionada amb la naturalesa de la població. Les llars en què la persona de referència és de nacionalitat estrangera presenten nivells de sobreocupació notablement més alts que els de les llars encapçalades per persones de nacionalitat espanyola (Figura 5.10). A Mataró i a Pineda de Mar, en més del 40% de les llars amb un cap de nacionalitat estrangera, es disposa de menys de 20m^2 per membre de la llar. En canvi, en aquests mateixos municipis menys del 10% de les llars encapçalades per persones de nacionalitat espanyola es troben en aquesta situació.

- La població de nacionalitat estrangera també té un pitjor accés a altres serveis de l'habitatge, com la calefacció. A Mataró i Pineda de Mar una tercera part de les llars en què la persona principal és de nacionalitat estrangera no disposen de cap mena d'aparell de calefacció a l'habitatge, mentre que a les llars en què la persona principal és de nacionalitat espanyola no s'arriba al 10% (Figura 5.11).

Figura 5.10. Proporció de llars amb menys de 20m2 per persona segons la nacionalitat de la persona de referencia, 2011

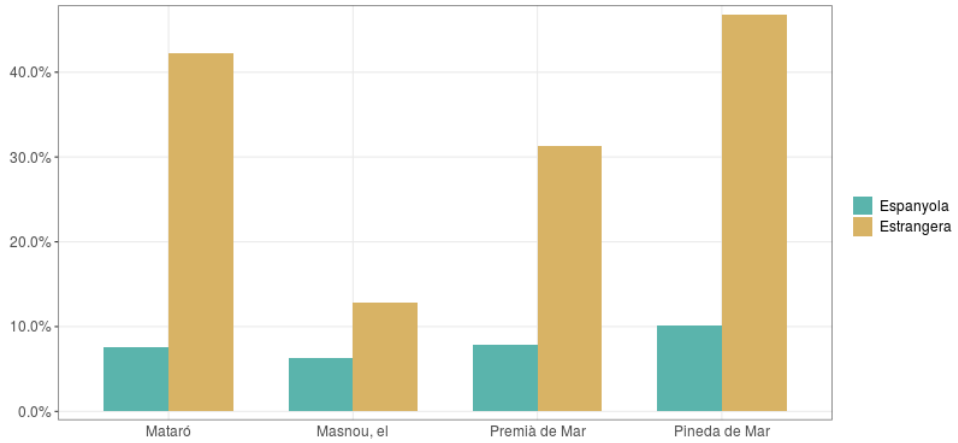

Font: Cens de població i habitatges, INE.

Figura 5.11. Proporció de llars sense calefacció segons la nacionalitat de la persona de referència, 2011

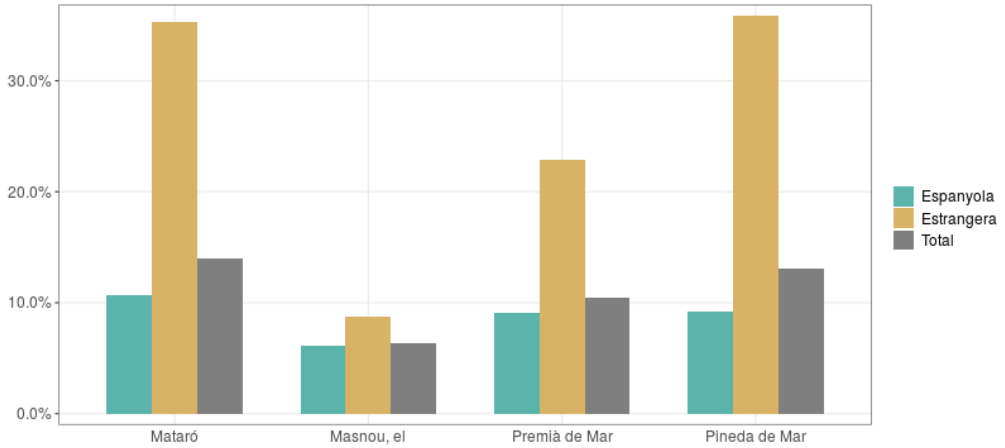

Font: Cens de població i habitatges, INE. Nota: La calefacció pot ser col·lectiva, individual o amb aparells mòbils o fixos.

ÀMBIT DEMOGRÀFIC

En la societat actual, els antics eixos d'estratificació social conviuen amb noves forces generadores de desigualtat. Entre aquestes sobresurten processos de naturalesa sociodemogràfica que fins, no fa gaire, eren poc rellevants per a l'anàlisi de la pobresa en el context català i que en pocs anys s'han situat al centre de les polítiques socials. L'envelliment de la població, les migracions internacionals o les transformacions en les tipologies de les llars (amb un augment de les llars unipersonals de persones grans i de les llars monoparentals), són alguns d'aquests nous aspectes als quals s'associa un increment significatiu de la vulnerabilitat social.

En aquest apartat es dimensionaran aquests fenòmens seguint l'estructura que es detalla a continuació:

1) Anàlisi de les característiques sociodemogràfiques de la població: sexe, edat i naturalesa.
2) Anàlisi de les dinàmiques sociodemogràfiques: creixement de la població, canvis residencials i moviments migratoris.

1) Anàlisi de les característiques sociodemogràfiques

Estructura per sexe i edat:

- El 18,1% de la població empadronada al Maresme té 65 o més anys. Després de la comarca del Barcelonès, que presenta un 21,9%, el Maresme és la comarca de la Regió Metropolitana amb una proporció més elevada de població gran, gairebé dos punts percentuals per sobre del Vallès Occidental i l'Oriental (16,4%). El 57% d'aquest grup són dones. Gairebé una tercera part de la població gran de la comarca té 80 o més anys (un 5,5% del total de la població), essent el 65% dones.

- L'envelliment de la població a la comarca és accelerat. Les projeccions de població de l'Idescat ens diuen que en el 2035 una de cada quatre persones de la comarca tindrà més de 65 anys, i una de cada 10 més de 80 anys. La feminització de la població gran és evident com a conseqüència de la seva esperança de vida més llarga.

- En el 2011, gairebé una de cada quatre persones de 65 o més anys de la comarca vivia sola. La gran majoria d'elles, un 75%, eren llars unipersonals de dones. La proporció de llars unipersonals entre la població gran del Maresme està lleugerament per sobre d'altres comarques metropolitanes com el Vallès Oriental o el Baix Llobregat.

- La gent gran és un col·lectiu especialment vulnerable en la relació amb l'accés a determinats serveis de l'habitatge. Dues terceres parts de la gent gran no té calefacció (col·lectiva, central o individual), mentre que al Barcelonès gairebé en té la meitat. Per altra banda, gairebé la meitat de la població gran que viu en edificis de 3 o més plantes no té ascensor al seu edifici, mentre que al Barcelonès, només una de cada quatre persones de 65 anys o més no té ascensor al seu edifici de tres o més plantes.

- La base de la piràmide del Maresme és similar a la de les altres comarques metropolitanes, llevat de la del Barcelonès, on hi ha una menor presència de població infantil. El 16,1% de la població del Maresme té menys de 15 anys.

- Les principals diferències en l'estructura per edat a l'interior de la comarca del Maresme es registren entre la població gran. Municipis que han experimentat un creixement de població intens durant els darrers anys, o amb un caràcter clarament residencial, són els que presenten les proporcions de població gran més baixes. Així, a Tiana, Montgat, Cabrils, Òrrius, Dosrius, Sant Iscle de Vallalta, Sant Cebrià de Vallalta o Palafolls, menys del 16% de la població té 65 anys o més (Figura 6.1). En canvi, l'estructura de la població és més envellida a Alella, Teià, Caldes d'Estrac, Arenys de Mar, Canet de Mar, Sant Pol de Mar, Calella, Pineda de Mar o Malgrat de Mar, on almenys un de cada cinc residents té més de 65 anys. Cal remarcar la presència de població gran als municipis costaners del nord de la comarca, una estructura potenciada per l'arribada de fluxos residencials de població jubilada.

Figura 6.1. Distribució de la població segons grans grups d'edat. Municipis del Maresme, 2018

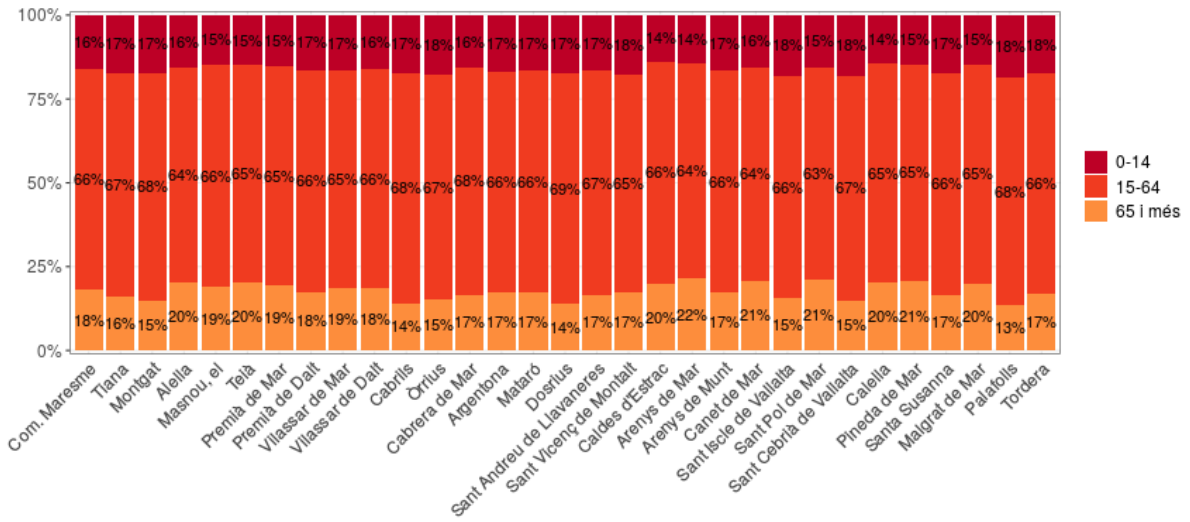

Font: Padró Municipal d'Habitants, 1-I-2018

- **Una mirada inframunicipal permet observar seccions censals amb valors per sobre del 22% de persones de 65 anys i més principalment en aquests sectors:** (i) **nuclis antics** (Mataró o Premià de Mar), **grups d'habitatges desenvolupats als anys 60** (Mataró), (ii) **zones residencials de l'interior del Baix Maresme** (Teià, Premià de Dalt, Vilassar de Dalt) i (iii) a **seccions censals costaneres de l'Alt Maresme** (Arenys de Mar, Canet de Mar, Sant Pol de Mar, Calella, Pineda de Mar o Malgrat de Mar) (Figura 6.2).

- Les seccions censals amb major presència de població infantil i adulta menor de 40 anys estan associades al recent desenvolupament recent de noves àrees residencials (Argentona, Tiana), **o a sectors de forta arribada de la migració internacional** (barris de Rocafonda o Cerdanyola a Mataró, Premià de Mar i Premià de Dalt).

Figura 6.2. Localització de la població segons grans grups d'edat. Seccions censals del Maresme, 2018

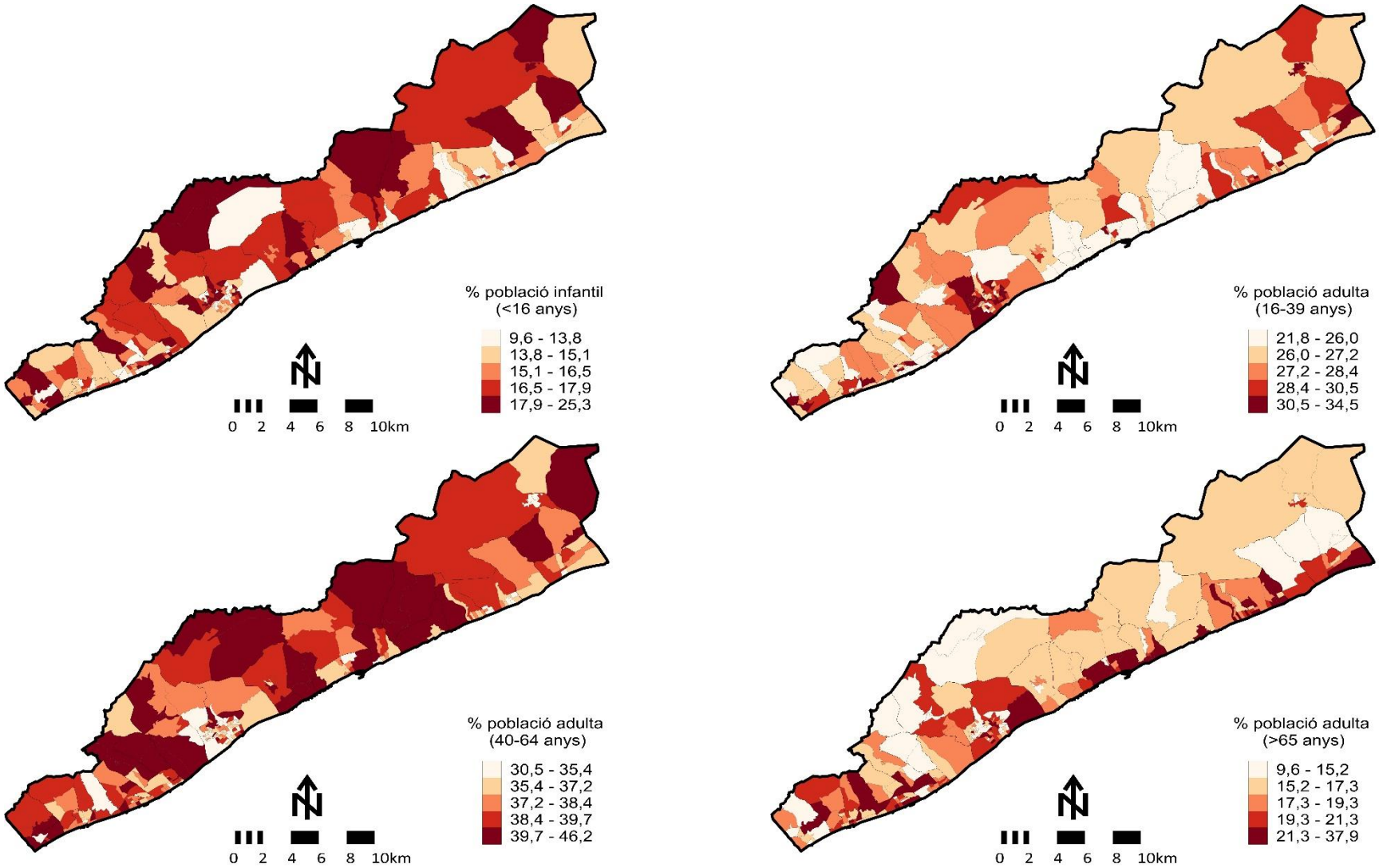

Font: Padró Municipal d'Habitants, 1-I-2018

Naturalesa de la població:

- El 14,1% de la població de la comarca ha nascut a l'estranger (unes 63.500 persones en el 2018). Aquesta dada és la tercera més alta entre les set comarques de la Regió Metropolitana de Barcelona, per darrera del Barcelonès (24,0%) i del Garraf (17,8%).

- La població nascuda a l'estranger i resident al Maresme s'ha incrementat des de 2014.a un dels ritmes més elevats de la metròpoli de Barcelona Des de 2009 fins a 2014, la població nascuda a l'estranger i resident a la comarca va registrar un lleuger decreixement. Des d'aquell moment, però, ha crescut gairebé un 10% (a un ritme mitjà del 2,5% anual aproximadament), un increment relatiu només superat pel Barcelonès (3% anual).

- Un terç de la població de la comarca nascuda a l'estranger ho ha fet al continent americà i un altre terç a l'Àfrica. El terç restant es reparteix entre europeus (22,6% del total de la població estrangera de la comarca) i els asiàtics (8,5%) (Taula 6.1). La relació entre els sexes del conjunt de la població nascuda a l'estranger és força equilibrada. No obstant, aquesta dada de conjunt amaga comportaments específics. Entre els col·lectius americà i europeu la relació entre sexes és favorable a les dones, mentre que entre els asiàtics i sobretot la població africana, la relació és molt favorable als homes, ja que resideixen a la comarca 1,6 homes per cada dona. Per facilitar la interpretació i presentació dels resultats, sovint ens recolzarem en aquest apartat en una classificació de països en base a l'Índex de Desenvolupament Humà (IDH). Agrupem per una banda els països amb un IDH alt, per sobre de 0,825 (IDH+), que està conformat per tots els països de la Unió Europea, excepte Bulgària i Romania, els de l'EFTA (Islàndia, Noruega; Suïssa i Liechtenstein), Andorra, Canadà, Estats Units, Austràlia, Nova Zelanda, Singapur, Hong Kong, Japó, Corea del Sud, Israel, Emirats Àrabs, Qatar, Brunei, Bahrain, Aràbia Saudita, Xile i Argentina. La resta de països els agrupem sota l'etiqueta de països amb IDH baix- El 75% de la població nascuda a l'estranger del Maresme havia nascut en un país del conglomerat de països amb IDH baix (IDH-).

- El Marroc és el país de naixement més freqüent a la comarca. Al Maresme resideixen gairebé 15.000 persones nascudes al Marroc, una xifra notablement per sobre del segon país d'origen amb major presència a la comarca: Argentina (4.500 habitants). Xina, Gàmbia, Colòmbia, Senegal i Equador superen els 2.000 habitants al Maresme, mentre que Rússia, França i Uruguai completen el llistat dels 10 països amb més persones nascudes a fora d'Espanya. Gàmbia és el país amb una relació de masculinitat més marcada (4,2 homes per cada dona), mentre que la població nascuda a Rússia i a Colòmbia està considerablement feminitzada a la comarca (1,7 i 1,5 dones per cada home, respectivament).

- En els darrers 5 anys, ha crescut amb força el nombre de persones nascudes a Rússia, Xina, i Veneçuela. Aquests col·lectius s'han incrementat en més d'un 40% des de 2013, en contraposició amb altres grups com els dels nascuts al Marroc, Gàmbia, Colòmbia, Senegal, i Romania que han crescut a uns ritmes més moderats, entre el 2% i el 5% en tot el període. En canvi, s'ha produït una davallada del nombre de persones nascudes a Argentina, Equador, França, Uruguai i Alemanya.

Taula 6.1. Població segons sexe i continent/país de naixement a la comarca del Maresme, 2018

	Continents				10 principals països		
	Homes	Dones	Total		Homes	Dones	Total
Amèrica	9.600	12.996	22.596	Marroc	7.731	6.458	14.189
Àfrica	13.001	8.034	21.035	Argentina	2.322	2.237	4.559
Europa	6.573	7.811	14.384	Xina	1.567	1.780	3.347
Àsia	2.834	2.593	5.427	Gàmbia	2.320	552	2.872
Oceania	42	42	84	Colòmbia	1.022	1.558	2.580
Total	**32.050**	**31.476**	**63.526**	Senegal	1.606	467	2.073
				Equador	877	1.141	2.018
				Rússia	720	1.250	1.970
				França	951	1.007	1.958
				Uruguai	854	904	1.758

Font: Padró Municipal d'Habitants, 1-I-2018

- La població nascuda als països amb IDH baix està clarament sobrerepresentada a les seccions censals amb menys renda de la comarca. La relació entre origen i pobresa és evident: un de cada tres habitants de les seccions amb menor renda mitjana per persona de la comarca ha nascut a un país amb un IDH baix. Aquesta relació arriba gairebé al 50% si només contemplem la població adulta. A mesura que augmenta la renda de les seccions censals disminueix la proporció de persones nascudes a l'estranger. A les seccions amb rendes mitjanes per persona superiors als 10.000€, que representen el 80% de totes les seccions censals, la proporció de població nascuda a l'estranger se situa per sota del 15%. Paral·lelament, la proporció de persones nascudes a països amb IDH+ augmenta a mesura que s'incrementa la renda del municipi. La població de naturalesa estrangera, doncs, no es troba distribuïda aleatòriament en el territori. Les persones nascudes al continent africà, per exemple, resideixen cinc vegades més a les seccions amb menys renda del que ho farien si la seva distribució fos aleatòria. Els d'origen asiàtic també estan fortament sobrerepresentats en aquestes seccions, mentre que els europeus ho estan a les seccions amb més renda de la comarca.

Figura 6.3. Naturalesa de la població segons renda de la secció censal de residència i sobrerepresentació dels col·lectius continentals. Comarca del Maresme, 2018

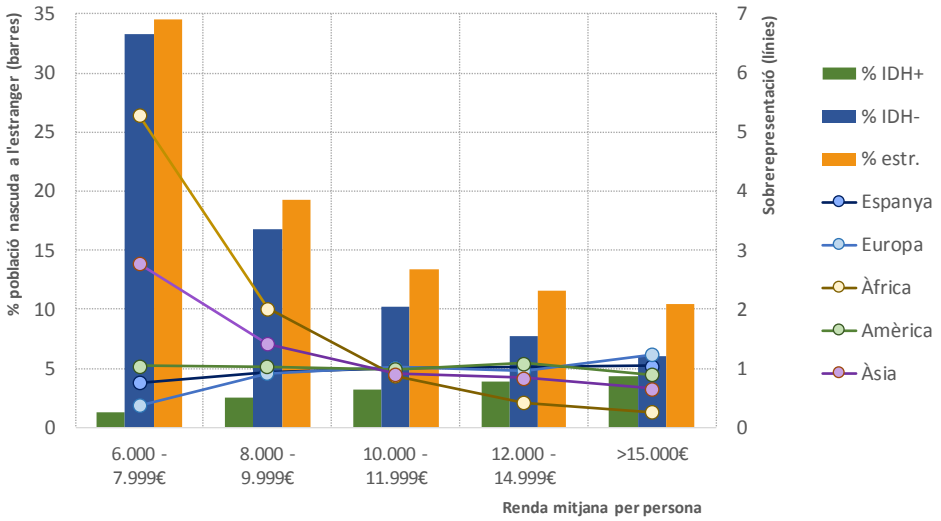

Font: Padró Municipal d'Habitants, 1-I-2018 i Atles de distribució de renda de les llars (dades AEAT). Nota: L'eix vertical principal representa la proporció de població nascuda a l'estranger (segons categoria de l'Indicador de Desenvolupament Humà) de les seccions censals agrupades en cadascuna de les categories de renda. L'eix de la dreta representa la relació entre la població d'aquell continent que resideix en les seccions censals d'una determinada categoria de renda i la població que hauria de viure si aquell col·lectiu es distribuís aleatòriament al territori.

- Els valors més elevats de població nascuda a l'estranger s'assoleixen a l'Alt Maresme. A Calella gairebé el 25% de la població ha nascut a l'estranger (Figura 6.4). És el valor municipal més alt, amb diferència, del Maresme i el setè en el rànquing dels municipis metropolitans. Dels vuit municipis que presenten una proporció de població nascuda a l'estranger per sobre de la mitjana comarcal (14,1%), només un, Premià de Mar, se situa al Baix Maresme. La resta dels municipis són, en ordre decreixent, Caldes d'Estrac, Pineda de Mar, Mataró, Santa Susanna, Malgrat de Mar i Arenys de Mar. En canvi, Dosrius, Vilassar de Dalt, Palafolls, Argentona, Tiana i Òrrius presenten una proporció de nascuts a l'estranger per sota del 8%.

- És també al nord de la comarca on els nascuts a països amb un IDH baix tenen un major pes entre la població nascuda a l'estranger. A Mataró representen el 87,1% del total, mentre que els municipis de Pineda de Mar, Calella, Premià de Mar, Malgrat de Mar, Tordera, Arenys de Mar i Canet de Mar registren proporcions entre el 70 i el 80%. A Cabrils, Alella, Tiana, Teià, Sant Cebrià de Vallalta, Santa Susanna, Dosrius i Òrrius, en canvi, la població nascuda a països amb IDH alt representen aproximadament la meitat dels nascuts a l'estranger.

Figura 6.4. Proporció de població nascuda a l'estranger segons l'IDH del país de naixement, 1-I-2018

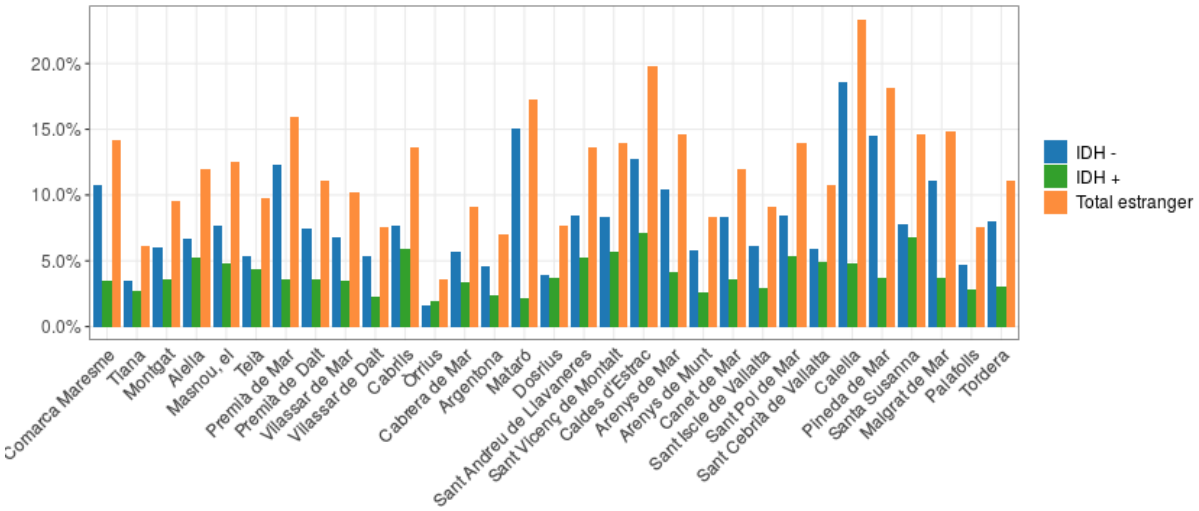

Font: Padró Municipal d'Habitants, 1-I-2018

- Tot i que al conjunt de la comarca la població nascuda a l'estranger està lleugerament masculinitzada, a la majoria de municipis resideixen més dones que homes. A Santa Susanna, Vilassar de Mar, Vilassar de Dalt, Alella, Caldes d'Estrac, Tiana, El Masnou, Arenys de Munt, Teià i a Sant Andreu de Llavaneres, en ordre decreixent en funció de la relació entre dones i homes, resideix un 15% més de població femenina que masculina. En canvi, a Premià de Mar, Calella, Malgrat de Mar, Sant Iscle de Vallalta, Pineda de Mar, Mataró, i Òrrius, la relació és a la inversa, en una situació determinada pel pes que assoleix en aquests municipis la població d'origen africà.

-La població nascuda a l'estranger mostra una pauta cap a una diversificació progressiva de la seva estructura per edat, si bé encara es considerable la concentració en la franja d'edat 30-49 anys. La meitat de la població del Maresme nascuda a l'estranger té entre 30 i 49 anys (Figura 6.5). A Calella, Mataró, Pineda de Mar, Premià de Mar i Pineda de Mar és clara la representació d'aquest grup a les piràmides de població. És important subratllar que aquesta estructura per edat, junt amb el fet de tractar-se d'un col·lectiu que majoritàriament ja fa anys que resideix a Catalunya, té incidència en la base de la piràmide: la presència de població infantil que ja ha nascut a Catalunya, descendent de la població nascuda a l'estranger.

Figura 6.5. Estructura per sexe, edat i lloc de naixement als municipis del Maresme, 1-I-2018

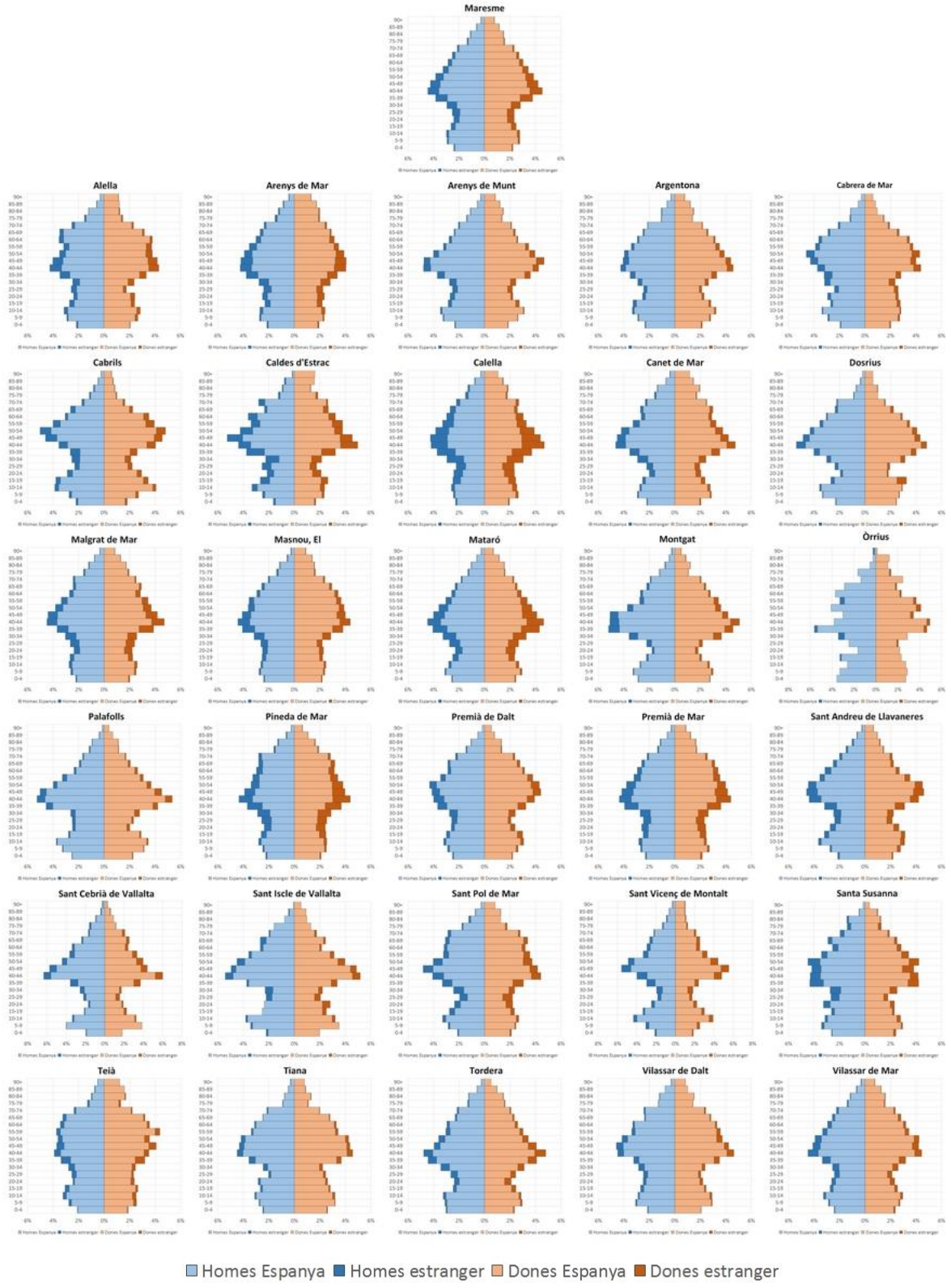

Font: Padró Municipal d'Habitants, 1-I-2018

- A gairebé tots els municipis de la comarca s'ha incrementat la població de nacionalitat estrangera en els darrers 5 anys. El ritme de creixement, però, és heterogeni (Figura 6.6). Els municipis que ja

presentaven proporcions elevades de persones nascudes a l'estranger han continuat incrementant els seus efectius a ritmes moderats. Així, a Mataró la població nascuda a l'estranger s'ha incrementat en un 7,5% al llarg dels darrers cinc anys de la mà d'un augment de la població del Marroc i de la Xina (Figura 6.7), a Calella un 4,6% impulsat pel creixement de la població de Rússia, a Pineda de Mar un 2,9%, a Premià de Mar un 2,7% i a Santa Susanna un 1,6%. En tots aquests municipis el creixement està afavorit sobretot per l'arribada de població nascuda a països amb IDH baix, ja que, en alguns casos, el nombre d'habitants nascuts a països d'IDH alts fins i tot decreix. Aquest és el cas dels municipis costaners de l'Alt Maresme, on s'experimenta una reducció d'aquests grups. En els municipis del Baix Maresme, on la presència de població nascuda a l'estranger era dèbil, el creixement relatiu ha estat generalment més alt, en molts casos entorn al 20% entre 2013 i 2018 (Tiana, Montgat, El Masnou, Teià). Allà, però, el creixement ha estat alimentat principalment per població nascuda a països amb IDH alt.

Figura 6.6. Creixement de la població segons lloc de naixement (Espanya i estranger, segons IDH), 2013-2018

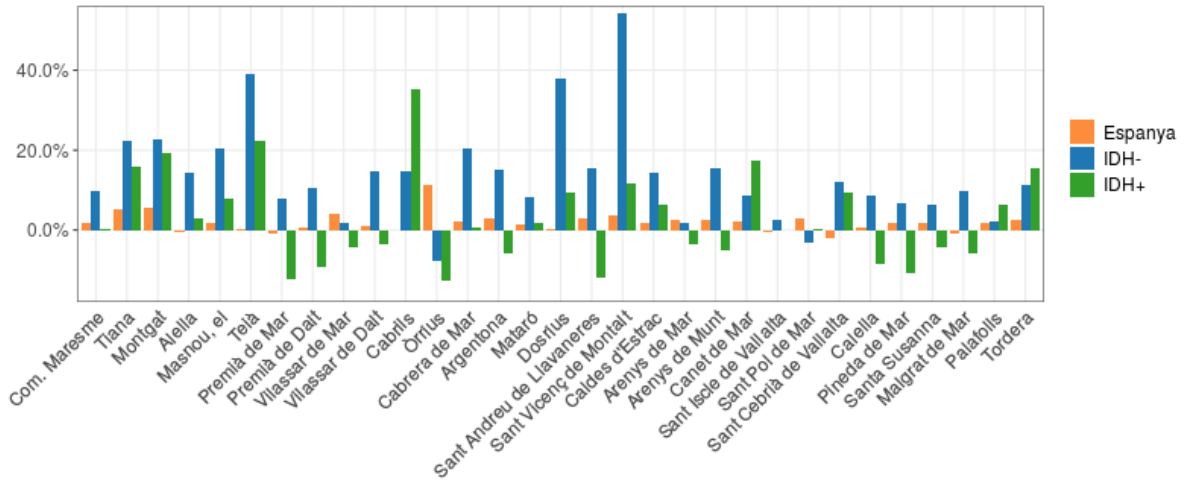

Font: Padró Municipal d'Habitants, 1-I-2018

Figura 6.7. Evolució dels principals països de naixement als municipis del Maresme, 2013-2018

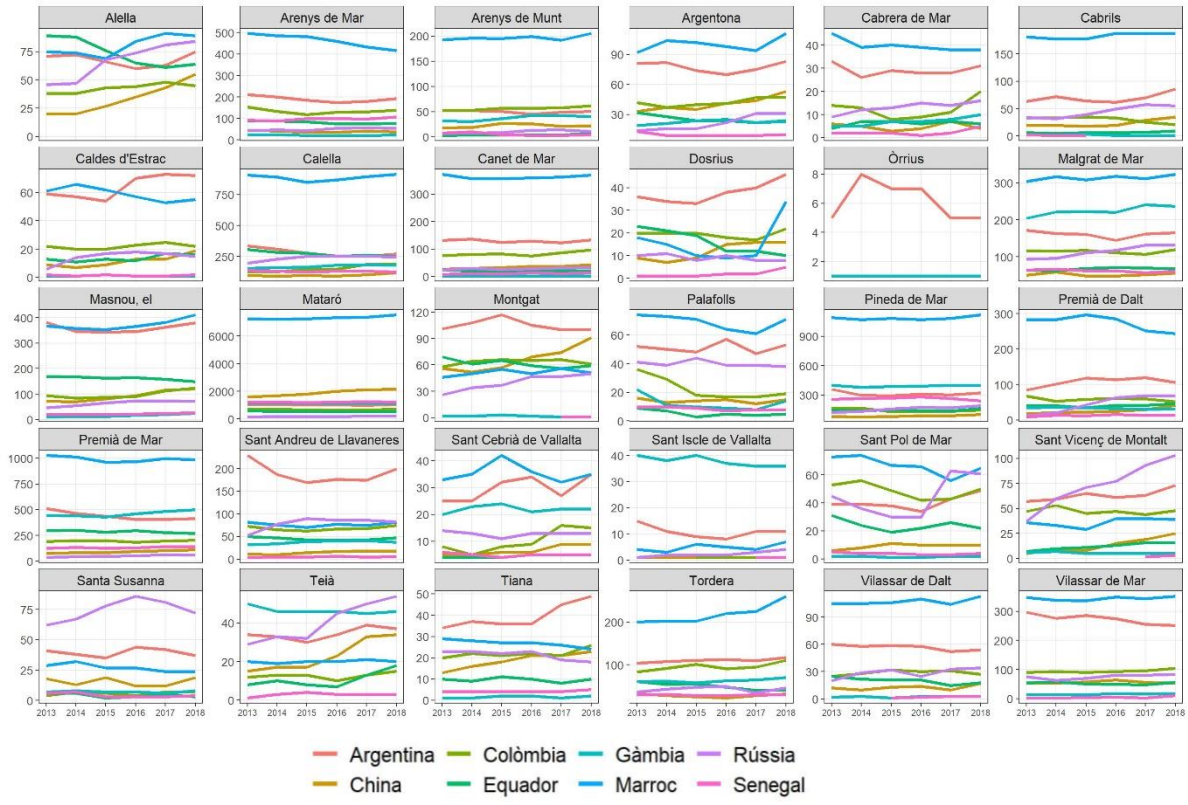

Font: Padró Municipal d'Habitants, 1-I-2013 a 1-I-2018

- A 18 de les 248 seccions censals del Maresme la proporció de població nascuda a l'estranger supera el 25%. Les sis primeres es localitzen als barris de Rocafonda i Cerdanyola, a Mataró, i superen el 35% (Figura 6.8). Premià de Mar presenta tres seccions censals per damunt del 25%, Calella i Pineda de Mar dues i Malgrat de Mar una. En tots els casos, la pràctica totalitat d'aquests residents han nascut a països amb un IDH baix. En canvi, a gairebé un terç de les seccions censals del Maresme, la proporció de nascuts a l'estranger es troba per sota del 10%, una dada que reflecteix la desigual distribució de la població estrangera a la comarca.

- El Marroc és el primer país estranger de naixement a la major part de seccions censals del Maresme, però s'arriben a recomptar fins a 17 països de naixement com a primers orígens en tota la comarca. El Marroc ocupa la primera posició sobretot a les seccions censals del nord del Maresme. També encapçala el llistat a moltes seccions del Baix Maresme, tot i que allà hi ha una major diversitat d'orígens, principalment a les seccions no costaneres amb major renda. En aquest sector es recompten nombroses seccions amb Argentina com a primer país estranger de naixement i algunes on Rússia encapçala el rànquing. Per altra banda, la població nascuda a Xina és també el primer país d'origen a algunes seccions censals de Mataró, i a Pineda de Mar, al nord de la comarca. Ben a prop, l'Índia encapçala la població nascuda a l'estranger a una secció a Malgrat de Mar, un municipi on també apareixen seccions censals amb Gàmbia i Romania com a principals orígens.

Figura 6.8. Localització de la població segons lloc de naixement. Seccions censals del Maresme, 2018

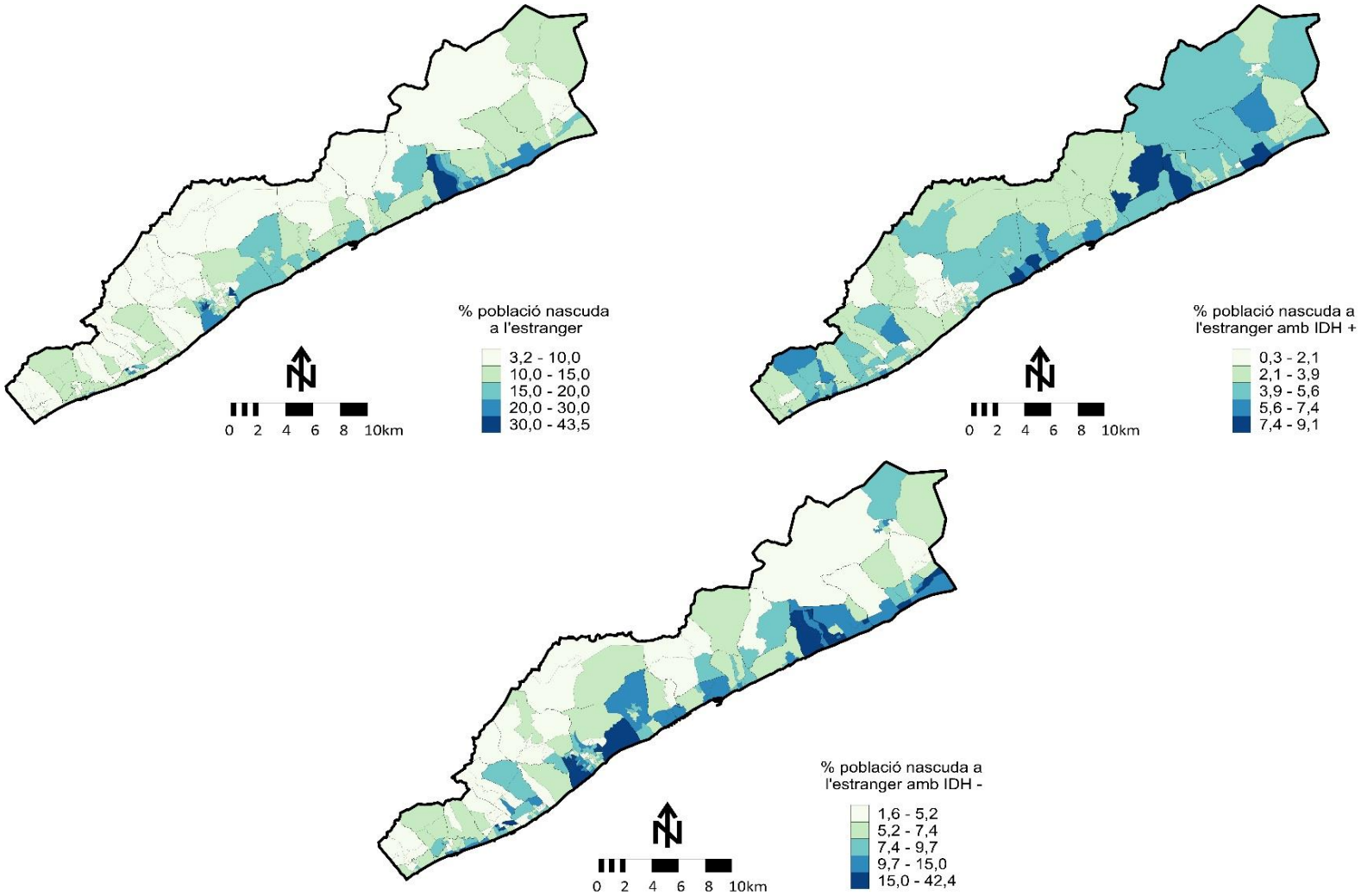

Font: Padró Municipal d'Habitants, 1-I-2018

Figura 6.9. Principals països de naixement de la població nascuda a l'estranger. Seccions censals del Maresme, 2018

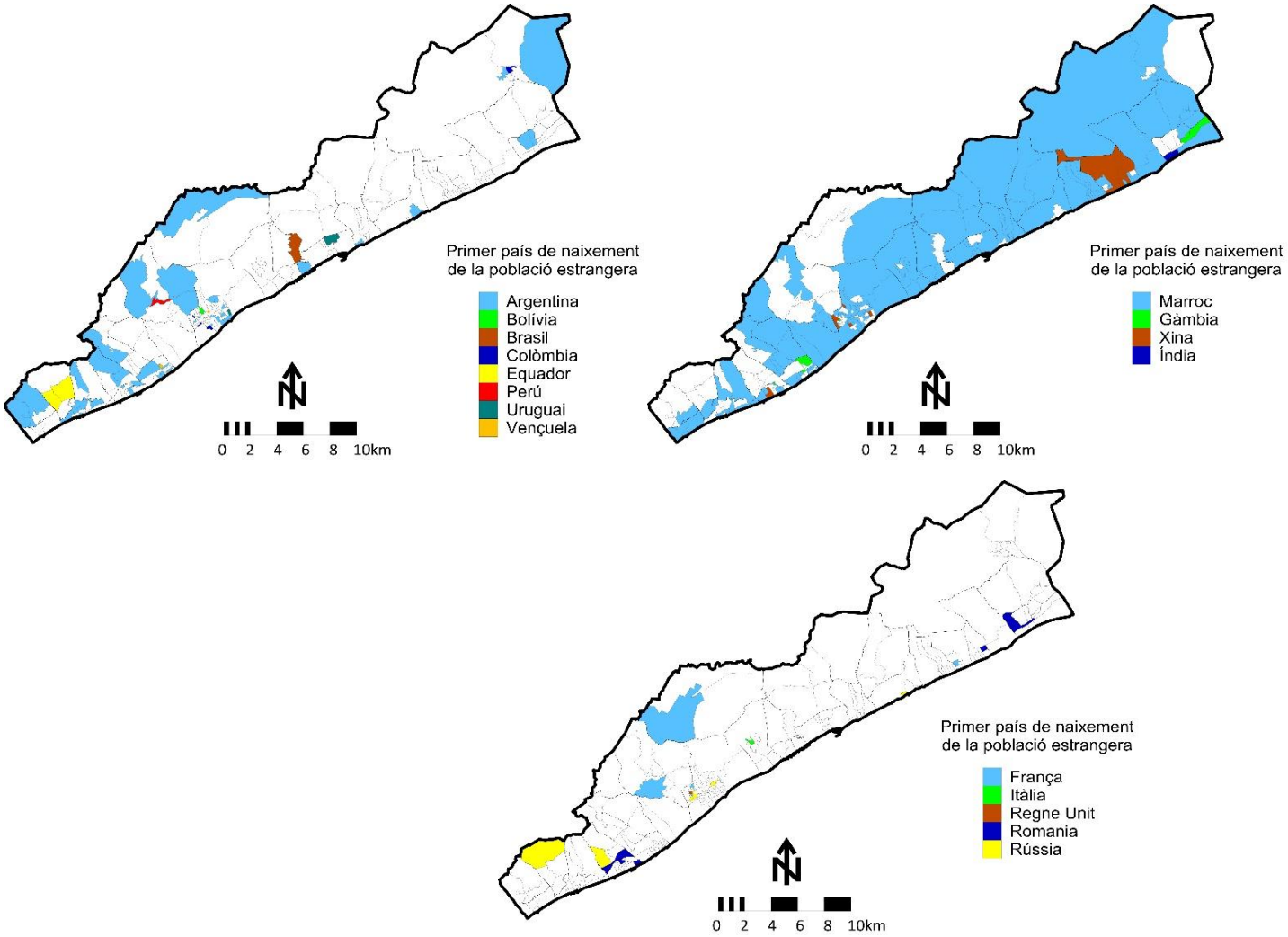

Font: Padró Municipal d'Habitants, 1-I-2018

2) Anàlisi de les dinàmiques sociodemogràfiques: creixement de la població, canvis residencials i moviments migratoris

Creixement de la població

- La població reprèn el creixement després d'uns anys d'estabilitat. Després d'una primera dècada del segle XXI amb un increment intens de la població a tots els municipis de la comarca (passant de 345.000 habitants a 430.000, un ritme mitjà anual del 2,3%), el període de recessió econòmica va comportar un alentiment del creixement: entre el 2011 i el 2015 només es van guanyar 5.000 habitants. Des d'aleshores ençà, es reprèn un creixement lleugerament més elevat, tot i que no arriba a l'1% anual (Figura 6.10).

- La migració explica la pràctica totalitat del creixement de la població del Maresme. En un context actual on el saldo natural gairebé no contribueix al creixement de la població, el component migratori és l'única variable que pot fer créixer el volum total de la població a la comarca. De fet, tot i que al període analitzat de 2014-2017 el saldo natural és lleugerament positiu, el 2017 és el primer any en què les defuncions de la comarca han estat més nombroses que els naixements. Les previsions demogràfiques per als propers anys apunten a l'accentuació d'aquesta tendència. Per tant, la pèrdua de població per saldo natural negatiu seran cada vegada majors.

- Tot i que no es registren grans diferències en el ritme de creixement de la població, els municipis petits o els propers al Barcelonès són els que mostren els increments més intensos en els darrers anys. Així, els municipis de Sant Vicenç de Montalt, Òrrius, Tiana, Montgat i Caldes d'Estrac són, en odre decreixent, els que més han crescut al Maresme, per sobre d l'1% anual en els darrers quatre anys. Municipis de l'Alt Maresme com Sant Pol de Mar, Tordera, Pineda de Mar o Santa Susanna també han experimentat increments per sobre de la mitjana de la comarca.

- El creixement natural de la població ja ha estat negatiu en els darrers quatre anys a la meitat dels municipis de la comarca. Municipis amb una estructura especialment envellida com Caldes d'Estrac, Canet de Mar, Arenys de Mar, Calella, Alella o Teià són els que més població han perdut pel major nombre de defuncions respecte als naixements.

- En general, el creixement de la població per efecte de la migració ha estat més elevat a l'Alt Maresme que al Baix Maresme. A Sant Vicenç de Montalt, Caldes d'Estrac, Canet de Mar i Teià el creixement migratori ha estat superior a l'1% durant els darrers quatre anys. A Calella, Sant Pol de Mar, Tiana, Òrrius, Arenys de Mar, Pineda de Mar, Tordera, Sant Andreu de Llavaneres, El Masnou, Argentona, Vilassar de Mar, Arenys de Munt, Cabrera de Mar, Alella i a Montgat el creixement migratori dels darrers quatre anys ha estat per sobre de la mitjana comarcal.

Figura 6.10. Creixement mitjà anual de la població (%) segons tipus de creixement. Municipis de la comarca del Maresme, 1-I-2006 a 1-I-2018

Font: Padró Municipal d'Habitants, 1-I-2006 a 1-I-2018

La dinàmica residencial i migratòria a la comarca

- Des de 2015 s'ha registrat una forta acceleració dels fluxos residencials i migratoris a la comarca. Els nivells observats a 2017 i 2018 són notablement superiors als registrats durant els anys centrals de la crisi econòmica(Figura 6.11). Han augmentat sobretot els fluxos d'entrada municipals, mentre que els de sortida han romàs en nivells molt estables. Per aquesta raó, també ha augmentat el saldo migratori.

- Els fluxos immigratoris municipals s'han incrementat en un 25% des de 2013 (aquests fluxos d'entrada als municipis inclouen tots els tipus d'origen: altres municipis de la comarca, altres municipis d'Espanya o altres països del món). Mentre que en el 2013 es registraven un total d'unes 23.000 entrades als municipis del Maresme (una taxa del 53,4‰), en el 2018 s'han comptabilitzat gairebé 29.000 (una taxa del 64,3‰). No obstant, és en els darrers dos anys quan més s'han intensificat els fluxos d'entrada i s'ha passat dels 24.500 al 2016 als 29.000 del 2018. Com a conseqüència, el saldo migratori també ha experimentat un important augment: mentre que en 2015 és van guanyar 2.000 habitants a la comarca com a conseqüència de la migració i dels moviments migratoris, en 2018 se n'han guanyat més de 6.000.

Figura 6.11. Entrades, sortides i saldo migratori (‰) al conjunt dels municipis de la comarca del Maresme, 2013-2018

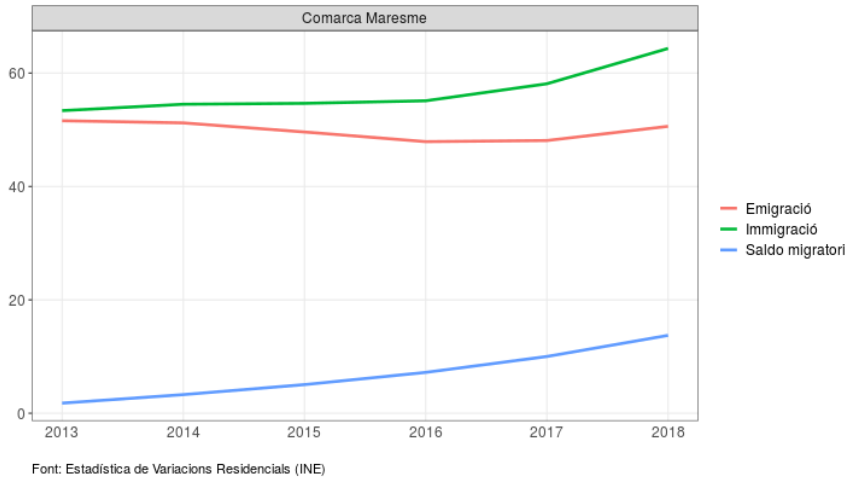

Font: Estadística de Variacions Residencials i Padró Municipal d'Habitants (2013-2018)

- Els municipis amb les taxes d'immigració més elevades de la comarca es localitzen a l'Alt Maresme. Caldes d'Estrac, Santa Susanna, Sant Vicenç de Montalt, Calella, Sant Pol de Mar, Dosrius, Sant Iscle de Vallalta, Sant Andreu de Llavaneres i Pineda de Mar són els municipis amb una taxa d'immigració més elevada (Figura 6.12). És també en aquests municipis del nord de la comarca on més creix la població pel saldo migratori. A Caldes d'Estrac, Calella, Sant Vicenç de Montalt, Arenys de Mar, Òrrius, Dosrius, Tordera, Sant Pol de Mar, Pineda de Mar i Canet de Mar, el saldo migratori és superior al 15‰ anual.

Figura 6.12. Taxa d'immigració, d'emigració i de saldo migratori (‰) als municipis de la comarca del Maresme, 2016-2018

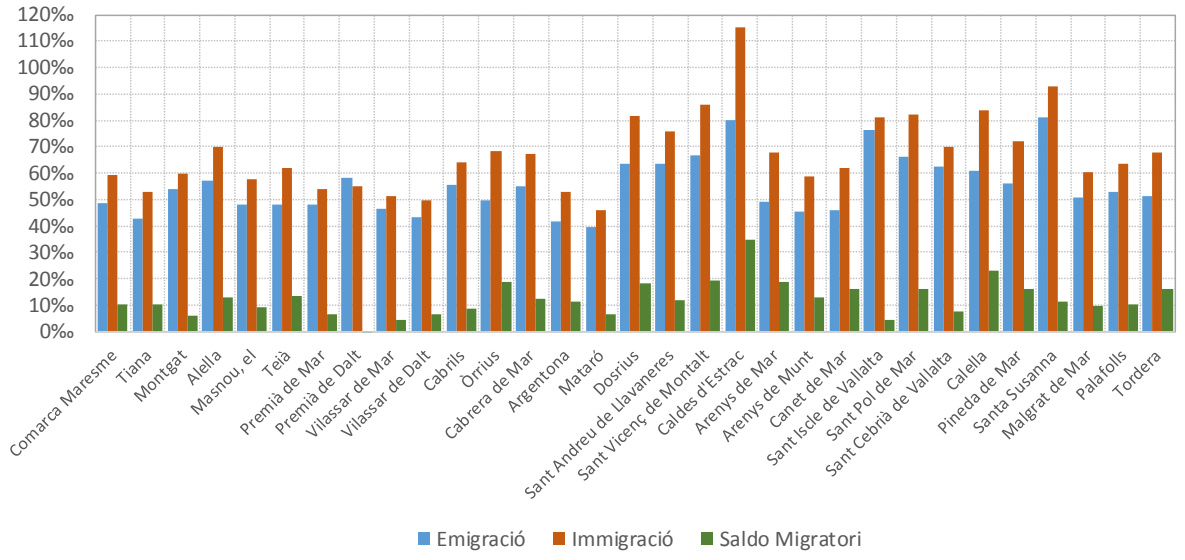

Font: Estadística de Variacions Residencials i Padró Municipal d'Habitants (2016-2018)

- És també al nord de la comarca on més s'han incrementat les arribades en els darrers anys. Sant Iscle de Vallalta, Sant Pol de Mar, Dosrius, Caldes d'Estrac, Calella, Alella, Pineda de Mar, Santa Susanna i Canet de Mar són, en aquest ordre, els municipis on més s'han incrementat les entrades entre el període 2013-2015 i 2016-2018 (Figura 6.13). En canvi, els moviments de sortida de molts d'aquests municipis al nord del Maresme han experimentat fins i tot un descens respecte als nivells del període 2013-2015. En contrast, als municipis més meridionals de la comarca, com Tiana, Montgat, Alella o El Masnou, els moviments de sortida han augmentat lleugerament. Com a conseqüència, on més s'ha incrementat el saldo migratori és als municipis de l'Alt Maresme.

Figura 6.13. Diferència entre les taxes de migració de 2016-2018 i de 2013-2015 (en punts per milers) als municipis de la comarca del Maresme.

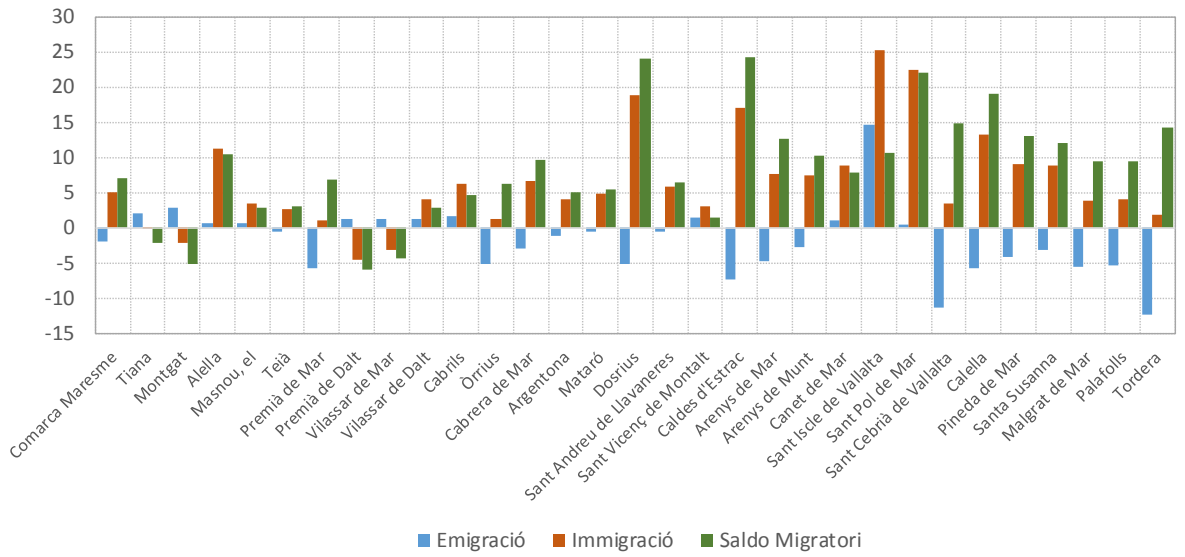

Font: Estadística de Variacions Residencials i Padró Municipal d'Habitants (2016-2018)

- L'impacte dels fluxos residencials procedents de Barcelona és notable als municipis del Baix Maresme. Als municipis de Tiana i Montgat, gairebé la meitat dels nous veïns arriben des de la comarca del Barcelonès. A Alella, Teià i El Masnou representen més d'un terç, i a Vilassar de Mar, Premià de Mar, Canet de Mar i Sant Pol de Mar més d'un quart (Figura 6.14). En conjunt, s'identifica un increment de la mobilitat des del Barcelonès en direcció a la comarca del Maresme (un augment de l'Índex Sintètic de Mobilitat de 0,42 a 0,44, veure aplicació), especialment identificable a municipis com Alella, Pineda de Mar, Teià, El Masnou o Sant Pol de Mar, en ordre decreixent. En canvi, els moviments amb origen al Baix Maresme i amb destinació al Barcelonès s'han reduït de forma clara (Figura 6.15).

- A mesura que avancem cap al nord, però encara a l'interior del Baix Maresme, el pes dels moviments procedents del Barcelonès decreix a l'hora que s'incrementen els moviments amb origen als municipis veïns. A Argentona, Cabrera de Mar o Cabrils, al nord d'aquest àmbit, els moviments amb origen a la resta de municipis del Baix Maresme han crescut als darrers anys, la qual cosa podria reforçar la idea d'una mena d'efecte dominó amb més veïns del Barcelonès arribant al Baix Maresme Sud, i els habitants d'aquests mostrant un risc cada vegada superior de marxar al nord de l'àmbit. Per altra banda, cal subratllar la poca relació residencial que existeix amb els veïns del nord de la comarca, ja que a cap municipi del Baix Maresme, els fluxos procedents de l'Alt Maresme representen més del 5%. A més, aquest tipus de moviment s'ha afeblit en els darrers anys, probablement com a conseqüència d'un mercat de l'habitatge més selectiu.

- **La influència de Mataró vers els municipis del seu voltant és molt clara i s'ha incrementat en els darrers anys a municipis com Argentona, on un terç dels nous veïns procedeixen de Mataró.** Per altra banda, es redueixen els moviments amb origen a Mataró i amb destinació al Barcelonès i al Baix Maresme, i s'incrementen les probabilitats de realitzar un moviment amb destinació als municipis de l'Alt Maresme i de la resta de la Regió Metropolitana de Barcelona.

- S'observa un increment recent dels moviments entre municipis a l'Alt Maresme. També augmenten les arribades procedents de Mataró, del Baix Maresme i del Barcelonès. És important subratllar que mentre que disminueixen els moviments des de l'Alt Maresme cap al Baix Maresme, augmenten els moviments residencials en la direcció contrària. També s'ha experimentat un increment considerable dels moviments que arriben directament des de països del món amb IDH baix. A Calella o Sant Pol de Mar han passat de representar el 10% dels moviments d'entrada a gairebé el 20%. En canvi, com a conseqüència de l'augment d'aquests tipus de moviments, perden pes els moviments procedents directament des de la resta de Catalunya i d'Espanya.

Figura 6.14. Distribució de la procedència dels fluxos immigratoris als municipis de la comarca del Maresme. 2013-2018.

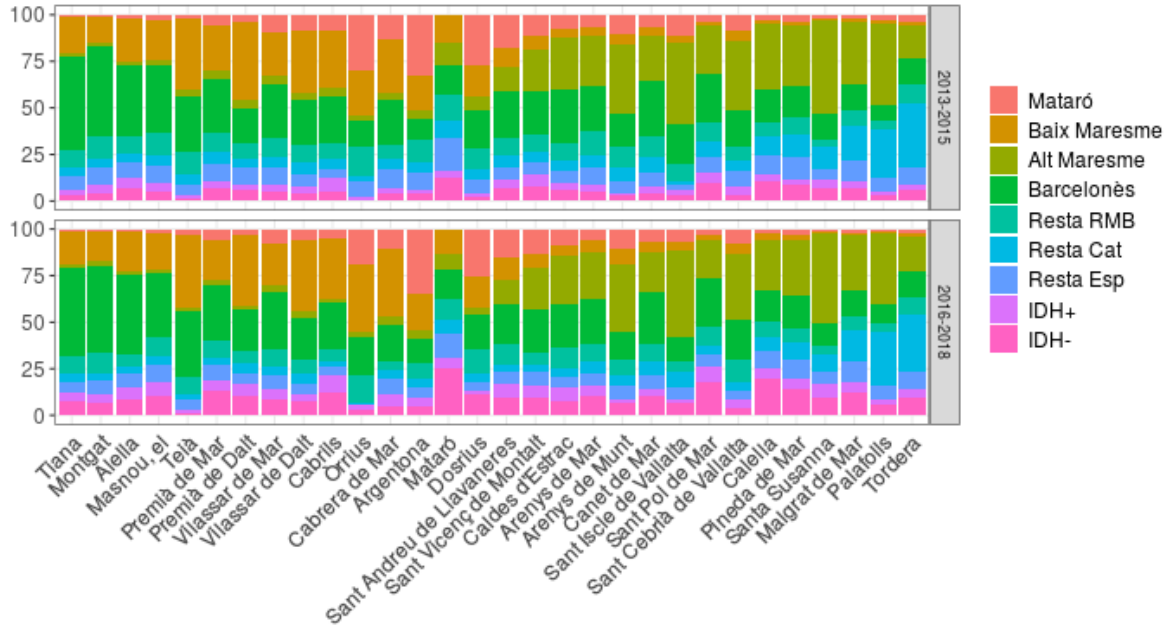

Font: Estadística de Variacions Residencials (2013-2018)

Figura 6.15. Distribució de les destinacions dels fluxos immigratoris als municipis de la comarca del Maresme. 2013-2018.

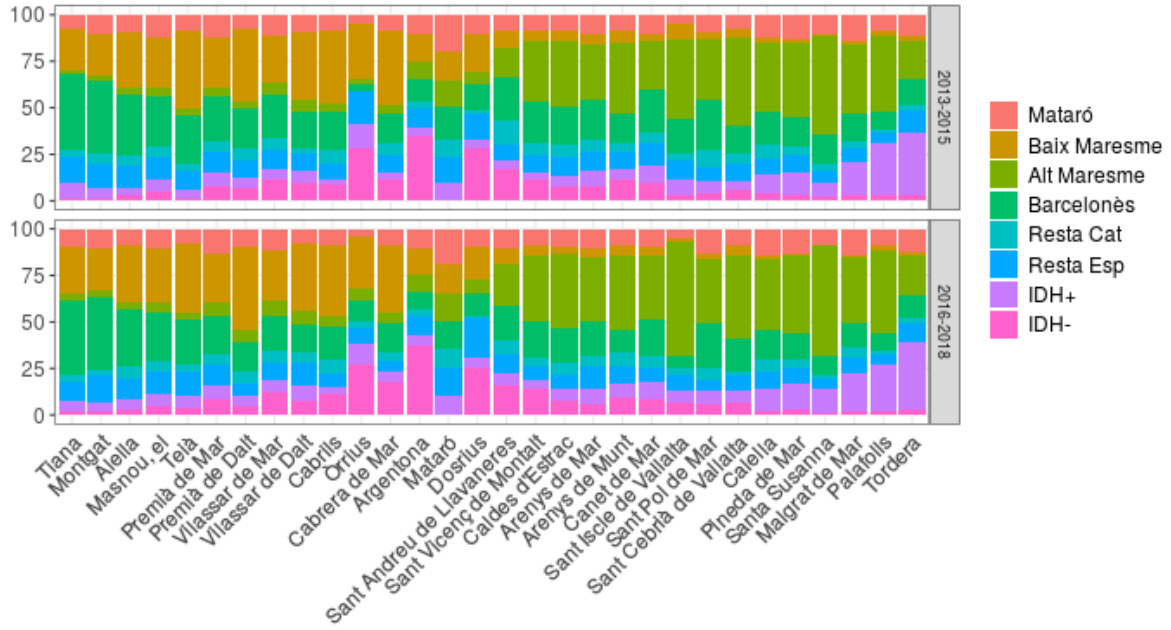

Font: Estadística de Variacions Residencials (2013-2018)

- El perfil de la població que ha arribat des de 2013 als municipis del Maresme és principalment adult (la meitat de les persones nouvingudes té entre 25 i 49 anys) i lleugerament més masculí que femení en aquestes edats adultes (de cada 100 entrades de dones, es registren 110 entrades d'homes). Tot

i la forta presència de població adulta, no es registra un elevat nombre d'entrades de població infantil. Es recompta un infant per cada 3,3 adults de 25 a 49 anys.

- Les característiques de la població nouvinguda mostra una forta heterogeneïtat entre els municipis de la comarca. Començant pel sexe, la població que arriba a Sant Iscle de Vallalta, Mataró, Dosrius i Pineda de Mar està fortament masculinitzada, amb un 10% més d'homes que de dones. (Figura 6.16). Aquesta masculinització té molt a veure amb l'arribada de població d'origen estranger, com es veurà més endavant. També a Premià de Mar, Palafolls, Sant Cebrià de Vallalta, Malgrat de Mar i Calella les arribades estan masculinitzades. A Caldes d'Estrac, Tiana, Alella, Sant Pol de Mar, Sant Vicenç de Montalt, Vilassar de Mar i Canet de Mar, el flux immigratori està fortament feminitzat. Aquesta feminització sovint està relacionada amb l'estructura per edats i amb el major pes de la població gran. Canet de Mar, Teià, Caldes d'Estrac, Alella, Arenys de Mar, Sant Vicenç de Montalt, Calella, Premià de Mar, Sant Andreu de Llavaneres i Pineda de Mar són, en ordre decreixent, els municipis on es recompta més població de més de 65 anys entre els nouvinguts. A Canet de Mar, gairebé el 20% de la població empadronada des de 2013 supera aquesta edat. En els municipis on es registra una major arribada de persones nascudes a l'estranger o en els que predomina una mobilitat de caràcter residencial, la població adulta té major pes en el flux d'arribada. Així, a Montgat, Mataró, Vilassar de Dalt, Tiana i El Masnou, més del 55% de la població nouvinguda té entre 25 i 49 anys. Finalment, als municipis de Premià de Dalt, Òrrius, Cabrils, Sant Iscle de Vallalta i Santa Susanna s'observa un major pes de la població infantil en el flux immigratori, amb valors que superen el 20% de totes les entrades. En canvi, a Premià de Mar, Calella, Canet de Mar o Mataró no arriben a representar el 14% de les arribades.

- **L'especialització dels municipis del sud del Baix Maresme vers els fluxos residencials de població nascuda a Catalunya, però fora de la comarca, és molt remarcable.** A Tiana, més del 60% de les persones arribades des de 2013 han nascut a la resta de Catalunya, mentre que a Montgat la dada supera el 50%. A Alella, Teià, El Masnou, Vilassar de Mar, Vilassar de Dalt i Cabrera de Mar i El Masnou se supera el 45%. Anteriorment ja s'ha observat la forta relació residencial d'aquests municipis amb el Barcelonès. En canvi, a Pineda de Mar, Calella i Mataró, menys del 20% de la població nouvinguda ha nascut en altres comarques catalanes. Per altra banda, són sobretot els municipis del centre de la comarca els que més atrauen a població nascuda a la pròpia comarca. A Òrrius, Argentona, Sant Iscle de Vallalta, Arenys de Munt i Dosrius, una de cada quatre noves persones empadronades són nascudes a la comarca.

- El pes de la població nascuda a països amb IDH baix en el total d'arribades és especialment remarcable als municipis de Mataró (44% de totes les arribades al municipi des de 2013), Calella (40%), Pineda de Mar (33%), Premià de Mar (30%) i Malgrat de Mar (29%). A la resta de municipis la proporció és inferior al 25%. Sant Pol de Mar, Santa Susanna, Arenys de Mar, El Masnou, Tordera, Caldes d'Estrac, Premià de Dalt, Cabrils, Montgat, Sant Andreu de Llavaneres i Canet de Mar presenten proporcions per sobre del 20%.

- L'arribada de població nascuda a països amb IDH baix s'ha incrementat a tots els municipis de la comarca durant el període 2016-2018 en relació al de 2013-2015 (llevat de Sant Cebrià de Vallalta i Sant Vicenç de Montalt). Al conjunt de la comarca, s'ha passat de les 6.000 altes mitjanes anuals registrades al període 2013-15 a les 8.000 del 2016-18. Municipis com Sant Pol de Mar, El Masnou,

Canet de Mar o Arenys de Mar, en ordre decreixent, han incrementat aquest tipus d'arribades més d'un 50% entre ambdós períodes. En general, tots els municipis amb una forta presència de població nascuda a països amb IDH baix han experimentat augments importants durant els darrers anys. Així, Calella, Arenys de mar, Pineda de Mar, Santa Susanna i Mataró han experimentat un creixement d'entre el 30% i el 35% en el nombre d'arribades de persones nascudes a països amb IDH baix entre 2016-2018 en comparació amb 2013-2015. D'entre els municipis amb major nombre de nascuts en aquests països, només a Premià de Mar el flux immigratori ha crescut a un ritme baix en els darrers anys.

- El Marroc és el primer país de naixement entre els fluxos immigratoris més recents a la major part de municipis de la comarca, sobretot a l'Alt Maresme. En aquest sector de la comarca també destaca l'arribada de població d'Argentina; de Rússia a Tordera, a Malgrat de Mar i a Santa Susanna; de Romania a Malgrat de Mar; de Xina a Calella; de població femenina d'Hondures a Malgrat de Mar i a Pineda de Mar; de població masculina de Pakistan a Calella, Pineda de Mar i Malgrat de Mar; de l'Índia a Calella i de Gàmbia a Calella i a Pineda de Mar. A mesura que avancem cap al sud de la comarca es recompten més arribades de població procedent d'Europa i de Llatinoamèrica. A l'eix Sant Pol de Mar-Sant Andreu de Llavaneres destaca l'arribada de persones nascudes a Argentina, Uruguai, Brasil i Colòmbia. A Mataró, el Marroc és amb diferència el primer país de naixement entre els fluxos immigratoris, seguits de Xina. Argentina, Colòmbia, Pakistan, Veneçuela, Hondures i Gàmbia són els següents països de naixement, ja a molta distància dels dos primers. Al Baix Maresme, Argentina i Xina disputen sovint el protagonisme a Marroc com a principal origen dels fluxos migratoris. Així succeeix amb la població argentina a El Masnou, a Tiana, a Vilassar de Dalt i a Vilassar de Mar, per exemple. Mentrestant, la Xina és primer país d'arribada a Alella, Montgat i Teià. En el Baix Maresme són més freqüents les arribades de països europeus amb IDH alt, sobretot Alemanya, França o Itàlia, tot i que també és de destacar l'arribada de població d'Equador, Gàmbia i República Dominicana al municipi de Premià de Mar.

Figura 6.16. Composició del flux immigratori segons sexe, edat i lloc de naixement. Municipis de la comarca del Maresme, dades absolutes, 2013-2018

Font: Estadística de Variacions Residencials i Padró Municipal d'Habitants (2016-2018)

Figura 6.17. Composició del flux emigratori segons sexe, edat i lloc de naixement. Municipis de la comarca del Maresme, dades absolutes, 2013-2018

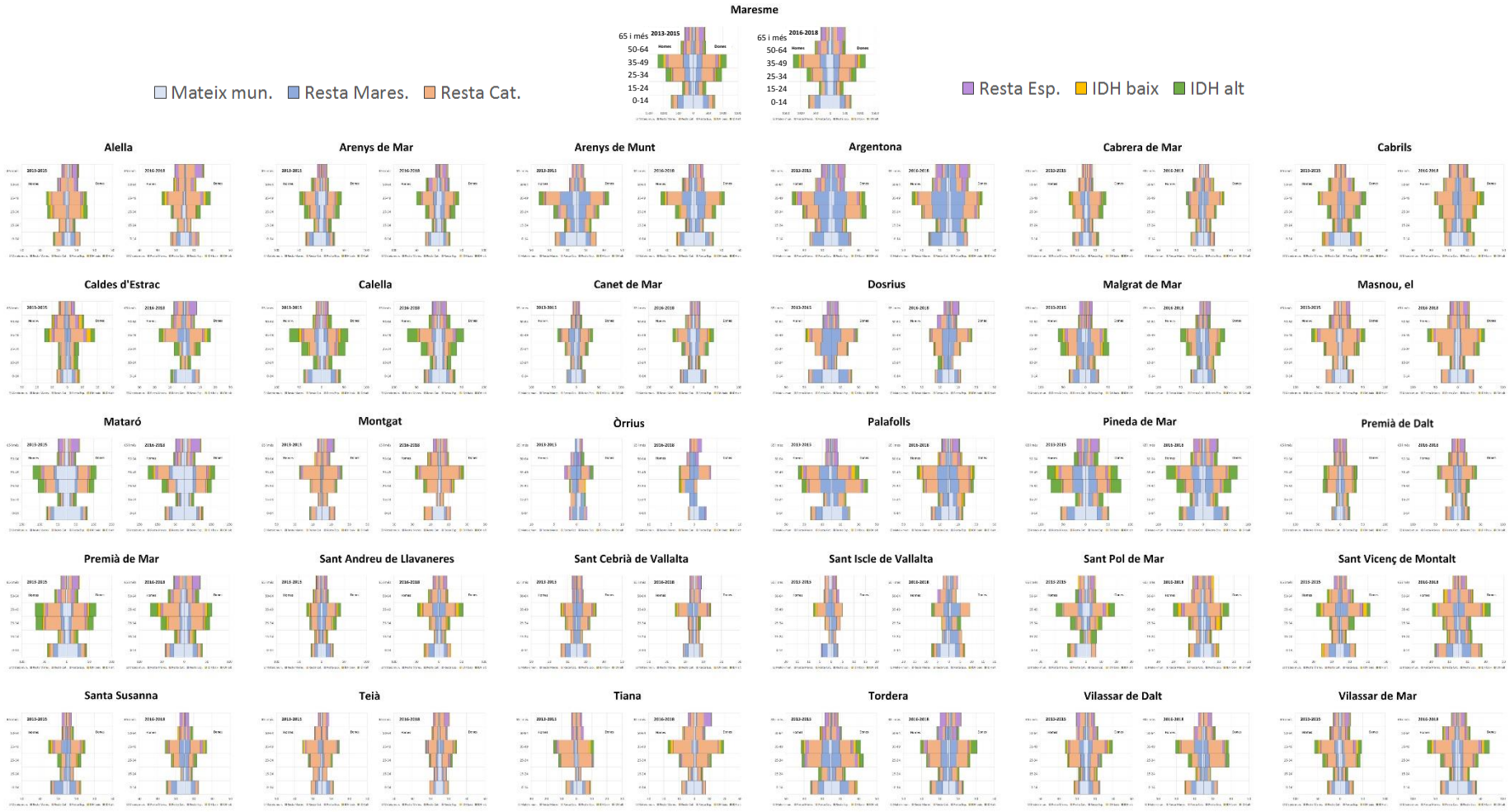

Font: Estadística de Variacions Residencials i Padró Municipal d'Habitants (2016-2018)

ÀMBIT ASSISTENCIAL

Un dels objectius inicials d'aquest treball ha estat el d'integrar a l'estudi fonts de dades no tradicionals que complementessin la informació obtinguda a partir dels indicadors més habituals per mesurar la pobresa i la vulnerabilitat social. Per aquest motiu s'ha explorat el potencial de diverses fonts de dades registrades per la pròpia administració local en l'àmbit assistencial i que capturen directament l'ús de diferents tipus de serveis socials per part de la població. Els dos objectius principals d'aquesta aproximació han estat: (i) mesurar la intensitat de la utilització de diversos serveis d'atenció social per part de la població i (ii) localitzar en el territori, a una escala geogràfica molt detallada, on es concentra la població que ha sol·licitat de l'administració d'aquests serveis en els darrers anys. Ambdues mirades permeten, no només comparar els diferents nivells d'utilització dels serveis socials a la comarca, i per tant contrastar els diferents nivells de privació, sinó també identificar les bosses de pobresa al Maresme.

Les dues bases de dades que s'han explorat han estat les beques menjador i el Sistema d'Informació de Serveis Socials de l'HÈSTIA. Com es veurà a continuació, el potencial analític d'ambdues fonts d'informació a hores d'ara és divers. Per un costat, la base de dades de les beques menjador ha permès comparar la intensitat amb què aquest recurs ha estat atorgat en tot el territori de la comarca i localitzar en el territori els seus beneficiaris. Per l'altre costat, s'han identificat importants variacions temporals i geogràfiques en el registre del sistema HÈSTIA que generen un remarcable sub-registre de dades en determinats anys i municipis. Per aquest motiu s'ha cregut convenient realitzar només una anàlisi intramunicipal per a aquesta font de dades que permeti identificar els sectors on es concentra la població usuària dels serveis socials.

Explotació de la base de dades de beques menjador:

El Consell Comarcal del Maresme ens ha proporcionat una base de dades anonimitzada amb el registre de tots els beneficiaris d'ajuts de beques menjador durant el període 2016-2018. El primer pas per a la seva explotació ha estat la georeferenciació de les adreces d'aproximadament 20.000 ajuts. L'èxit d'aquesta fase ha estat alt, ja que hem pogut localitzar entre el 90% i el 100% de les adreces. Un cop georeferenciades les adreces han estat agrupades en seccions censals, per poder relativitzar després el nombre de beneficiaris pel total de la població infantil (s'ha considerat la de 3 a 17 anys per tal d'incloure possibles repetidors/es) que resideix en aquella secció.

- La proporció de població infantil beneficiaria de beques menjador presenta una forta correlació amb els indicadors de renda. A mesura que augmenta la proporció de població per sota del llindar de la pobresa s'incrementen els nivells relatius de població beneficiària de beques menjador (Figura 7.1.)

- Com en moltes de les variables analitzades fins ara, la proporció dels beneficiaris de beques menjador presenta una forta heterogeneïtat territorial a la comarca. Al 10% de les seccions censals del Maresme més d'una cinquena part de la població infantil rep una beca menjador. A l'altre extrem de la distribució, menys del 2% de la població infantil en rep una al 10% de seccions censals amb els valors més baixos.

Figura 7.1. Relació entre la proporció de població per sota del llindar de la pobresa (2016) i la proporció de població infantil beneficiària de beca menjador (2016-2018). Seccions censals del Maresme

Font: Elaboració pròpia a partir del registre de beques menjador proporcionat pel Consell Comarcal del Maresme i de l'Atles de Distribució de Renda de les Llars (dades AEAT).

- -Als barris de Cerdanyola i Rocafonda de Mataró es localitzen les seccions censals amb una proporció més alta de beneficiaris de beques menjador. En tres d'aquestes seccions, la proporció de beneficiaris s'aproxima al terç de la població infantil. Les seccions a la frontera entre Premià de Mar i Premià de Dalt i les de Tordera també presenten valors elevats dins de la comarca (Figura 7.2). En general, i sobretot amb l'excepció de Premià de Mar i Premià de Dalt, és a Mataró i a l'Alt Maresme on es registren els valors més elevats de beneficiaris de beques menjador. Al Baix Maresme, en canvi, els valors estan, generalment, per sota del 5%.

- -A més a més del mapa general de la comarca elaborat a nivell de secció censal i en dades relatives, presentem la cartografia de les beques menjador a un nivell geogràfic més detallat, per tal d'identificar territorialment les àrees on es localitzen els sectors més vulnerables de la població (Figura 7.3).

Figura 7.2. Proporció de població infantil beneficiària de beca menjador. Mitjana anual (2016-2018)

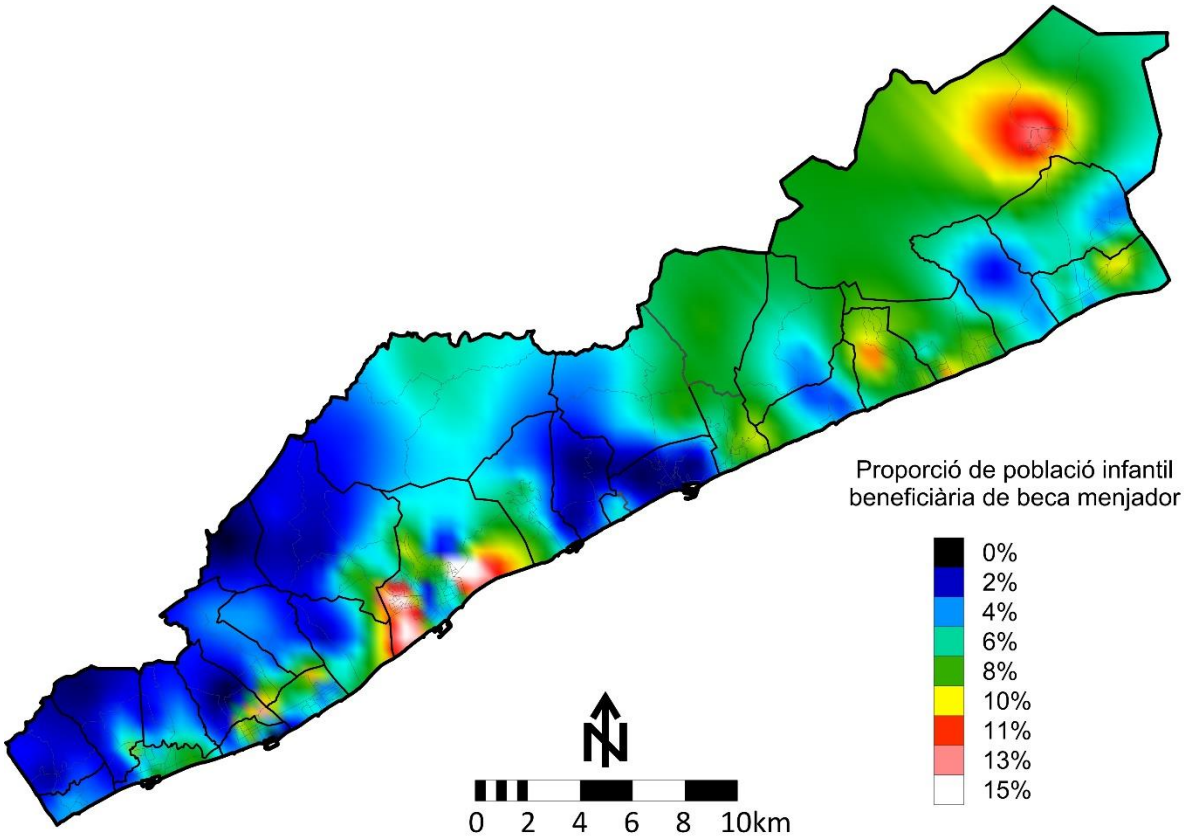

Font: Elaboració pròpia a partir del registre de beques menjador proporcionat pel Consell Comarcal del Maresme.

Figura 7.3. Localització dels beneficiaris de beques menjador

Montgat-Tiana

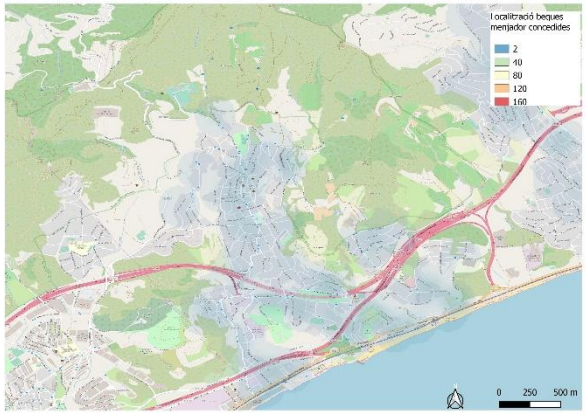

Alella-Teià-El Masnou

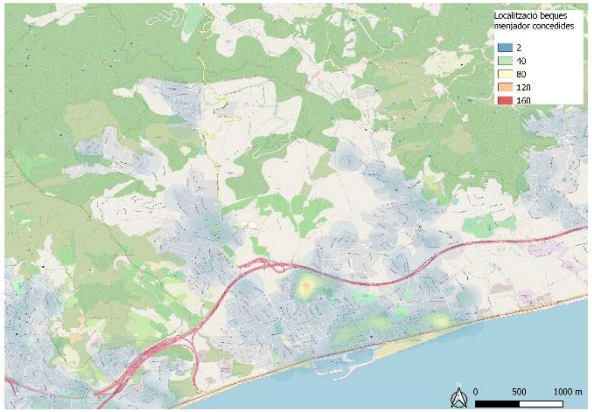

Premià de Mar-Premià de Dalt

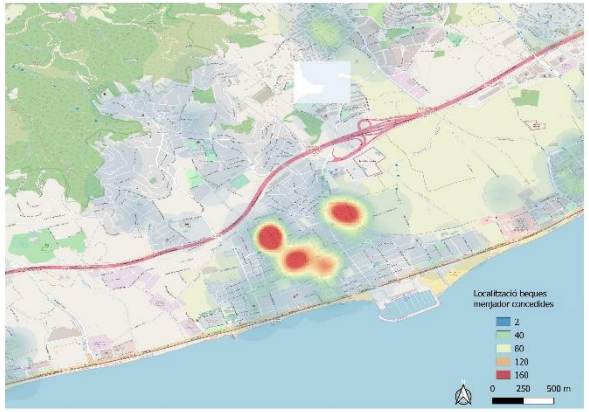

Vilassar de Mar-Vilassar de Dalt-Cabrera-Cabrils

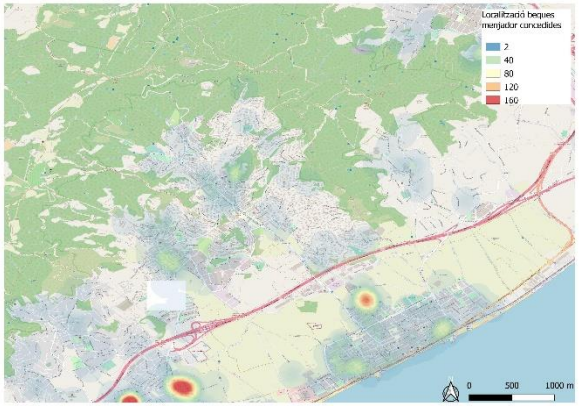

Òrrius

Argentona

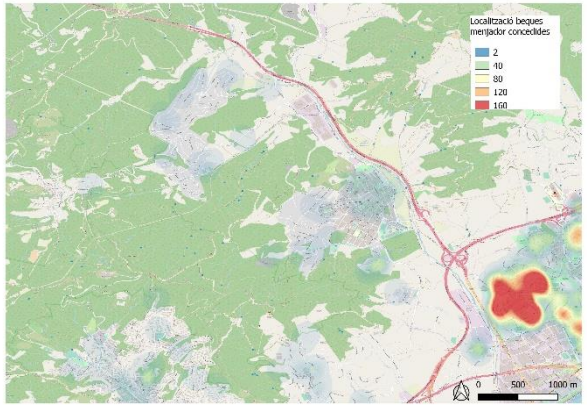

Mataró

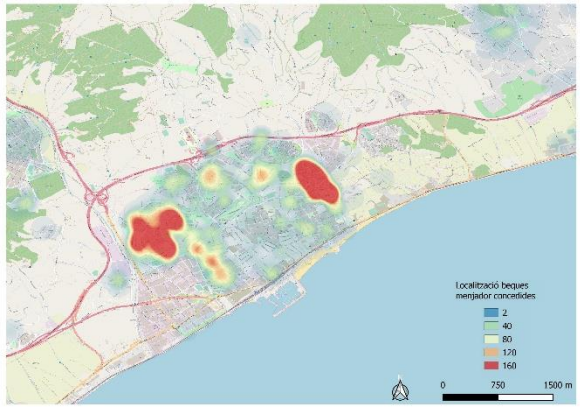

Dosrius

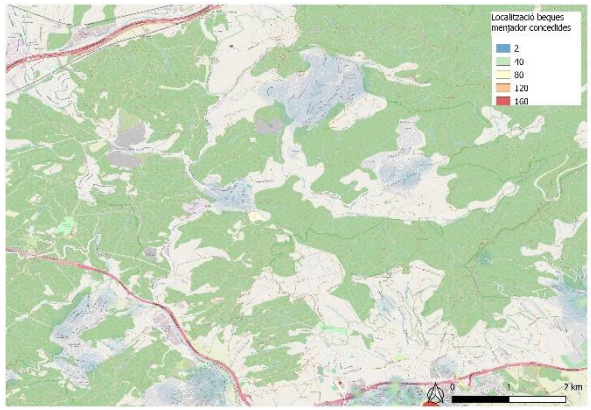

Sant Andreu de Llavaneres-Sant Vicenç de Calders

Arenys de Mar-Arenys de Munt

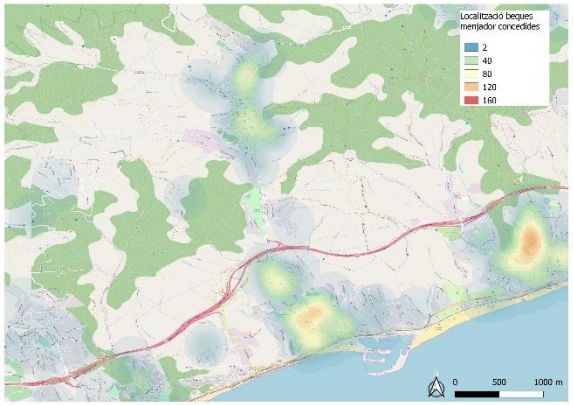

Canet de Mar-Sant Pol de Mar

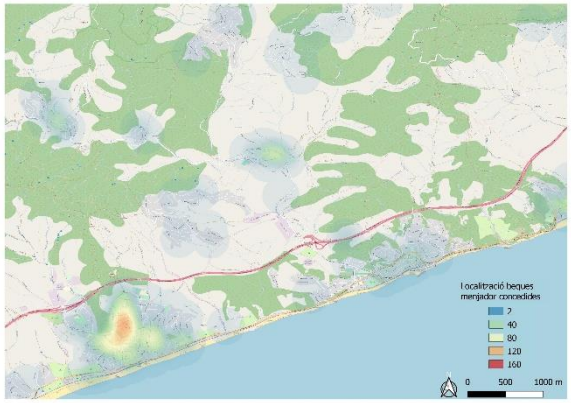

Sant Iscle de Vallalta-Sant Cebrià de Vallalta

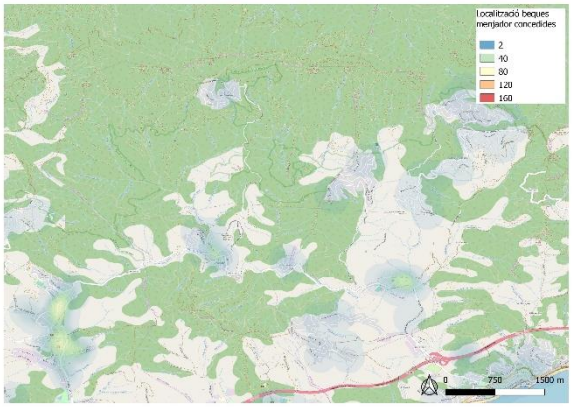

Calella-Pineda de Mar

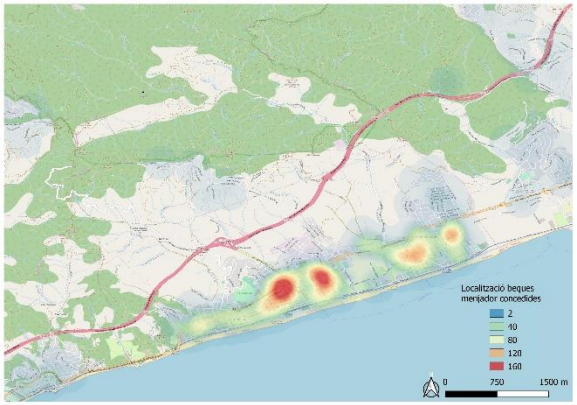

Santa Susanna –Malgrat de Mar-Palafolls

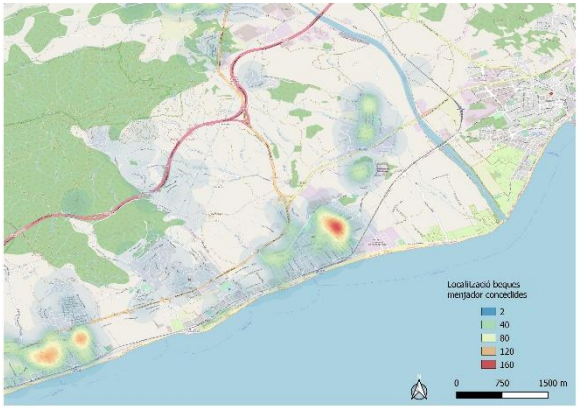

Tordera

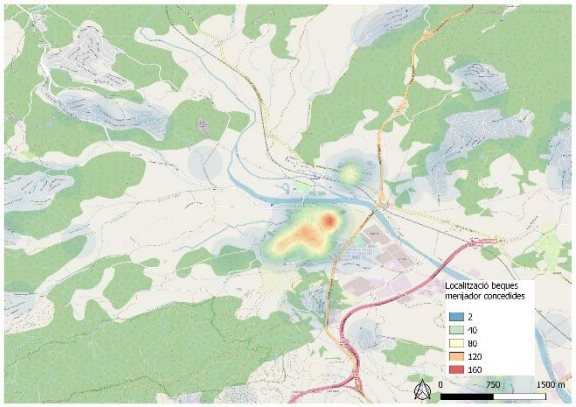

Font: Elaboració pròpia a partir del registre de beques menjador proporcionat pel Consell Comarcal del Maresme.

Explotació del Sistema d'Informació de Serveis Socials, HÈSTIA (corresponent a l'Àrea Bàsica de Serveis Socials del Consell Comarcal del Maresme[2]):

Objectius i cronologia del desenvolupament del programa de gestió HÈSTIA:

Segons consta en la "Guia Tècnica d'Actuació – Criteris per al registre de dades a HÈSTIA" del Consell Comarcal del Maresme, el Sistema d'Informació DIBA-HÈSTIA té per finalitat la gestió global de la informació dels serveis socials bàsics, facilitar la gestió i tramitació d'expedients, incorporar eines de suport a l'organització del treball i permetre l'explotació de la informació recollida. L'any 2015 s'introdueix el programa de gestió de la informació HÈSTIA , als serveis bàsics d'atenció social de la comarca del Maresme. Aquest nou programa substitueix l'antic programa XISSAP, utilitzat pels equips de serveis socials del territori fins aleshores. Des del 2015, el programari ha anat evolucionant i ha incorporat noves funcionalitats com a conseqüència de les necessitats de gestió de la informació que han anat aflorant.

L'HÈSTIA és una eina que pretén millorar l'atenció centrada en la persona i la gestió global de la informació dels serveis socials bàsics, facilitant la gestió i tramitació d'expedients, incorporant elements de suport a l'organització del treball i tanmateix exportar la informació recollida. És una eina fonamental per a la gestió sistemàtica dels professionals i és l'Àrea Bàsica del Consell Comarcal del Maresme (ABSS-CCM), que n'ha determinat la seva aplicació.

El treball particular de cada equip municipal i el treball en xarxa dins la comarca, aporta els beneficis de sinergia compartida i de racionalització, harmonització i consens dels criteris aplicables. Permet, a més, sistematitzar els processos de recollida i tractament de la informació social dels expedients i garanteix la protecció de dades, d'acord amb la normativa vigent. També agilitza l'extracció d'informació per facilitar el coneixement de la realitat dels serveis, tant a nivell d'organització com de coneixement de la realitat social del propi territori. Tot plegat, ha de suposar una millora en la gestió del serveis socials bàsics, així com dels sistemes de planificació i d'avaluació.

No és fins l'any 2018, que el Consell Comarcal publica una guia d'utilització de l'Hestia on es recullen les indicacions bàsiques i els criteris a l'hora d'introduir i gestionar les fitxes personals i les dades de l'expedient, així com aquelles qüestions bàsiques que s'ha consensuat, prèviament, amb els equips bàsics d'atenció social (EBAS).

Explotació de la base de dades HÈSTIA:

El Consell Comarcal del Maresme ens ha proporcionat un recull de dades anonimitzades amb els beneficiaris de serveis socials bàsics i prestacions econòmiques recollides al catàleg HÈSTIA per als municipis de menys de 20.000 habitants, que hem intentat ampliar a la resta de municipis amb peticions específiques, que han tingut diferent grau d'èxit en la resposta.

Els serveis socials bàsics comprenen: Serveis d'atenció domiciliària / Servei bàsic d'atenció social / Servei de les tecnologies de suport i cura / Serveis residencials d'estada limitada /Servei d'acolliment residencial d'urgència / Servei de residència temporal per a persones adultes en situació d'exclusió

[2] El Masnou, Mataró, Pineda de Mar, Premià de Mar i Vilassar de Mar tenen el seu sistema propi d'informació de l'Àrea Bàsica de Serveis Socials

social / Servei de menjador social / Servei d'assessorament tècnic d'atenció social / Servei d'intervenció socioeducativa no residencial per a infants i adolescents -fins ara centres oberts / Programes diürns preventius / Servei de suport als serveis socials bàsics.

Les prestacions econòmiques d'urgència social contemplades són les següents: Ajuts per a: manutenció (alimentació i vestit) / despeses sanitàries / despeses vinculades a l'habitatge / desplaçament i transports.

Com hem esmentat anteriorment, s'han identificat notables variacions en les dades recollides (canvis sobtats entre anys o intensitats de prestacions de serveis molt diferents entre municipis), que ens fan sospitar d'un notable sub-registre de les dades per a determinats anys i municipis. Per aquest motiu s'ha cregut convenient realitzar només una anàlisi intramunicipal, localitzant els sectors on es concentra la població usuària dels serveis socials per als 19 municipis on s'han identificat pautes consistents. Els resultats municipals es mostren a la Figura 7.4. Els valors representen els serveis i les prestacions efectuades entre 2016 i 2018, sense considerar si una mateixa persona ha rebut més d'un servei o prestació. Subratllem novament que la naturalesa de les dades no permet comparar el nombre de beneficiaris entre municipis pel sub-registre citat.

Volem subratllar i posar en valor la gran potencialitat d'aquest programa de gestió de la informació de cara al futur. El sub-registre que hem identificat ens fa ser prudents amb la lectura i interpretació actual dels resultats. No obstant, esperem que l'esforç que des del 2018 s'està duent a terme per tal d'unificar criteris i procediments d'enregistrament de la informació, permetin, a curt o mitjà termini, superar les limitacions i dificultats d'explotació de les dades.

Figura 7.4. Localització dels usuaris de serveis socials bàsics i beneficiaris de prestacions econòmiques. HÈSTIA, 2016-2018

Alella

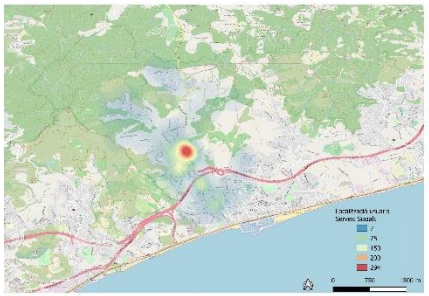

Argentona

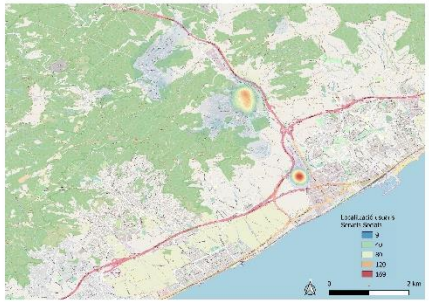

Cabrils

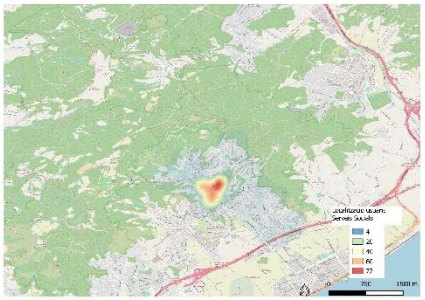

Caldes d'Estrac

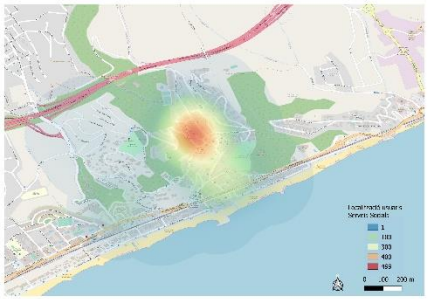

Calella

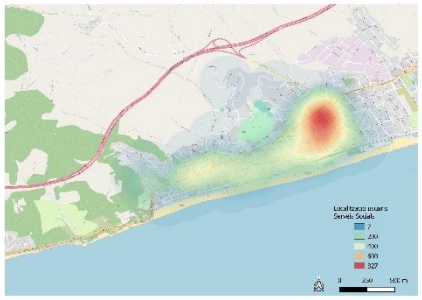

Canet de Mar

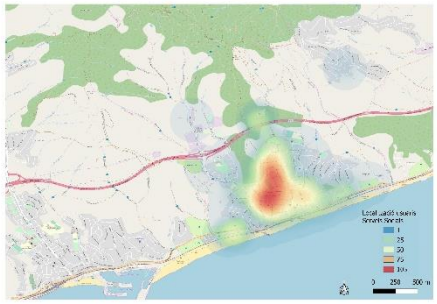

Dosrius

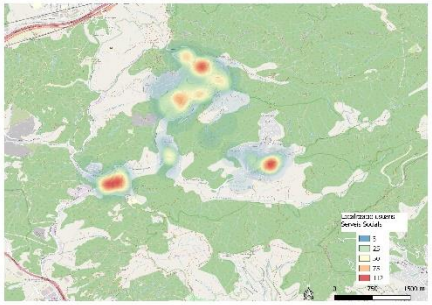

Malgrat de Mar

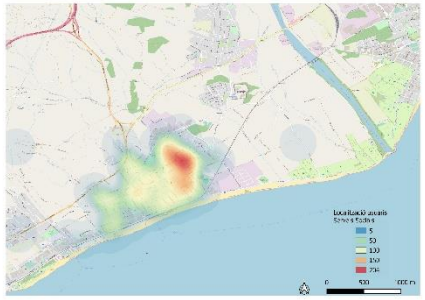

Mataró

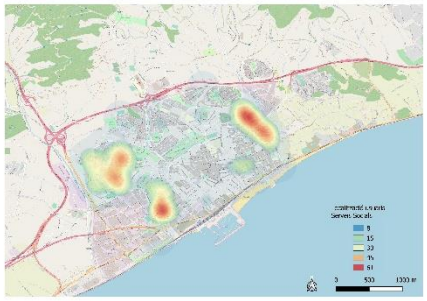

Montgat

Palafolls

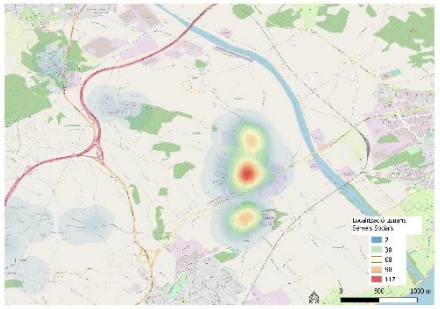

Premià de Dalt

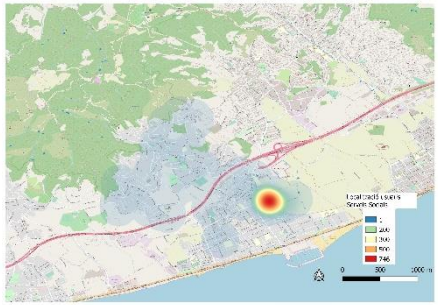

Premià de Mar

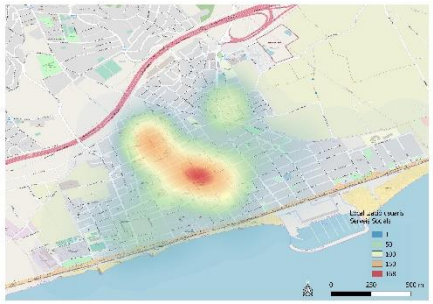

Sant Cebrià de Vallalta

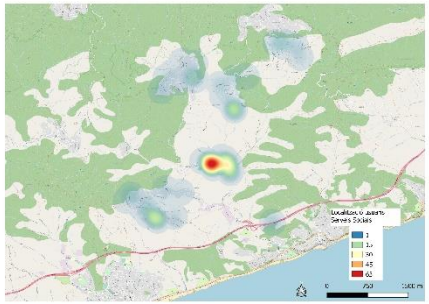

Sant Pol de Mar

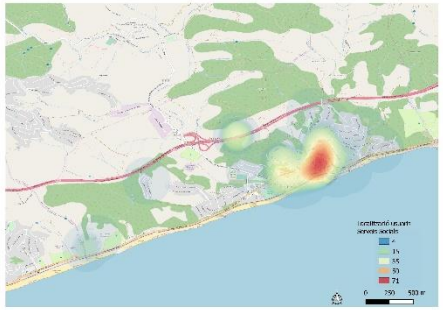

Santa Susanna

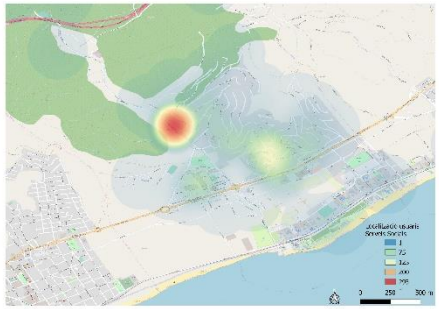

Sant Andreu de Llavaneres

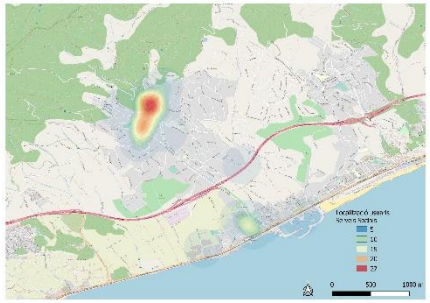

Sant Vicenç de Montalt

Teià

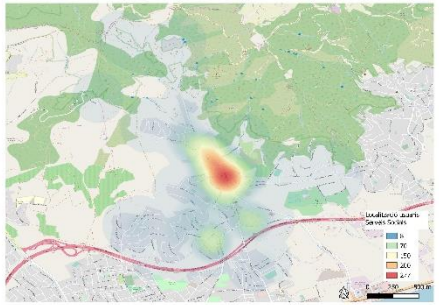

Tiana

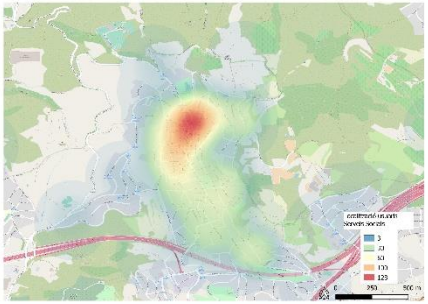

Vilassar de Dalt

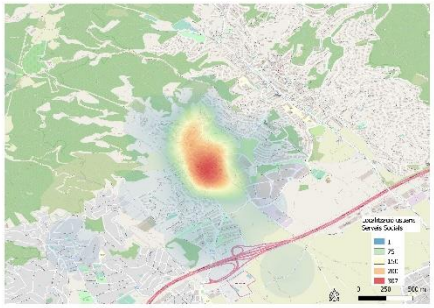

Font: Elaboració pròpia a partir del registre HÈSTIA proporcionat pel Consell Comarcal del Maresme, excepte els casos de Premià de Mar (proporcionat pel propi municipi) ide Mataró (que ha proporcionat una base de dades del seu propi sistema d'informació). Nota: Els valors representen els serveis i prestacions entre 2016 i 2018, sense considerar si una mateixa persona ha rebut més d'un servei o prestació.

ELS INDICADORS DE POBRESA I VULNERABILITAT SOCIAL

Arribats a aquest punt de l'informe, hem comprovat que la pobresa és un fenomen de naturalesa multidimensional, mesurable, com hem vist, a través d'un gran nombre d'indicadors d'àmbits diversos. Seria de molta utilitat, però, aconseguir que tota la informació que hem tractat es condensés en un únic indicador. Per aquest motiu, proposem concloure l'anàlisi quantitativa amb la creació de dos indicadors compostos, un de pobresa i un altre de vulnerabilitat social, amb el doble objectiu de localitzar en el territori les àrees on es concentren aquests fenòmens i poder fer una anàlisi comparativa de la seva intensitat.

1) Metodologia

La nostra proposta inclou la generació de dos indicadors compostos per a 248 seccions censals. Per un costat, hem elaborat un indicador de pobresa que condensa aquella informació que ens permet aproximar-nos a les situacions en què no estan cobertes les necessitats bàsiques dels individus. Per l'altre costat, hem generat un indicador de vulnerabilitat que aglutina la informació sobre els grups de població que potencialment poden ser afectats per situacions de privació material i exclusió social. Cadascun dels indicadors compostos estan alimentats per diferents dimensions, basades en indicadors que hem tractat al llarg d'aquest estudi i que han estat calculats a nivell de secció censal. A continuació els enumerem:

- Indicador de pobresa:

Dimensió P1: Ingressos. Utilitzem la renda mitjana per persona de 2016 a nivell de secció censal elaborada per l'Institut Nacional d'Estadística a partir de les dades procedents de l'Agència Tributària i del Padró Continu de la Població (vegeu l'*Atles de distribució de renda de les llars*). Aquelles seccions amb una renda mitjana per persona més baixa, puntuaran més alt en l'índex de pobresa final.

Dimensió P2: Distribució dels ingressos. Utilitzem la proporció de població amb ingressos per unitat de consum per sota del 60% de la mediana espanyola. O el que és el mateix, la proporció de persones de cada secció censal que es troba per sota del llindar de la pobresa. Aquelles seccions amb una major proporció de persones per sota del llindar de la pobresa puntuaran més alt en l'índex de pobresa final.

Dimensió P3: Beneficiaris de les beques menjador. Ser beneficiari d'una beca menjador és un reflex de la privació material. La geo-localització de les adreces dels beneficiaris ens ha permès incloure en aquest indicador compost la proporció de població infantil (3-17 anys) que n'ha rebut (mitjana anual del període 2015-2018). Aquelles seccions amb una major proporció de persones beneficiàries de beques menjador puntuaran més alt en l'índex de pobresa final.

- Indicador de vulnerabilitat:

Dimensió V1(a): Naturalesa de la població (pes). Al llarg d'aquest treball hem constatat una major vulnerabilitat social en la població procedent de països amb baixos ingressos. Utilitzem la proporció de població nascuda a països amb un Índex de Desenvolupament Humà baix a partir de les dades

del padró a 1-I-2018. Les seccions amb una major proporció de persones nascudes en aquests països puntuaran més alt en l'índex de vulnerabilitat social final.

Dimensió V1(b): Naturalesa de la població (creixement). El moment en què la població estrangera ha arribat al municipi també està relacionat amb la vulnerabilitat social, i és que com més recent hagi estat l'arribada, major és el risc de vulnerabilitat. Per aquest motiu introduïm a l'anàlisi una dimensió que permeti aproximar-nos a aquest fet. En aquest cas utilitzem el creixement relatiu de la població nascuda a països amb IDH baix en el període 2013-2018. Aquelles seccions amb un major creixement recent d'aquest grup, puntuaran més alt en l'índex de vulnerabilitat social final.

Dimensió V2: Envelliment. Per quantificar la presència a cada secció censal d'aquest col·lectiu més vulnerable, utilitzem la proporció de població de més de 65 anys, segons les dades del padró a 1-I-2018. Aquelles seccions amb una major proporció de població de 65 anys i més, puntuaran més alt en l'índex de vulnerabilitat social final.

Dimensió V3: Educació. Al llarg del treball s'ha identificat una correlació positiva del nivell d'instrucció amb els indicadors de pobresa i amb les situacions de major desocupació. Per aquest motiu utilitzem la proporció de població amb estudis de primer grau o menys, la més vulnerable, a través de les dades del cens de 2011. Aquelles seccions amb una major proporció de població de amb estudis de primer grau o inferiors puntuaran més alt en l'índex de vulnerabilitat social final.

Dimensió V4(a): Habitatge (lloguer). Hem subratllat la relació del lloguer amb una major inseguretat residencial i amb el creixent esforç econòmic per fer front al seu pagament en un context de fort increment dels preus. Mesurem aquesta dimensió a partir de la proporció d'habitatges en règim de lloguer a cada secció censal. Donada la manca de dades recents a nivell de secció censal, utilitzem les procedents del Cens d'Habitatges de 2011. Aquelles seccions amb el pes dels habitatges de lloguer més alt, seran les que puntuaran més en l'índex de vulnerabilitat social final.

Dimensió V4(b): Habitatge (superfície). Tot i que la sobreocupació dels habitatges no és un problema generalitzat a la comarca, hem identificat que sí que ho és en alguns sectors concrets del seu territori. En aquesta dimensió utilitzem la proporció d'habitatges de menys de 75m^2, mesurada a partir de les dades del cens de 2011. Les seccions censals amb una proporció més elevada d'habitatges de superfície útil inferior als 75m^2, puntuaran més alt en l'índex de vulnerabilitat social final.

Dimensió V5(a): Atur (intensitat). La desocupació està estretament correlacionada amb la vulnerabilitat, la qual cosa fa necessària la seva inclusió en l'indicador de vulnerabilitat. Ara bé, la manca de disponibilitat de dades d'atur per secció censal, ens obliga a treballar-les a escala municipal, assignant a totes les seccions censals el valor mitjà de 2018 del municipi. Aquelles seccions que pertanyen als municipis que registren les majors taxes d'atur, puntuaran més alt en l'índex de vulnerabilitat social final.

Dimensió V5(b): Atur (estacionalitat). Hem comprovat que a la comarca existeixen determinats sectors amb una forta estacionalitat de l'ocupació, una situació que converteix en més vulnerables als col·lectius que l'experimenten. Per idèntic motiu que en la dimensió anterior, aquesta també serà mesurada a partir d'indicadors municipals, els quals s'assignaran a totes les seves seccions

censals. Utilitzem la divisió entre la taxa d'atur al mes de gener de 2018 amb la del mes de juliol del mateix any. Aquelles seccions que pertanyen a municipis on es registra l'estacionalitat de l'atur més forta puntuaran més alt en l'índex de vulnerabilitat social final.

Cadascuna de les dimensions que acabem d'enumerar s'han normalitzat en una escala de 0 a 1. D'aquesta manera podem comparar indicadors que, altrament, serien incomparables. Matemàticament, aquesta normalització es duu a terme emprant la següent formula:

$$X^* = \frac{X - X_{min}}{X_{max} - X_{min}}$$

On X és la dimensió amb què estem treballant i X_{max},$X_{_min}$ són els corresponents valors màxims i mínims observats. Els extrems s'han fixat mitjançant el tercer valor màxim i mínim de la distribució.

Un cop els valors han estat normalitzats, es procedeix a calcular la mitjana ponderada. Els pesos que emprem en aquesta ponderació dependran, bàsicament, de la importància que donem a cadascuna de les dimensions. Matemàticament, la mitjana ponderada es calcula mitjançant la formula:

$$IV = \sum_{i=1}^{k} w_i X_i^*$$

En aquesta formula X_i^* és la dimensió normalitzada entre 0 i 1 i w_i correspon al pes assignat a la dimensió i. La suma de tots els pesos w_i ha de ser 1. En el cas de l'índex de pobresa, hem assignat el mateix pes a totes les dimensions (1/3). En el cas de l´índex de vulnerabilitat social, cadascuna de les dues dimensions independents (envelliment i educació) tenen una ponderació d'1/5. El parell d'indicadors de cadascuna de les altres tres dimensions es combinen entre ells, es tornen a normalitzar, i els assignem finalment un pes d'1/5 a cadascú. Per definició, aquest indicador compost prendrà valors entre 0 i 1 (0 indicant el mínim nivell de pobresa o vulnerabilitat social i 1 el màxim). El valor 0 l'hauria aconseguit aquella secció que puntués 0 en cada dimensió (és a dir, amb un dels tres valors més baixos a cadascuna de les dimensions) i el valor 1 l'aconseguiria aquella secció censal que hagi puntuat 1 en cada dimensió (per tant, amb un dels tres valors més alts en cadascuna).

2) Resultats

- L'Índex de pobresa:

La Figura 6.1. mostra a nivell municipal els nivells assolits per l'índex de pobresa a cadascuna de les 248 seccions censals analitzades segons el municipi en què es troben. Fixem-nos primer en els valors de la mediana municipal, representats per la línia horitzontal. Els més alts de tota la comarca, al voltant del 0,5, corresponen a Calella, a Tordera i a Pineda de Mar. Aquests valors ens vindrien a dir que les seccions censals d'aquests municipis que es troben a la meitat de la distribució intramunicipal són les més pobres de la comarca. La mediana se situa a Mataró al voltant del 0,4, mentre que a Sant Iscle de Vallalta, a Malgrat de Mar, a Canet de Mar, a Arenys de Munt i a Caldes d'Estrac se situen just per sobre de la mediana de la comarca, situada al voltant d'un valor de 0,35. Per tant, la meitat de seccions censals de la comarca tenen valors molt llunyans dels valors extrems de pobresa. Cal subratllar que la mediana de cap municipi situat al sud de Mataró registra un valor superior a aquest 0,35, la mediana de la comarca. Els valors més baixos de la mediana es registren a Tiana i a Alella. Al nord de la comarca,

Sant Vicenç de Montalt i Sant Andreu de Llavaneres són els dos municipis amb els valors de la mediana més baixos.

Pel que fa a l'anàlisi dels valors de l'índex de la pobresa de les seccions censals, les 13 seccions de la comarca amb els nivells més elevats es localitzen a l'interior del municipi de Mataró. Nou d'elles assoleixen valors superiors a 0,8, valors que podríem considerar-los molt alts. La catorzena secció censal de la comarca amb un valor més elevat es localitza al municipi de Premià de Mar, amb un valor de 0,68, mentre que les seccions censals amb valors més elevats a Premià de Dalt, Calella o Pineda de Mar se situen al voltant del 0,6 (el mateix valor que superen el 25% de les seccions censals de Mataró). Altres municipis on es localitzen seccions censals amb valors superiors al 0,4 són Tordera (de fet, totes les seccions del municipi superen aquest valor), Palafolls, Malgrat de Mar, Canet de Mar, Argentona, Vilassar de Mar, Vilassar de Dalt i El Masnou.

Figura 6.1. Boxplot municipal de l'Índex de pobresa

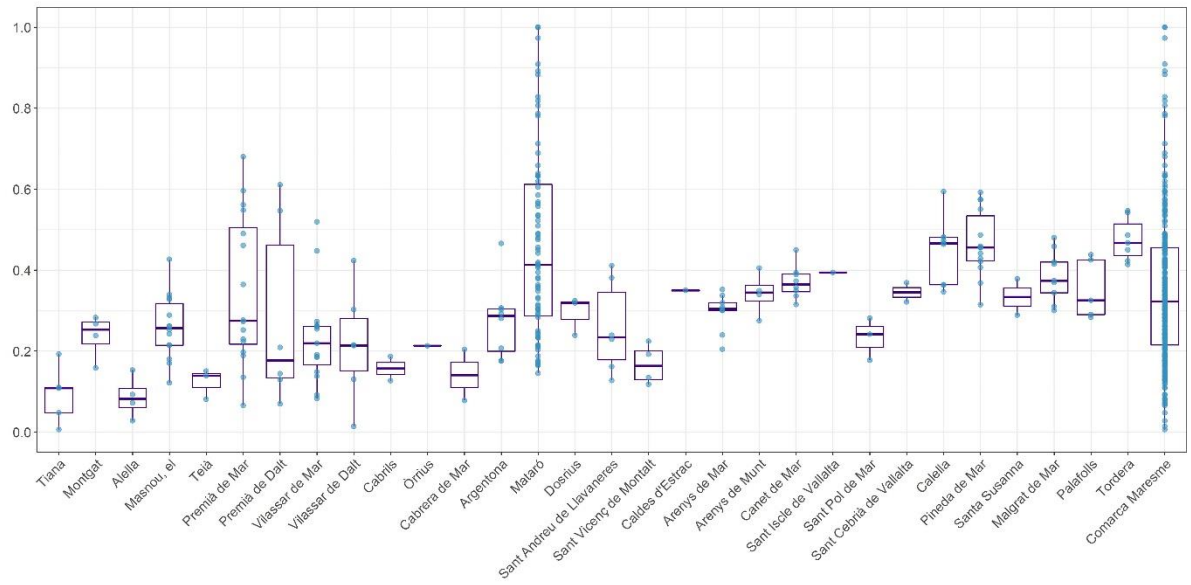

Font: Elaboració pròpia.

A quins barris es localitzen les seccions censals amb els valors més alts de l'índex de pobresa? De les nou seccions censals que superen els valors de 0,8 en l'índex de pobresa, cinc se situen al barri de Rocafonda i quatre al barri de Cerdanyola (Figura 6.2). De fet, les tres unitats amb els valors més elevats se situen al barri de Rocafonda. Dues seccions del barri del Pla d'en Boet assoleixen nivells elevats, entorn al 0,65. La dispersió és màxima a Mataró, ja que el 25% de les seccions del municipi no arriben a valors de 0,3. De fet, a les seccions nord-occidentals de l'Eixample mataroní, o a algunes a la línia de costa, no s'arriba al 0,2. Al sector central de Premià de Mar també s'identifiquen seccions amb valors de l'índex de pobresa per sobre del 0,5, com també a Santa Anna-Tió, al sector de frontera entre Premià de Mar i Premià de Dalt. A Argentona, el barri del Cros també presenta valors alts de l´índex de pobresa, així com moltes de les seccions de Calella, Pineda de Mar (també el barri de Poblenou) i Tordera. Els valors més baixos de l'índex de pobresa se situen principalment en els sectors del sud de la comarca on predomina l'habitatge unifamiliar així com als municipis de Sant Andreu de Llavaneres i Sant Vicenç de Montalt.

Figura 6.2. Localització territorial de l'Índex de pobresa

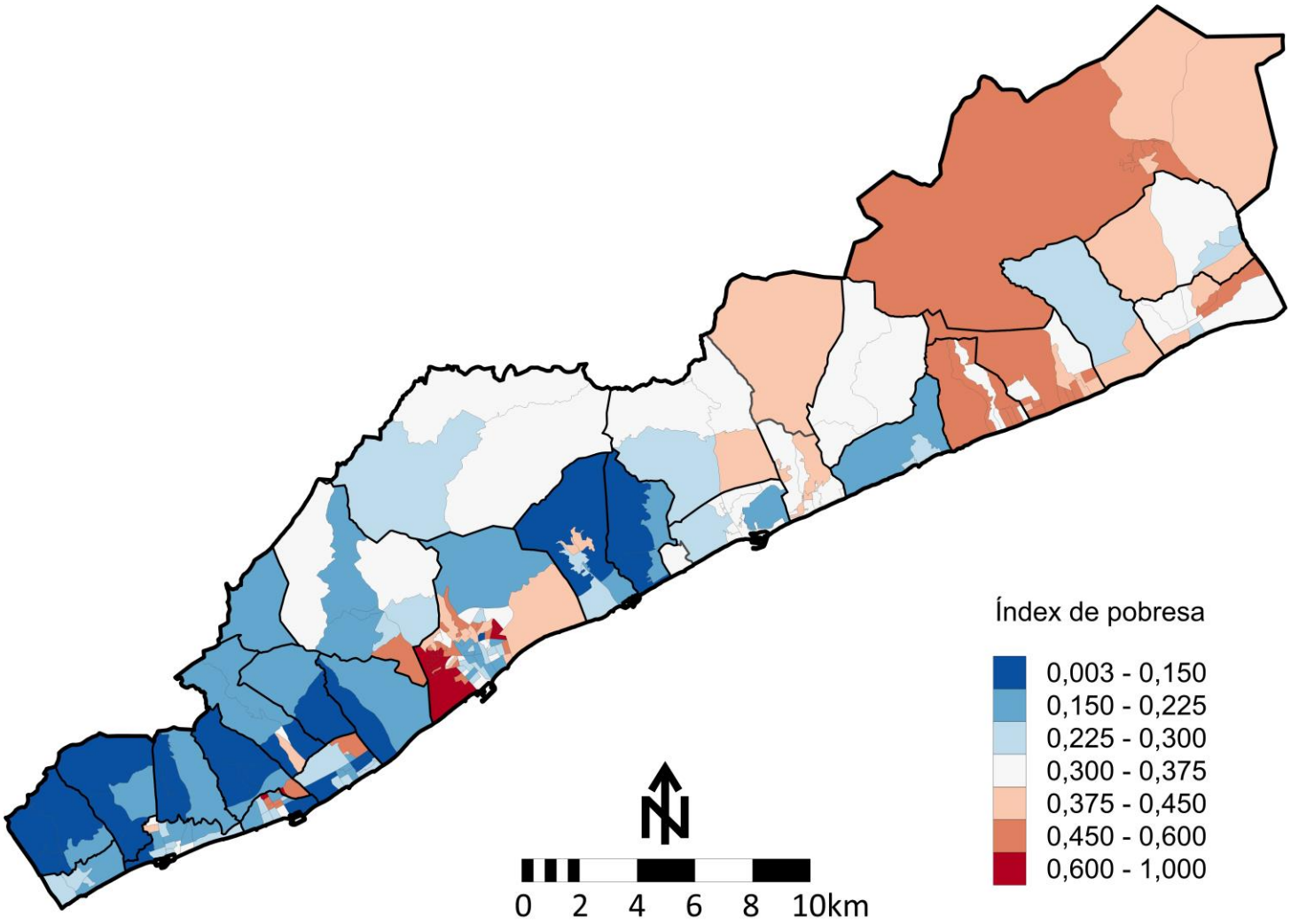

Font: Elaboració pròpia.

- L'Índex de vulnerabilitat social:

L'índex de vulnerabilitat social integra més dimensions que l'índex de pobresa. Per aquest motiu, i perquè aquestes dimensions integren aspectes de diversa naturalesa, la distribució dels valors assolits no és tan extrema com l'observada amb l'índex de pobresa. En aquest cas, el valor màxim assolit per una secció censal no ha arribat al 0,7. Començant l'anàlisi per la comparació dels valors de la mediana municipal, Pineda de Mar i Calella són els municipis que assoleixen els nivells més elevats (Figura 6.3). El 50% de les seccions d'aquests municipis tenen valors superiors al 0,6 en el cas de Pineda de Mar i del 0,56 en el cas de Calella. No obstant, és una secció censal al barri de Rocafonda de Mataró la que assoleix el nivell més elevat de tota la comarca. Diverses seccions de Premià de Mar, Arenys de Mar i Malgrat de Mar presenten valors per sobre del 0,5, mentre que al grup de municipis amb seccions per sobre del 0,4 cal incloure El Masnou, Premià de Dalt, Vilassar de Mar, Vilassar de Dalt, Sant Vicenç de Montalt, Canet de Mar i Santa Susanna. A l'altre extrem de la distribució apareixen sobretot municipis del sud de la comarca. Les localitats amb el valor de la mediana més baix són, en aquest ordre, Tiana, Cabrils, Cabrera de Mar, Dosrius i Alella.

Les seccions dels barris de Rocafonda i Cerdanyola, a Mataró, tornen a registrar alguns dels valors més alts de tota la comarca (Figura 6.4). En aquest cas, però, cal afegir les seccions censals al sud del municipi de Calella, les situades al barri de Poblenou i al nord del barri del Centre, a Pineda de Mar, i la situada més al sud de Malgrat de Mar com a àrees amb valors alts de vulnerabilitat social. A Tiana i al sud de Vilassar de Mar trobem les seccions censals amb els valors més baixos de vulnerabilitat de tota la comarca.

Figura 6.3. Boxplot municipal de l'Índex de vulnerabilitat social

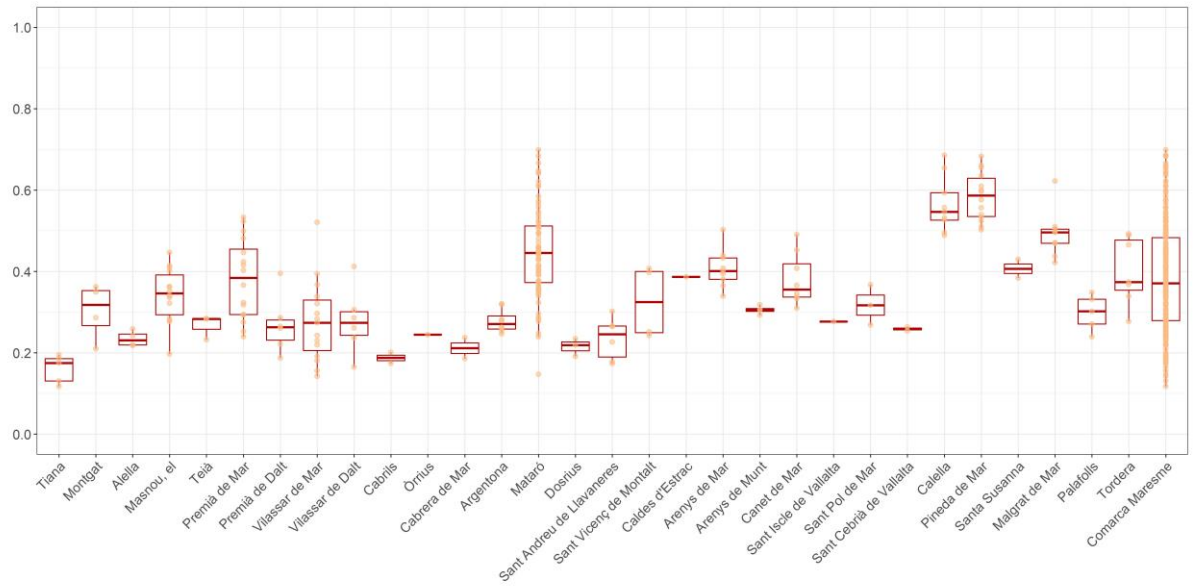

Font: Elaboració pròpia.

Figura 6.4. Localització territorial de l'Índex de vulnerabilitat social

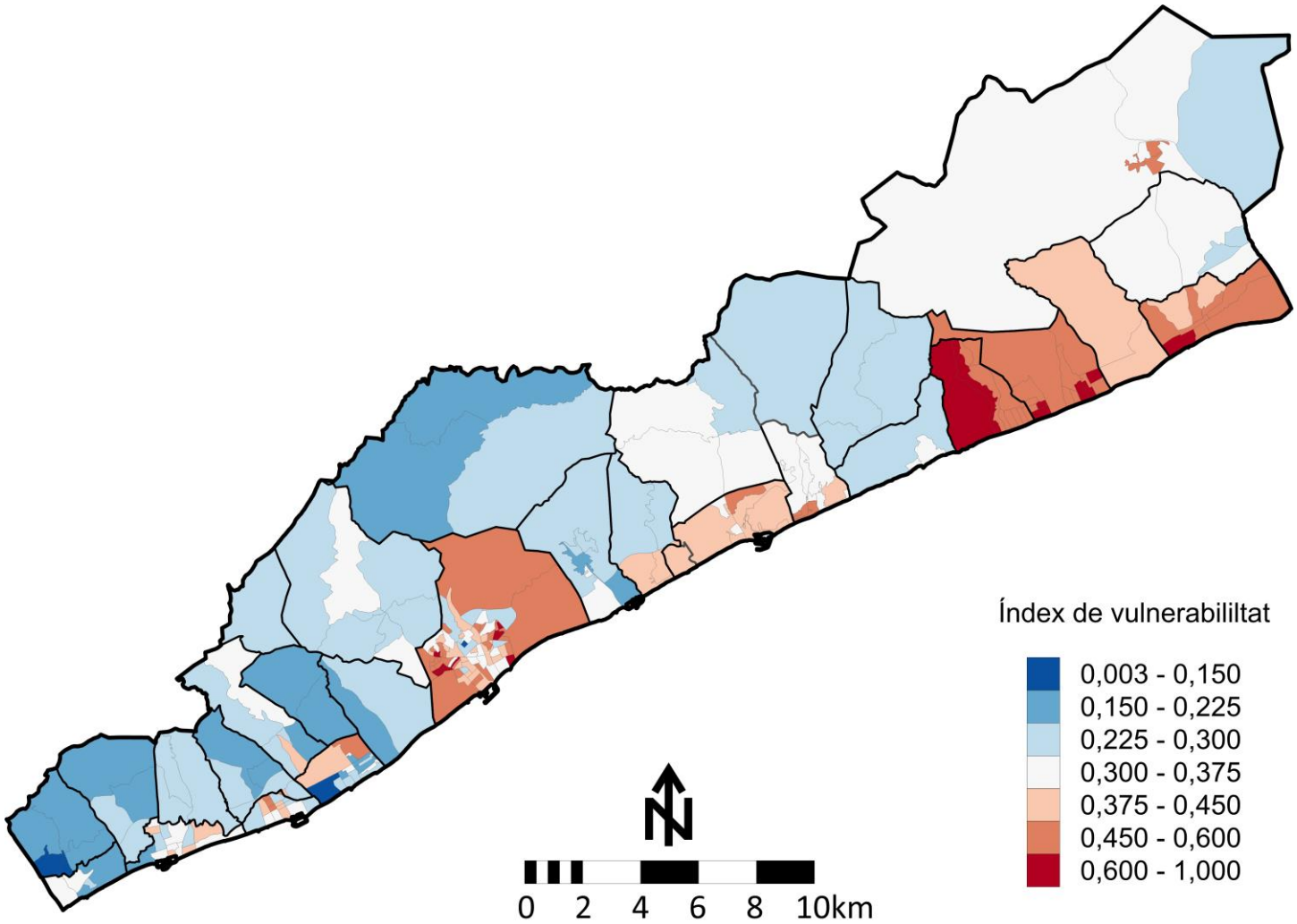

Font: Elaboració pròpia.

Finalment, ens preguntem per la relació que existeix entre els valors que assoleixen els dos indicadors que hem calculat. El vincle entre ambdós indicadors és molt notable i supera un valor de correlació (R^2) del 0,52 (Figura 6.5). La principal diferència entre els dos indicadors es troba en la diferent dispersió dels valors. Mentre que a l'índex de pobresa apareixen nombroses seccions censals amb valors extrems, a l'índex de vulnerabilitat hi ha una menor dispersió en els resultats de les seccions censals. Com hem comentat, l'índex de vulnerabilitat incorpora un major nombre de dimensions, que a la vegada són l'expressió d'aspectes més diversos, que no han de tenir necessàriament una estreta relació entre elles, com l'envelliment i el mercat laboral.

A nivell territorial, una de les grans diferències és el menor protagonisme de les seccions censals de Mataró a l'índex de vulnerabilitat social. Mentre que l´índex de pobresa està clarament liderat per les seccions de Mataró, en el de vulnerabilitat apareixen seccions d'altres municipis amb nivells a l'alçada de les mataronines, com per exemple les de Pineda de Mar i Calella. La dimensió laboral, que inclou la desocupació i l'estacionalitat del mercat laboral com a elements que potencien la vulnerabilitat, i que ha estat introduïda a nivell municipal, pot explicar els nivells elevats de les seccions d'aquests municipis. També ho pot fer la inclusió de la dimensió de l'envelliment, que provoca un augment de l'índex de vulnerabilitat d'aquests mateixos sectors, amb una proporció elevada de gent gran empadronada. Aquesta dimensió també pot explicar la major vulnerabilitat que s'observa als municipis d'Alella i Teià en comparació amb la pobresa, una situació similar a la que també es pot estar experimentant a seccions censals de Sant Vicenç de Montalt, Arenys de Mar, Sant Pol de Mar o fins i tot a les més envellides de Mataró. En canvi, a municipis com Cabrils, Sant Andreu de Llavaneres, Canet de Mar o Palafolls, pobresa i vulnerabilitat se situen en nivells molt similars, mentre que a Dosrius, Arenys de Munt o Tordera, l'indicador de pobresa es troba per damunt de l'indicador de vulnerabilitat social.

Figura 6.5. Correlació entre l'índex de pobresa i l´índex de vulnerabilitat social

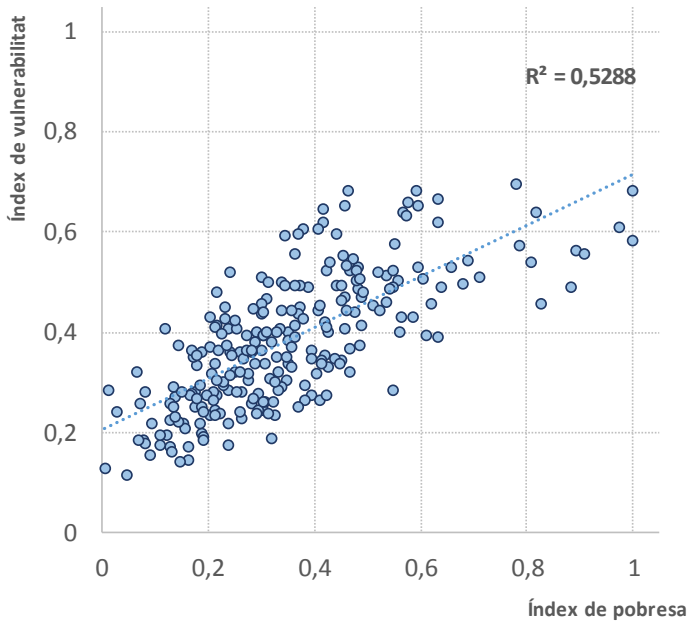

Font: Elaboració pròpia.

Figura 6.6. Boxplot combinat de Índex de pobresa i de l'índex de correlació

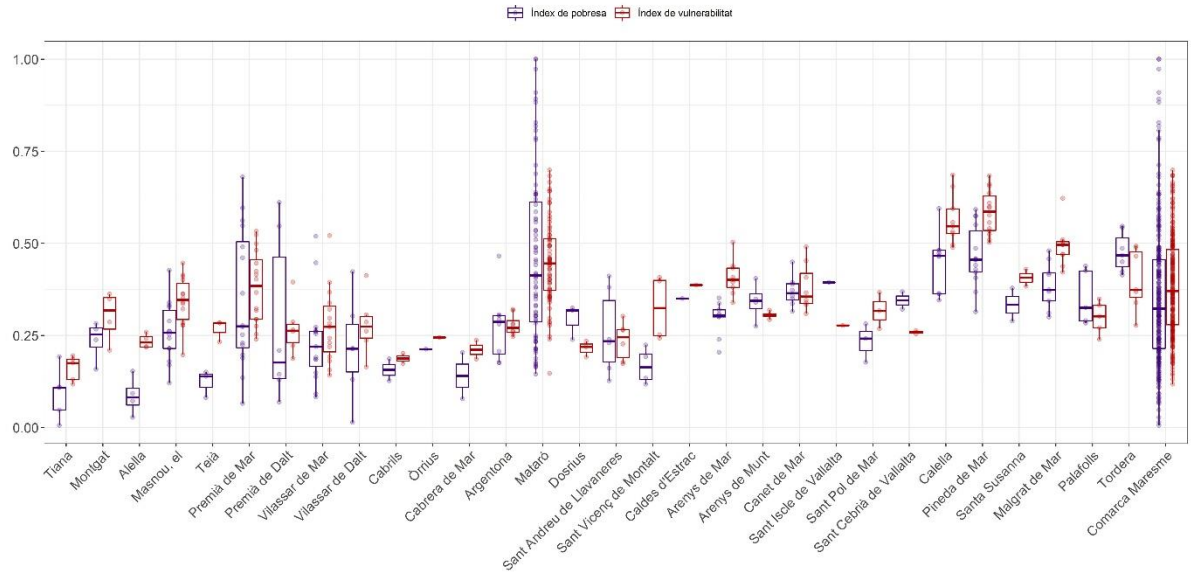

Font: Elaboració pròpia.

ANÀLISI QUALITATIVA

1. EL TESTIMONI DEL PERSONAL TÈCNIC MUNICIPAL I DEL TERCER SECTOR

En aquest apartat ens aproximem a la pobresa i a la vulnerabilitat des d'una perspectiva qualitativa, amb els objectius d'identificar els serveis i les intervencions socials que s'estan duent a terme a la comarca, tant per part de les administracions com des del tercer sector, i de recollir la visió (subjectiva, però informada) que els agents del territori tenen de la pobresa i la vulnerabilitat a la comarca. Mentre que la part quantitativa depèn d'allò que hem pogut comptar, aquesta primera part del treball qualitatiu, que serà completada amb un catàleg de les accions empreses, depèn completament del que ens han contat. Per construir el relat qualitatiu sobre vulnerabilitat i pobresa hem recorregut la totalitat dels municipis que conformen la comarca del Maresme amb l'objectiu de conèixer, de primera mà, què s'està fent a escala local i quin és, podria ser o hauria de ser el paper a escala comarcal. De la interlocució amb el personal tècnic de serveis socials, d'ocupació i d'atenció a les persones, han anat sorgint unes àrees territorials i temàtiques particulars, que han donat lloc a uns grups de discussió. Per tal d'enriquir el debat i copsar els dos fenòmens no només des de l'experiència viscuda des de l'administració pública, a aquests grups focals s'han incorporat, també, agents socials d'altres àrees de l'àmbit local i d'entitats de la societat civil.

Els 30 ajuntaments de la comarca del Maresme han estat visitats i entrevistats obertament en relació amb la seva unitat de serveis socials i d'altres de concomitants. Finalitzada aquesta fase, es van dur a terme 12 taules d'argumentació, agrupades per àrees geogràfiques i/o dimensions temàtiques. Un cop escoltades repetidament les gravacions de les converses i esbossat un esquema de les principals aportacions i temàtiques tractades en cadascuna d'elles, s'ha procedit a estandarditzar els documents amb tots els temes que van anar sorgint, avaluant la importància de cadascun d'ells. Aquestes que segueixen, organitzades pels temes que han estat més destacats, són les conclusions al respecte.

1. Visió general

La naturalesa dels problemes que aboquen actualment a un bon nombre de persones a situacions de vulnerabilitat o de pobresa ha estat unànimement reconeguda en els grups de discussió, com a eminentment estructural, motiu pel qual es considera que la seva plena resolució s'escapa de les facultats i dels recursos propis de les institucions comarcals i locals, així com de les de les entitats del tercer sector. Per al col·lectiu de tècnics i agents socials participants, la cobertura dels drets bàsics hauria de ser universal, és a dir, en cap cas hauria de dependre dels recursos existents en un determinat municipi. En aquest sentit, s'afirma reiteradament que si bé hi ha la voluntat real de prestació d'ajuts i d'atenció a la població en situació de pobresa o vulnerabilitat, manca una veritable aposta política estratègica per a afrontar aquestes problemàtiques i revertir-les.

> *Però és que el Consell Comarcal tampoc no sap unificar-nos. Perquè s'intenta fer projectes i al final cadascú diu la seva i quan intentem agrupar-ho tot no trobem el punt d'unió, de cohesió de treball*

conjunt i queda com a molt volàtil. Si jo els entenc, quan diuen: "De què serveix el Consell Comarcal?". Si a vegades m'ho he preguntat fins i tot jo!

Depèn d'on resideixis, tens més prestacions o menys prestacions, més quantitat o menys quantitat.

Jo penso que encara que sigui un òrgan finalista, el Consell Comarcal té un accés, o hauria de tenir aquest accés, més directe, amb l'administració més supracomarcal.

Al final, jo crec que aquí (el nivell local) *estem a l'últim estadi, eh?, o sigui, estem els que toquen la "chicha", i les grans decisions, on es prenen, no ho tenen en consideració, el que passa en el territori.*

Jo crec que un dels canvis que hauríem de fer és, hem d'incloure la ciutadania i a aquestes persones en la presa de decisions de les polítiques que es fan. Per què no fem un Focus Grup d'aquestes persones que estan patint? Sempre ho fem des dels professionals (...). El nivell de participació sempre és baix, sempre quan es fa participar la ciutadania és baix. Però perquè els tenim acostumats.

Per què no preguntem a la gent quines necessitats té, però de la base? Es creen polítiques socials, polítiques d'habitatge i polítiques econòmiques en base a unes estadístiques, en base a un material d'informació que es té, però jo crec que es compta poc amb la participació de la pròpia gent que està patint totes aquestes situacions.

El Consell Comarcal s'ha d'apoderar. Ha de tenir aquesta força, que la té, però que no l'està exercint. Jo penso això.

Endemés, a parer de les persones que han participat en les entrevistes i als grups focals, es considera que els departaments municipals més afectats són, principalment, els de serveis socials i ocupació, sovint amb una manca de dotació suficient, tant de recursos humans com d'econòmics. Aquest fet es veu agreujat amb la incorporació, com a afegitó a la gestió habitual, de les noves emergències socials (com ara els infants que migren sols o les derivades de l'increment del preu de l'habitatge de lloguer, entre d'altres), sense la corresponent dotació en personal o econòmica, ni la percepció de disposar d'una mínima formació adient per a afrontar-les. Es genera així un sentiment generalitzat de solitud i d'incomprensió entre aquest grup de professionals, el qual recurrentment ha expressat que, a vegades, les seves unitats i les accions desenvolupades són infravalorades pels companys d'altres àrees municipals que, en la seva opinió, compten amb més recursos.

Amb totes les realitats que han anat emergint i tota la tasca més a nivell de procediment administratiu i burocràcia, les ràtios aquestes estan desfasades.

*Ara, el que diu el Departament que ampliarà, que ja està començant, és (*la ràtio) *d'administratiu, un administratiu que tindrà també subvenció, i, més endavant, la figura del coordinador. O sigui, que estan ampliant ja aquestes ràtios des del Departament. Però llavors des d'allà, quan es faci que s'apliqui, que els Consells Comarcals ho puguin aplicar i que pressionin als Ajuntaments. Perquè hi ha ajuntaments que ho posaran a la primera, però hi ha ajuntaments que no hi ha manera i no hi ha manera i no hi ha manera. Doncs clar, algú ens ha de cobrir en tot això, no?*

És una percepció que som departaments que estem molt infravalorats a nivell polític del nostre propi Ajuntament . I fins i tot a nivell dels propis treballadors de l'Ajuntament. Tens la percepció que molt poca gent coneix la realitat del que estàs fent, o sigui, molt poca gent de l'Ajuntament. I ja no et dic dels polítics.

El problema és que tot, qualsevol problema, tot, implica serveis socials, però no es veu que també implica altres departaments (municipals).

Els problemes no són de serveis socials, sinó que els problemes són del municipi.

M'estan menystenint a mi com a departament, però a la vegada sents que d'alguna manera estan menystenint els nostres usuaris. Atenem a una franja de la societat que no interessa políticament.

Tot això es va traduint en coses de vegades subtils i de vegades fins i tot molt dràstiques, en coses molt bàsiques com els llocs físics on atenem les persones. O sigui, moltes vegades Urbanisme té unes infraestructures i uns despatxos que no tenim a Serveis Socials.

Una altra crítica comuna en tots els debats duts a terme a la comarca ha estat titllar el propi sistema d'ajuts contra la pobresa i vulnerabilitat social com a parcialment responsable de l'adopció d'estils de vida acomodaticis entre alguns dels seus perceptors. La tipologia, els procediments i la reglamentació que els regulen, sovint forcen a que el treball dut a terme per serveis socials, per ocupació i les entitats no governamentals sigui, fonamentalment, reactiu o assistencial. Bàsicament es centra en la provisió d'aliments sota diferents modalitats, d'articles d'higiene i drogueria i de roba; la provisió de medicaments, d'ulleres o d'articles ortopèdics o de finançament per a comprar- ne; ajuts per a tractaments mèdics, de logopèdia o psicològics; mesures i ajuts per a un accés més igualitari a les escoles bressol; la concessió de beques complementàries de menjador i de diferents ajuts o subvencions escolars; ajuts per a activitats extraescolars, esportives, culturals i de lleure; activitats de reforç escolar; i realització de teràpies familiars.

Pel que fa a aquesta actitud acomodatícia, majoritàriament es conclou que comporta un alt risc de ser transmesa als fills i a les filles de les famílies afectades. En moltes ocasions, l'actitud de passivitat acaba degenerant en un estat que sovint ha estat qualificat de *dependència permanent* dels individus envers els ajuts. Una dependència que, en general, es percebuda com a molt difícil de trencar, fins i tot per part del personal dels ajuntaments i de les entitats del tercer sector que bé que ho voldrien fer.

Llavors, cada vegada el sistema fa que vagin anant avall, però, com totes les coses, es crea un subsistema en el qual aquestes persones poden anar vivint, i vivint i vivint, i sempre queden en aquell subsistema...

Però aquesta dependència pot haver estat creada, o si més no és vehiculitzada, per les mateixes institucions i entitats i, en darrer terme, pel sistema.

El problema és això, tornem-hi! Els hem de vincular i els hem de fer dependents de nosaltres per poder aconseguir coses. Llavors, volem que deixin de ser dependents de nosaltres, quan un requisit és que siguin dependents. Jo parlo com a perversió, eh?, com a perversió del sistema.

La pobresa no és de serveis socials, la pobresa és de tots els departaments.

2. Habitatge

L'accés a un habitatge, a poder ser digne, ha estat qualificat, unànimement en els grups de discussió, com el "*problema actual més greu"* i el que més contribueix a abocar a situacions de vulnerabilitat o, directament, de pobresa. Per als assistents als debats, és una obvietat que l'habitatge és un àmbit que requereix la mobilització d'una gran quantitat de recursos econòmics, dels quals els ajuntaments no

disposen en la quantia suficient, fet que per als participants fa evident la naturalesa eminentment estructural del problema de l'accés a un pis. Es viu, doncs, des de les instàncies locals, com un gran repte de molt difícil resolució. I és que les demandes de la ciutadania associades a l'habitatge són adreçades, també per un simple factor de proximitat, als serveis municipals i a les entitats socials, els quals només poden respondre parcialment i de forma insatisfactòria a elles. A més, l'extensió dels desnonaments i l'increment de les dificultats per a fer front als pagaments dels lloguers ha arribat a afectar ja a tantes famílies que el problema de l'accés a l'habitatge ha passat a ser tractat i percebut com un fet normalitzat, en detriment del que havia estat fins aleshores la seva gestió, entesa des la categorització de situació excepcional i de risc, sobretot davant la presència de menors, i tramitada com a tal.

> *L'habitatge és un dels drets principals que hauríem de tenir garantits i que en aquests moments no es té garantit per enlloc.*
>
> *Jo crec que nosaltres no hauríem d'estar pendents que si l'habitatge, que si tal... L'habitatge hauria d'estar garantit. No és un tema de serveis socials! És un tema de polítiques d'habitatge. No hi ha més (...). És que al final, estem entrant, assumint tota una sèrie de (...).*
>
> *No s'ha controlat el mercat immobiliari. No s'ha controlat, a algú se li ha escapat aquest tema.*
>
> *L'habitatge ha de ser un bé de comerç, diguéssim. Jo crec que hem perdut la perspectiva del que són drets. Estem parlant d'un dret vulnerat, que és el dret a l'habitatge, que segons la legislació, hauria de ser-ho. (...). Però és que estem parlant d'un dret! Estem parlant que s'està comerciant amb una cosa que potser no hauria de ser.*
>
> *Mentre l'habitatge no sigui considerat un dret i no un interès capitalista, ho sento, però jo ho tinc molt clar, és de "dalt".*
>
> *Jo crec que els bancs necessiten rebre l'ordre, no?, o la visita d'algú que els digui: "I ho aplicarem".*
>
> *El problema és que el lloguer no està regularitzat de cap manera. Tu pots tenir molta feina, o que les dues persones treballin, però si no ingressen suficient per pagar el lloguer de 700 i de 800€...*
>
> *És la tònica. Perquè, si no, hauríem d'agafar totes les famílies del municipi i ens desbordarien, perquè hi ha tantes famílies en aquestes situacions que és impossible.*
>
> *Estem treballant amb famílies en què els menors estan vivint en unes condicions molt greus, i que es consideren com a normals, que viuen a l'hivern sense llum, sense electricitat, i això es considera com una situació normal.*
>
> *S'ha normalitzat aquesta situació i llavors l'índex de risc (...) està més amunt.*
>
> *El tema de l'habitatge és un drama perquè no hi ha habitatge públic, els lloguers són molt cars, hi ha una bombolla aquí de lloguers...*

Davant la realitat d'haver de gestionar els problemes derivats de les dificultats de la població en l'accés i manteniment de l'habitatge, els serveis socials municipals, a més de reiterar el caràcter estructural d'aquest problema, l'escassedat de recursos al seu abast i la inviabilitat per a provar de posar-hi remei des de l'àmbit local, entenen que es tracta d'una problemàtica que tampoc no els pertoca assumir competencialment. És a dir, hi ha el convenciment generalitzat que no correspon als serveis socials, els/les professionals dels quals reconeixen, a més a més, no estar prou formats per a poder atendre-

la satisfactòriament. A tall d'exemple, assenyalen la gran complexitat dels procediments judicials en casos de desnonaments.

Però, clar, nosaltres aquí som subordinats d'unes polítiques d'habitatge que fan des de la Generalitat o no sé d'on, però que les fa un altre, i, clar, el marge de maniobra que tu tens per fer coses coherents ens grinyola.

Els ajuntaments, en l'àmbit que jo conec, estem assumint una quantitat de coses per a les quals ni estàvem formats ni estàvem preparats ni tenim capacitat. I què fem?: ens anem al tercer sector a dir: "Socorro"! (...) Al final, són els voluntaris els qui venen a l'Administració a solucionar-nos algunes coses!

Mai no havíem tingut tants professionals com ara i no donem l'abast!

Si els que estan damunt nostre estan col·lapsats, nosaltres què podem fer? Perquè és el que diu ell: tu vas a picar i vas a demanar. Però si et diuen: "Estem col·lapsats, tenim molta feina, no podem donar hores fins d'aquí a 15 dies, ara no puc perquè no sé què"...

El tema és que ens cau a Serveis Socials un tema d'habitatge que no ens hauria de tocar a nosaltres.

És de tothom, però ningú sap què fer. I quan ningú sap què fer, tot va a Serveis Socials. Pobresa energètica... (...). El problema ens ve a nosaltres, que som els que detectem i diem: "Nois, això no ens pertoca a nosaltres", però de moment nosaltres ho tenim. I no tenim ni eines ni manera de poder-hi fer front. L'habitatge és una cosa molt..., que ens sobrepassa de molt i molt.

I nosaltres a veure, cada vegada serà, a serveis socials ens vindrà el que toqui en aquell moment. Ara és l'habitatge, un altre any serà una altra cosa, havia sigut la immigració en el seu moment, cada època serà què és que ens toca. Però aquí nosaltres hem de retornar aquesta problemàtica dient: "nois, això està aquí, teniu, que això és de tots, busqueu-hi solucions".

No hi ha una oferta (pública). *L'Obra Social de la Caixa és privada. Vull dir, arriben desnonaments. Nou places o no sé quantes places són, de tot el Maresme, al Centre d'Acollida de Mataró, que saps que mai no hi pots enviar ningú.*

Quan hi ha una emergència d'una família que es queda al carrer i ha d'anar a un alberg o a un pis o un hotel, el Consell Comarcal té un conveni amb un alberg de Mataró. Jo, en la meva vida professional, sempre està ple, mai no he aconseguit posar a ningú en aquell alberg. Mai, saps? Sempre està ple. I jo penso, "però quin conveni té?".

I abans era un cas de mesa d'emergència. I ara en tens nou, deu, onze. I no donen resposta.

Nosaltres podem tenir molts protocols, però si després tens el protocol que és: "No patiu. Enviaré aquesta persona a l'Alberg de Mataró", i l'Alberg de Mataró està col·lapsat... (...). Aquesta família haurà de dormir en algun lloc (...). Què fas amb aquesta família, quan està empadronada, si hi ha menors?

Però, espera't, nosaltres teníem dos pisos, i els dos pisos els fèiem d'un any i mig, i fèiem el treball i no sé què. Quan va acabar, van dir: "Ens fem okupes".

Igual hem de plantejar altres coses. Igual els pisos de les Meses d'Emergències han de ser per a emergències. Per exemple, els hem de poder posar amb un contracte d'un any i mig especial de cobertura, i aquella persona, treballar amb ella el seu apoderament, i que surti, que aquell pis torni a quedar per a la Mesa d'Emergència (...). Com més anem abocant persones a la Mesa

d'Emergència, si no alliberem els pisos de la Mesa d'Emergència, s'acaben quedant com a lloguers socials normalitzats, i mai podran oferir aquells habitatges. (...). I realment, els pisos de Mesa d'Emergència que siguin de Mesa d'Emergència! I en aquest any i mig, entre tots, hem d'aconseguir apoderar aquesta família perquè faci una sortida cap a un lloguer normalitzat (...). S'ha de fer aquest acompanyament.

Una altra observació efectuada comunament ha estat la constatació que, en els darrers anys, el preu de l'habitatge s'ha disparat a la comarca, llevat dels habitatges de promoció pública, que són els únics als quals pensen que avui en dia encara hi poden tenir accés algunes famílies vulnerables. S'entén que tot plegat està provocant una important reducció en el nombre de pisos econòmicament a l'abast de moltes famílies. Els resulta també preocupant que, en aquest context i encara que els serveis socials municipals emetin, quan és el cas, informes positius de vulnerabilitat residencial, aquests no tinguin cap traducció a la pràctica per la manca de places i habitatges públics d'emergència disponibles, així com pel fet que els pisos del mercat d'habitatge no compleixin amb els criteris de cost del lloguer i els barems establerts legalment per la Generalitat per a la concessió d'ajuts econòmics a l'habitatge.

No hi ha pisos (...). No hi ha sortida, o sigui hi ha gent que fa dos anys que té un informe dient que té dret a un lloguer social i no hi ha lloguers.

Per altra banda, es coincideix en afirmar que l 'increment continuat del preu dels pisos està obligant, a la població amb menor renda, a canviar de municipi de residència per tal de trobar habitatges assequibles. Tot plegat ha tingut un efecte perniciós en produir-se, a manera de taca d'oli, un encariment progressiu del preu en els municipis més perifèrics per la pressió de la demanda d'habitatge en ells. Entre les causes de la reducció del parc d'habitatges assequibles i del seu encariment s'afegeix, al flux poblacional intracomarcal esmentat, el flux procedent de la ciutat de Barcelona i dels municipis de la seva àrea metropolitana amb preus de mercat comparativament superiors als d'algunes localitats del Maresme.

Jo penso que és un flux migratori més de la gent que viu més tirant cap a Barcelona. Almenys a aquí a [nom del municipi] *ve molta gent de Mataró, Badalona, Barcelona, que queden exclosos d'aquella zona d'allà i la majoria venen a ocupar pisos.*

A més, segons els tècnics municipals i els agents socials, abandonar el municipi de residència té conseqüències més enllà de les estrictament econòmiques, es tracta sobretot de factors emocionals, més encara quan s'emigra d'una localitat on aquestes persones i famílies hi han viscut tota la vida, amb el que això comporta en canviar de barri i d'escola, és a dir, es perd la xarxa de contactes i de solidaritat de què gaudien fins aleshores per passar a viure en un entorn desconegut.

Es reclama no haver d'abandonar el municipi. D'acord. Però el problema és abandonar el municipi o que si l'abandones tampoc podràs subsistir? És a dir, què hi ha fora del municipi?

L'augment de l'ocupació il·legal de pisos, cases i edificis ha estat valorat com una de les principals i més visibles conseqüències derivades de l'encariment dels preus. En aquest sentit, i a diferència de l'època anterior a la crisi econòmica, es precisa que, actualment, el fenomen està protagonitzat tant per propietaris com per llogaters desnonats. L'increment dels desnonaments ha deixat una estela de pisos buits (principalment en mans d'entitats bancàries), fora del mercat immobiliari i sense mobilitzar, els quals estan essent objecte d'ocupació il·legal. En el decurs dels debats, els participants coincideixen

en afirmar que les ocupacions d'habitatges han pres carta de naturalesa en la pràctica totalitat dels municipis del Maresme. No obstant això, esmenten com, en comptades ocasions i de forma excepcional, aquelles han revertit en un lloguer social. Es produeix bàsicament quan existeix predisposició per ambdues parts a cobrar i a pagar un lloguer assumible formalitzant un contracte. Ara bé, es tracta més de decisions personals dels propietaris, ja siguin persones físiques o entitats bancàries, que no pas d'accions públiques de mediació.

> *Ara hi ha gent i famílies, que ocupen, perquè no tenen una altra opció, ni recursos per buscar-ne. Nosaltres aquí* [nom del municipi] *no havíem viscut mai l'ocupació. Mai, però quan dius mai, és mai, és mai. La gent sempre vivia al seu lloc, compartia o s'estava a casa d'un amic, i d'uns anys cap aquí, bé, a nosaltres se'ns han posat entre seixanta i setanta famílies a ocupar. És una burrada!*
> *Realment és que t'estan forçant a ocupar. I ocupa un d'un banc, perquè serà la manera que tinguis un lloguer social.*
>
> *Tampoc s'entén que gent que ha ocupat, que de seguida ha anat a l'entitat bancària a dir: "He ocupat, soc aquesta i vull pagar" i que hagin tardat un any!, o més, perquè finalment hagin pogut formalitzar el contracte. No s'entén. Si la senyora vol pagar, si té la capacitat per pagar, i tu tens la voluntat i la teva política d'empresa és poder-ho llogar, amb quatre mesos es podria resoldre, no al cap d'un any. O un any i mig. I si arriba.*

Si bé la dificultat per fer front al pagament de l'habitatge ha donat lloc a l'increment de les ocupacions, aquestes han esdevingut un nou mercat d'acció per a les màfies, beneficiant-se i actuant amb total impunitat davant la inacció institucional. I així ha estat unànimement expressat:

> *Com que legalment no hi ha cap resposta vàlida, i la gent no pot anar sota un pont, és el que estem veient amb els usuaris dels serveis socials (...). Aleshores genera que ni jo ni l'Ajuntament ni la Generalitat em donen una solució perquè jo vagi amb els meus fills a un lloc que no sigui sota un pont, "ocupo, però jo no sé ocupar". Doncs hi ha màfies que s'anuncien per internet.*
>
> *Ni com a administració ni país estem donant una resposta vàlida perquè això no es produeixi, i quan això es produeix tampoc ho sabem atacar, i aquestes màfies estan actuant a tots els municipis del Maresme amb total impunitat. Els Mossos d'Esquadra no fan res!*
>
> *Aquests quatre habitatges que us deia de davant de l'Ajuntament, de Caixa Laietana en el seu moment, doncs "el más listo" un dissabte al vespre va donar la "patada" a totes quatre* [portes]. *Va cobrar per una clau i ja està, els habitatges ja estan ocupats, ja tenim gent que hi està vivint*

La il·legalitat de les ocupacions situa els serveis socials municipals davant una disjuntiva ètica en la seva actuació a l'hora de facilitar serveis de suport i ajuts o fins i tot de facilitar l'empadronament dels ocupants:

> *Però és clar, si després, a més a més, hem de donar el beneplàcit des dels serveis socials, que som els últims de la fila, perquè il·legalment se'ls posin comptadors d'aigua, il·legalment s'empadronin, il·legalment tot això, quan al final el que s'està beneficiant és una màfia, no les famílies, perquè les famílies tenen els dies comptats en aquests domicilis. O sigui, no estem ajudant amb això, eh? Llavors, entres en una mena de contradicció professional. El problema és que els tenim aquí il·legalment, i que si els desnonen, tindrem un problema, i si no els desnonen, tenim els altres que hi havien d'entrar.*

És que aquesta senyora [una usuària dels serveis socials a la qual qui parla ja s'ha referit abans] *ahir em deia: "Quiero un piso social, de los alquileres sociales". "Mire, de alquilar social las vías son: Mesa de Emergencia, que a vostè li han donat favorable i m'ha tornat damunt de la taula que l'Ajuntament no li pot donar resposta. I l'altra opció és, és clar que ella no ho entenia bé per com jo li ho explicava, l'altra opció és... A vegades, quan un ocupa, però és clar, és que és la via!, a vegades quan un ocupa, segons la política d'empresa que té aquell banc, acaba amb un lloguer social". I nosaltres en tenim unes quantes mostres. "Me estàs diciendo que ocupe? me estàs diciendo que ocupe?" I d'aquí, és clar, no sortíem.*

I, en canvi, s'afavoreix, s'acaba afavorint, tot un altre sistema, en el que moltes famílies no volen entrar. Qui ha tingut la seva vida laboral, qui ha treballat tota la vida, qui ha pagat el seu lloguer, no vol donar una "patada" a una porta. Però la gent ho fa.

Entre els col·lectius afectats de forma clara per l'increment del preu de l'habitatge, sobretot del de lloguer, destaca per la seva repetició en tots els debats mantinguts, el dels joves, per la impossibilitat d'independitzar-se que implica aquell augment en combinació amb les dificultats d'incorporació al mercat laboral, a la seva inestabilitat i a la seva creixent precarietat. Per tot plegat, la joventut de la comarca també es veu abocada a engrossir el flux de canvis de residència intermunicipal. Segons afirmen els participants, actualment els joves del Maresme s'han de desplaçar, fins i tot, a municipis de la tercera corona, a diferència de les generacions precedents, la qual cosa accentua com de lluny s'ha d'anar, segons on es visqui, per trobar un habitatge econòmicament assequible.

Les possibilitats d'emancipació es posen en qüestió i el que es dona és aquest fenomen de gent jove que la possibilitat d'emancipar-se i de tenir un projecte vital independent estan molt qüestionades.

Jo faré 50 anys, i de la meva generació, jo soc de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, i recordo que de la meva generació tothom marxava a Mollet, a Sabadell, a Terrassa (...), perquè passava igual, havien pujat molt els preus en tot el que era l'Àrea Metropolitana, i els joves no ens podíem quedar allà. Però no ens podíem quedar ni a Badalona ni a Santa Coloma ni a l'Hospitalet ni, o sigui, als municipis de la primera corona de Barcelona. Jo crec que ara s'està repetint, però se'n van a la tercera corona ja. Han de passar de Mataró, han de passar de Terrassa, han de passar. Jo crec que aquí la història es repeteix, desgraciadament.

3. Pobresa energètica

Pel que fa a les accions dutes a terme des dels consistoris municipals per tal de pal·liar les situacions de pobresa energètica, en línies generals i a través del que s'ha recollit en els grups focals, aquestes es poden agrupar en dos tipus de respostes: (a) la gestió del pagament del deute mitjançant fons propis dels ajuntaments (si més no d'una part de l'import de les factures), amb l'objecte d'evitar talls de subministraments. A més, aquests fons poden ser complementats amb els Ajuts d'Urgència Social per Pobresa Energètica que el Consell Comarcal del Maresme gestiona a través de la Generalitat (b) Amb independència de la prestació d'ajuts municipals, es redacten informes de vulnerabilitat positius que, un cop enviats a les diferents companyies subministradores, volen evitar els talls de serveis als afectats.

No obstant això, els tècnics municipals expressen la manca d'universalitat dels ajuts, és a dir, l'efecte discriminador que els criteris de concessió comporten, ja que es donen circumstàncies en què les persones o famílies en situació de vulnerabilitat econòmica no poden beneficiar-se'n. És el cas d'aquells qui han ocupat il·legalment un habitatge, els quals o bé ja ni disposen de subministraments de cap mena o bé tenen els comptadors a nom d'una tercera persona. A més, s'afirma que els ajuts estan sotmesos a una enorme discrecionalitat i supeditats a l'existència, o no, de recursos municipals suficients, la qual cosa crea un dilema als serveis municipals, principalment en els municipis més petits.

Una altra crítica recurrent sobre el propi sistema se centra en no posar en valor l'esforç entre els criteris a tenir en compte a l'hora d'adjudicar les concessions. Es considera molt negativament el fet que no es premiï qui fa realment esforços per assumir, encara que només sigui parcialment, els deutes o bé intenti racionalitzar i administrar millor el consum de forma més eficient en pro de l'abaratiment dels costos. L'efecte contraproduent és, als ulls dels participants en els debats, el missatge erroni que es transmet a la ciutadania, que acaba donant per fet que les despeses dels subministraments bàsics a les quals no pot fer front seran cobertes pels respectius ajuntaments, la qual cosa genera una certa despreocupació i manca de voluntat per a encarar els impagaments per part dels afectats. En el cas de l'aigua, quan les empreses són municipals, molts deutors ni tan sols sol·liciten el cànon social perquè compten que la titularitat municipal del servidor els garanteix que no se'ls tallarà, malgrat el consum que en puguin fer.

> *I, per altra banda, estem donant, no sé, com una projecció al ciutadà de dir: "Bé, tranquil, que si no pagues, ja està bé, ja està bé, ja et cobrirem, no?". És clar, perquè aquella gent que està fent un esforç, no se l'està premiant, no s'està premiant, vull dir que no se li està pagant res, i aquella gent que no està fent cap esforç, realment se li està pagant. A mi, aquesta és una percepció que jo tinc dubtes de si això és la millor política que es pot fer en aquest àmbit, en l'àmbit de la pobresa energètica.*

Seguint amb els aspectes negatius associats als ajuts, convé destacar la lectura feta sobre la seva eficàcia i eficiència. Quant als seus resultats, l'opinió generalitzada és que si bé s'estan evitant talls de subministrament, no s'està resolent d'arrel el problema, la causa sistèmica d'aquestes situacions. Com en el cas de l'habitatge, es tracta d'una causa que consideren que tampoc es pot resoldre des les instàncies municipals o des de les entitats del tercer sector.

Per altra banda, el procediment actual en la gestió de la pobresa energètica fa que, a parer dels tècnics, aquesta sigui una de les funcions que els requereix més dedicació horària. Una dedicació per dur a terme unes tasques que entenen que no els hauria de correspondre de realitzar a ells, sinó a les pròpies companyies subministradores. El sentiment generalitzat és d'estar treballant per a les companyies en comptes de fer-ho per als usuaris desfavorits. La situació es viu dolosament, en tant i en quant el temps que hi és esmerçat ho és en detriment de la resta de funcions que tenen assignades. Els informes de pobresa energètica són d'una gran complexitat burocràtica. Les companyies de subministraments trameten de manera continuada als serveis socials municipals llargs llistats amb les adreces dels deutors, en base a les quals aquests hi han de contactar i procedir a elaborar, i lliurar, els preceptius informes de vulnerabilitat mitjançant la consulta de les seves declaracions de renda, entre d'altres mecanismes. Hi ha una gran dificultat per localitzar moltes de les persones que figuren en els llistats, atès que la gran majoria no són usuàries dels serveis socials. El desenvolupament d'aquesta feina pot comportar la postergació de les que els tècnics consideren veritablement pròpies de la seva

àrea, amb la conseqüent disminució del temps i del treball qualitatiu que seria necessari amb les persones i famílies en situació de pobresa o vulnerabilitat.

4. Formació

Entre els problemes fonamentals que han estat associats a la formació de la joventut, destaquen la manca de l'acreditació de l'Educació Secundaria Obligatòria (disposar només del certificat d'escolaritat, no del títol d'ESO) i l'abandonament dels estudis un cop finalitzada aquesta etapa amb l'obtenció del corresponent graduat escolar. Per als agents socials presents en els grups focals, l'abandonament escolar prematur provoca, en la gran majoria d'aquests joves, una alarmant manca d'interès en reprendre de nou els estudis més endavant, fet que sovint ha estat estretament vinculat a un historial de fracàs escolar, a una elecció inapropiada dels cursos de formació (sovint poc madurada i ajustada als seus interessos) o a patologies mèdiques i a problemes en l'entorn familiar que dificulten l'atenció i l'aprenentatge si no es fa un acompanyament personalitzat als joves i a les seves famílies. En els debats és recurrent la casuística de joves de famílies vulnerables que no es plantegen anar més enllà de l'ensenyament obligatori, malgrat tinguin la capacitat suficient i la motivació necessària per a fer-ho, bé perquè es veuen abocats a prioritzar l'entrada en el mercat de treball per tal de contribuir a l'economia familiar, bé per les situacions familiars que pateixen.

> *És a dir, tenen menys oportunitats amb el tema d'aprenentatge: en el moment en que li surt alguna dificultat en l'aprenentatge, segurament a la família tampoc tenen com ajudar a aquest aprenentatge si no ve de algo social, o de l'escola o d'alguna ajuda i quan això no ve acompanyat, pues una persona que pot tenir una dislèxia, que pot tenir alguna dificultat d'aprenentatge en alguna matèria ..., aquest nano segurament no continuarà estudiant perquè no ha tingut el recolzament que li calia.*
>
> *No tenim llavors tampoc que oferir-los als joves. I aquests que acaben amb dures penes la ESO són bastant mandrosos per sortir del municipi perquè no tenen una cultura de l'esforç."Uiii! Yo tengo que ir a Premià a trabajar? Va!! Qué dices? Que lejos, no?". I tu dius: "Però si són, no sé, un quart d'hora, 20 minuts, no?"*
>
> *Jo coneixia una noia que deia: hi ha molta gent que li fa por La Mina, però és que als de La Mina els fa por sortir, és a dir, no volen sortir de La Mina.*
>
> *Tu [aquests joves] els intentes, la teva lluita és, a través de competències professionals, si fan pràctiques, no? Una mica que aquests joves vegin la importància d'entrar en un món laboral reglat i amb contracte, i ells et diuen: "Si aquí em pagaran 800 €, seré, perdoneu-me per parlar així, l'última merda, em tractaran fatal i jo al barri passant estic cobrant una ronyonada.*

L'abandonament, el desinterès i el fracàs a què fèiem esment, també ha estat relacionat amb l'oferta educativa de la comarca. Sovint oferta i demanda locals no encaixen. L'oferta formativa és considerada molt limitada, inadequada per al teixit empresarial de la comarca i, de vegades, poc accessible per la seva localització llunyana, fonamentalment a Mataró. Una oferta que, a més, té un nombre de places molt reduït i que en alguns sectors com el de l'hostaleria, és bàsicament privada, quedant-ne així fora la població més desfavorida i amb les rendes més baixes.

[S'esmenta un supermercat d'una localitat concreta] *Té una de les recaptacions més alta de tota Espanya. Estem parlant de tota Espanya. No troba gent que sàpiga tallar carn i peix! Si no hi ha ni carnissers ni peixaters! (...). Però és que després sents a la gent que et diu, una senyora em deia: "Sí, és clar, però pensa que està obert de dilluns a diumenge".*

És que la formació professional actual tampoc no ajuda gaire. Jo penso, noies que a vegades diuen "vull fer educació infantil", però clar, per nassos han d'acabar passant pel batxillerat, perquè el grau mig es d'atenció sociosanitària, és a dir, és de gent gran, normalment, o discapacitats. I si són noies que tenen clar que volen fer una llar d'infants, una educació infantil i tal, passar pel sociosanitari... O fan el batxillerat, que alguns es perd, per tenir que saltar o han de tenir 18 per fer la prova d'accés i saltar-hi o han de passar per una formació que no els hi agrada i que amb 16 anys fer una formació que no t'agrada, és un fracàs.

Paradoxalment, en alguns grups s'ha argüit que, a diferència del que havia succeït tradicionalment, actualment la formació universitària ja no marca tant la diferència en termes d'una major probabilitat d'inserció laboral i ocupabilitat, enfront la formació professional. La percepció d'una part dels tècnics d'ocupació és que està tenint més sortida, o donant millors perspectives, la formació professional que no pas determinades carreres universitàries.

El meu fill, que és enginyer, cobra més el soldador o el torner que no pas ell mateix. Perquè estan molt ben considerats i són molt necessaris.

Durant molt de temps hem confiat en la formació, que una persona formada arribaria més fàcilment a trobar una feina. Però actualment la formació ja no és el que marca la diferència

Davant del conjunt i la diversitat de les problemàtiques relacionades amb la formació, tant l'administració local com les entitats socials han desenvolupat tot un seguit d'accions per tal de pal·liar-les. Entre aquestes iniciatives esmentem, a tall d'exemple, les dutes a terme pel Centre Obert Tallaferro (Arenys de Mar) per a infants i pre-adolescents de 6 a 14 anys, orientades al desenvolupament de la personalitat i la sociabilitat, al lleure i a l'adquisició dels aprenentatges bàsics; la iniciativa XARXA TET per a joves de 16 a 18 anys amb fracàs escolar, fent-ne un seguiment intensiu; el projecte Riu d'integració escola-empresa, un projecte singular d'adaptació curricular d'adaptació a l'ESO per a nois i noies amb risc de fracàs escolar; i el projecte "Fil de l'Ariadna" per a la prevenció de l'abandonament escolar prematur i l'absentisme de joves d'entre 15 i 16 anys.

5. Mercat de treball

Pel que fa al mercat de treball, les visions recollides en el marc d'aquest estudi assenyalen la precarietat laboral com la principal característica de la situació actual del mercat de treball a la comarca. En el seu dia a dia, els tècnics d'ocupació i els agents socials es troben amb situacions econòmiques greus derivades d'uns salaris tan exigus que no permeten arribar a final de mes. És el col·lectiu que anomenem "treballadors pobres", treballadors que, malgrat disposar d'un ingrés laboral, han de recórrer als ajuts dels serveis municipals i de les entitats del tercer sector per a fer front a les despeses bàsiques de subsistència (adquisició d'aliments, roba, etc.), mèdiques o educatives. Es percep que actualment la precarietat està afectant indiscriminadament tant als treballadors sense qualificació com als qualificats, fins al punt que avui en dia tenir una feina ja no és garantia d'una mínima qualitat de vida.

Les feines d'avui dia fan pena. Fa anys, dèiem: "Un mileurista". I ara no hi ha ningú, ni pràcticament quasi ningú, que sigui mileurista.

Una persona que tingui una estabilitat econòmica a casa seva perquè el puguin recolzar... bé, "vaig endarrere del que els meus pares estaven cobrant". Les feines són quasi pitjors que les que tenien els avis. És clar, ha arribat un moment que això s'està prostituint, les feines s'estan prostituint.

Jo crec que la precarietat s'ha instaurat en el nostre sistema, cosa que no teníem fins a la crisi, més o menys, doncs, hi havia precarietat, però no tan extensa com està ara, que és la sensació que ens dona a nosaltres. I cada vegada més tenim gent treballant, atenem gent que està treballant però que té problemes per cobrir les necessitats bàsiques.

Estem arribant a un moment que es normalitza tot això. Les feines s'està normalitzant que siguin precàries i que la gent estigui treballant per quatre duros i que treballi més hores.

El model productiu és un model de serveis i, a més a més, de serveis on tothom s'ha adonat, per descomptat, que la precarització de les condicions laborals serà la norma. És a dir, treball temporal, treball amb unes retribucions sotmeses a una pressió del mercat altíssima. Clar, igual cal que parlem també del dret al treball i de quines condicions s'ha de donar el dret al treball.

Anava a l'estiu en un hotel d'aquests apart-hotels a fer habitacions des de les 7 del matí fins a les 3. 20 €. Sense contracte, evidentment.

Els ritmes de treball. Jo, per exemple, és clar, nosaltres tenim molt d'hotel i allà el ritme és frenètic, o sigui, hi han uns mesos que és ... no? I depèn de qui, penses: és que no aguantarà ni una setmana!

En els decurs de les discussions, entre els determinants de la precarietat laboral a la comarca i, per tant, de l'existència de rendes baixes per sota del nivell mínim de subsistència, s'han apuntat: els contractes temporals, la seva estacionalitat i la jornada laboral parcial. Aquests factors, i en alguns casos la combinació de més d'un, han obligat moltes famílies a complementar el salari percebut amb la percepció de prestacions socials, ja sigui per compensar el sou mensual o per obtenir algun ingrés durant la resta de la temporada. Val a dir que, pel que fa als efectes de l'estacionalitat laboral sobre la renda, s'ha apuntat l'existència d'una inflexió en la tendència viscuda en els darrers anys, gràcies al fet que la temporada turística s'ha anat allargant i, amb ella, reduint paral·lelament els mesos de desocupació i el recurs a la sol·licitud d'ajuts.

Aquesta situació es veu agreujada per l'economia submergida, una realitat àmpliament reconeguda pels participants en aquest estudi, per als quals els seus pitjors efectes tenen lloc en el curt termini, quan cessa l'activitat, per la manca de percepció de subsidis d'atur, i en el llarg termini per la manca de cotització a l'hora de la jubilació, sortint-ne doblement perjudicats aquells qui s'hi veuen abocats. Al respecte, s'han formulat queixes contra la permissivitat institucional (particularment en el sector tèxtil), una permissivitat que ha estat recurrentment atribuïda o justificada pel fet que, si més no, permet obtenir algun ingrés que ajuda a sobreviure a moltes famílies. I si bé atacar l'economia submergida podria contribuir a l'increment de la pobresa, la seva tolerància és una mostra més de la hipocresia del sistema. A més, la manca de cotitzacions a la Seguretat Social passa factura a curt o mitjà termini.

En la mesura del possible, els ha de dir que feines en negre, no, perquè no podràs accedir a segons quines ajudes que actualment hi ha, com una prestació...

Aquest tema jo també penso que interessa que existeixi, perquè si tota aquesta gent no estigués treballant en negre, igual no estarien treballant, i la situació encara seria molt pitjor.

No ens volem enfrontar amb la realitat, amb el problema greu [l'economia submergida i el pes negatiu que té en les aportacions a la Seguretat Social] *que realment tenim, perquè anem passant de puntetes.*

En el decurs de les converses, els participants han anat dibuixant una comarca caracteritzada, en molts dels seus municipis, pel sector serveis, en contrast amb el seu passat industrial tradicional, i per l'existència d'un teixit productiu molt feble i poc atractiu per a la instal·lació de noves empreses, inversions i iniciatives productives. S'ha conclòs que es tracta d'un teixit sectorialment molt limitat i escàs, aspectes que han estat valorats molt negativament per al desenvolupament econòmic del Maresme i, per conseqüent, en la reducció de la pobresa i la vulnerabilitat social. No obstant això, consideren que els efectes negatius que el teixit productiu té, tant sobre el nivell de renda com sobre les perspectives laborals de la població, estan continguts pel fet que un bon nombre dels residents al Maresme treballen fora d'aquells municipis o de la pròpia comarca, reduint la pressió sobre ella. En aquest sentit, anoten que el Maresme, malgrat la crisi i les bosses de pobresa existents sobretot a l'Alt Maresme, encara conserva part del seu caràcter residencial i de serveis, particularment en el Baix Maresme i en els pobles de l'interior, que és on acostumen a residir majorment aquestes persones que treballen fora de la comarca.

A pesar d'aquest context econòmic i la precarietat a què es feia esment anteriorment, es percep una disminució de la taxa d'atur en relació amb el moment més cru de la crisi econòmica. Una reducció, però, de la que no s'ha beneficiat el col·lectiu de persones ateses des de l'inici de la davallada econòmica pels serveis socials i d'ocupació i les entitats del tercer sector. Un col·lectiu caracteritzat per la seva difícil inserció i la manca de perspectives per trobar feina, essent perfils fins i tot rebutjats tant per les empreses locals d'inserció, com per les convencionals. Entre aquestes persones destaquen, com els principals perjudicats per l'atur, les majors de 45 anys, contrastant amb els més joves per la seva major predisposició a acceptar aquestes condicions laborals de gran precarietat, més encara quan no tenen familiars al seu càrrec que requereixin dels seus ingressos o de la seva atenció personalitzada i presencial, sobretot quan hi ha menors.

El mercat cada vegada vol gent més jove (...). Fa 10 anys, va començar tot el programa de Garantia Juvenil, perquè la taxa d'atur dels joves era del 50%, i a alguns pobles era per sobre. Però, actualment, els joves, com que la recuperació econòmica a qui arriba és als millors col·locats, als millor situats dintre de la línia de sortida, i aquests són els joves, perquè estan disposats a acceptar condicions més precàries, sous més precaris, volen aprendre, tenen ganes, doncs aquesta gent, actualment, agafats i expulsats periòdicament, però van trobant feina. I els problemàtics per a mi són aquests, els majors de 45 anys.

A partir d'una certa edat, hi ha moltes menys possibilitats, no? d'incorporar-te a qualsevol feina, se't van reduint molt els àmbits en els quals pots arribar a treballar o que el mercat de treball, no?, està absorbint aquests treballadors, i per tant, sabem, no?, ja en el moment de començar a treballar, sabem que després aquesta persona la tornarem a tenir, tornarem a treballar amb ella.

Una de les vies a disposició dels ajuntaments per a la reinserció laboral de les persones desocupades són els Plans d'Ocupació, la forma de gestió actual dels quals ha estat sotmesa a dures crítiques en els

debats (aquests Plans inclouen moltes modalitats que es consignen en el catàleg corresponent que figura al final de l'informe qualitatiu).

> *El Pla d'Ocupació és una feina de segona que està impulsant l'Administració pública, olé tu!! La pròpia Administració està precaritzant el mercat de treball.*

> *Jo al final penso, clar, estem donant feina per sis mesos en una Administració, que la persona no podrà tornar. Que s'acaba, no és com en una empresa privada que potser dius... Ho has de recordar des del primer dia perquè la fantasia és de "voy a trabajar en el ayuntamiento" y ya és como ... No és com en una empresa que dius, "Bueno, potser proves i si hi ha més feina i agrades i tal i no sé què et trucaran a tu en lloc d'un altre".*

> *Nosaltres antigament, un dels criteris del nostre ajuntament era que no, que no es podia repetir per una qüestió d'igualtat d'oportunitats. Això és una opció. Legalment no posa res. Però legalment no posa res. És a dir, no vol dir que no puguis repetir. No sé si ha de passar algun temps, eh? Jo crec que encadenar un any amb l'altre. Si tornes a reunir els requisits, jo crec que no hi ha problema.*

> *Ah, no hi ha problema? Tenia el dubte. Però clar, al final tu dius, com ajuntament estàs oferint una ajuda, els hi estàs ensenyant alguna cosa, però en aquesta entitat no trobarà feina, és a dir, s'haurà d'anar a l'empresa privada o fer un concurs públic, potser per això sí potser li servirà perquè ... potser per entrar a la roda, per si és de conserge, doncs presentar-se a la borsa de conserges de diferents ajuntaments i que el puguin trucar i tal. Però fins que això passi... és que és una mica....*

> *Però no és el mateix, eh?, perquè tenir un professional, tenir un professional amb feina de sis mesos, aquest professional, per bo que sigui, sí que està per la feina, no dic pas que no, però és humà que tingui el cap pensant què passarà d'aquí a sis mesos i estigui buscant... I els ajuntaments o entitats han perdut bons professionals per contractes precaris.*

Ara bé, com també s'ha afirmat, els Plans d'Ocupació sovint no s'empren, al seu parer, de forma èticament adequada a la finalitat per a la qual han estat creats, ni cobreixen tampoc plenament el seu objectiu, el d'oferir oportunitats laborals a les persones amb menys recursos i qualificació, als joves o als treballadors més grans. En moltes ocasions aquest recurs ha esdevingut un mecanisme utilitzat per cobrir places estructurals de la pròpia administració, ateses les limitacions normatives amb què moltes vegades es troben les instàncies públiques per ampliar les seves plantilles, malgrat en tinguin la necessitat. I si bé alguns representants dels departaments de Promoció Econòmica manifesten que en els darrers anys han experimentat una reducció en personal i recursos (fins i tot en alguns municipis no existeix aquest tipus de servei), consideren que amb aquest mecanisme, es priva d'un major accés a les persones més vulnerables a aquestes ocupacions. A més, la gran temporalitat i la manca de continuïtat associada a aquests Plans no és, als ulls dels participants, la millor manera de cobrir places estructurals i de fer un bon servei a la ciutadania.

> *Moltes vegades els Serveis de promoció econòmica jo penso que en els últims anys ens hem aprimat i no estamos más guapes y más guapos, no!!! Estem treballant amb menos mitjans, mitjans humans i econòmics i de tots els nivells.*

> *Segons la legalitat, l'ajuntament* [l'ocupació] *no és una competència obligatòria. L'ajuntament, l'equip de govern decideix treure el servei local d'ocupació i no passa res. No tenim ni la competència de gestionar, és voluntària.*

Jo sempre dic que els diners ens els haurien de donar als ajuntament i nosaltres poder gestionar-ho amb programes més lliures, més flexibles i més amb necessitats de cada...No amb programes tan pautats i tan marcats que tota Catalunya hem de passar per aquest tipus de programa.

És una cosa que s'ha de treballar, és que nosaltres, com a borsa de treball, necessitem ampliar la nostra borsa. Ampliar la nostra borsa amb el sentit de llicenciats, gent estudiant o ja llicenciats de més recorregut o de cicles formatius o professionals (...). . Perquè, què passa? Nosaltres a les empreses podem oferir-los de tot, els puc oferir que si necessita un community manager, li podré oferir, però que després, si necessita un conserge o algú amb un perfil menys qualificat, jo podré intentar ficar a algú amb un risc d'exclusió social o amb un altre tipus de caràcter. Llavors, si tu a l'empresa només li col·loques el que a tu et costa col·locar perquè el mercat de treball està com està, l'empresa al final et dirà: "Mira, yo no soy una empresa de inserción, no soc una ONG, jo haig de treure rendibilitat".

Entre els principals inconvenients atribuïts als plans d'ocupació, cal afegir-hi altres aspectes més protocol·laris i burocràtics, com ara el calendari de les convocatòries publicades per la Generalitat de Catalunya, sempre cap a finals d'any, i les dificultats per encabir-les d'acord amb els procediments pressupostaris municipals. Les dates fixades per a les accions obliga a realitzar les sol·licituds en un temps rècord, ple de continus estires i arronses amb els interventors i secretaris municipals. Els terminis de tramitació comporten un diàleg exprés i molt tens amb intervenció per tal que les despeses generades pels cursos de formació siguin aprovades i siguin, així mateix, incloses en el pressupost municipal corresponent. Una autorització no exempta de problemes legals, atès que es tracta, eminentment, de despeses en les que s'ha d'incórrer forçosament i que malauradament han de ser incloses pressupostàriament abans que arribi la notificació oficial de la concessió dels ajuts per part del Servei Públic d'Ocupació de Catalunya (SOC) i, per tant, molt abans de la percepció del seu finançament. Per altra banda, els terminis i les exigències d'inclusió pressupostària impliquen, alhora, haver d'iniciar la formació en el decurs de la darrera quinzena de l'any, el que suposa dur a terme una gestió maratoniana dels mateixos i la inversió d'una dedicació més que intensiva en hores de treball, i més enllà de les pròpies obligacions laborals, per part del personal municipal al càrrec. L'exigència d'altres criteris, com l'avançament de diners per la necessitat d'homologar les aules, per exemple, i els pagaments tan retardats per part del SOC, contribueixen també a incrementar les reticències per part dels departaments de Secretaria i d'Intervenció, que s'inclinen a favor, en molts casos, de la denegació.

Això vol dir que si és, per exemple, un pla d'ocupació, t'ha d'arribar la resolució, has de fer un document d'oferta, l'has d'enviar a l'OTG, l'OTG t'ha de buscar els candidats, se'ls has d'enviar, has d'entrevistar-los, has de fer la paperassa de qui selecciones per què sí, per què no, l'has de tornar a enviar, a recursos humans li dius que faci el contracte i tot això abans del 31.

Vas a la convocatòria i demanes el concurs. Tu has fet això, però tu no pots fer una licitació o no pots avançar un procés de contractació a futur perquè si no tens els diners, o el compromís de tenir els diners, pressupostàriament parlant no pots fer el procés, perquè és així. Aleshores, t'esperes, t'arriba la resolució i quan ja tothom està fent tancament d'exercici...

Hem arribat a fer seleccions en moments puntuals, de fer seleccions matí i tarda, que la gent et diu: "Em pensava que l'ajuntament no treballava a la tarda". "Ja, jo també". Clar i fer sessions maratonianes i fent seleccions que tampoc són les millors, per què? Perquè és que el calendari no dona.

P2: Ahh i, bueno, has de començar abans de Nadal(P3 diu: correcte), que la gent està. (P3: Has de fer contractes a 30 de desembre) (P1: Amb contractes a 30 de desembre). I a la gent que comença els dius: "Vale, tu comences i ara fas vacances". Això és així, això ens ha passat moltes vegades (P3: És que dones una imatge ..). Comences a treballar a l'administració.

Els terminis són de jutjat de guàrdia. És treure convocatòries a 1 d'agost, quan tu saps que els ajuntaments estan a mínims i la societat està com a parada aquell mes i et dona com a quinze dies per a presentar projectes i dius: "Però què m'estàs dient!!", no? *O et donen una resolució i et diuen que en una setmana has de començar, sinó els diners es perden.*

Jo feia un recordatori habitualment. Jo començava a finals de novembre, evidentemente no hi havien resolucions i començava a enviar correus electrònics dient: si recordeu, al setembre vam enviar aquesta sol·licitud de subvenció, a hores d'ara estem en aquestes dates, no tinc resolució, sospito que ens donaran la subvenció, però no sé ni quan, ni com, ni amb quines condicions. Us ho dic perquè a efectes de Secretaria i Intervenció tingueu previst que portarem, inexorablement, l'expedient tard. Bien, finals de novembre, que no sigui dit!. Principis de desembre: encara no tenim resolució. I et pots anar a 17 i 18 de desembre ...

I has de començar abans d'acabar l'any perquè entri en l'any pressupostari en que t'han donat la subvenció. Abans de que acabi l'any, abans de 31 de desembre. Tu has de començar la despesa aquell any i si no la comences aquell any, ja no la tens.

Bueno, nosaltres ara ja fa uns anys que no demanem formació ocupacional, que la formació era "un mal vivir", era, això estar batallant internament amb Secretaria, Intervenció, estar constantment rebent pals des del SOC, rebre pals de l'ajuntament i al final vam dir: "Fins que no canviïn ..." I jo penso que és així, que la Generalitat no vol que els ajuntaments fem formació d'aquest tipus.

Però és que hauria de ser algo com general, és a dir, igual que tu vas a fer un tràmit, pues que sigués sempre obert. Que tu poguessis anar a fer un tràmit independentment de l'època que sigui.

Tot plegat és viscut pels tècnics municipals com una carrera d'obstacles, sovint tant difícil de superar que ells mateixos acaben desestimant presentar qualsevol sol·licitud, a la qual cosa hi contribueixen altres exigències pròpies dels cursos subvencionats: l'assoliment de quotes d'inserció laboral dels participants en finalitzar la formació. Un percentatge d'èxit que en molts casos esdevé necessari per a futures renovacions. Un criteri que es valora gens fàcil d'assolir quan els plans es destinen a la població més vulnerable de la comarca.

Surt una convocatòria quan als de la Generalitat els hi ve bé, no?, sense previsió i en unes famílies concretes [es refereix a "famílies" ocupacionals]*, per exemple, sobretot en allò que la llei jo crec que a nivell d'Europa va apretant, pues en el tema de la dependència, doncs que personal dels geriàtrics ha d'estar amb una titulació oficial, sigui un CP, certificat de professionalitat, una FP perquè sinó pues pot acabar al carrer. Llavors, pues per regularitzar aquesta gent, no? trec l'Acredita't per regularitzar gent d'aquest tipus. Però llavors no traiem totes les professions, sinó aquelles* [es refereix a les propiciades per la legislació europea]*. O els socorristes, com que hi ha una demanada de socorristes i no arribem perquè les platges les tenim obertes uns mesos i és una feina precària, perquè qui aguanta sent socorrista gaires anys? No? pues també ho posem en aquesta pila però hi ha moltes altres famílies que no surten.*

Al final l'ajuntament acabem fent formació que no és l'ideal, no et permet fer aquell itinerari que dèiem: ostres, treballem amb visió de llarg termini, intentem fer itineraris, que tingui sentit per la persona. No, acabes defensant: no, hem de fer això perquè és així.

Falta això que deia, no? com un itinerari al llarg de les persones. Perquè hi ha gent que entra en aquesta roda perversa, no? de jugar als plans d'ocupació, no? I que hi participa en més d'un, no?

Acabar un, cobra la prestació, després me puc presentar a un altre, no?

Abans tu feies una selecció de plans d'ocupació i, més o menys, tu tenies els criteris i tal, pues bueno, això. I tu podies valorar el seu grau de risc d'exclusió social, però ara ja no, és a dir, molts ajuntaments fan borsa per plans d'ocupació. Només que estiguis a l'atur ja està, eh! No hi ha aquesta valoració extra.

No hi ha programes amb una perspectiva de més llarg termini, no? Amb algo que tu puguis planificar molt més. És tot molt anual, de pressupostos, no?

Ara tot el tema d'expedients administratius i tot el tema de contractació i tot això, s'ha multiplicat el número de paperassa. Però multiplicat, em quedo curta. És a dir, jo el que trigava abans en fer un paper, ara haig de fer tres o quatre procediments. Has de fer informes per tot. Informes per tot. Amb el tema de signatures electròniques, expedients electrònics, abans coses que jo podia enllestir telefònicament o presencialment amb Secretaria, ara no ho puc fer, ha de ser a través d'expedient electrònic. És a dir Bueno, coses que dius: Òbviament, si la feina per un expedient se m'ha triplicat, no puc fer quatre expedients, haig de fer dos".

Però al final, fas formació, has de complir les 20 hores d'això, lo de prevenció de riscos, "lo de no sé qué, lo de no sé cuantos", després has d'agafar la formació i ha de ser del Certificat de Professionalitat.

Perquè això sí que es va començar però no sé com s'ha quedat: que amb el certificat de professionalitat es volia convalidar parts o assignatures de mòdul, vale. Clar, això en el seu moment es va dir. I en teoria hauria de ser, però llavors tu amb això si ho regularitzes d'una forma bé, li estàs donant la gent que potser no té possibilitats de fer una formació amb un mòdul de grau mig o anant a l'Institut i fent una formació que necessites potser un any sencer o tal, poder fer-ho a trossos i poder anar traient-te alguna cosa i després homologar-te. Però tot això és com unes "tinieblas", perquè entres allà i no saps a on vas, és a dir: i això era homologable? Com es feia això? S'estan gastant molts diners en certificats de professionalitat i amb formatures, però jo crec que les empreses desconeixen aquestes opcions de qualificació.

Com a darrer apunt en torn a aquesta qüestió, volem fer esment de la major flexibilitat i idoneïtat que, per als tècnics municipals, tenen les diferents convocatòries orientades a la formació i inserció laboral de les persones efectuades per la Diputació de Barcelona (DIBA). Se'n valoren positivament els terminis i el calendari, tant de les convocatòries com del finançament; els procediments i, sobretot, la possibilitat de poder presentar a finançament iniciatives i projectes municipals propis i, per tant, més adequats a la realitat, tessitura i necessitats locals de cada municipi. És el cas, per exemple, dels projectes mixtos i biennals de formació i d'inserció[3], donant als ajuntaments majors opcions per programar itineraris formatius més complets, una opció que també fomenta experimentar fórmules innovadores.

[3] Vegi's Diputació de Barcelona, *Resum. Programes complementaris de millora de l'ocupabilitat. 1a. i 2a. edició* www.diba.cat/documents/36150622/36294181/ESQUEMA-+PC+1%C2%AA+i+2%C2%AA.pdf/e797f757-cb60-46a3-8d72-8545953a2148.

Diputació que et diu tres regles bàsiques o quatre: contracte mínim de tres mesos, que siguin persones aturades legalment, etc., és a dir, 3-4 coses. Et donen un paraigües i et diuen: "tu ara, ajuntament, fes el que vulguis amb això" i l'ajuntament fa el que vol fer. Gene et diu: "no, no, contractes de sis mesos en 80 dies, no te pases, cuidado, compte, compte a veure com fas els números. Si és d'un any, 1 any, vigila que no sé qué"; i la formació l'has de fer.

P2: Diputació tens una previsió: el catàleg surt de desembre-gener, fins al febrer presentes sol·licitud, març-abril resolució. Bueno, tens un calendari. P1: són molt més flexibles amb els objectius del que tu planteges en el projecte, amb el desenvolupament i amb el que finalment ha passat, no?. És a dir, mentre tu expliquis i tinguis la lògica de tot el que ha passat, normalment no passa res, tens marge per jugar.

Seguint amb el catàleg de serveis de DIBA, es posa en valor l'ús comú entre els ajuntaments de la demarcació de la xarxa Xaloc, que permet guanyar en operativitat, eficàcia i eficiència, tot facilitant alhora una coordinació intermunicipal molt més simple. Per contra, la manca de treball en xarxa amb els usuaris registrats al SOC suposa un entrebanc per als serveis municipals en la gestió de les necessitats i casuístiques de la població que atenen.

Perquè compartim la mateixa eina d'ocupació, que és la xarxa Xaloc, amb el tema d'ocupació els usuaris poden veure ofertes d'altres poblacions, nosaltres a l'hora de si hi ha un usuari que ha traspassat d'un cantó a l'altre o ha vingut a viure a Argentona i és de Malgrat o és Premià i tal jo puc veure aquest itinerant i jo si tinc alguna cosa puc trucar a la tècnica, perquè hi han apartats a on podem fer algun tipus de comentari, on poder fer aquesta... pues si tinc necessitat de conèixer més la seva història, puc trucar a la tècnica de referència i comentar el cas de la persona. Clar, i tot això amb el SOC "nada".

Clar, tu no saps si l'usuari està inscrit al SOC o no. L'usuari t'ho ha de dir, però no tenim aquesta facilitat de saber si està al SOC, si va a fitxar quan toca, si ha fet un itinerari ja. Igual jo li estic oferint un itinerari aquí i ja l'ha fet allà i estem marejant la perdiu i els recursos els estem mal invertint perquè potser estem fent coses que...

O sigui, el SOC podria aprendre moltes coses de la Diputació. A l'hora de pagar no has de discutir amb l'Interventor perquè paguen quan toca. És molt fàcil treballar.

Les dificultats a què s'enfronten en el seu dia a dia els tècnics i agents socials també tenen a veure amb l'actitud adoptada pels propis usuaris dels seus serveis. En relació amb l'oferta i la demanda al mercat de treball es troben sovint amb la recança a canviar de feina o la manca de productivitat dels demandants de feina o amb els prejudicis de les empreses entorn a alguns perfils, així com amb la mentalitat d'alguns dels seus responsables.

Jo crec que hi ha també altres coses com caràcter de personalitat: rigidesa, no? Jo m'he trobat amb: "jo vull feina, jo soc paleta i d'aquí no em treus". I dius: "Però hem d'intentar veure quines tasques has fet per intentar obrir una mica més, perquè ara de paleta no n'hi ha (...). Perquè de paleta possiblement no tornaràs a ser paleta, anem a veure aficions, què saps fer, no?" I això de remoure no agrada, normalment: "És que jo soc això i vull això".

Amb aquests col·lectius és difícil perquè, al final, l'aprenentatge que potser han fet al llarg de la seva vida han tingut potser moltes disfuncions en aquest aprenentatge.

Al final ja no saps què inventar-te. I jo penso que aquest era un bon programa. Doncs no. I amb el d'ajudant de cuina ens va passar el mateix. La gent després venia i deia: "Aquí és on fan els cursos que paguen 500 €?". I tu li deies: "És que és de macramé". "Però a mi m'és igual". O sigui que era igual. No tenen un objectiu professional (...). Jo crec que hi ha com una manca de responsabilitat amb el teu futur, del teu propi projecte de vida professional.

Nosaltres, quan estem fent una formació, tenim feina per poder trobar un grup de 10 o 15 persones que la vulguin fer i que compleixin.

Clar, arriben a gent adulta amb unes habilitats i competències poc treballades. Poc treballades en el sentit de la puntualitat, el rigor, "si no vas a trabajar tienes que avisar"; coses que per a tu són molt bàsiques, per a ells no ho són.

Aquí ja és entrar en el sector privat que al final acaben fent el que volen. Per molt que tu reuneixis, parlis i intentis sensibilitzar, la resposta és: "A casa meva faig el que vull". I, dintre de tot, mentre cobreixin el Salari Mínim i compleixin la llei, ja està. I fins a quin punt, jo no soc ningú per anar a una empresa i exigir que li paguin més a un treballador.

L'empresa, si necessita una telefonista, no cal que li demani 4 màsters, o sigui que busqui una telefonista. I quan tingui una ocupació per a una persona amb 4 màsters, que posin a aquesta persona en un càrrec per a això. I per a telefonista que busqui una persona amb els requisits de telefonista i li pagui per fer de telefonista. És que ha arribat un moment que s'ha barrejat tant tot que, bé, la telefonista té 3 carreres i 4 màsters!

En els debats, s'ha responsabilitzat també a la precarietat i a la inestabilitat actuals del mercat de treball de l'efecte negatiu que provoquen en l'autoestima i en la confiança de moltes persones en si mateixes. Uns trets que, d'altra banda, ja són característics dels col·lectius més vulnerables, pel que venen a agreujar-los encara més, arribant a causar situacions familiars preocupants d'angoixa, estrès i ansietat que, en alguns casos, es transmeten generacionalment i acaben desembocant en veritables problemes de salut mental del conjunt dels membres de la llar, destacant-ne els infants i els adolescents.

I això, evidentment, cada vegada va carregant també el personal a nivell emocional, autoestima, i que afecta tots els àmbits, llavors, no? No és problema només de feina, sinó que acaba tenyint la resta d'àmbits de la persona, a nivell de salut...

Suposo que l'augment que hi ha dels malalts psiquiàtrics té molt a veure amb aquesta situació que ens ha portat la crisi.

Jo recordo, quan vaig començar a treballar, que l'atur estructural era el dels treballadors industrials, hi havia hagut la reconversió industrial i llavors aquella fàbrica amb aquella màquina ja no estava. Llavors, [els treballadors] *no tenien la capacitat per aprendre a fer en lloc d'"així", "això", no? És a dir, era un problema de formació i d'adaptar-se a les noves necessitats i a les noves feines. Ara ja no és això, ara és que passes de ser un "nini" a ser un aturat estructural. Ara el mercat expulsa.*

En aquest sentit, la discapacitat és un mur sovint insalvable a l'hora de buscar feina. L'existència en una família, d'un fill o d'una filla amb discapacitat ha estat considerada com una circumstància que l'aboca a una

situació de pobresa, independentment que hi hagi o no un context de crisi econòmica[4].

Ells, els nois, el que volen és trobar feina. Jo me'ls he emportat amb mi, hem fet reunions, "vinga anem cap aquí, cap allà, anem a Ilunion". Hem anat aquí, hem anat allà, hem anat aquí, piquem portes. Al final són nanos joves, amb ganes, però ja ni s'apunten als plans ocupacionals. Ja estan cansats. Perquè, al final, saps quina és la resposta que em donen?: "Saps per què no ens apuntem? Perquè al final penso que som nosaltres que els estem ajudant a ells. Perquè "ells" són uns plans que d'aquí reben una subvenció, Ajuntaments, empreses, o el que sigui (...) "I després a nosaltres tampoc no ens troben feina. Ens envien a fer pràctiques a l'empresa (...)", els estan resolent el problema aquests nanos , tenen l'obligació, l'empresa, d'agafar-los, però no se'ls queden. I al final, el treball dignifica, i més amb ells.

Els recursos ara hi són. Ara hi ha més recursos que el 2008 (...). El Producte Interior Brut català és molt superior avui que el del 2008. I l'espanyol, també. Per tant, el que vinc a dir és que això és una falta de voluntat del qui governa.

Després, arribarà una altra època, encara més pobres serem. Perquè el pare ja deixa de treballar i cobra la jubilació. La mare no té jubilació. Perquè ningú es recordarà de tots aquests anys que hem estat cuidant els nostres fills.

6. Renda garantida de ciutadania

La Renda Garantida de Ciutadania com a concepte ha estat considerada com un dels majors assoliments socials. De fet, i en general, aquesta prestació ha estat considerada com a positiva, ja que la seva concessió representa l'aportació d'uns ingressos per a les famílies i les persones vulnerables que els estalvia el periple d'haver d'anar buscant diferents ajuts entre distintes entitats i institucions.

Almenys en els casos que hem tingut que ja cobren la Renda ja no venen lògicament, han deixat de venir a buscar aliments.

Jo, per exemple, soc molt amant de la Renda Garantida. Penso que tothom hauria de tenir un sou digne, però no a canvi de no fer res. Cadascú, segons les seves possibilitats (...) A canvi de res, jo no ho faria. Jo trobo que això és un "fallo".

No obstant això, el desenvolupament, la reglamentació i la posada en pràctica de la Renda ha estat objecte de fortes crítiques, sobretot per les seves característiques desmobilitzadores en contraposició amb el seu precedent immediat, la PIRMI.

Jo també veig que les persones, quan tenen una Renda, o el que sigui, s'haurien de comprometre a alguna cosa. Perquè jo veig que donar una paga sense res a canvi, entre cometes, és una mala feina que estem fent. Hi ha gent que està "apalancada" en una sèrie d'històries, que ja tenen una dinàmica que ja els funciona. I no tenen el més mínim interès en canviar-la . Nosaltres tenim un servei d'orientació laboral (...) i ens hem anat adonant al llarg d'aquest any i escaig que el 85% no volen feina.

[4] Un estudi recent de l'Institut Municipal de la Discapacitat de Barcelona xifra en 17.000€ anuals el sobrecost a Barcelona per una persona amb una discapacitat.

Abans es cobrava la PIRMI, i anava associada, per exemple, no sé si m'equivoco, però jo ho recordo, jo havia fet l'acompanyament de mares i recordo que sí, que tenien dret a la PIRMI, però havien de fer cursos de formació (...) Estava tot articulat, amb els seus errors i tot, però estava més articulat. Jo crec que hi ha hagut un desbordament tal que ara, ¿qui pot articular això, si falten recursos, recursos humans i econòmics, falten llocs de treball?

*Jo crec que, d'alguna manera (la Renda Garantida) s'ha fet de pressa i corrents, aquesta nova llei, i que no s'ha reflexionat prou sobre les conseqüències que pot tenir i que, a més a més, no s'ha fet amb les especificitats que hauria de tenir. Perquè, clar, el fet que no sigui complementària amb el treball fa que ens estem trobant amb situacions... [*de denegació en funció de l'existència d'uns ingressos per petits que siguin*].*

Quan parlaves del tema laboral, esteu treballant amb col·lectius, no?, que han de fer l'esforç i que les feines són molt precàries, però, en contrapartida, hi ha els que cobren la Renda Garantida. "Per què fer l'esforç de passar tota aquesta situació de feina precària si tinc una persona, el company, que té una renda garantida?" La Renda Garantida, per exemple, no ajuda que la gent [busqui feina], *perquè estan cobrant més que treballant. "Per què he de fer jo l'esforç de buscar una feina si estic cobrant més amb la Renda Garantida?".*

Hem d'aprendre a ... i la dignificació de deixar la Renda Garantida, encara que perdis 100 € i posar-te a treballar, perquè et dona xarxa, et dona... O, sigui, ara estem en aquest punt (...). Ara estem en el moment de convèncer la gent que el treball dignifica.

Després, també hi ha els casos de quan una persona està cobrant, doncs, la Renda Garantida, posem, i troba una feina per un mes. Diuen que no. Perquè la dinàmica que suposa suspendre una, començar i tornar (...). Penso que de la manera que està tot informatitzat, hauria de ser automàtic. Jo no m'explico per què això no és automàtic... Tot el que són feines de quinze dies, un mes, dos mesos, la gent diu que no.

Té por a perdre la Renda i li ofereix moltes més garanties la Renda que un treball, i més ara que ha pujat a un nivell gairebé similar a un sou... si a aquesta persona no se li fa un seguiment des de serveis socials, com dieu vosaltres, des de les oficines de Treball (...), és una renda garantida il·limitada en principi.

I el que acaben fent moltes vegades és càlcul de: quant estic rebent jo de subvenció, el tema del menjador i tot això ho perdré, cobraré el mateix i, a part, els nens jo no els podré tenir perquè haig d'estar fora, haig de buscar algú que me'ls vagi a recollir.

[En altres països europeus] "Está mucho más antes el Plan de Trabajo, no ayuda y Plan deTrabajo, sino Plan de Trabajo y ayuda.

Per als participants en els grups de discussió, la seva implementació ha propiciat un comportament estratègic per part de les famílies, estimulant actituds acomodatícies i en cap cas proactives. D'aquest fenomen se'n responsabilitza en primera instància a la pròpia regulació de la Renda, més que no pas a les famílies, a les quals se les considera, en aquest cas, víctimes del sistema. I és que el salari que moltes d'elles percebrien si acceptessin una feina temporal o a mitja jornada, seria igual o inferior a l'import de la Renda Garantida de Ciutadania i, en conseqüència, opten per no arriscar-se a perdre un ingrés fix, un ingrés que, a més, en finalitzar el contracte, haurien de tornar a tramitar més endavant i sense garanties de concessió. Però no es tracta únicament d'un tema d'ingressos en termes estrictament monetaris, sinó que hi entren en joc altres consideracions, com la dedicació i atenció als

fills menors quan es treballa fora de casa i no es disposa d'una renda suficient per a cobrir els costos que això implica: menjador escolar i cura dels infants fora de l'horari lectiu, acompanyament i recollida de l'escola, etc.

En un altre ordre de coses, no es percep de forma positiva el procediment actual de concessió de la Renda Garantida de Ciutadania directament des del Servei Públic d'Ocupació de Catalunya (SOC), és a dir, sense la participació activa dels serveis socials municipals; així com el fet que la seva concessió no vagi acompanyada de cap mecanisme de suport, seguiment i acompanyament a les persones i famílies beneficiàries. La manca d'itineraris personalitzats a través de plans establerts a l'objecte pels tècnics socials municipals ha afavorit les actituds de passivitat i acomodació que hem anat descrivint. En general, la manca d'accions i mesures complementàries ha estat atribuïda a la ràpida posada en marxa d'aquesta prestació i a la manca d'un adequat desplegament.

> *Molta gent es cronifica també, que això potser no surt tant, però jo he treballat amb programes de renda garantida, i hi ha molta gent que des del 2009, un percentatge altíssim, altíssim, altíssim, de les persones que cobren la Renda Garantida són rendes de fa més, bastant més, de 5 anys, que les estan cobrant.*

Pel que fa al procediment de resolució dels ajuts, el retard en la presa de les decisions per a l'atorgament o denegació de la prestació ha estat objecte de dures crítiques i d'incomprensió, tant pel que fa als motius com en relació amb l'elevat nombre de denegacions i les raons adduïdes al respecte. El temps d'espera pot arribar a ser superior a un any des de l'inici del tràmit, en el decurs del qual la situació familiar o personal inicial pot haver canviar substancialment, fins al punt d'haver de reiniciar la sol·licitud sota uns altres paràmetres, provocant així un nou retard en la decisió final.

> *El que està clar, la sensació ara és que aquests expedients no són "de nadie". Entén-me, eh? Vull dir que aquell seguiment que tu podies portar des de serveis socials (...) ara això no ho podem fer, no està a les nostres mans. Però no semblaria que ningú hagi entomat correctament aquest seguiment. És la meva impressió, eh?*
>
> *Quan un no sap on ha d'anar a preguntar, ja veiem que allò no funciona com hauria de ser, no? I abans era molt clar, que venien als serveis socials (...) La lletra petita, el dia a dia, no el portem nosaltres. I tenim molta gent fora del sistema* [d'una Renda Garantida]*. Aquesta és la meva impressió. És a dir, que tu com a treballador social consideres que tenen les condicions, i aquell expedient ve denegat, però n'hem vist molts des que es va posar en marxa*.
>
> *Nosaltres, la sensació que tenim és que amb la Renda Garantida encara es margina més i s'exclou molt més a qui no té res.*

7. Vellesa i pensions

En un context d'envelliment i sobre-envelliment demogràfics importants, hi ha municipis de la comarca en què els principals usuaris dels serveis socials són precisament les persones grans. La manca d'una pensió digna els comporta pobresa. També els afecten especialment els problemes de salut i de dependència, la soledat, l'aïllament, els ingressos insuficients i la pèrdua de qualitat de vida, així com el desconeixement dels seus drets.

En algunes ocasions, la soledat és el principal motiu pel qual les persones grans acudeixen als serveis socials municipals, no pas pels seus problemes de salut o de dependència o per les seves dificultats econòmiques. A més, força municipis, com per exemple Cabrils, Dosrius, Palafolls, Sant Cebrià de Vallalta, Sant Iscle de Vallalta, Santa Susanna, Alella i Tordera, estan constituïts per urbanitzacions allunyades del centre urbà, que no sempre estan ben comunicades amb els nuclis centrals dels seus respectius municipis. Aquesta circumstància no genera greus problemes fins que els seus residents es fan grans. En algunes ocasions, es tracta de persones que tenien la seva segona residència en aquestes urbanitzacions, a les que en fer-se-grans han decidit traslladar-s'hi per viure-hi definitivament després de vendre o llogar l'habitatge principal situat en un altre municipi. L'aïllament per problemes de mobilitat també es dona, en alguns municipis (per exemple Caldes d'Estrac i Sant Pol de Mar), dins dels seus mateixos centres històrics a conseqüència de l'orografia local, principalment carrers amb forts pendents i/o amb importants barreres arquitectòniques. Agreuja la capacitat de mobilitat de les persones grans o amb problemes de mobilitat, l'existència d'edificis sense ascensor, sobretot en els nuclis urbans (Canet de Mar i Sant Iscle de Vallalta), la qual cosa representa, òbviament un altre fre.

Finalment, aquest aïllament propicia un accés desigual als serveis socials municipals, complicant així encara més la situació, especialment si aquestes persones viuen soles i no tenen les suficients habilitats tecnològiques per poder fer tràmits online.

> *Per a mi, els grans són pitjor. Perquè els joves, a la seva manera, els sembla que tenen dret a... La gent gran, és com si els fes vergonya que els ajudessis. No són conscients que tenen dret a... I molts callen. I és a vegades fent visites que dius: "Escolti, que no posa l'estufa?". Està allà amb la manta. "És que a final de mes em ve la factura...". "Sí, senyora, però vostè té dret a..." La gent gran, per a mi, són els pitjors. Perquè la majoria callen. No sabem realment com de malament ho passen.*

> *La pobresa té nom de dona gran. I ho estem veient. I serà el drama del futur. La piràmide de població, l'envelliment és molt alt, la taxa de sobreenvelliment és molt alt, i particularment amb les dones d'una manera més escandalosa. I a més, què passa? Que els recursos econòmics de les dones grans, en molts casos, són la pensió de viduïtat del seu marit, que tenen reduïda al 52% de la seva base reguladora. És a dir que a més, a nivell econòmic, si hi posem el preu dels habitatges per a qui estigui de lloguer amb la disminució de la pensió i el fet d'estar sola, és alarmant, llavors en aquests moments nosaltres ho anem dient, anem mirant, que això se'ns escaparà de les mans, se'ns escaparà. I ja podem posar molts serveis d'atenció domiciliària, que hi ha una realitat d'habitatge importantíssima aquí, i aquestes dones han de viure en algun lloc, i en molts casos amb un suport d'atenció domiciliària, i no necessàriament ha de ser una residència, estem parlant de l'última etapa de la vida, però mentrestant, la gent ara viu molts anys, doncs això sí que ens preocupa molt com a cosa immediata (...). La pressió assistencials ens està augmentant molt en aquesta franja.*

> *Per a nosaltres, des del moment que arriba una persona amb discapacitat en una família, automàticament entra en pobresa. Automàticament, no cal que sigui la crisi. Automàticament. Perquè la nostra realitat és una altra.*

8. Sensedretisme: situacions irregulars jurídicament i administrativa

En relació amb el fenomen migratori, l'enunciat majoritàriament subscrit en tots els grups de discussió rau en considerar-lo com un fenomen eminentment estructural, la (bona) gestió del qual està, per tant, supeditada a una profunda revisió del sistema i del model existent. La visió que els tècnics municipals i els agents del tercer sector tenen del Maresme és la d'una comarca que actualment és receptora d'un gran nombre de nuclis familiars (amb menors i de vegades infants molt petits) de població migrant fonamentalment d'origen marroquí, que configuren una situació de nova migració i de nova pobresa. Entenen que tot plegat ve donat pel desconeixement que tenen sobre la Llei espanyola d'Estrangeria i sobre la situació real amb què es trobaran en el país d'acollida, un desconeixement que contrasta enormement amb les seves expectatives i aspiracions. Esdevenen així, víctimes fàcils de les màfies que ja operen en els seus mateixos països d'origen amb l'engany d'arribar a Catalunya amb la promesa d'un habitatge, del qual probablement en seran desnonades poc temps després. La desempara i indefensió a la que es veuen abocades enfront d'aquesta conjuntura es fonamenta en la seva condició d'il·legalitat, situant-les en una posició administrativa irregular (sense papers i no empadronats), que els deixa sense cap mena de drets i sense l'atenció que caldria per part de l'administració pública.

Aquest col·lectiu dels "sense papers" es veu engrossit per la població migrada d'origen estranger en una situació administrativa regular en caure en una situació d'irregularitat sobrevinguda quan les circumstàncies personals no els permeten la renovació del seu permís temporal de residència o de treball, la qual cosa els retorna al punt de partida si encara no havien assolit el permís de residència de llarga durada. Aquesta circumstància és d'una extrema gravetat a nivell familiar, atès que tots els membres de la família deixen també de tenir drets alhora que el cap de la llar, produint-se situacions estranyes en relació amb els menors, com és el dret a l'educació però no a la percepció d'ajuts de menjador, entre d'altres.

> *El sistema no és capaç de llegir la realitat i adaptar-se a ella. I això passa amb habitatge, ara amb els MENA...*
>
> *Llavors, què passa? Que són de primera, que n'hi ha de segona, de quarta? Què estem fent? Aquests nanos no és una emergència, és una emergència quan arriben, però després venen per quedar-se (...). Pensem-ho bé (...) No anem a l'emergència, anem realment a pensar una mica amb dos dits de front i veure què es pot fer...*
>
> *Però ara, a qui li fan un contracte laboral d'un any?*
>
> *Jo crec que tothom que deixa el seu país d'origen, la seva família, la seva identitat, per venir aquí és perquè vol treballar.*
>
> *Si nos dejaran, yo puedo buscar cursos por mí mismo*.
>
> *On van a buscar un curs gratuït i que els agafin sense cap tipus de documentació?*
>
> *Els nens estan a l'escola i no poden gaudir de l'ajut de menjador escolar perquè les bases de convocatòria del Consell Comarcal no contemplen els infants sense permís de residència. Això per a mi és una barrera molt bèstia que ens trobem nens sense una alimentació adequada.*

El que jo no entenc és que precisament a un col·lectiu que té especials dificultats econòmiques no li arribi la beca (...) quan se suposa que els drets fonamentals han d'arribar a tothom.

No és de lògica dir, si tu estàs aquí, si estàs gastant recursos de la ciutat, de la població, que puguis contribuir? Facilitem això, que la gent es pugui regularitzar i pugui cotitzar!

Jo no entenc ni entendré mai en què es basen a tenir un nano 4 o 5 anys en un centre amb tot pagat, tot fet, i que després, als 18 anys, el tiren al carrer sense papers, quan saben que aquí fan falta papers per poder viure.

La presència de grups de persones d'origen estranger i les ocupacions il·legals d'habitatges (per molt que en molts casos no es tracti de persones migrades) són caldo de cultiu de brots de xenofòbia en un greu context econòmic. Aquests brots no són, però, sinó una manifestació extrema d'un rebuig i d'una estigmatització previs i de la culpabilització que amb una certa freqüència es fa de les persones migrades com a responsables de l'exhauriment dels recursos del sistema.

La societat diu que els immigrants s'ho mengen tot. Jo penso que no és cert perquè realment la persona immigrant, el que ve és el fort. No immigra la gent que ja està feble i tal.

Només una cosa, com volem que no se'ls estigmatitzi si quan tenen 18 anys els fotem al carrer d'un centre on estan "a pan y cuchillo", de què ens pensem tots que menjaran? (...). Sí que estaran estigmatitzats "porque tienen que robar", ens agradi o no. "Si quieren comer, o roban o no se visten"(...). Tots farem els deures que ens toquen per no estigmatitzar, però al darrera hi ha una Administració responsable! "Y si echa a un chaval con 18 años a la calle", què espera que faci aquest nano el dia següent per menjar un bocata? (...). Per tant, si no vols que estigmatitzem, que tingui permís de residència i de treball!

Hi ha municipis que tenen pensions, i nosaltres derivem persones a les pensions d'allà, i ens truquen els serveis socials d'aquell municipi dient que "les están llenando el municipio de gente que se le va a quedar allí arrelada". T'ho diuen així. I tu dius: "No, es una pensión y yo pago..." "Ah, però és que està tot el dia pels parques d'aquí bevent". "Ja, però està pagant una pensió. "Ara se'ns quedarà aquí". Al damunt, ell és el culpable de la situació. O sigui, en lloc d'agafar i dir, "mira" i detectar que hi ha una persona... i independentment de qui pagui la pensió, sigui l'Ajuntament de Mataró, Càritas, Creu Roja, "treballem amb aquesta persona per si s'acaba quedant aquí, o ja que està tot el dia aquí, puguem fer alguna cosa amb ella, doncs ho veuen com un greuge, i et truquen dient que com és que els estàs enviant aquesta gent al seu municipi?, que també ho entenc. Mataró és una ciutat de 127,000 habitants, hi ha pobles que tenen pensió que tenen 3.000 habitants, i els hi poses un element "distorsionador" en la vida social del poble, a la plaça de la vila...

2. RECULL DE PROBLEMÀTIQUES I PROPOSTES

Presentem a continuació un recull de problemàtiques i propostes per a cadascun dels àmbits temàtics de la vessant qualitativa de l'estudi. Aquest recull té un doble objectiu:

- Enumerar tot allò que per als participants en les entrevistes efectuades amb els interlocutors municipals i en els grups de discussió ha estat destacat com principals problemàtiques associades a la lluita contra la pobresa i la vulnerabilitat social;
- Relacionar les propostes de millora que al respecte han estat formulades per aquests. En casos puntuals, aquestes propostes estan sent desenvolupades de forma incipient per alguns municipis de la comarca.

Si bé les propostes són específiques per a cada temàtica, en destaquen algunes de genèriques i extensibles a totes les àrees. Aquestes estan directament relacionades amb la gestió i l'atenció primària de la ciutadania:

- Creació de noves àrees o departaments especialitzats i amb les competències municipals necessàries per a poder contribuir a la lluita contra la pobresa i la vulnerabilitat.
- Fomentar una major coordinació entre els serveis municipals implicats i entre aquests i les entitats socials locals per tal d'intentar evitar duplicitats i guanyar en eficàcia i eficiència, aconseguint així, com a efecte col·lateral: ajudar més i a més gent, sobretot a qui més ho necessita, i d'una manera més efectiva
- Difondre les bones pràctiques i les accions amb resultats positius experimentades en un municipi a la resta de la comarca. Aprendre els uns dels altres compartint experiències.
- Afavorir plans d'acció individuals pensats des d'una visió transversal i integral de la persona, entesa en sí mateixa com un tot en què les problemàtiques s'interconnecten les unes amb les altres. És a dir, donar respostes que atenguin i abastin alhora tots els àmbits de la persona. Caldria treballar des d'aquesta concepció.
- Racionalitzar i posar ordre, des de les instàncies polítiques superiors, als ajuts i als recursos actualment disponibles per a les persones i famílies vulnerables per tal de fer-ne una gestió tan efectiva com sigui possible, la qual cosa passa també per disposar i compartir d'un únic arxiu personal de cada individu que reculli tota la informació.
- Dotar de més recursos humans i econòmics als departaments municipals que atenen les situacions de pobresa i vulnerabilitat
- Conscienciar i donar a entendre a la resta d'unitats i serveis municipals que la resolució i prevenció de la pobresa i vulnerabilitat social no és únicament un afer de serveis socials o de l'àrea d'ocupació i de promoció econòmica, sinó que tracta d'una problemàtica transversal que pot arribar a atènyer a altres departaments municipals.

- Dotar-se d'una plantilla de personal més estable i facilitar el seu reciclatge davant les noves regulacions, procediments i actuacions
- Denunciar la pobresa, en comptes de limitar-se a informar sobre la seva existència.
- Fer pressió conjunta per tal que les problemàtiques estructurals es resolguin de l'única manera possible, estructuralment.
- Crear espais de diàleg i debat intramunicipals i a nivell comarcal.

1. Habitatge

Problemàtiques

- El caràcter gairebé residual del mercat de l'habitatge de lloguer, i encara més el de lloguer social. La manca d'oferta suficient és entesa com un dels factors que empenyen els preus del lloguer a l'alça. L'augment paral·lel de l'import de la fiança a lliurar pels llogaters, que en ocasions arriba fins a l'abonament de tres mensualitats, agreuja la situació.
- La creixent dificultat d'acreditació de solvència per part dels llogaters constitueix una altra barrera a l'accés a l'habitatge. Aquest és el cas tant de les rendes procedents de nòmines que infravaloren els ingressos reals, per la percepció d'una part del salari en negre, com el de les que inclouen la percepció d'una prestació, la qual tampoc és considerada garantia suficient per part dels propietaris d'habitatges.
- L'increment del parc d'habitatges de lloguer social és un repte de difícil resolució des de l'administració local. Els incentius que els ajuntaments poden atorgar als petits tenidors per tal que acceptin un lloguer social són molt limitats en relació amb el que el mercat privat els ofereix, sobretot amb la prolongació de la temporada turística més enllà dels mesos d'estiu. En aquests casos resulta molt més rendible llogar durant uns mesos a l'any, a preus de mercat (força elevats) i a un sector de la població amb rendes altes, que no pas fer-ho durant tot l'any, per imports mensuals inferior i a una població percebuda com a poc fiable en el pagament del lloguer.
- La gran restricció bancària a la concessió de nous préstecs hipotecaris esdevinguda arran de la darrera crisi econòmica, constitueix, encara avui en dia, una altra de les principals causes del progressiu increment dels preus del lloguer.
- La retenció fora del mercat dels pisos buits en mans de les entitats bancàries, fruit de desnonaments, així com la manca d'interés de reconvertir-los en lloguer social.
- L'escassetat de sol urbanitzable en alguns dels municipis de la comarca, que contribueix a l'augment del cost de l'habitatge i, conseqüentment, en dificulta l'accés.

Propostes

- Habitatges-pont per a situacions d'urgència social i habitatges d'inclusió social.

- Habitatges de lloguer social i de protecció oficial.
- Habitatges per a joves i per a persones grans, així com ajuts puntuals, ja sigui en el pagament de l'IBI o del lloguer (o el seu cofinançament). Especialment, l'adjudicació d'ajuts al lloguer per a persones menors de 36 anys amb ingressos moderats i el cofinançament de l'entrada a un nou pis de lloguer en el cas de famílies que han estat desnonades.
- Mediació amb els petits tenidors d'habitatges i provisió (i) d'ajuts i incentius per a la remodelació, rehabilitació o manteniment, (ii) d'avantatges i bonificacions fiscals i (iii) de garanties de cobrament dels lloguers perquè aquets esdevinguin de lloguer social amb imports adients.
- Suport i acompanyament a les persones i famílies amb dificultats per a fer front a les despeses dels seus habitatges amb l'objecte de racionalitzar-les i reduir-les de la forma més eficient.
- Convenis de cooperació amb el sector de l'hostaleria i entitats socials: Co-gestió amb la Fundació Hàbitat Solidari de pisos de lloguer social, convenis amb hotels, pensions o residències de gent gran per a l'estada temporal de persones desnonades, sense sostre o de víctimes de violència de gènere.
- Models professionals i comunitaris d'habitatge com, per exemple, els habitatges compartits. En el mateix sentit, les masoveries.
- Mediació amb les entitats bancàries en els casos de pisos buits per tal que siguin destinats a lloguer social. També en els casos d'amenaces de desnonament.
- Efectuar prospeccions i censos d'habitatges buits per tal de conèixer el parc potencial.
- Supressió de llicències municipals per a la destinació de nous habitatges a ús turístic.
- Assolir que els recursos habitacionals d'emergència només tinguin aquesta finalitat. La qual cosa pressuposa apoderar les persones vulnerables perquè passat un determinat període de temps prèviament fixat puguin deixar buits aquests recursos per a altres famílies vulnerables.
- Fer us de les prerrogatives legals que propicien la construcció d'un percentatge d'habitatges de lloguer social en totes les noves promocions immobiliàries.
- Lluitar contra l'especulació urbanística i els grans lobbies immobiliaris.
- Controlar per llei els preus del mercat immobiliari de venda i de lloguer (en algun cas es proposa fixar el preu del lloguer amb un topall del 50% del salari bàsic)
- Crear Oficines d'Habitatge en cada municipi de la comarca que, endemés de gestionar els ajuts i d'informar i assessorar els ciutadans, tinguin capacitació i competència suficients per a elevar informes i propostes d'actuació en aquest àmbit a través de prospeccions i estudis de mercat, entre d'altres.
- Elaborar estratègies polítiques a nivell supralocal.

- Desincentivar la retenció d'habitatges buit a través d'obligacions i penalitzacions legals, eminentment amb càrrega impositiva per immobilització d'habitatges disponibles.

2. Pobresa energètica

Problemàtiques

- La llei de pobresa energètica ha comportat el col·lapse dels serveis socials municipals, no solament perquè aquests han de respondre, com a feina sobrevinguda, als requeriments de les companyies subministradores sobre els llargs llistats d'impagaments incorreguts en el municipi, sinó perquè en moltes ocasions també han d'acompanyar els usuaris i usuàries a fer diferents gestions al respecte (reducció de la potència del comptador, canvi de nom, etc.).
- Presentació de recursos contenciosos-administratius per les companyies de subministraments de serveis elèctrics contra alguns ajuntaments per no haver fet (o no haver fet correctament) els informes de vulnerabilitat corresponents
- Situacions d'estrès entre els tècnics dels serveis socials municipals per (i) la saturació del servei amb l'assignació d'una nova tasca amb els mateixos recursos, una tasca de gran envergadura com és la resolució de la vulnerabilitat de totes les persones llistades per les companyies subministradores d'electricitat i aigua i (ii) la disjuntiva ètico-moral de formar part d'un procediment que implica fer us de dades fiscals i personals de persones, la majoria de les quals ni tan sols són usuàries del seu servei, i sense saber si en realitat estan perjudicant o beneficiant a uns col·lectius en detriment d'altres.

Propostes

- Establir un protocol d'actuació conjunt davant els requeriments de les companyies derivats de la llei de pobresa energètica, es dona una notable diversitat de respostes entre els diferents municipis. En aquest sentit, s'ha esmentat la manca de directrius comunes a escala comarcal per afrontar aquesta qüestió, una labor que també podria exercir el Consell Comarcal. A aquestes mancances també s'hi suma el no desplegament, per part de la Generalitat, de la llei 24/2015[5]. En aquest punt també cal consignar la impugnació per part del Tribunal Constitucional de determinats articles i preceptes referents a l'habitatge de la llei 24/2015, situació que es podria revertir però que encara ha creat una major incertesa i confusió en els serveis socials municipals.
- En el cas de famílies vulnerables, les companyies elèctriques haurien d'assumir el cost de canvi de comptador quan és fa necessari per la potència contractada, doncs cal tenir present que, moltes vegades, un nou comptador implica un canvi total de la instal·lació elèctrica i, per tant, una despesa que difícilment podran cobrir els particulars o els

[5] Llei 24/2015, del 29 de juliol, de mesures urgents per a afrontar l'emergència en l'àmbit de l'habitatge i la pobresa energètica.

ajuntaments i les entitats del tercer sector que gestionen habitatges socials o ajuden als col·lectius més vulnerables.

- Crear una aplicació que comprovi de manera automàtica totes les dades dels expedients de pobresa energètica i, per tant, estalviï temps als serveis socials municipals.
- Fer abordatges preventius de les situacions de pobresa energètica amb l'elaboració de Plans de Treball amb les famílies afectades.
- Fer una feina d'educació i sensibilització amb les famílies que disposen d'informes positius de vulnerabilitat perquè assumeixin una part de les seves obligacions de pagament de les factures pendents i perquè facin un ús responsable de l'energia, tot potenciant l'eficiència energètica.
- Modificar la llei de pobresa energètica per tal que els serveis socials municipals deixin de treballar per a les empreses subministradores i que només hagin d'intervenir, en tot cas, en darrera instància.
- Pressionar les companyies subministradores per a la condonació de tots els deutes[6] i per a la disminució dels preus actuals de l'energia.

La Taula d'Entitats del Tercer Sector Social de Catalunya ha proposat les següents mesures contra la pobresa energètica[7]:

- Instal·lació d'elements de baix cost: bombetes de consum baix, de virets per a les finestres, de temporitzadors, de regletes amb interruptor i de sota-portes.
- Millores en l'eficiència energètica i en l'aïllament tèrmic dels habitatges, tenint en compte que gairebé el 50% del consum energètica d'una llar té a veure amb la seva climatització.
- Millora de la transparència i de l'accés a la informació per poder prendre decisions informades en termes de preus, serveis contractats, etc.
- Promoció d'un ús racional de l'energia i optimització dels serveis contractats en el sentit d'aconseguir que totes les llars consumeixin l'energia que necessitin i que els aparells de què disposin responguin a aquest ús/despesa racional

[6] En el marc del Segon Congrés Català de Pobresa Energètica que es va celebrar a Sabadell el mes de novembre del 2016, les entitats organitzadores van exigir a la Generalitat que obligués les empreses subministradores d'energia a signar els convenis previstos per la Llei de pobresa energètica per condonar a les famílies els deutes acumulats de manera que no quedessin endeutades de per vida.

[7] Taula d'Entitats del Tercer Sector Social de Catalunya (2014),*V Debat. L'energia com a dret. Com afrontar la pobresa energètica*, http://www.tercersector.cat/activitats/debats-catalunya-social/v-debat-lenergia-com-dret-com-afrontar-la-pobresa-energetica.

3. Educació, formació i ocupació

Problemàtiques

- L'abandonament escolar prematur i el fracàs escolar. Per aquest darrer s'entén el cas de les persones que no s'han acreditat amb l'obtenció del títol oficial d'educació obligatòria o graduat d'Ensenyament Secundari Obligatori (ESO), mentre que l'abandonament escolar remet a deixar el sistema educatiu tot just obtingut el graduat escolar o el títol de l'educació obligatòria.
- Els joves que no estudien ni treballen i les dificultats que presenten per sortir d'aquesta situació.
- La manca de garanties i expectatives d'èxit per als joves amb un bon recorregut acadèmic i titulacions universitàries.
- El desprestigi social i les limitacions de la formació professional com a alternativa als estudis universitaris.
- La manca de graus i la seva adequació al teixit empresarial i industrial de la comarca. L'oferta de formació professional no es considera massa variada, la qual cosa comporta que hi hagin llocs de treball que no són susceptibles de ser coberts per la població local en no correspondre's als perfils professionals demandats.
- En les entrevistes i grups de treball trobem una certa alarma per l'efecte que pugui tenir en el camp de l'educació el tema de les addiccions i els problemes de salut mental. Les causes d'aquests consums i d'aquests problemes han estat diverses sense que s'hagi pogut arribar a una unanimitat. En aquest sentit, s'ha afirmat que problemes de salut mental i consums poden ser alhora causa i efecte, sense que quedi del tot clar què precedeix què. Per descomptat aquesta problemàtica no és exclusiva de la població jove, i se'ns ha fet notar que alguns representants municipals han assenyalat que tenien coneixement de la presència d'infants en risc en les seves localitats pel fet de ser membres de famílies en situacions complicades o fràgils, sobretot des del punt de vista econòmic i/o de salut mental dels pares o mares. Aquests ajuntaments també han deixat constància de la provisió, per part seva, de serveis d'atenció a la infància en risc.
- La precarietat i l'explotació laborals. Fenòmens especialment greus en el cas de l'economia submergida i agreujats per la que es considera una actitud de passivitat institucional davant dels mateixos.
- Manca de projectes reals que permetin combatre l'atur local. En aquest sentit es destaca sobremanera la inadequació i les limitacions de les propostes de formació presentades pel SOC i de l'ús que es fa dels Plans d'Ocupació com a eina de lluita contra la desocupació. En ambdós casos es considera que els projectes i cursos subvencionats no s'ajusten a la realitat i a les necessitats tan divergents en el territori.

- La temporalitat que acompanya els Plans d'Ocupació dins de l'Administració local, que no permeten ni la continuïtat de la persona ni de la feina desenvolupada per aquesta. Els efectes negatius es centren, sobretot, en la interrupció d'una tasca útil i necessària per al Servei que l'acull i la ciutadania en general. Tot i així, es valora de forma positiva l'ús dels Plans d'Ocupació per a cobrir places dins l'administració local en tant i en quant ocupen aturats, confereixen experiència laboral i inputs curriculars amb què poder optar a ofertes laborals fora de l'administració pública.

- L'encorsetament a que es veuen obligats els tècnics municipals davant les propostes formatives del SOC, genèriques per a tot el territori, poc flexibles, poc sensibles a les diferències territorials i difícilment adaptables a les a les necessitats reals dels municipis, a les quals es considera que no s'ajusten en tota la seva diversitat. En aquest sentit, els tècnics municipals lamenten la poca capacitat d'incidència en la modelació i programació dels plans d'ocupació gestionats pel SOC, que sense donar una resposta del tot adequada a l'atur local, continuen programant-se sense dialogar i escoltar les distintes necessitats en l'àmbit de l'ocupació. Així mateix, els serveis socials municipals consideren que seria bo poder proposar candidats del seu municipi, donat que coneixen les necessitats actuals d'aquests i, d'aquesta manera, es podia arribar a ocupar als aturats de més difícil inserció i amb major precarietat econòmica.

- La feblesa del teixit productiu de la comarca.

- La baixa qualificació formativa d'una bona part de les persones aturades (o infraocupades) que accedeixen als serveis socials i/o d'ocupació de la comarca.

- El rol desmotivant de la Renda Garantida de Ciutadania.

Propostes

- Seguiment dels casos d'absentisme i d'abandonament escolar prematur; desenvolupament de programes d'alfabetització i potenciar els centres de formació d'adults.

- Crear una zona de matriculació única per a tot el Maresme per tal de facilitar als joves de la comarca l'accés a les ofertes formatives més adequades als seus perfils que siguin dutes a terme fora del seu municipi.

- Concentrat en un mateix edifici diferents nivells i col·lectius educatius, des de les persones menys instruïdes fins al les que ja cursen cicles superiors. Experimentar i visualitzar les possibilitats que ofereix progressar formativament, veient la progressió d'altri amb qui s'interactua diàriament en un mateix complex permet generar expectatives i referents esperonadors per al progrés acadèmic.

- Prestigiar la formació professional donant-li una major qualitat i aconseguir la justa adequació entre les ofertes locals (o supralocals) i les demandes del mercat de treball. Per a la seva consecució, es planteja la realització d'estudis previs de prospecció del mercat laboral i la seva actualització; la recuperació de la figura de l'aprenent; de les Escoles-Taller, així com la difusió de les bonances de la formació professional i les oportunitats que ofereix a través de xerrades.

- Remunerar les pràctiques laborals per a joves en empreses, com ho havien estat temps enrere.

- Establir un veritable sistema de coordinació i de diàleg entre els serveis i les oficines municipals d'ocupació, el servei públic d'ocupació de Catalunya, la Diputació i les empreses i comerços del territori per tal d'evitar duplicitats, programar eficientment i amb coneixement de les necessitats reals en cada moment les accions, per tal de sumar esforços, guanyar en eficiència i eficàcia i fer les coses més senzilles, tant per al tècnics com per als usuaris i usuàries dels serveis.

- Vetllar per l'adequació entre els perfil sol·licitats als candidats i els llocs de treball ofertats. Cal controlar una correlació apropiada entre els coneixements i les titulacions demandades i les realment necessàries per al desenvolupament de la feina requerida. D'aquesta manera s'evitaria la privació de l'accés als treballadors "naturals" i la precarietat laboral per sobrequalificació.

- Treballar amb els col·lectius més vulnerables mitjançant projectes professionals personalitzats i pensats com a itineraris individuals i integrals de la persona, entenen a la persona en la seva totalitat. Des d'aquesta aproximació s'orientaria a les persones en el procés més adequat a la seva situació per accedir a aquelles ofertes laborals que exigeixen requisits d'habilitat i coneixements que d'altra manera no poden assolir. Fins i tot, es detecten mancances importants en les competències claus bàsiques per a poder optar a un lloc de treball, com ara la manca d'hàbits personals d'higiene i puntualitat, entre d'altres.

- Ampliar les actuals borses municipals de treball amb personal especialitzat que permeti al servei anar més enllà del registre d'aturats, de la sol·licitud de cursos i de mirar de casar els usuaris amb les ofertes rebudes. Els serveis d'ocupació s'han d'erigir en el referent de les empreses i dels comerços locals a l'hora d'incorporar nous treballadors. A l'efecte, cal fer estudis de prospecció de les necessitats empresarials, accions d'atansament entre els serveis municipals i les empreses i de conscienciació de la importància de treballar plegats amb garanties de guany per ambdues parts. Conèixer alhora les necessitats de les empreses i els perfils dels usuaris permet planificar projectes personals i formacions a mida, entre d'altres, encaminades a esmenar les mancances i dificultats inicials fent possible una bona convergència. Sovint la visió que es té de l'altre no s'ajusta a la realitat i, en general, els serveis municipals d'ocupació pateixen l'estigmatització de disposar d'una borsa de treballadors extremadament vulnerables, sense la suficient qualificació i sense les condicions, actituds i aptituds personals necessàries per a ocupar un lloc de treball. Cal emprendre una tasca pedagògica amb les empreses locals per tal que incorporin una vessant més social i procliu, doncs, a reinserir persones amb dificultats especials, tot superant els seus prejudicis i estereotips.

- Introduir clàusules de contractació social en els contractes públics per tal que no siguin adjudicats a empreses que aboquen a la precarietat laboral dels seus treballadors. Caldria blindar clàusules garantistes de salaris mínims i condicions laborals dignes.

- Es plateja reprendre la formació remunerada d'oficis amb la implicació de col·lectius específics d'aturats de difícil inserció com a monitors de joves que cerquen la seva primera feina. Es produiria un doble efecte de generar als municipis mà d'obra prou qualificada per a la provisió present o futura de determinats serveis i ocupar a la població en situació de vulnerabilitat.
- Fer que la formació promoguda pel Servei Públic d'Ocupació de Catalunya sigui accessible i extensible a tota la població sense ocupació, incloent-hi els col·lectius de persones migrades en situació administrativa irregular i els joves que migren sols.
- Dissenyar estratègies d'atracció d'empreses amb valor afegit ressaltant els valors i les potencialitats de la comarca en general (les comunicacions, la proximitat a Barcelona, el paisatge, la bona qualitat de vida, etc)
- Establir com a requisit d'obligat compliment el seguiment íntegre dels itineraris formatius i de desenvolupament d'autonomia personal i familiar proposats pels serveis municipals i les entitats del tercer sector, en la concessió d'ajuts. Cal el compromís i la coresponsabilitat de les persones per a estimular el seu apoderament.
- Fomentar i donar suport a una economia no competitiva, social, cooperativista i solidària, per tal de procedir a un canvi de model econòmic i de paradigma.
- Recuperar la tradició industrial de la comarca i apostar per l'I+D, sense deixar de protegir el sector agrícola com a font d'ocupació amb, per exemple, la perspectiva molt actual de consum de productes de Km 0.
- Incrementar les tasques de prospecció de les necessitats de les empreses de la comarca.

4. Col·lectius vulnerables

Problemàtiques

- La situació generalitzada de forta dependència del col·lectiu de migrants d'origen estranger respecte dels serveis socials municipals i de les entitats del tercer sector. Una dependència que s'intensifica en gran manera en el cas de les persones que es troben en una situació administrativa irregular, fet que els dificulta poder efectuar de forma autònoma els tràmits administratius necessaris per al seu empadronament i regularització.
- Baixa qualificació i nivell formatiu de la població immigrada no europea. Atès que molts d'ells van arribar abans de la irrupció de la crisi econòmica viscuda des de 2008, no van formar-se, millorar la seva qualificació o requalificar-se vista la major facilitat d'aleshores per a ocupar-se en el sector agrícola, domèstic i, sobretot, de la construcció, la qual cosa fa molt difícil que ara puguin aconseguir altres feines.
- La manca d'habitatge i les fortes necessitats que per a la seva subsistència han d'afrontar aquell col·lectiu, són molt superior a la capacitat de despesa que poden assumir les entitats del

tercer sector per a ajudar a pal·liar-les. Es poden cobrir les seves necessitats d'alimentació durant un temps, però no pas el problema d'accés a l'habitatge.

- La presència de menors no acompanyats s'ha estès a la comarca del Maresme i a altres territoris de Catalunya procedents, sobretot, de Barcelona i les seves rodalies. Es tracta d'una població en risc d'afrontar una situació d'irregularitat a partir del moment en què els nois compleixen els 18 anys. I no obstant aquests joves que migren sols puguin continuar gaudint de la protecció tutelada un cop assolida la majoria d'edat (o fins els 21), en molts casos queden totalment fora del sistema de protecció, passant a viure en una situació d'irregularitat sobrevinguda amb el que això comporta: l'absència absoluta de drets quan surten de la tutela de la DGAIA de la Generalitat de Catalunya, la qual cosa els obliga a haver d'abandonar els recintes on han estat allotjats i deixar de disposar dels serveis que se'ls oferia. En aquesta conjuntura, entre moltes altres mancances, no poden formar-se ni treballar de manera legal, la qual cosa els provoca una gran frustració.

Propostes

- L'empadronament universal, a dir, de totes les persones que resideixin en un municipi independentment que visquin o no en un habitatge convencional o irregularment. L'empadronament és un primer pas perquè gaudeixin d'uns drets mínims fins a l'obtenció del permís de residència temporal i posteriorment del de llarga durada. En aquest sentit, però, no tots els ajuntaments de la comarca practiquen l'empadronament universal, deixant en una manca absoluta de drets a alguns dels col·lectius més vulnerables, com el de la població immigrada. Es planteja consensuar criteris vàlids per a tots els municipis quan els individus no compleixin amb determinats requisits, com ara sistemes de contraprestacions com l'acceptació d'un pla de seguiment social, entre d'altres.

- Agilitzar els procediments i l'atorgament dels permisos de residència i de treball. Un cop les persones migrades són aquí i esdevenen una emergència social, es considera més positiu integrar-los en el sistema, doncs alhora hi contribuiran i es reduirà el recurs a l'economia submergida .

- Fer nous plantejaments conjunts d'acollida (administracions i entitats) i noves dotacions de recursos per fer front a les necessitats de les persones i famílies migrades.

- Implantar programes de formació adreçats a col·lectius de persones migrades amb nivells molt baixos de formació o sense cap tipus de formació i amb moltes dificultats idiomàtiques.

- Utilitzar els Instituts Cervantes que hi ha a totes les províncies del Marroc per fer una primera acollida de formació dels que volen emigrar a l'Estat espanyol perquè coneguin els recursos de què hi disposaran i evitar així que siguin enganyats per les màfies.

- Becar els infants que per la condició d'irregularitat en què es troben els seus pares, no han pogut accedir a les beques escolars de l'administració. Es pot accedir a l'educació com a dret universal, però no a la majoria dels ajuts per "indocumentació"

- Elaborar informes d'integració social per als menors no acompanyats arribats als 18 anys i atorgar-los un permís de residència temporal amb dret al treball un cop compleixen els 18 anys o concedir-los la Renda Garantida de Ciutadania, com es feia anteriorment amb la PIRMI.
- Donar respostes interinstitucionals coordinades entre els municipis acollidors dels menors que migren sols i les instàncies superiors, atesa l'enorme gravetat del problema i el nombre creixent de joves en aquesta situació.
- Estendre els projectes de mentoria per a adolescents i joves migrants sense referents familiars. Es tracta d'una eina d'intervenció social proposada per la Generalitat per promoure una relació de suport i d'acompanyament entre persones adultes i els joves migrats que permet a aquests darrers conèixer i vincular-se amb la societat d'acollida.
- Permetre que els menors no acompanyats puguin participar efectivament en uns Programes de Garantia Juvenil que, paradoxalment, s'han elaborat precisament per al jovent, però en els quals no poden inscriure's en no disposar de documentació.
- Destinar una part dels pressupostos municipals a alleujar la situació de les persones migrades en situació administrativa irregular.
- Disposar d'un full de ruta per a les intervencions, com a protocol d'actuació de compliment obligat per a tots els ajuntaments, a fi d'impedir que el funcionament depengui de la major o menor voluntat dels seus professionals i regidors, però també per tal d'evitar que els usuaris estableixin comparacions i facin així ús indiscriminat de les prestacions dels diferents municipis en funció del seu major benefici.
- Trencar amb les dinàmiques centrades en els ajuts en sí mateixos, per tal de situar-los en el si d'un pla de treball amb la persona que rep l'ajut.
- Fer un veritable seguiment de les persones que passen per diferents serveis i creuar les màximes informacions i dades sobre elles de manera que el primer servei que se n'ha ocupat i les ha derivat a un altre no se'n desentengui a partir de la derivació. Però aquesta entesa i coordinació depèn molt, malauradament, de la voluntat i de les ganes dels diferents professionals implicats.
- Reconfigurar allò que es defineix com a Plans de Treball, que haurien de tenir una durada mínima d'uns quants mesos, i estar lligats a la concessió de determinades ajudes socials, perquè en moltes ocasions aquests "Plans" no ho són pas en un sentit estricte. I anteposar el Pla de Treball a l'ajuda i no a l'inrevés, com s'està fent. D'aquesta manera, no es crearia tanta dependència del sistema d'ajudes i no s'optaria tan fàcilment per l'economia submergida.
- Donar veu i fer partícips els col·lectius vulnerables per poder copsar en tota la seva complexitat els problemes vinculats amb la pobresa i vulnerabilitat social i als agents socials del tercer sector per tal que facin avinents les dificultats i situacions de la població que no té possibilitat d'interactuar directament amb les administracions.

3. EL CATÀLEG DE SERVEIS

Anàlisi del catàleg de serveis i de recursos socials, d'habitatge i d'ocupació de la comarca del Maresme

Introducció

Un dels objectius d'aquest projecte és el de proporcionar una panoràmica de les accions de lluita i intervencions contra les situacions de pobresa i vulnerabilitat social que s'estan duent a terme tant des de l'àmbit de l'administració pública com des del tercer sector (ajuntaments, Servei Públic d'Ocupació de Catalunya, Diputació de Barcelona, Consell Comarcal del Maresme i entitats socials). A l'objecte, es va considerar oportú que aquesta panoràmica adoptés la forma d'un catàleg exhaustiu que permetés de determinar si les diferents intervencions es complementaven entre sí o bé eren redundants, si atenien o no les necessitats dels habitants de la comarca i si existien o no buits de cobertura i, en cas afirmatiu, en quins àmbits i col·lectius. Així mateix, calia assenyalar si es tractava o no de programes tancats, programes que per la seva naturalesa difícilment podien atendre a les particulars realitats municipals.

En altres paraules, el catàleg es va plantejar com una eina per a consignar de manera completa i ordenada els programes, els serveis i els recursos disponibles, i per analitzar la seva adequació amb les problemàtiques a què els tècnics municipals i els agents del tercer sector s'han d'enfrontar en el seu dia a dia en temes de pobresa i vulnerabilitat social. Aquesta aproximació es va emmarcar dins de la vessant qualitativa de l'estudi, vinculada a les dues etapes que la conformen:

a) Entrevistes amb els interlocutors municipals designats a l'efecte per acord entre cada ajuntament i el Consell Comarcal del Maresme.

b) Focus grups amb representants d'altres departaments municipals (bàsicament serveis d'ocupació) i amb representants de les entitats del tercer sector, designats per cada interlocutor municipal.

Metodologia

Les entrevistes amb els interlocutors municipals van constituir una primera presa de contacte per a proporcionar la informació de base necessària per tal de començar a concebre el disseny del catàleg i conèixer, a grosso modo, els tipus d'accions que s'estaven duent a terme. A l'objecte, en el decurs de les entrevistes se'ls va demanar:

a) Una presentació de tot allò que consideraven que contribuïa a crear o a perpetuar les situacions de pobresa o vulnerabilitat social en els respectius municipis.

b) Una anàlisi de les principals problemàtiques amb què estan relacionades.

c) Les accions empreses per tal de pal·liar aquelles situacions

Acabades les entrevistes amb els interlocutors i representants dels serveis municipals, per tal que també contribuïssin a l'elaboració del catàleg, es van convocar els focus grups amb l'objectiu

d'ampliar, gràcies a la participació d'altres actors, la informació relativa a les problemàtiques relacionades amb la pobresa i la vulnerabilitat, així com les accions i intervencions desenvolupades.

Tot seguit es va dissenyar una graella amb un conjunt de variables de les quals es requeria la informació corresponent. Aquestes variables són: a) l'agent responsable de l'acció; b) l'àmbit de la intervenció; c) el perfil dels beneficiaris; d) els recursos humans i econòmics esmerçats; e) la temporalitat de l'acció; i f) els principals resultats obtinguts. Per tal de fer més fàcil la seva complementació a l'hora de donar resposta als continguts enunciats, s'incloïen exemples del tipus d'informació sol·licitada en cada cas.

Aquest patró va ser acordat amb el Consell Comarcal del Maresme, i posat a prova en alguns ajuntaments de la comarca, abans de fer-ne l'enviament per correu electrònic, per una banda, a tots els representants dels serveis municipals que havien estat entrevistats durant la primera etapa de l'anàlisi qualitativa i, per altra banda, a les principals entitats del tercer sector. En conseqüència, en l'elaboració final hi han participat representants municipals de serveis socials, de joventut, d'immigració, d'habitatge i d'ocupació, així com agents del tercer sector.

Resultats

En la complementació de la informació sol·licitada als diferents serveis s'han donat una sèrie de problemes comuns:

a) La utilització de criteris molt diferents en les respostes.

b) La provisió d'informacions no explotables.

c) La constatació, un cop analitzades aquestes respostes, de força errors en la informació consignada i la inclusió de dades sense sentit aparent.

Aquestes casuístiques han afectat a les possibilitats d'explotació i sistematització de la informació rebuda, a les que cal afegir-hi, també, la manca de respostes retornades per part, principalment, dels ajuntaments. Es tracta d'un nombre de respostes força inferior al que s'havia previst inicialment, tant en el cas del catàleg dels serveis socials i d'ocupació, amb un percentatge de participació només del 60% (18 municipis de 30), com en el cas del corresponent al tercer sector, amb un percentatge proper, en aquest cas, al 50%. Uns baixos resultats obtinguts malgrat els diferents recordatoris efectuats recurrentment, tant per part de l'equip investigador com del Consell Comarcal del Maresme, insistència que, tanmateix, només van contribuir a incrementar mínimament el volum de respostes.

Davant el reduït nombre de respostes obtingudes, en el cas del catàleg d'ocupació es va procedir a depurar, complementar i ampliar la informació facilitada a partir d'altres fonts (Diputació de Barcelona, els propis webs dels ajuntaments, etc.), en detriment de l'ús d'algunes variables, bàsicament dels recursos econòmics i dels humans que havien estat declarats en les enquestes. En contrapartida, a més d'ampliar el nombre d'accions realment dutes a terme en cada ajuntament, aquestes es van poder detallar per anualitats d'execució. Es va obtenir així, una major exhaustivitat tant temporal com en la tipologia de les intervencions realitzades. En relació al catàlegs d'habitatge i al de serveis socials, es va optar per reiniciar el procés amb l'ajut i la informació disponible en el Consell Comarcal del Maresme per tal d'assolir una cobertura territorial del 100%, si bé només per al conjunt

del període 2014-2018 (o algun any), havent de renunciar al detall anual. En ambdós casos, la col·laboració del propi Consell Comarcal del Maresme va contribuir a millorar els resultats.

Ara bé, tot i la feina realitzada i el consegüent increment en el nombre de respostes obtingudes per a la catalogació de les accions, els resultats han estat desiguals i entenem que no donen plena resposta l'objectiu inicial del catàleg, sobretot en termes d'exhaustivitat, fiabilitat i, fins i tot, veracitat.

Val a dir que, per tal d'intentar resoldre aquells problemes , l'equip responsable de l'estudi va plantejar, com a primera alternativa en el catàleg de serveis socials, utilitzar el registre RUDEL (Registre Unificat de Dades dels Ens Locals) de la base de dades HÈSTIA (Sistema d'Informació de Serveis Socials). Tanmateix, aquesta eina, precisament a causa de la disparitat de criteris amb què els serveis socials aboquen la informació, encara va afegir més confusió a la realitat dels diferents serveis i recursos municipals i va alertar encara més sobre el risc de donar com a bones les dades incloses. En aquest sentit, l'equip responsable conclou que el registre RUDEL és una eina amb un gran potencial per a l'anàlisi de la realitat municipal de la comarca. No obstant, ara per ara, el seu ús amb propòsits de recerca requereix una labor prèvia important de depuració i anàlisi de les dades que conté, així com una homologació i harmonització dels criteris de resposta.

Amb el mateix objectiu, i pel que fa als serveis d'ocupació, es va examinar el llistat d'ajuts i de subvencions concedides anualment per la Diputació de Barcelona als municipis de la comarca. Aquesta revisió va proporcionar, però, noves evidències de les discrepàncies existents entre els conceptes i les quantitats subvencionades que constaven a les graelles emplenades pels ajuntaments i els ajuts concedits per la Diputació de Barcelona. Es tractava de discrepàncies per omissió, per error d'imputació o fins i tot de veracitat o d'execució real de la pròpia acció en l'any en què era detallada. Es va confirmar la sospita inicial d'una important manca de fiabilitat generalitzada en la informació facilitada pels municipis.

Així doncs, en el decurs d'aquest examen de contrast es van constatar, per exemple, irregularitats com:

a) Confusió en l'adjudicació de l'organisme finançador de l'acció: la inclusió, com a dotació i acció pròpia, de programes, serveis i accions que no corresponen als ajuntament, sinó a altres organismes; així com l'atribució als Plans Locals de la Diputació de Barcelona el que són programes del Servei Públic d'Ocupació de Catalunya.

b) Confusió en l'atribució de l'anualitat d'execució de les accions: la relació, com a executats, de programes, serveis i accions en anualitats distintes a les que ho foren realment.

c) Omissió d'accions executades: la no relació, per alguns ajuntaments, de cap dels programes dels plans locals d'ocupació atorgats per la Diputació de Barcelona, o la seva omissió algun any. Així com la manca d'indicació del nombre d'accions formatives atorgades en el context del Recull d'activitats per als Serveis Locals d'Ocupació: persones i empreses.

d) Manca de concreció de la tipologia de l'acció: la indefinició de la modalitat de suport (Suport als plans locals d'ocupació, suports a la formació o ajuts a la contractació laboral)

en el marc dels 4 programes complementaris haguts durant el període de referència (2014-2018); així com l'omissió de les denominacions de les activitats del Recull d'activitats per als SLO.

e) La incoherència de determinades dades quan es comparaven les que havien proporcionat uns municipis i uns altres.

f) La confusió entre les vies de sol·licitud de les subvencions (directament des de l'Ajuntament al Servei Públic d'Ocupació de Catalunya o via el Consell Comarcal del Maresme) i el finançador, que lògicament incorpora el programa o acció subvencionats a la seva cartera de serveis.

g) En alguns casos, aquests errors són atribuïbles a quelcom tan humà com l'ús de les eines de copiar i enganxar a l'hora d'introduir a les graelles nous registres quan la informació d'alguna de les caselles coincideix. Així, per exemple, per a alguns programes finançats pel Servei Públic d'Ocupació de Catalunya hi figuren imports econòmics explícitament atribuïts a la Diputació de Barcelona.

Tanmateix, les informacions consignades en el catàleg dels serveis d'ocupació tampoc no són garantia absoluta de veracitat i fiabilitat, atès que quan no s'han pogut contrastar mitjançant una font oficial alternativa s'han donat per bones si no mostraven signes evidents d'incongruència o d'error. Així mateix, la manca d'imputació d'algun programa o acció no significa necessàriament que no s'hagi dut a terme. En definitiva, doncs, en la taula de les accions dels serveis d'ocupació o de promoció econòmica s'ha consignat:

a) La informació aportada directament pels municipis sense aparença d'errors o d'incongruències.

b) La informació que figura en la relació d'ajuts i de subvencions corresponents a l'àmbit de l'ocupació atorgades anualment per la Diputació de Barcelona i en les corresponents justificacions econòmiques posteriors.

c) La informació que ha estat sol·licitada directament a alguns municipis per tal d'aclarir qüestions confuses.

d) Informació obtinguda a partir dels diferents webs municipals.

En alguns casos, aquests errors són atribuïbles a la poca cura emprada en l'ús de les eines de copiar i enganxar a l'hora d'introduir a les graelles nous registres quan la informació d'alguna de les caselles coincideix. Així, per exemple, per a alguns programes finançats pel Servei Públic d'Ocupació de Catalunya hi figuren imports econòmics explícitament atribuïts a la Diputació de Barcelona.

En definitiva, doncs, el recurs a aquestes altres fonts tampoc no va aclarir el panorama, la qual cosa va dur l'equip investigador a prendre, de nou de comú acord amb el Consell Comarcal del Maresme, la decisió de presentar un catàleg elemental dels serveis d'ocupació dels ajuntaments de la comarca que només inclogués les dades absolutament verificades com a correctes.

Tanmateix, les informacions consignades en el catàleg dels serveis d'ocupació tampoc no són garantia absoluta de veracitat i fiabilitat, atès que quan no s'han pogut contrastar mitjançant una font oficial

alternativa s'han donat per bones si no mostraven signes evidents d'incongruència o d'error.

Així mateix, la manca d'imputació d'algun programa o acció no significa necessàriament que no s'hagi dut a terme. En definitiva, doncs, en aquesta taula s'ha consignat:

a) La informació aportada directament pels municipis sense aparença d'errors o d'incongruències.

b) La informació que figura en la relació d'ajuts i de subvencions corresponents a l'àmbit de l'ocupació atorgades anualment per la Diputació de Barcelona i en les corresponents justificacions econòmiques posteriors.

c) La informació que ha estat sol·licitada directament a alguns municipis per tal d'aclarir qüestions confuses.

Pel que fa a les problemàtiques esmentades al voltant de respostes proporcionades pels agents socials municipals, volem fer avinent que no fan més que evidenciar i corroborar la saturació en què es troben, com a mínim en determinades àrees íntimament relacionades amb la pobresa i la vulnerabilitat. Així mateix posa de manifest la disponibilitat d'uns recursos i unes competències molt limitades, el que comporta que moltes vegades els tècnics hagin d'anar més enllà del que les seves competències estrictes assenyalen, tot esdevenint la porta d'entrada de moltes problemàtiques que no perceben com a pròpies o com a exclusivament pròpies. Aquesta situació determina que es desenvolupin un gran nombre d'accions i d'intervencions que alhora no sempre són enregistrades de manera sistemàtica, completa i correcta simplement per manca de temps. Això explica, per exemple, que s'executin programes i accions amb una idea vaga o equivocada de qui n'és el finançador, el propi ajuntament amb recursos propis, la Diputació de Barcelona, el Servei Públic d'Ocupació de Catalunya o el Consell Comarcal del Maresme, com hem vist en el relat de casuístiques diverses. En aquest sentit, l'equip responsable d'aquest estudi vol subratllar que no responsabilitza a ningú d'aquest resultat, tot considerant, a més, que obre pas a una reflexió necessària que també es fa en altres pàgines d'aquest estudi. Ens referim sobretot a la situació de desbordament que pateixen els departaments municipals implicats en la lluita contra la pobresa i la vulnerabilitat social i les entitats del tercer sector arran de la irrupció de noves problemàtiques (o de noves problemàtiques, la resolució de les quals els és assignada) en un context de falsa superació de la crisi econòmica.

Catàleg de les accions empreses pel serveis d'ocupació/promoció econòmica. Municipis de la comarca del Maresme, 2014-2018

PROGRAMA/PROJECTE	PARTICIPACIÓ MUNICIPAL (anys)					
	ARENYS DE MAR	ARENYS DE MUNT	ARGENTONA	CABRERA DE MAR	CALELLA	CANET DE MAR
SERVEI LOCAL D'OCUPACIÓ MUNICIPAL (DIBA)						
Club de feina	2014-2018	2014-2018	2014-2018	2014-2015		2014-2018
Recull d'activitats per als SLO						
Tallers d'alfabetització digital						
Correu electrònic, navegació, internet i xarxes socials	2016, 2017					2016-2017
Preparació ACTIC	2018	2016-2017				
Office	2014, 2017-2018					2017-2018
Tallers de recerca de feina						
Canals de recerca	2016, 2018	2017				
Eines de recerca	2016-2018	2016-2017				2017
Procés de recerca	2017-2018	2017				2016
Sessions d'orientació laboral						
S. d'orientació	2016			2016		
Orientació per competències		2016				
Orientació específica per a col·lectius vulnerables	2016	2016-2017				
Intermediació laboral	2014- 2018	2014-2018	2014-2018	2014-2018	2014-2018	2014-2018
Prospecció		2014-2018	2014-2018	2014-2018	2014-2018	2014-2015
PLANS LOCALS D'OCUPACIÓ DIBA (1)	2014-2018	2014-2018	2014-2018	2014-2018	2014-2018	2014-2018
PROJECTES SINGULARS I/O INNOVADORS (DIBA)			2016: Argentona Impuls) 2016-2017: Treballem junts	2016-2017: Treballem junts 2018: Speed Dating	2016-2018	
Ocupabilitat per Competències (2)	2017	2014-2015, 2018	2014-2017	2017	2017	2014-2016
FORMACIÓ A MIDA PER ADAPTAR-SE A LES NECESSITATS DE LES EMPRESES						
INTEGRACIÓ LABORAL DE PERSONES AMB MALALTIA MENTAL (OTL) (3)	2014-2018	2014-2018		2014, 2017-2018	2014-2018	2014-2018
XARXA D'IMPULSORS DE LA GARANTIA JUVENIL (4)	2015-2017	2015-2017	2015-2017	2015-2017	2015-2017	2015-2017
PROGRAMES SOC (5)						
Joves per l'Ocupació	2014-2015	2015	2014-2015		2014-2015	2014-2015
Fem Ocupació per a Joves	2017	2016-2018	2017		2017	
Joves en Pràctiques	2018		2016	2018		
Treball i Formació	2014-2018	2014-2018	2014-2018	2014-2018	2014-2018	2014-2018
Treball als Barris			2015			
Enfeina't	2017		2017-2018			
Programa MARMI (6)						
Programa de Espais de Recerca de Feina						
FORMACIÓ SOC/FORMACIÓ FOAP						2014-2017: Formació sòciosanitària
RECURSOS PROPIS*	*Formació: 2014: Adm. comptable , Office 2014-2018: Anglès, Cambrer 2015-2018: Francès, Ajudant cuina, Manipulador d'aliments *Acompanyament a la inserció sociolaboral per a >45 anys: 2018	*Subvencions a empreses per a la contractació d' aturats: 2018 *Formació: 2018: coaching ocupacional	Subvencions foment ocupació local (Argentona Impuls): 2016-2018		Subvencions foment ocupació local: 2015-2018	*Formació: 2015: Forma't i treballa 2016: Jardineria *Subvenció a empreses per a la contractació: 2017
ALTRES		2014-2018: Brigada Jove. Programa experimental				

(1) Ajuntaments partticipants en els Plans locals d'ocupació impulsats per la Diputació de Barcelona a través dels 4 programes complementaris aprovats de 2014 a 2018 (PLO, FOL, FOSIS i BIFOL)
(2) Ajuntaments que han fet itineraris d'ocupabilitat per competències adscrits al programa finançat per la Diputació de Barcelona i executat pel CCM
(3) Ajuntaments que han derivat persones usuàries
(4) Ajuntaments que han derivat persones joves per a fer inscripcions de Garantia Juvenil
(5) Ajuntaments que els han sol·licitat programes del Servei Català d'Ocupació directament o s'hi han adscrit a través del CCM
(6) Programa Mesures Actives per a persones destinatàries de la Renda Mínima d'Inserció (MARMI)

PROGRAMA/PROJECTE	PARTICIPACIÓ MUNICIPAL (anys)			
	MALGRAT DE MAR	EL MASNOU	MONTGAT/TIANA	PALAFOLLS
SERVEI LOCAL D'OCUPACIÓ MUNICIPAL (DIBA)				
Club de feina	2014-2018	2014-2018	2014-2018	2014-2018
Recull d'activitats per als SLO				
Tallers d'alfabetització digital				
Correu electrònic, navegació, internet i xarxes socials	2015-2018	2014-2015, 2017-2018	2016	
Preparació ACTIC	2018	2016-2018	2018	
Office	2015-2018	2014-2018	2016, 2018	
Tallers de recerca de feina	2014			
Canals de recerca		2015, 2017		
Eines de recerca	2017, 2018	2016-2018	2014	
Procés de recerca	2015, 2017	2014-2015, 2017	2014	
Sessions d'orientació laboral				
S. d'orientació		2014-2018		
Orientació per competències		2018		
Orientació específica per a col·lectius vulnerables		2015-2016, 2018		
Intermediació laboral	2014-2018	2014-2018	2014-2018	2014-2018
Prospecció	2014-2015	2014-2018	2014-2015	2015, 2018
PLANS LOCALS D'OCUPACIÓ DIBA (1)	2014-2018	2014-2018	2014-2018	2014-2018
PROJECTES SINGULARS I/O INNOVADORS (DIBA)			2016: Noves oportunitats de treball per a joves 2017: Ocupació i ocupabilitat 2017: Coachhing laboral i assesment	
Ocupabilitat per Competències (2)	2014-2018	2014-2017	2014, 2017	2014-2018
FORMACIÓ A MIDA PER ADAPTAR-SE A LES NECESSITATS DE LES EMPRESES (DIBA)				
INTEGRACIÓ LABORAL DE PERSONES AMB MALALTIA MENTAL (OTL) (3)	2014-2018	2014-2018	2018	2014-2015, 2017-2018
XARXA D'IMPULSORS DE LA GARANTIA JUVENIL (4)	2015-2017	2015-2017	2015-2017	2015-2017
PROGRAMES SOC (5)				
Joves per l'Ocupació	2014-2015	2014-2015	2014-2015	2014-2018
Fem Ocupació per a Joves	2017	2017	2017	2014-2018
Joves en Pràctiques	2016-2018	2017		2014-2018
Treball i Formació	2014-2017		2014-2018	2014-2018
Treball als Barris	2014-2017			
Enfeina't		2018	2018	
FORMACIÓ SOC/FORMACIÓ FOAP		2014-2018: CP Atenció sociosanitària a persones dependents en institucions socials 2016-2018: CP Operacions auxiliars de serveis administratius i generals		2014-2018: CP Atenció sociosanitària
RECURSOS PROPIS*	*Formació: 2014: Rus bàsic (hosteleria); Alemany bàsic (atenció al públic); Activitats lúdiques en el turisme; Gestió i atenció en informació turística 2014-2015, 2017-2018: Manipulador d'aliments 2015: Prevenció i control legionel·losis i legionel·la; Holandès bàsic (hosteleria) 2015, 2017: Operador piscines 2015, 2017-2018: F. en al·lèrgens alimentaris 2016: Alemanya bàsic (hosteleria) 2016, 2018: Anglès bàsic (atenció al públic) 2016-2017: Operador de carretons elevadors 2017: Aprendre a fer fulls de càlcul senzills (excel); Aprendre a fer documents amb Word; Francès bàsic (atenció al públic); Català oral bàsic 2018: Prepara't per l'ACTIC II; Quin CV he de tenir?; Com enviar el CV per email?; Com superar l'entrevista grupal?; El perfil de Facebook; Dones que ho poden tot: canvis i cerca de feina després dels 45; Com trobar feina a l'estiu; Planifica el teu futur per decidir el teu destí; Anglès intermedi (atenció al públic)	Formació: 2015: Cambrer i cap de sala; Anglès: gestió comercial; Marqueting on-line 2015-2016: Informàtica (diferents nivells) 2015-2017: Anglès (atenció al públic) 2015-2018: Manipulació d'aliments 2015, 2017: Comptabilitat 2015, 2017-2018: Monitor de lleure	Formació: 2014: F. de formadors; Primers auxilis 2014, 2016-2017: Comptabilitat 2014, 2017-2018: Manipulació d'aliments; Monitor/a (lleure, menjador) 2014-2016: Excel 2015-2016, 2018: Conductor de carretons elevadors 2015, 2017: SAP 2016: Facturació; Pastisseria 2017: Operador logístic; Director/a de lleure; Cambrer/a de pisos 2017, 2018: APPCC 2014-2016: Anglès 2014-2015: Alemany 2016: Alfabetització digital,; Office bàsic; Word 2017: Ofimàtica; Smartphones; Wordpress; Photoshop 2018: CP Sociosanitari	Formació: 2014-2018: Ofimàtica; Aparadorisme; Comptabilitat 2014-2018: Formació ocupabilitat per competències
ALTRES		2015-2018: Jornades d'ocupació	2014-2018: Plans d'ocupació de l'Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB)	

(1) Ajuntaments partticipants en els Plans locals d'ocupació impulsats per la Diputació de Barcelona a través dels 4 programes complementaris aprovats de 2014 a 2018 (PLO, FOL, FOSIS i BIFOL)
(2) Ajuntaments que han fet itineraris d'ocupabilitat per competències adscrits al programa finançat per la Diputació de Barcelona i executat pel CCM
(3) Ajuntaments que han derivat persones usuàries
(4) Ajuntaments que han derivat persones joves per a fer inscripcions de Garantia Juvenil
(5) Ajuntaments que els han sol·licitat programes del Servei Català d'Ocupació directament o s'hi han adscrit a través del CCM
(6) Programa Mesures Actives per a persones destinatàries de la Renda Mínima d'Inserció (MARMI)

PROGRAMA/PROJECTE	PARTICIPACIÓ MUNICIPAL (anys)							
	PINEDA DE MAR	PREMIÀ DE DALT	PREMIÀ DE MAR	ST ANDREU DE LLAVANERES	ST POL DE MAR	STA SUSANNA	TORDERA	VILASSAR DE DALT
SERVEI LOCAL D'OCUPACIÓ MUNICIPAL (DIBA)								
Club de feina	2014-2018	2014-2018	2014-2018				2014-2018	
Recull d'activitats per als SLO								
Tallers d'alfabetització digital								
Correu electrònic, navegació, internet i xarxes socials	2018	2017-2018	2017-2018				2016-2018	
Preparació ACTIC	2018	2018	2018				2018	2018
Office							2018	2017
Tallers de recerca de feina	2017							
Canals de recerca	2018	2015, 2017-2018			2017			
Eines de recerca	2018	2015, 2017			2017		2016-2017	
Procés de recerca	2018							
Sessions d'orientació laboral								
S. d'orientació		2017					2016-2018	2017-2018
Orientació per competències								
Orientació específica per a col·lectius vulnerables	2018						2017	
Intermediació laboral	2014-2018	2014-2018	2014-2018	2014-2018	2014-2018	2014-2018	2014-2018	2015
Prospecció	2018	2014-2018	2014-2017	2018	2018	2014-2018	2018	
PLANS LOCALS D'OCUPACIÓ DIBA (1)	2014-2018	2014-2018	2014-2018	2014-2018	2014-2018	2014-2018	2014-2018	2014-2018
PROJECTES SINGULARS I/O INNOVADORS (DIBA)	2016-2017: Activa't 2018: I després de l'Institut què? 2018: Tu pots fer-ho	2016-2017: Dinamitza't 2017-2018: Dona activa					2016-2018: Reinicia't 2016-2018: Persones @ctives 2018: Itineraris de formació	
Ocupabilitat per Competències (2)	2014-2016, 2018	2014-2017	2016				2014-2017	2014, 2016
FORMACIÓ A MIDA PER ADAPTAR-SE A LES NECESSITATS DE LES EMPRESES (DIBA)	2016: Socorrisme aquàtic							
INTEGRACIÓ LABORAL DE PERSONES AMB MALALTIA MENTAL (OTL) (3)	2014-2018	2014-2018	2014-2018		2015, 2018	2018	2014-2018	2014-2018
XARXA D'IMPULSORS DE LA GARANTIA JUVENIL (4)	2015-2017	2015-2017	2015-2017	2015-2017	2015-2017	2015-2017	2015-2017	2015-2017
PROGRAMES SOC (5)								
Joves per l'Ocupació	2014-2015	2014	2015	2014-2015			2014-2015	
Fem Ocupació per a Joves	2017	2017	2016- 2017	2017			2017	2017
Joves en Pràctiques	2018	2016-2018	2016-2018				2016	
Treball i Formació	2014-2016	2014-2018	2014-2018	2014-2018	2014-2018		2014-2018	2014-2018
Treball als Barris		2014	2014-2016, 2018					
Enfeina't	2017-2018		2017-2018	2018	2018			
Programa MARMI (6)							2015-2016	
Programa de Espais de Recerca de Feina							2016, 2018	
FORMACIÓ SOC/FORMACIÓ FOAP		2014-2016: CP Atenció sociosanitària						2014: Anglès (atenció al públic); Dinamització del lleure infantil i juvenil; Operacions auxiliars de serveis administratius i generals 2015: Gavació i tractament de dades i documents
RECURSOS PROPIS*	Formació ocupacional: 2014-2018	Formació: 2015: Forma't (ofici peixater/a) 2015-2016: Dinamitza't (Ocupabilitat per competències) 2016: Consasol; Factusol; Nominasol; Manipulació d'aliments 2016-2017: SAP 2018: Anglès		Formació: 2014-2018: Forma't	Formació: 2015-2017: Manipulació d'aliments	Servei Local d'Ocupació (SLO): 2016-2018	*Formació: 2017: Anglès 2018: Operari de magatzem; Carretons elevadors *Bonificacions a la contractació: 2017-2018	Programa PAS a PAS (formació, orientació i inserció): 2016-2018
ALTRES								

(1) Ajuntaments partticipants en els Plans locals d'ocupació impulsats per la Diputació de Barcelona a través dels 4 programes complementaris aprovats de 2014 a 2018 (PLO, FOL, FOSIS i BIFOL)
(2) Ajuntaments que han fet itineraris d'ocupabilitat per competències adscrits al programa finançat per la Diputació de Barcelona i executat pel CCM
(3) Ajuntaments que han derivat persones usuàries
(4) Ajuntaments que han derivat persones joves per a fer inscripcions de Garantia Juvenil
(5) Ajuntaments que els han sol·licitat programes del Servei Català d'Ocupació directament o s'hi han adscrit a través del CCM
(6) Programa Mesures Actives per a persones destinatàries de la Renda Mínima d'Inserció (MARMI)

Catàleg de les accions de l'àrea de Serveis Socials. Municipis de la comarca del Maresme, 2018

TIPOLOGIA DE LES ACCIONS		PARTICIPACIÓ MUNICIPAL					
		ALELLA	ARENYS DE MAR	ARENYS DE MUNT	ARGENTONA	CABRERA DE MAR	CABRILS
Servei d'atenció a domicili (SAD)	SAD social	72 persones ateses	37 persones ateses	16 persones ateses	32 persones ateses	28 persones ateses	9 persones ateses
	SAD dependència	16 persones ateses	27 persones ateses	15 persones ateses	11 persones ateses	27 persones ateses	20 persones ateses
	Serveis de les tecnologies de suport i cura (Teleassistència domiciliària)	287 persones ateses	300 persones ateses	129 persones ateses	230 persones ateses	132 persones ateses	85 persones ateses
Serveis d'Acolliment Residencial d'Urgència		2 persones ateses	41 persones ateses	6 persones ateses	11 persones ateses	45 persones ateses	0 persones ateses
Serveis de menjador social (Àpats en companyia)		No tenen servei. S'iniciarà el 2020	42 usuaris (7844 àpats)	12 persones ateses	No tenen servei	6 persones ateses	No tenen servei
Serveis d'intervenció socioeducativa no residencial per a infants i adolescents (Centres oberts)		No tenen servei	38 persones ateses 50.431,37 €	No tenen servei	No tenen servei	No tenen servei	No tenen servei
PRESTACIONS ECONÒMIQUES	Urgència social: per atendre les necessitats més bàsiques	191 persones ateses 31.510,43 € Provisió de medicaments mitjançant conveni amb Creu Roja. Servei permanent. Ajuts a la manutenció d'adults mitjançant conveni amb Càritas. Servei permanent. Provisió de roba mitjançant conveni amb Creu Roja. Servei permanent.	162 persones ateses 39.625,89 € Conveni amb Càritas i Creu Roja	187 persones ateses 29.253,56 € Projecte DISAM Banc d'Aliments , amb col·laboració Caritas i Creu Roja	76 persones ateses 16.922,73 €	13 persones ateses 13.083,77 € Provisió setmanal d'aliments frescos i provisió mensual de productes alimentaris a famílies amb ingressos insuficients	112 persones ateses 32.231,55 €
	Altres ajuts i prestacions		Càritas conveni amb l'Ajuntament per la compra d'aliments frescos (15000) / Càritas i Creu Roja subvenció de concurrència per aliments, medicaments i altres				
Activitats socioeducatives i de lleure per a la infància i la juventut							
Programes i/o projectes municipals 2018	Alimentació		Menjar fresc.			Aliments Solidaris i productes frescos	
	Dependència	Grup d'ajuda mútua (GAM) destinat a cuidadors i cuidadores de persones dependents al domicili	Suport psicològic a persones cuidadores no professionals. GSAM				
	Exclusió Social		Diagnosi sensellarisme.		Taula entitats. Espai d'intercanvi i treball en xarxa		
	Família			Escola de Família. Xerrades, tallers i formacions per a progenitors en el marc de l'Escola de família. Impulsat per l'Ajuntament, col·laboren tots els centres escolars del municipi i les AMPES.	Cafè tertúlia a les escoles bressol. Atenció psico-terapèutica pro-infància proporcionat per la Fundació AGI dins el programa Pro-infància de La Caixa. Grup pares adolescents		
	Gent gran	Jornades de la Gent Gran. Taller de la Memòria	Tallers de memòria per a gent gran	Activa't: Tallers de memòria gent gran Radars	Dinamització Casal Gent Gran		
	Habitatge	Programa d'Actuació Municipal en Habitatge, realitzat amb el suport de la DIBA	Pisos socials	Pis emergència			
	Igualtat			Projecte Comunitari i de Prevenció per treballar la sensibilització i prevenció en perspectiva de gènere. Tallers als instituts i altres activitats grupals i comunitàries			
	Immigració						
	Infància i Adolescència			(Projecte Riera per a adolescents)	Projecte d'atenció a la diversitat a les aules. Campanya Joguines Creu Roja		
	Intervenció Comunitària				Servei de Mesures Alternatives a la sanció econòmica per consum o tinença de substàncies il·legals. Servei de Mesures Reparadores alternatives a la sanció econòmica en el cas d'incompliment de l'ordenança de convivència ciutadana		
	Joventut						
	Prevenció				Projecte "Si sortim, millorem", de gimnàstica terapèutica		
	Vulnerabilitat energètica						
	Voluntariat					Activitats municipals: Festes Majors, pujada a Burriac. Acompanyaments de qualitat a gent gran i/o dependència i/o malalts. Préstec a domicili de llibres de la biblioteca. Elaboració lots aliments per aliments solidaris	

TIPOLOGIA DE LES ACCIONS		PARTICIPACIÓ MUNICIPAL					
		CALDES D'ESTRAC	CALELLA	CANET DE MAR	DOSRIUS	EL MASNOU	MATARÓ
Servei d'atenció a domicili (SAD)	SAD social	11 persones ateses	63 persones ateses	40 persones ateses	8 persones ateses	86 persones ateses (mitjana anual), 65 persones l'any 2018	Contractes amb ABD, Gessex i Accent Social: 559 usuaris atesos
	SAD dependència	3 persones ateses	Projecte PADAH d'atenció domiciliària després de l'alta hospitalària. 30 persones ateses	14 persones ateses	13 persones ateses	93 persones ateses	Contractes amb ABD, Gessex i Accent Social: 771 usuaris atesos
	Serveis de les tecnologies de suport i cura (Teleassistència domiciliària)	33 persones ateses	403 persones ateses	242 persones ateses	80 persones ateses	666 persones ateses	Contracte amb Televida. 1.862 aparells actius
				Servei de préstec de materials diversos (caminadors, cadires de rodes, grues...). 12 persones beneficiades (2017)	86 persones ateses (mitjana anual)		
Serveis d'Acolliment Residencial d'Urgència		0 persones ateses	0 persones ateses	5 persones ateses	0 persones ateses		6.758 pernoctacions
Serveis de menjador social (Àpats en companyia)		No tenen servei	No tenen servei	16 persones ateses	No tenen servei		Menjador social en conveni amb la Fundació Sant Joaquim destinat a persones en situació d'exclusió social. 116 usuaris i 19.049 àpats. Menjador social per a gent gran mitjançant conveni amb la Fundació Pere Tarrés: 65 usuaris i 10.424 àpats
Serveis d'intervenció socioeducativa no residencial per a infants i adolescents (Centres oberts)		No tenen servei	73 persones ateses 64.014,00 €	No tenen servei	No tenen servei	42 persones ateses	Mitjançant conveni amb el Centre Obert Salesians-Sant Jordi: 32 infants atesos. Mitjançant conveni amb el Centre Obert Pla d'en Boet (Fundació Pere Tarrés), 41 infants atesos. Mitjançant conveni amb el Centre Obert Rocafonda (Fundació Pere Tarrés), 46 infants atesos.
PRESTACIONS ECONÒMIQUES	Urgència social: per atendre les necessitats més bàsiques	37 persones ateses	608 persones ateses	69 persones ateses	301 persones ateses		
		5.559,50 €	175.800,87 €	23.020,57 €	62.358,59 €		
				Projecte Canet Aliments mitjançant convenis amb Càritas i Creu Roja, 666 persones 2015, 646 persones 2016, 602 persones 2017		Ajuts a l'alimentació mitjançant convenis amb Càritas, Creu Roja i la Fundació Temps i Compromís, 316 actuacions (mitjana anual) Lliurament de 2.118 kits socials (mitjana anual 2014-2017) (El servei va ser substituït per un altre a partir de 2017)	Conveni amb Creu Roja Mataró per a la provisió d'àpats a persones en situacions d'exclusió social severa (32 usuaris i 7.776 àpats). Prestacions econòmiques per a la cobertura de despeses energètiques i altres despeses de la llar. 253 i 233 ajuts respectivament. Centre de suport alimentari en conveni amb Càritas Interparroquial i Creu Roja Mataró: 4.729 beneficiaris corresponents a 1.742 famílies
	Altres ajuts i prestacions					473 ajuts per a l'escolarització en escoles bressol municipals, per a menjadors d'escoles bressol municipals, per a llibres i material escolar i per a menjadors escolars	
Activitats socioeducatives i de lleure per a la infància i la juventut							
Programes i/o projectes municipals 2018	Alimentació						
	Dependència		PADAH: Programa d'atenció domiciliària a l'alta hospitalària				
	Exclusió Social		Hort Social				
	Família	Tallers de parentalitat					
	Gent gran	Tallers a nivell cognitiu, mobilitat i manualitats.	Cuida'm: programa que engloba tots els projectes de prevenció, sensibilització, detecció i atenció				
	Habitatge		Fundació Habitat Solidari de Calella: Recurs per a la gestió de pisos de xarxa d'inclusió social				
	Igualtat						
	Immigració	Curs Català Bàsic 45h					
	Infància i Adolescència		Reforç escolar. Projecte de suport escolar a infants de 12 a 18 anys, cursant l'ESO i batxillerat				
	Intervenció Comunitària						
	Joventut						
	Prevenció						
	Vulnerabilitat energètica						
	Voluntariat						

TIPOLOGIA DE LES ACCIONS		PARTICIPACIÓ MUNICIPAL				
		MONTGAT	ÒRRIUS	PALAFOLLS	PINEDA DE MAR	PREMIÀ DE DALT
Servei d'atenció a domicili (SAD)	SAD social	78 persones ateses	1 persona atesa	16 persones ateses		30 persones ateses
	SAD dependència	24 persones ateses	0 persones ateses	26 persones ateses		45 persones ateses
	Serveis de les tecnologies de suport i cura (Teleassistència domiciliària)	385 persones ateses	24 persones ateses	70 persones ateses		203 persones ateses
Serveis d'Acolliment Residencial d'Urgència		1 persones ateses	0 persones ateses	2 persones ateses	SREL (Allotjament temporal d'urgència). Sol·licitada més informació	0 persones ateses
Serveis de menjador social (Àpats en companyia)		4 persones ateses	No tenen servei	23 persones ateses		No tenen servei
Serveis d'intervenció socioeducativa no residencial per a infants i adolescents (Centres oberts)		No tenen servei	No tenen servei	No tenen servei	Sol·licitada més informació	No tenen servei
PRESTACIONS ECONÒMIQUES	Urgència social: per atendre les necessitats més bàsiques	384 persones ateses	6 persones ateses	239 persones ateses		687 persones ateses
		72.866,33 €	3.859,22 €	14.604,67 €		62.473,55 €
					Ajuts peremptoris, servei de rebost. Projecte d'estalvi energètic per a famílies en risc de pobresa energètica.	
	Altres ajuts i prestacions	Ajuts d'oftalmologia, odontologia, ortopèdia i pròtesis per a persones vulnerables. Provisió de transport adaptat per accedir al centre de dia i prestacions tècniques de mobilitat per a persones grans. Servei de taxi porta a porta per facilitar la vida de social de persones pertanyents a tots els col·lectius.			Ajudes al transport per a facilitar la formació i la inserció de persones adultes.	
Activitats socioeducatives i de lleure per a la infància i la joventut		Casal d'estiu				Projecte "Esports per a la Inclusió" adreçat a l'adolescència en risc d'exclusió social amb la creació d'un equip mixt de futbol
Programes i/o projectes municipals 2018	Alimentació					Hort Social
	Dependència					Espai Respir. Espai de dia per a persones majors de 65 anys amb dependència que requereixen d'alguns suports a la vida diària i que mitjançant el recurs del respir poden conciliar continuar vivint a casa seva amb el suport dels seus familiars. Grups de suport i ajuda mútua: Facilitar espais de trobada entre persones cuidadores Tallers persones amb diversitat funcional espai - crea
	Exclusió Social					Banc d'energia local - prevenció pobresa energètica. Recurs habitacions d'urgència
	Família					Espai nadó: Massatge infantil
	Gent gran			Educació postural als Casals d'Avis. Cap de Setmana de la Gent Gran		Els Serveis Socials més a prop. Entrevistes domiciliàries adreçades a la població major de 80 anys de premià de dalt no coneguda per serveis socials, amb l'objectiu de donar a conèixer els recursos de gent gran de premià de dalt i de poder recollir demandes i necessitats de la població gran. Tallers envelliment actiu. Tallers de memòria
	Habitatge					Arranjaments d'habitatge Programa adreçat a persones que es trobin en situació de fragilitat per qüestions d'edat, salut, manca d'autonomia personal, discapacitat, dependència o en situació de vulnerabilitat. Mitjançant l'adaptació funcional dels habitatges amb petites reformes bàsiques i ajudes tècniques
	Igualtat					Foment de la igualtat home dona. Programació anual de sensibilització i promoció de la igualtat dona - home, en tots els àmbits de la vida. S'intervé en les escoles amb projectes co-educatius tant a primària com a secundària, a nivell municipal en grups de dones, i en general a tota la població en campanyes específiques. Aquest any en concret també s'han treballat formació en foment de les polítiques LGTBI. Dona: Tallers d'apoderament, relaxació i autoestima per a dones derivades de Serveis Socials. Tallers i xerrades temàtiques, adreçades a tenir cura d'una mateixa. Dansa i feminitat
	Immigració					Tallers de Lilith. Projecte d'integració social per a dones estrangeres de l'aula d'alfabetització a través de tallers diversos
	Infància i Adolescència			Suport psicològic per a infants i joves		Esports per la inclusió. Projecte d'esports adreçat a l'adolescència en risc d'exclusió social, amb la creació d'un grup de futbol mixt que fomenta els valors de cooperació, igualtat i no competitivitat, oferint les mateixes oportunitats de realitzar esport, en concret futbol gran, de forma no competitiva.
	Intervenció Comunitària					
	Joventut					
	Prevenció				Ajuts peremptoris, servei de rebost. Projecte d'estalvi energètic per a famílies en risc de pobresa energètica.	Mou el cor: Caminades saludables d'una hora a la setmana a persones amb problemes de salut associats i que per prescripció mèdica requereixen realitzar activitat física.
	Vulnerabilitat energètica				Ajudes al transport per a facilitar la formació i la inserció de persones adultes.	
	Voluntariat					

TIPOLOGIA DE LES ACCIONS		PARTICIPACIÓ MUNICIPAL			
		PREMIÀ DE MAR	SANT ANDREU DE LLAVANERES	SANT CEBRIÀ DE VALLALTA	SANT ISCLE DE VALLALTA
Servei d'atenció a domicili (SAD)	SAD social	En conveni amb l'empresa CLECE/Accent Social. Destinataris: unitats familiars amb mancances socials o en situació de dependència. 39 usuaris/usuàries (2018).	35 persones ateses	11 persones ateses	4 persones ateses
	SAD dependència	En conveni amb l'empresa CLECE/Accent Social. Destinataris: unitats familiars amb mancances socials o en situació de dependència. 102 usuaris/usuàries (2018).	29 persones ateses	10 persones ateses	10 persones ateses
	Serveis de les tecnologies de suport i cura (Teleassistència domiciliària)			66 persones ateses	35 persones ateses
		En conveni amb la Diputació de Barcelona i l'empresa Televida. 591 persones usuàries (2018)			
Serveis d'Acolliment Residencial d'Urgència		Servei d'acolliment residencial d'urgència per a persones que el necessiten i per a dones i fills/filles en situació de violència domèstica. 9 persones ateses i 284 pernoctes (2018).		0 persones ateses	0 persones ateses
Serveis de menjador social (Àpats en companyia)			No tenen servei	No tenen servei	No tenen servei
Serveis d'intervenció socioeducativa no residencial per a infants i adolescents (Centres oberts)		En conveni amb SERSA. 79 infants i 72 famílies ateses el 2018	No tenen servei	No tenen servei	No tenen servei
PRESTACIONS ECONÒMIQUES	Urgència social: per atendre les necessitats més bàsiques		102 persones ateses	364 persones ateses	23 persones ateses
		Distribució d'aliments mitjançant DISA. Servei de menjador social mitjançant el menjador del Casal Benèfic Premianenc per a persones en situació d'exclusió social o amb dificultats per a la cobertura de les necessitats bàsiques d'alimentació. Nombre total d'usuaris del menjador social (19, 2018) i nombre d'àpats (4.187, 2018). Programa de suficiència alimentària per a infants en edat escolar en situació de vulnerabilitat econòmica i/o risc social (87 infants atesos, 2018, i 102 en el período no escolar, Casals d'Estiu). Rober (Càritas Parroquial). Ajudes monetàries contra la pobresa energètica.	65.927,01 €	12,374,96 €	520,40 €
		Ajudes monetàries per a bolquers i altres despeses farmacèutiques. Ajudes per a la compra d'ulleres			
	Altres ajuts i prestacions	Participació d'infants en situació de vulnerabilitat o de risc social en activitats esportives extraescolars. En el curs escolar 2017-2018 hi van participar 21 infants.			
Activitats socioeducatives i de lleure per a la infància i la juventut				Projecte "Hivernacle", recurs educatiu de lleure per a infants de 12 a 16 anys.	
Programes i/o projectes municipals 2018	Alimentació				
	Dependència			Grup Ajuda Mútua: La figura d'una psicòloga, que promou el suport emocional dels cuidadors de persones dependents	
	Exclusió Social				
	Família				
	Gent gran		Activitats i tallers casal gent gran.+ serveis socials més a prop projecte de la Diputació de Barcelona per conèixer la situació de les persones grans del municipi		
	Habitatge		Durant aquest any s'atorguen 2 pisos d'inclusió social propietat de l'Ajuntament de Llavaneres i gestionats per el propi ajuntament, a dues famílies del municipi.		
	Igualtat		A Llavaneres durant l'any 2018 es van realitzar campanyes de prevenció per la prevenció de la violència de gènere.la setmana del 25 de novembre es realitzen diverses activitats amb la col·laboració de regidories d'educació, promoció econòmica i esports. S'implica als estudiants de 3er d'ESO en la lectura del manifest del dia 25.i es realitzen projeccions de curtmetratges i d'un documental sobre la violència masclista.		
	Immigració				
	Infància i Adolescència		Taller habilitats socials: projecte que realitza l´educadora social a l´institut de Llavaneres 1 cop a la setmana amb 2 grups de joves derivats de la comissió de convivència en el que es treballen les habilitats socials. Esports per la inclusió. Projecte d'esports adreçat a infants i adolescents en risc d'exclusió social. Suport psicològic i logopèdic municipal per a assessorament i tractament de casos detectats a través de les comissions socials de les escoles i de l'institut.	Hivernacle: Recurs educatiu de lleure per a adolescents de 12 a 16 anys. Programa de reforç escolar: Psicòleg/a que atén i acompanya a fer deures a menors de 12 a 16 anys. SMALP: Servei municipal de logopèdia i psicologia	
	Intervenció Comunitària				
	Joventut		Casal per a joves amb discapacitat intel·lectual, dissabtes de 16:00 a 20:00. Adreçat a joves empadronats en el municipi. Inclou unes colònies anuals a l'estiu i la realització d'activitats fora del municipi.		
	Prevenció				
	Vulnerabilitat energètica				
	Voluntariat		Interconnectats: projecte de voluntariat de joves que realitzant taller al casal de la gent gran sobre l'ús de les tabletes, ordinadors i smartphones. + Projecte Kedem , voluntariat de joves per fer acompanyament a persones grans que viuen en una residència del municipi.		

TIPOLOGIA DE LES ACCIONS		PARTICIPACIÓ MUNICIPAL				
		SANT POL DE MAR	SANT VICENÇ DE MONTALT	SANTA SUSANNA	TEIÀ	TIANA
Servei d'atenció a domicili (SAD)	SAD social	43 persones ateses	27 persones ateses	10 persones ateses	16 persones ateses	19 persones ateses
	SAD dependència	18 persones ateses	4 persones ateses	12 persones ateses	15 persones ateses	23 persones ateses
	Serveis de les tecnologies de suport i cura (Teleassistència domiciliària)	25 persones ateses	76 persones ateses	90 persones ateses	161 persones ateses	115 persones ateses
Serveis d'Acolliment Residencial d'Urgència		0 persones ateses	0 persones ateses	0 persones ateses	0 persones ateses	4 persones ateses
Serveis de menjador social (Àpats en companyia)		No tenen servei	28 persones ateses	No tenen servei	No tenen servei	No tenen servei
Serveis d'intervenció socioeducativa no residencial per a infants i adolescents (Centres oberts)		No tenen servei	No tenen servei	No tenen servei	No tenen servei	No tenen servei
PRESTACIONS ECONÒMIQUES	Urgència social: per atendre les necessitats més bàsiques	117 persones ateses	44 persones ateses	0 persones ateses	85 persones ateses	86 persones ateses
		11.201,82 €	3.660,69 €	0,00 €	15.381,32 €	35.203,84 €
					Beques complementàries menjador escolar, Ajuts per a llibres i material escolars, Lliurament targeta per a la compra d'aliments, Altres	
	Altres ajuts i prestacions				Tractament i recolzament psicopedagògic per a infants i joves de famílies vulnerables. Ajuts al transport per a persones vulnerables. Ajudes tècniques per a la supressió de barreres arquitectòniques per a les persones grans	Tractament i recolzament psicopedagògic per a infants i joves de famílies vulnerables. Ajuts al transport per a persones vulnerables. Ajudes tècniques per a la supressió de barreres arquitectòniques per a les persones grans
Activitats socioeducatives i de lleure per a la infància i la juventut			Activitat de lleure per a joves i infants. Casal d'Estiu			
Programes i/o projectes municipals 2018	Alimentació			Aliments Càritas		
	Dependència					GAM: Grup Ajuda Mútua per a cuidadors
	Exclusió Social					
	Família			Intervenció terapèutica: Servei d'atenció terapèutica amb enfocament sistèmic i intervenció centrada en l'àmbit sòcio-familiar-educatiu, així com mediacions familiar.		
	Gent gran	Taller de la memòria. Sortides socioculturals. Taller de la memòria oral.		Caminades per a Gent Gran.	Taller de Memòria / Estimulació congnitiva. Taller de Mandalas. Cicle de conferències per a gent gran. Grup de dones grans	Sortim de casa: Grup de trobada de persones grans que viuen soles i amb dificultats per sortir de casa, per facilitar la seva integració
	Habitatge					
	Igualtat		Projecte de sensibilització adreçat a total la població en commemoració al Dia Internacional de la Dona Treballadora			
	Immigració				Conveni de col·laboració amb l'Ajuntament del Masnou per a la utilització del Serveis d'Atenció i en Matèria d'Estrangeria	Servei d'acollida del Consell Comarcal del Maresme
	Infància i Adolescència	Reforç escolar: Espai d'ajuda, reforç escolar a nens/es amb dificultats familiars i acadèmiques Prevenció abusos infantils: Actuació prevenció nens/es de 6è, tres línies i pares xerrada amb Vicky Bernadet	Equinoteràpia: Projecte d'intervenció comunitària i terapèutica adreçat a joves. Reforç educatiu adreçat a nens i nenes que cursen primària i secundària	Aula Oberta Sant Ramon Servei d'atenció i intervenció amb infants i les seves famílies per a prevenir situacions de risc i intervenir en casos de seguiment per Serveis Socials. La Barraka: Servei d'atenció i de suport als joves del municipi, realitzant accions de reforç escolar, prevenció, intervenció, assessorament i acompanyament		
	Intervenció Comunitària					
	Joventut			La Barraka: Servei d'atenció i de suport als joves del municipi, realitzant accions de reforç escolar, prevenció, intervenció, assessorament i acompanyament		
	Prevenció					
	Vulnerabilitat energètica					
	Voluntariat					

TIPOLOGIA DE LES ACCIONS		PARTICIPACIÓ MUNICIPAL		
		TORDERA	VILASSAR DE DALT	VILASSAR DE MAR
Servei d'atenció a domicili (SAD)	SAD social	37 persones ateses	26 persones ateses	45 persones ateses el 2018
	SAD dependència	45 persones ateses	29 persones ateses	68 persones ateses el 2018
	Serveis de les tecnologies de suport i cura (Teleassistència domiciliària)	361 persones ateses	169 persones ateses	451 persones beneficiàries el 2018
Serveis d'Acolliment Residencial d'Urgència		42 persones ateses	18 persones ateses	
Serveis de menjador social (Àpats en companyia)		No tenen servei	40 persones ateses	El 2018 2 persones varen gaudir d'aquest servei
Serveis d'intervenció socioeducativa no residencial per a infants i adolescents (Centres oberts)		44 persones ateses	33 persones ateses	Prestació d'àpats en companyia per a persones grans o sense xarxa social o amb problemes de salut mental
		110.494,36 €	72.143,84 €	
PRESTACIONS ECONÒMIQUES	Urgència social: per atendre les necessitats més bàsiques	1.078 persones ateses	293 persones ateses	
		101.329,71 €	53.143,99 €	Cobertura de despeses de perruqueria i d'altres per a persones en una situació econòmica desfavorable. Tot l'any. Provisió d'àpat scalents solidaris per a persones en una situació econòmica desfavorable que no poden cuinar o tenen dificultats per fer-ho. Facilitació de vals Humana per a la compra gratuita de roba per a persones en una situació econòmica desfavorable. Tot l'any. Ajuts per al pagament dels subministraments energètics per a persones en una situació econòmica desfavorable. Tot l'any
			Lliurament de targetes moneder per la compra d'aliments, ajudes puntuals o periòdiques a famílies i persones soles en risc social.	
	Altres ajuts i prestacions			Cobertura del pagament d'ulleres. Ajuts per al transport per a persones en una situació econòmica desfavorable
Activitats socioeducatives i de lleure per a la infància i la juventut				
Programes i/o projectes municipals 2018	Alimentació		Fresc per Tothom: Garantir la cobertura de les necessitats bàsiques en alimentació de les famílies de Vilassar de Dalt per evitar l'exclusió social. Millorar la gestió del producte fresc de les famílies que participen del Programa del Banc del Aliments de Vilassar Incorporar els aliments frescs a la cistella bàsica que ofereix el Programa d'Aliments de Vilassar de Dalt. Millorar el coneixement i afavorir l'autogestió d'una alimentació equilibrada. Programa d'Àpats: Projecte que de forma transversal amb entitats social del municipi donen cobertura d'aliments preparats per a persones en situació de marginació social. Programa d'Aliments: Programa de cobertura de necessitats bàsiques d'alimentació que proveeix el Banc dels Aliments i pel qual a través d'un conveni amb Càritas Vilassar de Dalt.	
	Dependència	Grup de suport d'ajuda mútua.		Realització de tallers de memòria
	Exclusió Social	Cobertura de necessitats socials bàsiques: Taula d'aliments i roba, horts socials, Taula pel dret d'accés a l'habitatge, auditories de pobresa energètica, Centre de distribució d'aliments i roba	Pas a Pas: Projecte que te per objectius afavorir els processos de reinserció sociolaboral entre els col·lectius en risc d'exclusió social i les persones excloses de Vilassar de Dalt. Oferir espais d'acompanyament i orientació, que encaminin el procés individual de reinserció sociolaboral. Ningú sense Esport: apropar l'esport a persones en risc d'exclusió social i vulnerabilitat. Menja't l'Estiu: oferta d'activitats lúdiques i esportives durant l'estiu	
	Família			
	Gent gran			
	Habitatge			
	Igualtat	Xarxa atenció dona víctima de violència de gènere		
	Immigració	Pla intermunicipal d'immigració Alt Maresme: Diferents accions i projectes relacionats amb l'acollida i la integració de la població nouvinguda al municipi		
	Infància i Adolescència	Xarxa Teranyina: Treball en xarxa per la prevenció i intervenció de maltractaments en infància.	Reforç escolar /AGI: Projecte de reforç escolar a menors del 2n cicle de Primària	
	Intervenció Comunitària	Pla intermunicipal de drogodependències		
	Joventut		Currículum Obert: Projecte d'aula oberta adreçat a alumnes de 4t ESO amb dificultats d'acreditació i aprenentatge	
	Prevenció			
	Vulnerabilitat energètica			
	Voluntariat			

Catàleg de les accions empreses pel Tercer sector. Municipis de la comarca del Maresme, 2014-2018-

TIPOLOGIA DE LES ACCIONS	PARTICIPACIÓ DE LES ENTITATS DEL TERCER SECTOR					
	ASSOCIACIÓ DE VOLUNTARIS DE TORDERA	CENTRE NOVES OPORTUNITATS VALLÈS-MARESME	CENTRE OBERT EL MASNOU	DISA (PREMIÀ DE MAR I PREMIÀ DE DALT)	ESPAI JOVE ROCAFONDA-EL PALAU	FUNDACIÓ SANT JOAQUIM
SAD I Teleassistència						SAD I Teleassistència
Menjador social					Obert tots els dies. Provisió d'esmorzar i dinar i d'entrepans per al sopar per a persones vulnerables per diverses circumstàncies i addiccions, malalts psiquiàtrics, persones grans soles, persones sense sostre i persones sense papers	Menjador social
Prestacions económiques d'urgència social	Provisió mensual d'aliments i de roba		Servei permanent de provisió d'aliments per a població vulnerable			Prestacions econòmiques d'urgència social
Altres ajudes						Altres ajudes
Accions formatives i laborals		Accions formatives per a joves de 16 a 24 anys beneficiaris de la garantia juvenil i demandants d'ocupació 2018-2020		Orientació formativa i laboral		Accions formatives i laborals
Accions de suport educatiu				Suport a l'estudi i classes de reforç		Accions de suport educatiu
Activitats extraescolars i de lleure				Destinataris: Joves de 12 a 25 anys		Activitats extraescolars i de lleure
Accions d'inserció social						Accions d'inserció social
Activitats comunitàries				Destinataris: joves de 12 a 25 anys. Participació en activitats i festes del barri en col·laboració amb altres serveis sòcio-educatius per a joves i i infants i l'Associació de Veïns.		Activitats comunitàries
Servei d'atenció familiar						Servei d'atenció familiar
Acolliment a persones nouvingudes						Acolliment a persones nouvingudes
Servei de neteja i higiene						Servei de neteja i higiene
Atenció a la infància						Atenció a la infància
Prevenció de l'exclusió residencial						Prevenció de l'exclusió residencial
Ajudes a l'habitatge						Ajudes a l'habitatge
					Obert tots els dies. Provisió d'esmorzar i dinar i d'entrepans per al sopar a persones vulnerables per diverses circumstàncies i addiccions, malalts psiquiàtrics, persones grans soles, persones sense sostre i persones sense papers	

TIPOLOGIA DE LES ACCIONS	PARTICIPACIÓ DE LES ENTITATS DEL TERCER SECTOR					
	FUNDACIÓ TEMPS I COMPROMÍS	SALESIANS SANT JORDI	CÀRITAS ARENYS DE MAR	CÀRITAS ARGENTONA	CÀRITAS SANTA MARIA DE PINEDA DE MAR	CÀRITAS SANTA SUSANNA
SAD I Teleassistència						
Menjador social						
Prestacions econòmiques d'urgència social	Distribució quinzenal de menjar per a famílies vulnerables		Provisió d'aliments i de roba. 228 famílies ateses en matèria d'alimentació i 3.876 peces de roba entregades (2018)	Distribució quinzenal d'aliments i de roba per a famílies amb pocs recursos econòmics. Ajudes econòmiques per a despeses de primera necessitat	Distribució setmanal d'aliments per a persones en risc d'exclusió social. Rober obert 3 dies a la setmana. Resolució de problemes econòmics puntuals	**Provisió mensual d'aliments i de roba per a famílies sense recursos**
Altres ajudes						
Accions formatives i laborals		Formació prelaboral i laboral. Ensenyament de competències bàsiques. Ensenyament de competències transversals. Acompanyament de la inserció laboral. Mediació amb empreses. Destinataris: Famílies vulnerables, infants i joves en risc d'exclusió social i dones migrades. Projectes de curs i projectes anuals	364 persones ateses (2018) pel Servei d'Orientació Laboral		Alfabetització, classes de reforç i servei d'orientació laboral. Activitats setmanals	
Accions de suport educatiu		Gestió de 2 Centres oberts entesos com a serveis d'intervenció socioeducativa no residencial per a infants i adolescents que donen suport, estimulen i potencien l'estructuració i el desenvolupament integral dels infants i adolescents que hi assisteixen tot atenent situacions de risc i compensant mancances sòcio-educatives	Suport a l'estudi i classes de reforç per a joves amb dificultats d'aprenentatge			
Activitats extraescolars i de lleure				Ajuts per a colònies i casals esportius		
Accions d'inserció social						
Activitats comunitàries						
Servei d'atenció familiar		El programa Servei d'Atenció familiar s'adreça a pal·liar carències greus en les capacitats educatives de moltes famílies i d'una certa incapacitat per desenvolupar unes relacions educatives adequades que possibilitin el creixement dels infants, adolescents i joves. Es dedica atenció especial a les famílies migrades				
Acolliment a persones nouvingudes			135 persones ateses (2018)			
Servei de neteja i higiene					Servei de dutxes solidàries i esmorzar.	
Atenció a la infància						
Prevenció de l'exclusió residencial						
Ajudes a l'habitatge						

TIPOLOGIA DE LES ACCIONS	PARTICIPACIÓ DE LES ENTITATS DEL TERCER SECTOR			
	CÀRITAS VILASSAR DE DALT	CÀRITAS MATARÓ	CREU ROJA MARESME CENTRE*	CREU ROJA MATARÓ-LLAVANERES
SAD I Teleassistència			Destinataris: persones grans i situacions de dependència. Accions de prevenció del deteriorament cognitiu. Serveis de Teleassistència	Objectiu: mantenir el màxim de temps possible les persones a les llars. Mataró i Llavaneres
Menjador social				
Prestacions económiques d'urgència social	Provisió d'aliments, d'articles d'higiene i de roba per a famílies derivades de serveis socials	Provisió d'aliments i de roba	Alimentació infantil	Provisió de targes d'alimentació per a infants becats durant els períodes no lectius (Mataró). Provisió de targes d'alimentació per a aliments frescos destinades a famílies vulnerables de Sant Andreu de Llavaneres. Centre de suport alimentari (Mataró). Repartiment d'aliments (Sant Andreu de Llavaneres). Pagament de subministres, canvi d'electrodomèstics, aïllaments tèrmics (Mataró i Sant Andreu de Llavaneres).
Altres ajudes				Provisió de transport adaptat
Accions formatives i laborals		Formació per a infants i joves de 6 a 18 anys. Activitats d'acolliment lingüístic per a adults. Tallers formatius en parentalitat positiva. Tallers prelaborals. Espai d'orientació laboral	Cursos de formació	Programes d'ocupació per a famílies amb tots els membres a l'atur. Mataró
Accions de suport educatiu				
Activitats extraescolars i de lleure		Futbol en valors. Destinataris: Infants amb l'objectiu de treballar diferents valors en la pràctica d'un esport. Organització de casals d'estiu: Destinataris: Infants i joves de 6 a 18 anys. Objectiu: treball en l'espai lúdic, valors, participació i empoderament. Un mes de durada		Organització del Casal d'Agost, Mataró
Accions d'inserció social		Atenció i acompanyament a persones sense sostre		
Activitats comunitàries				
Servei d'atenció familiar				
Acolliment a persones nouvingudes				
Servei de neteja i higiene				
Atenció a la infància		Ajuts a Infants de 0 a 16 anys per a la prevenció de les desigualtats i de les situacions en crisi.	Provisió de joguines per educar	Campanya de Reis, provisió de joguines educatives i no sexistes per a infants derivats de serveis socials. Mataró i Llavaneres
Prevenció de l'exclusió residencial				Població en general de Mataró. Visites un cop per setmana a persones sense llar, atenció urgent a necessitats bàsiques. Club social Andana per a persones sense llar en exclusió social severa
Ajudes a l'habitatge				Pagament de rebuts de lloguer o de quotes hipotecàries. Mataró i Llavaneres
SAD I Teleassistència			Destinataris: persones grans i situacions de dependència. Accions de prevenció del deteriorament cognitiu. Serveis de Teleassistència	Objectiu: mantenir el màxim de temps possible les persones a les llars. Mataró i Llavaneres
Menjador social				
Prestacions económiques d'urgència social	Provisió d'aliments, d'articles d'higiene i de roba per a famílies derivades de serveis socials	Provisió d'aliments i de roba	Alimentació infantil	Provisió de targes d'alimentació per a infants becats durant els períodes no lectius (Mataró). Provisió de targes d'alimentació per a aliments frescos destinades a famílies vulnerables de Sant Andreu de Llavaneres. Centre de suport alimentari (Mataró). Repartiment d'aliments (Sant Andreu de Llavaneres). Pagament de subministres, canvi d'electrodomèstics, aïllaments tèrmics (Mataró i Sant Andreu de Llavaneres).
Altres ajudes				Provisió de transport adaptat
Accions formatives i laborals		Formació per a infants i joves de 6 a 18 anys. Activitats d'acolliment lingüístic per a adults. Tallers formatius en parentalitat positiva. Tallers prelaborals. Espai d'orientació laboral	Cursos de formació	Programes d'ocupació per a famílies amb tots els membres a l'atur. Mataró
Accions de suport educatiu				
Activitats extraescolars i de lleure		Futbol en valors. Destinataris: Infants amb l'objectiu de treballar diferents valors en la pràctica d'un esport. Organització de casals d'estiu: Destinataris: Infants i joves de 6 a 18 anys. Objectiu: treball en l'espai lúdic, valors, participació i empoderament. Un mes de durada		Organització del Casal d'Agost, Mataró
Accions d'inserció social		Atenció i acompanyament a persones sense sostre		
Activitats comunitàries				
Servei d'atenció familiar				
Acolliment a persones nouvingudes				
Servei de neteja i higiene				
Atenció a la infància		Ajuts a Infants de 0 a 16 anys per a la prevenció de les desigualtats i de les situacions en crisi.	Provisió de joguines per educar	Campanya de Reis, provisió de joguines educatives i no sexistes per a infants derivats de serveis socials. Mataró i Llavaneres
Prevenció de l'exclusió residencial				Població en general de Mataró. Visites un cop per setmana a persones sense llar, atenció urgent a necessitats bàsiques. Club social Andana per a persones sense llar en exclusió social severa
Ajudes a l'habitatge				Pagament de rebuts de lloguer o de quotes hipotecàries. Mataró i Llavaneres

* Arenys de Mar, Arenys de Munt, Canet de Mar, Sant Cebrià de Vallalta, Sant Iscle de Vallalta, Sant Pol de Mar

Catàleg de les accions empreses en matèria d'habitatge. Municipis de la comarca del Maresme, 2014-2018

TIPOLOGIA DE LES ACCIONS	PARTICIPACIÓ MUNICIPAL				
	ALELLA	ARENYS DE MAR	ARENYS DE MUNT	ARGENTONA	CABRERA DE MAR
Arranjament i neteges d'habitatges	Sense resposta en una primera convocatòria		Sense resposta en una primera convocatòria		Sense resposta en una primera convocatòria
Servei d'intermediació hipotecària i d'arrendaments					
Ajuts econòmics a l'habitatge	* De caràcter puntual. Pagament d'un mes per a persones menors de 36 anys amb ingressos moderats. * Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida per la Generalitat a beneficiaris de diferents edats. * Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 240 € concedida per la Generalitat per a les persones majors de 65 anys. * Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida pel Ministeri de Foment. * Tramitació de l'ajuda màxima de 3.000 € concedida per la Generalitat en casos de deutes d'hipoteca (Prestació Econòmica d'Urgència Especial, PEUE)	* Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida per la Generalitat a beneficiaris de diferents edats. * Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 240 € concedida per la Generalitat per a les persones majors de 65 anys. * Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida pel Ministeri de Foment. * Tramitació de l'ajuda màxima de 3.000 € concedida per la Generalitat en casos de desnonaments (Prestació Econòmica d'Urgència Especial, PEUE). * Tramitació de l'ajuda màxima de 3.000 € concedida per la Generalitat en casos de deutes d'hipoteca (Prestació Econòmica d'Urgència Especial, PEUE) * Tramitació de l'ajuda màxima de 3.000 € concedida per la Generalitat en casos de deutes de lloguer (Prestació Econòmica d'Urgència Especial, PEUE)	* De caràcter puntual. Pagament d'un mes per a persones menors de 36 anys amb ingressos moderats. * Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida per la Generalitat a beneficiaris de diferents edats. * Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 240 € concedida per la Generalitat per a les persones majors de 65 anys. * Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida pel Ministeri de Foment. * Tramitació de l'ajuda màxima de 3.000 € concedida per la Generalitat en casos de desnonaments (Prestació Econòmica d'Urgència Especial, PEUE). * Tramitació de l'ajuda màxima de 3.000 € concedida per la Generalitat en casos de deutes d'hipoteca (Prestació Econòmica d'Urgència Especial, PEUE)	* Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida per la Generalitat a beneficiaris de diferents edats. * Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 240 € concedida per la Generalitat per a les persones majors de 65 anys. * Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida pel Ministeri de Foment. * Tramitació de l'ajuda màxima de 3.000 € concedida per la Generalitat en casos de desnonaments (Prestació Econòmica d'Urgència Especial, PEUE). * Tramitació de l'ajuda màxima de 3.000 € concedida per la Generalitat en casos de deutes d'hipoteca (Prestació Econòmica d'Urgència Especial, PEUE) * Tramitació de l'ajuda màxima de 3.000 € concedida per la Generalitat en casos de deutes de lloguer (Prestació Econòmica d'Urgència Especial, PEUE)	* De caràcter puntual. Pagament d'un mes per a persones menors de 36 anys amb ingressos moderats. * Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida per la Generalitat a beneficiaris de diferents edats. * Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 240 € concedida per la Generalitat per a les persones majors de 65 anys. * Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida pel Ministeri de Foment. * Tramitació de l'ajuda màxima de 3.000 € concedida per la Generalitat en casos de deutes d'hipoteca (Prestació Econòmica d'Urgència Especial, PEUE)
Provisió d'habitatges de lloguer social					
Habitatges dotacionals	Per a joves i per a persones grans		Per a joves i per a persones grans		Per a joves i per a persones grans
Dotacions d'habitatges per a persones sense llar		13 habitatges		13 habitatges	
Habitatges-pont per a situacions d'urgència social/habitatges d'inclusió					

TIPOLOGIA DE LES ACCIONS	PARTICIPACIÓ MUNICIPAL				
	CABRILS	CALDES D'ESTRAC	CALELLA-SANT POL (Of. d'Habitatge)	CANET DE MAR	DOSRIUS
Arranjament i neteges d'habitatges				6 (2017)	Arranjament de banys i cuines i arranjaments generals per facilitar la mobilitat dins de la llar. 21 llars ateses (2017)
Servei d'intermediació hipotecària i d'arrendaments			Mitjançant conveni amb la Fundació Hàbitat Solidari, els propietaris privats d'habitatges que els cedeixen per a lloguer social tenen una bonificació de l'IBI	43 expedients gestionats (2017)	Intermediacions amb entitats bancàries en casos de desnonaments amb força casos d'èxit. Acompanyament a les famílies que han estat desnonades
Ajuts econòmics a l'habitatge	* Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida per la Generalitat a beneficiaris de diferents edats. * Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida pel Ministeri de Foment. * Tramitació de l'ajuda màxima de 3.000 € concedida per la Generalitat en casos de deutes de lloguer (Prestació Econòmica d'Urgència Especial, PEUE)	* Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 240 € concedida per la Generalitat per a les persones majors de 65 anys. * Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida pel Ministeri de Foment	* Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida per la Generalitat a beneficiaris de diferents edats. * Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida pel Ministeri de Foment	* 32 ajudes (2017). * Pagament d'1 mes de lloguer o de l'entrada o de la fiança en habitatges de propietat. * Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida per la Generalitat a beneficiaris de diferents edat. * Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 240 € concedida per la Generalitat per a les persones majors de 65 anys. * Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida pel Ministeri de Foment. * Tramitació de l'ajuda màxima de 3.000 € concedida per la Generalitat en casos de desnonaments (Prestació Econòmica d'Urgència Especial, PEUE). * Tramitació de l'ajuda màxima de3.000 € concedida per la Generalitat en casos de deutes d'hipoteca (Prestació Econòmica d'Urgència Especial, PEUE). * Tramitació de l'ajuda màxima de 3.000 € concedida per la Generalitat en casos de deutes de lloguer (Prestació Econòmica d'Urgència Especial, PEUE)	* Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida per la Generalitat a beneficiaris de diferents edats. * Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida pel Ministeri de Foment. * Tramitació de l'ajuda màxima de 3.000 € concedida per la Generalitat en casos de desnonaments (Prestació Econòmica d'Urgència Especial, PEUE). * Tramitació de l'ajuda màxima de 3.000 € concedida per la Generalitat en casos de deutes d'hipoteca (Prestació Econòmica d'Urgència Especial, PEUE). * Tramitació de l'ajuda màxima de 3.000 € concedida per la Generalitat en casos de deutes de lloguer (Prestació Econòmica d'Urgència Especial, PEUE)
Provisió d'habitatges de lloguer social					
Habitatges dotacionals				30 habitatges per a joves i per a persones grans	
Dotacions d'habitatges per a persones sense llar					
Habitatges-pont per a situacions d'urgència social/habitatges d'inclusió				1 habitatge-pont	

TIPOLOGIA DE LES ACCIONS	PARTICIPACIÓ MUNICIPAL				
	EL MASNOU (Of. d'Habitatge)	MALGRAT DE MAR (Of. d'Habitatge)	MATARÓ (Of. d'Habitatge)	MONTGAT	ÒRRIUS
Arranjament i neteges d'habitatges	Destinataris: persones grans. 29 actuacions (mitjana anual)			Neteges de xoc	
Servei d'intermediació hipotecària i d'arrendaments	Mediacions amb els propietaris d'habitatges perquè no incrementin els preus del lloguer o perquè no desnonin els seus llogaters davant algun impagament	Accés a l'habitatge de lloguer social mitjançant la creació d'una bossa de mediació pel lloguer social. Objectiu final: Facilitar l'accés a un habitatge digne	Mediacions amb bancs i propietaris d'habitatges per afavorir el lloguer social i intentar evitar desnonaments		
Ajuts econòmics a l'habitatge	Ajuts per al pagament dels lloguers	* Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida pel Ministeri de Foment	* Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida per la Generalitat a beneficiaris de diferents edats. * Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 240 € concedida per la Generalitat per a les persones majors de 65 anys. * Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida pel Ministeri de Foment	* Ajuts puntuals al pagament del lloguer o de les quotes hipotecàries. * Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida per la Generalitat a beneficiaris de diferents edats. * Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 240 € concedida per la Generalitat per a les persones majors de 65 anys. * Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida pel Ministeri de Foment * Tramitació de l'ajuda màxima de 3.000 € concedida per la Generalitat en casos de deutes de lloguer (Prestació Econòmica d'Urgència Especial, PEUE)	* Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida pel Ministeri de Foment. * Tramitació de l'ajuda màxima de 3.000 € concedida per la Generalitat en casos de desnonaments (Prestació Econòmica d'Urgència Especial, PEUE)
Provisió d'habitatges de lloguer social			Gran parc públic d'habitatges de lloguer social (266)		
Habitatges dotacionals	3 blocs per a persones joves				
Dotacions d'habitatges per a persones sense llar			Alberg amb 21 places d'estada limitada que serveix a tota la comarca i que no solament allotja persones sense llar		
Habitatges-pont per a situacions d'urgència social/habitatges d'inclusió		1 habitatge-pont			

TIPOLOGIA DE LES ACCIONS	PARTICIPACIÓ MUNICIPAL				
	PALAFOLLS	PINEDA DE MAR	PREMIÀ DE DALT	PREMIÀ DE MAR	SANT ANDREU DE LLAVANERES
Arranjament i neteges d'habitatges			Instal·lació de dutxes i altres reformes	Neteges de xoc d'habitatges en males condicions d'higiene. 4 o 5 casos l'any	
Servei d'intermediació hipotecària i d'arrendaments		Bossa municipal d'habitatges constituïda per habitatges buits cedits pels seus propietaris a canvi de garanties municipals de cobrament dels lloguers (16 pisos en 3 anys)		Atenció jurídica	Accions de mediació amb els bancs per aconseguir la dació en pagament i que les famílies restin a l'habitatge pagant-ne un lloguer social
Ajuts econòmics a l'habitatge	* Ajuts al lloguer. * Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida per la Generalitat a beneficiaris de diferents edats. * Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida pel Ministeri de Foment	* Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida per la Generalitat a beneficiaris de diferents edats. * Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 240 € concedida per la Generalitat per a les persones majors de 65 anys. * Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida pel Ministeri de Foment. * Tramitació de l'ajuda màxima de 3.000 € concedida per la Generalitat en casos de desnonaments (Prestació Econòmica d'Urgència Especial, PEUE). * Tramitació de l'ajuda màxima de 3.000 € concedida per la Generalitat en casos de deutes d'hipoteca (Prestació Econòmica d'Urgència Especial, PEUE) * Tramitació de l'ajuda màxima de 3.000 € concedida per la Generalitat en casos de deutes de lloguer (Prestació Econòmica d'Urgència Especial, PEUE)	* Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida per la Generalitat a beneficiaris de diferents edats. * Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 240 € concedida per la Generalitat per a les persones majors de 65 anys. * Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida pel Ministeri de Foment. * Tramitació de l'ajuda màxima de 3.000 € concedida per la Generalitat en casos de desnonaments (Prestació Econòmica d'Urgència Especial, PEUE). * Tramitació de l'ajuda màxima de 3.000 € concedida per la Generalitat en casos de deutes de lloguer (Prestació Econòmica d'Urgència Especial, PEUE)	* Ajuts econòmics per intentar impedir els desnonaments d'habitatges de lloguer en famílies a les quals ha vençut el contracte de lloguer o estan a punt de trobar-s'hi. * Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida per la Generalitat a beneficiaris de diferents edats. * Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 240 € concedida per la Generalitat per a les persones majors de 65 anys. * Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida pel Ministeri de Foment. * Tramitació de l'ajuda màxima de 3.000 € concedida per la Generalitat en casos de desnonaments (Prestació Econòmica d'Urgència Especial, PEUE). * Tramitació de l'ajuda de 3.000 € concedida per la Generalitat en casos de deutes d'hipoteca (Prestació Econòmica d'Urgència Especial, PEUE). * Tramitació de l'ajuda màxima de 3.000 € concedida per la Generalitat en casos de desnonaments (Prestació Econòmica d'Urgència Especial, PEUE). * Tramitació de l'ajuda màxima de 3.000 € concedida per la Generalitat en casos de deutes d'hipoteca (Prestació Econòmica d'Urgència Especial, PEUE). * Tramitació de l'ajuda màxima de 3.000 € concedida per la Generalitat en casos de deutes de lloguer (Prestació Econòmica d'Urgència Especial, PEUE)	* Ajuts al lloguer.T *Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida per la Generalitat a beneficiaris de diferents edats. * Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 240 € concedida per la Generalitat per a les persones majors de 65 anys. * Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida pel Ministeri de Foment
Provisió d'habitatges de lloguer social					
Habitatges dotacionals					
Dotacions d'habitatges per a persones sense llar					
Habitatges-pont per a situacions d'urgència social/habitatges d'inclusió				1 pis per a emergències socials	2 habitatges d'inclusió
				Projecte masoveria urbana	

TIPOLOGIA DE LES ACCIONS	PARTICIPACIÓ MUNICIPAL				
	SANT CEBRIÀ DE VALLALTA	SANT ISCLE DE VALLALTA	S. POL DE MAR-CALELLA (Of. d'Hab.)	SANT VICENÇ DE MONTALT	SANTA SUSANNA
Arranjament i neteges d'habitatges					
Servei d'intermediació hipotecària i d'arrendaments					
Ajuts econòmics a l'habitatge	* Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida per la Generalitat a beneficiaris de diferents edats. * Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida pel Ministeri de Foment	* Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida per la Generalitat a beneficiaris de diferents edats. * Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 240 € concedida per la Generalitat per a les persones majors de 65 anys. + Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida pel Ministeri de Foment		* Pagament del lloguer en casos de famílies vulnerables. * Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida per la Generalitat a beneficiaris de diferents edats. * Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 240 € concedida per la Generalitat per a les persones majors de 65 anys. * Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida pel Ministeri de Foment	* Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida per la Generalitat a beneficiaris de diferents edats. * Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida pel Ministeri de Foment. * Tramitació de l'ajuda màxima de 3.000 € concedida per la Generalitat en casos de deutes d'hipoteca (Prestació Econòmica d'Urgència Especial, PEUE). * Tramitació de l'ajuda màxima de 3.000 € concedida per la Generalitat en casos de deutes de lloguer (Prestació Econòmica d'Urgència Especial, PEUE)
Provisió d'habitatges de lloguer social					
Habitatges dotacionals			2 habitatges dotacionals per a joves menors de 30 anys i per a majors de 65 anys		
Dotacions d'habitatges per a persones sense llar					
Habitatges-pont per a situacions d'urgència social/habitatges d'inclusió					

TIPOLOGIA DE LES ACCIONS	PARTICIPACIÓ MUNICIPAL				
	TEIÀ	TIANA	TORDERA (Of. d'Habitatge)	VILASSAR DE DALT	VILASSAR DE MAR
Arranjament i neteges d'habitatges				En conveni amb Hàbitat 3 per abordar qüestions relacionades amb els desnonaments mitjançant accions de mediació i crides als propietaris d'habitatges buits perquè els destinin a lloguer amb preus assequibles	
Servei d'intermediació hipotecària i d'arrendaments			Bossa d'habitatges de lloguer a preu per sota del mercat constituïda mitjançant accions de mediació amb els propietaris d'habitatges desocupats. Bonificació del 50% de l'IBI	* Ajuts per a l'accés a nous habitatges de lloguer. Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida per la Generalitat a beneficiaris de diferents edats. * Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 240 € concedida per la Generalitat per a les persones majors de 65 anys. * Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida pel Ministeri de Foment. * Tramitació de l'ajuda màxima de 3.000 € concedida per la Generalitat en casos de deutes de lloguer (Prestació Econòmica d'Urgència Especial, PEUE)	
Ajuts econòmics a l'habitatge	* Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida per la Generalitat a beneficiaris de diferents edats. * Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida pel Ministeri de Foment	* Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida per la Generalitat a beneficiaris de diferents edats. * Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida pel Ministeri de Foment. * Tramitació de l'ajuda màxima de 3.000 € concedida per la Generalitat en casos de deutes de lloguer (Prestació Econòmica d'Urgència Especial, PEUE)			* Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida per la Generalitat a beneficiaris de diferents edats. * Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 240 € concedida per la Generalitat per a les persones majors de 65 anys. * Tramitació de l'ajuda mensual màxima de 200 € concedida pel Ministeri de Foment. * Tramitació de l'ajuda màxima de 3.000 € concedida per la Generalitat en casos de deutes d'hipoteca (Prestació Econòmica d'Urgència Especial, PEUE). * Tramitació de l'ajuda màxima de 3.000 € concedida per la Generalitat en casos de deutes d'hipoteca (Prestació Econòmica d'Urgència Especial, PEUE). * Tramitació de l'ajuda màxima de 3.000 € concedida per la Generalitat en casos de deutes de lloguer (Prestació Econòmica d'Urgència Especial, PEUE).
Provisió d'habitatges de lloguer social					
Habitatges dotacionals					
Dotacions d'habitatges per a persones sense llar				6 habitatges per a emergències socials per a casos de desnonaments o de violència domèstica	
Habitatges-pont per a situacions d'urgència social/habitatges d'inclusió			1 pis per a emergències socials		

CONCLUSIONS FINALS

En aquest apartat es presenten els principals resultats i conclusions de l'estudi de diagnosi de la pobresa i vulnerabilitat social a la comarca del Maresme. L'estudi ha estat encarregat pel Consell Comarcal del Maresme. Seguint les indicacions d'aquest organisme, l'estudi de la pobresa ha estat abordat des d'una doble vessant. En primer lloc, una mirada quantitativa multidimensional al fenomen de la pobresa mitjançant l'anàlisi en profunditat de múltiples bases de dades rellevants extretes de l'estadística oficial, el Consell Comarcal i els ajuntaments de la comarca. En segon lloc, una aproximació qualitativa que ha comptat amb la inestimable participació de persones expertes locals i comarcals, així com de personal tècnic de serveis socials, d'ocupació i d'habitatge i de representants de les principals entitats del tercer sector. Totes elles, persones que es dediquen a atenuar les conseqüències adverses de la pobresa a la comarca. L'opinió dels experts i expertes ha estat copsada mitjançant entrevistes i grups de treball.

Per tal d'estructurar aquest apartat, hem agrupat les conclusions en quatre grans blocs. El primer i segon blocs resumeixen els principals resultats i conclusions de les aproximacions quantitativa i qualitativa, respectivament. El tercer bloc analitza el grau de complementarietat entre ambdues aproximacions. Finalment, en el darrer bloc elaborem un llistat de recomanacions orientades a la millora de la diagnosi, la coordinació, la planificació i l'impacte de les intervencions per pal·liar els efectes adversos de la pobresa i la vulnerabilitat social al Maresme.

1. Principals resultats i conclusions de l'anàlisi quantitativa

Disponibilitat i accés desigual a les fonts d'informació

L'anàlisi quantitativa ha mobilitzat un ampli espectre de dades procedents de fonts estadístiques oficials (Padrons municipals i continu, Censos de població i habitatges, Moviment Natural de la Població, Estadística de Variacions Residencials, Atles de Distribució de Renda de les Llars, l'Estadística dels Declarants de l'Impost sobre la Renda de les Persones Físiques, Servei d'Estudis i Documentació d'Habitatge, etc.) i de registres i catàlegs propis a escala local i comarcal. En el seu conjunt, les dades han mostrat un alt potencial d'anàlisi per oferir diagnòstics acurats de la incidència i distribució de la pobresa i la vulnerabilitat al Maresme. Tot i això, la cobertura i el detall geogràfic de les dades és desigual en funció de la temàtica. Tenim exemples diversos, des de dades del padró (origen, envelliment) que hem pogut analitzar a escala geogràfica molt detallada, la secció censal, a dades sobre mercat laboral o moviments migratoris i residencials de la població, per a les quals no ha estat possible baixar més enllà de l'escala municipal. En altres casos, com en el de la mortalitat, hem creat conglomerats municipals per poder generar indicadors. Per altra banda, l'accés a les fonts estadístiques municipals i als catàlegs de serveis no sempre ha estat possible. En el cas de les primeres, han fet falta permisos especials que han endarrerit el treball. Les dades administratives procedents dels registres i catàlegs de gestió local o comarcal han estat les de més difícil accés i les més complicades de treballar. Algunes d'aquestes bases de dades tenen molt potencial. Un exemple de base de dades de gestió municipal que ens hauria agradat utilitzar són els registres de canvi d'habitatge a nivell de secció censal, que inclouen una variable socioeconòmica com el nivell

d'instrucció declarat en el moment de l'alta al municipi o del canvi d'habitatge. Aquesta base obre la porta no només a identificar al territori, a una escala molt detallada, els sectors on s'estan concentrant els grups més vulnerables, sinó també a fer un exercici prospectiu en base a les tendències més recents. Malauradament, la resposta dels ajuntaments en proporcionar aquesta base de dades ha estat molt baixa. Per altra banda, també tenim exemples de bases municipals que sí que hem pogut analitzar. Sovint, hi hem trobat inconsistències que dibuixen tendències erràtiques en les sèries temporals d'alguns indicadors, buits d'informació i pautes territorials poc coherents. Com a excepció, les dades de beques menjador han resultat ser les més útils i coherents. Mostren un elevat grau de correlació en l'espai amb els indicadors de pobresa o renda calculats amb l'estadística oficial proporcionada per l'Institut Nacional d'Estadística (INE). Per contra, tot i el potencial del sistema d'informació HÈSTIA, l'explotació de les seves dades exigeix importants esforços de depuració. L'anàlisi d'aquestes fonts d'informació ens ha mostrat el caràcter erràtic de les tendències temporals i pautes territorials que dibuixen. Respecte a aquesta darrera base de dades, volem subratllar en aquest informe el seu gran potencial analític, però que no s'ha pogut explotar en la màxima expressió degut a les inconsistències derivades dels sobre o subregistres de cada ajuntament.

Generació d'*indicadors multidimensionals de pobresa i vulnerabilitat social*

Malgrat la desigual amplitud i profunditat geogràfica de les dades, ha estat possible calcular de forma sistemàtica i per seccions censals indicadors multidimensionals de pobresa. En concret s'han creat dos indicadors: un de pobresa i un altre de vulnerabilitat social. Ambdós són indicadors compostos que resumeixen i sintetitzen diferents dimensions de la pobresa i de la vulnerabilitat i han estat creats ad-hoc per a aquest estudi. La tria de variables ha estat doblement condicionada per criteris substantius (inspirats en la literatura científica sobre el tema) i de disponibilitat de dades. Aquests indicadors s'han de poder replicar sense massa dificultats en els propers anys i, per tant, poden formar part del repertori d'indicadors comarcals per conèixer les tendències de la comarca i orientar la planificació estratègica i l'acció dels serveis socials, d'ocupació, habitatge, etc... La part quantitativa d'aquest estudi ha estat centrada en l'explotació i l'anàlisi de la distribució espacial d'aquests dos indicadors compostos. Els resultats ens permeten aprofundir en les desigualtats socioeconòmiques de la comarca a través de dades tangibles i amb un detall geogràfic com no s'havia conegut abans al Maresme. Podem identificar al territori amb una extraordinària precisió geogràfica quines són les àrees amb major pobresa i vulnerabilitat i comparar les diferents magnituds entre les diferents seccions censals de la comarca.

Per altra banda, hem creat una aplicació en línia on presentem una bateria amb els més de 150 indicadors que hem elaborat per a aquest estudi i que inclou 8 apartats o dimensions (Economia / Laboral / Educació-formació / Sociosanitari / Habitatge i llar / Demografia / Assistencial / Índex de pobresa i vulnerabilitat). Aquesta aplicació pot ser aprofitada com a eina de consulta d'informació sociodemogràfica a diferents nivells territorials per part del personal tècnic de la comarca i dels municipis.

Pobresa i vulnerabilitat social a la comarca del Maresme

Segons dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya (IDESCAT) sobre Renda familiar disponible bruta, el Maresme era, el 2016, la quarta comarca més rica de Catalunya, només superada per altres tres

comarques metropolitanes: el Barcelonès, el Baix Llobregat i el Vallès Occidental. Cal subratllar, però, que el Maresme és una comarca amb una forta diversitat territorial: conté alguns dels municipis més rics de la regió metropolitana (Alella, Tiana, Cabrils i Teià figuren al llistat dels 10 municipis amb major renda de Catalunya segons l'Idescat), però també alguns dels més pobres (Tordera és el tercer municipi amb menor renda de la província de Barcelona segons la mateixa font, amb gairebé la meitat de la renda dels primers).

L'evolució de la renda ha estat sempre ben a prop de la tendència catalana, si bé sembla que la crisi va impactar lleugerament més a la comarca que a la resta de Catalunya, mentre que la recuperació ha estat lleugerament més ràpida que al conjunt català (com a mínim fins al 2016, que és fins quan n'hi ha dades), tot i que una mica per sota de la mitjana de la província de Barcelona, sobretot en aquells municipis amb menor renda, generalment situats al nord de la comarca. Com hem apuntat anteriorment, les dades del conjunt comarcal amaguen fortes desigualtats socials i territorials. A continuació resumim els principals eixos de desigualtat.

Els grups més vulnerables: persones migrades, infants, joves i persones grans

Els nivells de pobresa i vulnerabilitat social tenen una incidència desigual en funció de diferents col·lectius. El col·lectiu de persones migrades d'origen estranger presenta els nivells de pobresa més elevats. Algunes dades i resultats per documentar aquest fet són:

- La població nascuda a l'estranger i resident al Maresme s'ha incrementat en un 10% des de 2014 a 2018. Actualment, hi ha 63.500 persones nascudes a l'estranger empadronades a la comarca. Gairebé tots els municipis han experimentat un creixement de la població nascuda a l'estranger en els darrers cinc anys. El principal col·lectiu és el marroquí, amb gairebé 15.000 efectius. És un origen amb una trajectòria llarga a la comarca i ha crescut a ritmes moderats als darrers anys. Argentina, Xina, Gàmbia, Colòmbia, Senegal i Equador són els següents països de naixement de la població del Maresme, amb uns 2.000-5.000 habitants cadascun d'ells. En els darrers cinc anys, ha crescut amb força el nombre de persones nascudes a Rússia, Xina, i Veneçuela (més d'un 40%).

- La població amb nacionalitat estrangera té un risc de situar-se per sota del llindar de la pobresa fins a quatre vegades superior que el de les persones amb nacionalitat espanyola. A Mataró, per exemple, la proporció de població de nacionalitat estrangera per sota del topall de la pobresa és del 60%, mentre que entre l'espanyola és del 15%. A la resta de municipis amb dades (els 14 més poblats de la comarca) la proporció de població amb nacionalitat estrangera sota el llindar de la pobresa és entre 2,9 (Pineda de Mar) i 4,2 (Vilassar de Mar) més alta que la proporció de població espanyola sota d'aquest llindar.

- Les taxes d'ocupació de la població amb nacionalitat estrangera són un 25% més baixes i mostren un elevat grau de temporalitat i estacionalitat.

- El nivell de formació acadèmica és inferior a la mitjana de la població de nacionalitat espanyola. Gairebé el 30% de la població adulta amb nacionalitat estrangera té estudis primaris o menys, mentre que entre la població espanyola la proporció és del 21%.

- Les persones migrades d'origen estranger viuen en habitatges amb pitjors condicions, més petits, més allunyats dels grans equipaments i serveis, i amb predomini del lloguer com a règim de tinença. Aquest darrer fet està íntimament lligat a una molt forta inestabilitat i inseguretat residencial.

- Cal subratllar i entendre la diversitat del col·lectiu estranger a la comarca. En algunes seccions censals dels municipis del sud, els països de naixement que predominen són europeus.

Per grans grups d'edats, la població infantil, jove i gran presenta els nivells més elevats de vulnerabilitat i pobresa, essent les dones les que se n'enduen la pitjor part.

- Les llars amb nens i infants tenen un risc més elevant d'estar sota el llindar de pobresa. A municipis com Mataró, Calella, Pineda de Mar o Tordera, el 30% dels infants es troben per sota d'aquest nivell, mentre que ho estan el 20% dels adults.

- La joventut està especialment afectada pels majors nivells de desocupació i temporalitat. Un 88,5% dels contractes que signen els menors de 25 anys són temporals.

- L'envelliment porta associat un augment progressiu de la població de més de 65 anys, mentre que també s'ha experimentat una forta feminització d'aquest col·lectiu en edats més avançades. Les principals causes de vulnerabilitat d'aquest grup provenen de les condicions (per exemple, la manca de calefacció o ascensor) i del règim de tinença de l'habitatge. El treball qualitatiu ens ha permès identificar altres elements que potencien aquesta condició de vulnerabilitat, com la mobilitat o la solitud.

- Les dones presenten nivells de renda i ocupació sistemàticament per sota de les dels homes.

Diversitat territorial

El Maresme és una comarca amb forts contrastos interns. L'anàlisi a escala inframunicipal reflecteix i constata molt clarament aquestes desigualtats. Tant algunes de les seccions més pobres (amb més del 40% de la població per sota del llindar de la pobresa) com de les més riques (amb més del 75% de la població amb ingressos per sobre del 160% de la mediana espanyola) de la Regió Metropolitana de Barcelona es localitzen al Maresme. De l'anàlisi geogràfica dels resultats, se'n desprèn la següent regionalització.

- Baix Maresme. Hi pertanyen els municipis amb la renda més alta de la comarca, sobretot en el sector més meridional. De fet, quatre dels vuit municipis amb la renda més alta de Catalunya es troben en aquest sector (Alella, Tiana, Cabrils i Teià). En general, el creixement recent de la renda ha estat superior a la mitjana de la província de Barcelona. La població sota el llindar de pobresa se situa en menys del 10% en la majoria de municipis, amb algunes excepcions com Premià de Mar o Premià de Dalt, on trobem alguna secció censal amb més del 25% de la població per sota d'aquest topall. Aquest àmbit territorial presenta, en general, alts nivells d'ocupació i poca incidència tant de l'atur com de l'estacionalitat. Els indicadors d'esperança de vida són més elevats i s'hi constata poc pes de la població migrada d'origen estranger, amb una forta presència de la població originària de països amb un índex de desenvolupament humà alt. Els municipis de Premià de Dalt i de Premià de Mar, i sobretot aquest darrer, són les

excepcions a aquest tret. En tres seccions censals de Premià de Mar la proporció de població nascuda a l'estranger supera el 25%, sobretot amb origen al Marroc. Molts d'aquests municipis se situen entre els 25 municipis catalans amb el preu de l'habitatge més car, sobretot el de compra (més de 2.500€/m^2 als municipis de Caldes d'Estrac, Vilassar de Mar, Montgat, El Masnou, Alella, Tiana, Montgat i Cabrera de Mar).

- Mataró. A la capital comarcal identifiquem una marcadíssima heterogeneïtat interna. Hi existeixen forts contrastos entre barris en quant a ingressos. Concentra 18 de les 20 seccions censals amb menor renda de tota la comarca del Maresme. La majoria d'aquestes se situen als barris de Rocafonda i Cerdanyola. En alguna d'aquestes seccions gairebé la meitat de la població se situa per sota del llindar de la pobresa, unes dades que les col·loquen entre les seccions censals amb menor renda de tota Catalunya. En aquestes seccions hi ha una forta presència de població nascuda a l'estranger. De mitjana, un 60% d'aquest col·lectiu es troba per sota del llindar de la pobresa. Al mateix municipi, en canvi, trobem seccions censals amb alguns dels indicadors de pobresa i vulnerabilitat més baixos del Maresme. En algunes seccions, menys del 10% de la població es troba per sota del nivell de pobresa (comparat amb el 50% de les més pobres). La taxa d'atur se situa al voltant del 14% l'any 2018. El preu de compra i lloguer dels habitatges hi ha augmentat més del 20% entre 2015 i 2018.

- Alt Maresme. Agrupa els municipis més pobres de la comarca, sobretot els que se situen al sector més septentrional. Els municipis més propers a la capital, com Sant Andreu de Llavaneres, Sant Vicenç de Montalt i Caldes d'Estrac, presenten uns nivells de renda molt alts, gairebé a l'alçada dels més rics del Baix Maresme (de fet, aquests municipis no formarien part del conglomerat que de forma generalitzada s'entén com a Alt Maresme, que començaria al nord d'Arenys de Mar). En canvi, als municipis del nord es registren valors elevats dels indicadors de pobresa i vulnerabilitat. Calella, Pineda de Mar, Malgrat de Mar, Palafolls i Tordera mostren nivells de renda que els situen a la cua no només del Maresme sinó també de tota la província de Barcelona. En general, el creixement dels ingressos és inferior a la mitjana comarcal en el període 2011-2016. Té una forta presència de població migrada d'origen estranger, la meitat de la qual es troba per sota del nivell de pobresa. Les taxes d'atur superen la mitjana comarcal. S'hi observa una forta estacionalitat i temporalitat de l'ocupació. Els nivells d'esperança de vida són sensiblement menors a la mitjana comarcal. Tot i que els preus de l'habitatge són els més baixos de la comarca, se'n constata un fort increment, especialment del de lloguer (superior al 20% entre 2015 i 2018 als municipis de Sant Pol de Mar, Santa Susanna i Tordera) i una presència notable de segones residències i d'apartaments turístics.

2. Principals resultats i conclusions de l'anàlisi qualitativa

Abast territorial i competencial de la proposta qualitativa

El treball qualitatiu ha mobilitzat un total de 138 persones de tots els municipis de la comarca. La gran majoria d'aquestes persones són tècnics i tècniques municipals i també representants d'entitats del tercer sector presents a la comarca. D'aquestes persones, 61 han estat directament entrevistades i han emplenat els qüestionaris inicials. Als focus grups hi han participat 77 persones. Els focus grups

han estat organitzats amb un doble criteri: l'àmbit d'acció i la proximitat geogràfica, sobretot per la possible similitud de les problemàtiques. Atesa la diversitat territorial i de situacions que apleguen els municipis del Maresme, la divisió geogràfica ha resultat útil a l'hora de construir els grups de discussió. La resposta dels ajuntaments i del personal tècnic de les entitats del tercer sector, ha estat en tots els casos, molt positiva.

Els principals reptes de la pobresa des de la vessant qualitativa

- La concepció de la pobresa com a fenomen estructural ha estat present en tots els focus grups. En relació amb això, es considera que la cobertura dels drets bàsics hauria de ser universal, és a dir, en cap cas hauria de dependre dels recursos existents en els municipis. S'afirma reiteradament que si bé hi ha la voluntat real de prestació d'ajuts i d'atenció a la població en situació de pobresa o vulnerabilitat, manca una veritable aposta política estratègica per a afrontar aquestes problemàtiques i revertir-les.

- L'accés a l'habitatge, sobretot de lloguer, ha sorgit recurrentment com la principal preocupació dels serveis socials municipals i de les entitats del tercer sector de la comarca. La manca de recursos i de competències suficients a nivell local, així com l'escassetat d'habitatge social des dels municipis, per donar sortida a la demanda són problemes afegits a aquesta situació. La dificultat cada vegada major per accedir a un habitatge en un context d'increment dels preus, els desnonaments, les ocupacions i la manca d'habitatges per a situacions d'emergències socials són els aspectes més subratllats pel personal tècnic de la comarca. Perceben que el problema de l'accés a l'habitatge s'ha normalitzat, a diferència del que havia estat fins aleshores la seva gestió, entesa des la categorització de situació excepcional i de risc, sobretot davant la presència de menors. A més de les problemàtiques relacionades amb les situacions d'emergència, se subratlla el risc d'afebliment de les xarxes socials i comunitàries com a conseqüència d'un increment en el nombre de persones que marxen dels seus barris o municipis per no poder accedir a un habitatge en el seu entorn d'origen o actual. A més, sovint entenen que competencialment, la responsabilitat principal en matèria d'habitatge és d'administracions superiors. Relacionat amb el tema de l'habitatge, però vinculat també amb el punt anterior, la il·legalitat de les ocupacions situa els serveis socials municipals davant una disjuntiva ètica en la seva actuació a l'hora de facilitar serveis de suport i ajuts o fins i tot de facilitar l'empadronament dels ocupants.

- La pobresa energètica. Les dificultats que tenen les persones per fer front a les despeses energètiques i evitar talls de subministrament és un altra preocupació important dels serveis socials municipals i de les entitats del tercer sector. La nova llei de Pobresa Energètica ha posat l'èmfasi en la necessitat de lluitar contra aquest problema i ha implicat protocols d'acció entre serveis socials i empreses subministradores. Els tècnics manifesten la seva preocupació davant de les incerteses i manca de reglamentació de la llei. La indefinició respecte a la condonació, o no, del deute generat per les famílies afectades, malgrat les ajudes municipals, és la gran incògnita. Existeixen incerteses, buits d'actuació i de protocol, i per tant, s'obre la porta a diversitat de solucions. També expressen la manca d'universalitat dels ajuts, derivada dels criteris de concessió i el risc continu de que persones o famílies en situació de vulnerabilitat econòmica no se'n puguin beneficiar.

- La cronificació de la pobresa. El treball qualitatiu ha posat en evidència, tant en les entrevistes personals com en els grups de treball, situacions de pobresa cronificada, encara que en alguns municipis s'ha utilitzat, en canvi, l'expressió de "pobresa controlada" Aquests casos de cronificació generen forta frustració entre els serveis socials i de les entitats del tercer sector davant la incapacitat de canviar aquestes situacions i de poder millorar de manera efectiva les perspectives de futur d'aquestes persones.

- Les polítiques d'ocupació i formació són generalment considerades com a mecanismes importants per millorar les perspectives laborals de les persones desocupades o amb feines precàries i per poder sortir de situacions de pobresa i vulnerabilitat. Tanmateix, des de la vessant qualitativa s'ha constatat que la realitat actual del mercat de treball (majorment precari i amb un fort component estacional en una comarca amb una notable activitat turística com el Maresme) provoca que aquestes iniciatives de formació i ocupació no sempre permetin que la població beneficiària aconsegueixi feines adequades. Aquesta situació es veu agreujada per l'economia submergida, una realitat àmpliament reconeguda pels participants en aquest estudi, per als quals els seus pitjors efectes tenen lloc en el curt termini, quan cessa l'activitat, per la manca de percepció de subsidis d'atur, i en el llarg termini per la manca de cotització a l'hora de la jubilació, per la qual cosa en surten doblement perjudicats aquells qui s'hi veuen abocats. També es posa èmfasi en la dificultat afegida per aspectes protocol·laris i burocràtics relacionats amb els calendaris de les convocatòries i els pressupostos dels plans d'ocupació.

- Durant el treball qualitatiu s'ha destacat la precarietat laboral entre les persones adultes madures de 45 a 55 anys. Són edats en les quals la pèrdua de la feina i la caiguda d'ingressos acostumen a tenir conseqüències greus i solen arrossegar a la resta de membres de la llar.

- Des de la vessant qualitativa també s'ha expressat una forta preocupació per les grans dificultats que tenen alguns sectors de la població (joves i persones migrades principalment) per inserir-se en el mercat laboral.

- En el cas dels joves, i associat a la situació del mercat laboral actual (precari, temporal i estacional), s'apunta el fracàs escolar com una de les causes principals. En aquest sentit, entre els principals problemes associats a la joventut apareixen la no obtenció del títol de l'Educació Secundària Obligatòria i l'abandonament dels estudis un cop finalitzada aquesta etapa. La formació professional no és suficient per donar-hi resposta, ja que és percebuda pel jovent, o pels seus pares i mares, com una formació de poc prestigi i no sempre adaptada a les demandes específiques de les empreses. Malgrat això, la percepció dels tècnics sobre la formació professional contrasta amb la percepció que en tenen els propis joves. De fet, els tècnics veuen la formació professional com una via d'inserció més exitosa que la via universitària. La necessitat d'ampliar, valoritzar, millorar la qualitat de formació professional i d'adaptar-la a les noves realitats ha sortit habitualment en les entrevistes i grups de discussió.

- A més d'enunciar les problemàtiques més agudes de la comarca, les persones entrevistades en el marc de la vessant qualitativa de l'estudi també han relacionat els col·lectius poblacionals que els han semblat més exposats a situacions de pobresa i vulnerabilitat: les

persones grans, les persones amb discapacitat, els migrants en situació administrativa i jurídica irregular i els menors que migren sols.

- En relació amb les persones grans, s'han evidenciat sobretot els problemes de salut física i/o de dependència, juntament amb situacions de soledat i d'aïllament i pensions baixes, sobretot en el cas de les dones vídues. Les projeccions demogràfiques ens apunten a un escenari en què la població gran guanyarà efectius de forma molt ràpida durant els propers anys (al 2030 viuran al Maresme un 35% més de persones majors de 65 anys que al 2018). En aquesta mirada de futur també cal contemplar un progressiu augment de l'arribada a aquestes edats de persones que viuen de lloguer. En un context de forta inseguretat residencial, vinculada especialment a aquest règim de tinença, caldrà tenir en compte aquesta nova situació d'un grup de població amb ingressos minvants un cop arribada la jubilació.

- Pel que fa a les persones amb discapacitat, s'ha remarcat fonamentalment que l'existència en una família d'un fill o d'una filla amb discapacitat aboca la família sencera a una situació de pobresa, independentment que hi hagi o no un context de crisi econòmica, com a conseqüència de les despeses afegides que una discapacitat duu associades i a la manca de recursos públics suficients per atendre totes les persones amb aquesta condició.

- La població migrada en situació administrativa i jurídica irregular es repeteix sovint com un col·lectiu especialment vulnerable ja que no tenen cap dret reconegut i no poden accedir a moltes de les prestacions socials. El seu empadronament en el municipi de residència és el primer pas per començar un llarg i insegur procés de regularització i per tenir, com a mínim, accés als corresponents serveis socials municipals. Tanmateix, és important constatar que no tots els ajuntaments del Maresme opten pel seu empadronament, la qual cosa obre pas, també en el seu cas, a desplaçaments interns vers els municipis amb polítiques més favorables i els exposa a noves vicissituds. Al col·lectiu dels 'sense papers' s'afegeix el cas de la població que cau en una situació irregular de forma sobrevinguda quan no poden renovar el seu permís de residència o de treball, la qual cosa els retorna al punt de partida si no havien assolit el permís de residència de llarga durada. Aquesta situació té repercussions crítiques, ja que pot provocar que la resta de membres de la família deixin de tenir drets.

- Els joves que migren sols representen sens dubte un dels col·lectius més vulnerables. A més, a partir dels 18 anys es troben davant del risc d'afrontar una situació d'irregularitat sobrevinguda (tot i que la protecció es pot perllongar fins als 21 anys) i freqüentment han d'abandonar els recursos on havien estat allotjats fins a aquell moment.

- El personal tècnic que ha assistit a les sessions qualitatives ha apuntat el risc que el propi sistema d'ajuts contra la pobresa i vulnerabilitat social, sigui parcialment responsable de l'adopció d'estils de vida acomodaticis entre alguns dels seus perceptors.

- La Renda Garantida de Ciutadania com a concepte ha estat considerada com un dels majors assoliments socials. De forma general, aquesta prestació es qualifica com a positiva. Se subratllen, però, les limitacions derivades del procediment de resolució dels ajuts, tant per l'elevat nombre de denegacions, com pel temps d'espera per rebre la resolució.

Les mancances i dificultats esgrimides pel personal tècnic

A nivell operatiu, el treball qualitatiu ha posat en evidència un seguit de mancances organitzatives i procedimentals en la prestació de serveis. Entre d'altres, s'han posat de manifest les següents necessitats:

- Racionalitzar i posar ordre, des de les instàncies polítiques superiors, en els ajuts i en els recursos actualment disponibles per a les persones i famílies vulnerables per tal de fer-ne una gestió tan efectiva com sigui possible.
- Millorar, desenvolupar i harmonitzar els protocols d'acció dels serveis socials.
- Elaborar estratègies polítiques de lluita contra la pobresa i la vulnerabilitat a nivell supralocal.
- Apostar per polítiques que tinguin una perspectiva de mig/llarg termini i de llarga evolució.
- Explorar noves fórmules menys reactives i assistencialistes per lluitar contra la pobresa i la vulnerabilitat fomentant, entre d'altres aspectes, l' apoderament personal.
- Afavorir les respostes transversals i integrals a unes problemàtiques que s'interconnecten les unes amb les altres, és a dir, respostes que abastin tots els àmbits de la persona.
- Assolir que la cobertura de les necessitats bàsiques (garantides per dret de ciutadania) sigui el més igualitària possible a tota la comarca, i així evitar la disparitat de criteris i d'accions que abonen els greuges comparatius entre municipis.
- Fomentar una major coordinació entre els serveis municipals implicats i entre ells i les entitats de la comarca per tal d'intentar evitar duplicitats i aconseguir que s'ajudi més a qui més ho necessita i d'una manera més efectiva.
- Incrementar els recursos humans i materials dels departaments municipals més implicats en la lluita contra la pobresa i la vulnerabilitat. Crear noves àrees o departaments amb competències municipals per contribuir des de l'àmbit institucional local a la lluita contra la pobresa i la vulnerabilitat.
- Simplificar la burocràcia dels procediments administratius.

3. Complementarietat entre les perspectives quantitativa i qualitativa

La combinació de les perspectives quantitativa i qualitativa permet, en aquells casos en què es poden connectar ambdues, contrastar visions diferents però sovint complementàries de les diferents dimensions de la pobresa.

- Les dades quantitatives i els indicadors proporcionats en aquest treball han aportat elements de diagnosi i monitorització de la pobresa i de la vulnerabilitat social. Aquesta vessant quantitativa no recull, però, les experiències dels departaments municipals i de les entitats del tercer sector implicades, de les quals la vessant qualitativa ha recollit que es troben sovint desbordats per la urgència i complexitat de les situacions de pobresa a les que han de fer front en els seus dia a dia. A més, amb freqüència, l'evolució dels indicadors quantitatius no guarda

relació amb l'experiència que percep el personal tècnic de les administracions locals i del tercer sector.

- La manca de correspondència entre les dades generals que es tenen a nivell oficial i les dades administratives que generen els ens locals a partir dels seus catàlegs, dificulta el diàleg entre aquest tipus d'informacions i les possibilitats d'establir mecanismes per mesurar l'impacte dels serveis municipals en els indicadors més agregats. L'apartat quantitatiu i el qualitatiu han mesurat expressions diferents de la pobresa.

- Entre els elements coincidents entre les vessants quantitativa i qualitativa en destaquem l'habitatge, sobretot com a conseqüència de l'evolució a l'alça dels preus de lloguer, les característiques del parc d'habitatges i la presència d'elements distorsionadors del mercat de l'habitatge (per exemple, els pisos turístics). L'evolució dels preus de l'habitatge és plenament coherent amb la importància que té el tema de l'habitatge dins dels serveis socials. L'encariment, tant de compra com de lloguer, és copsat per igual per les perspectives quantitativa i qualitativa. L'aproximació quantitativa ha permès afinar i oferir una aproximació territorial dels problemes d'habitatge i mostrar la diversitat d'oferta i de preus en funció del municipi i secció censal de la comarca. Tot i que al Baix Maresme els preus són, en general, més elevats que a l'Alt Maresme, l'augment dels preus ha estat intens a tota la comarca, un augment similar al del conjunt de les comarques metropolitanes. El treball quantitatiu ha permès identificar que l'augment del preu dels habitatges de lloguer ha estat superior al de la venda a molts municipis, sobretot al nord, una dinàmica que ha tingut especial incidència entre els grups de població més vulnerable, que és la més representada en aquest tipus de règim de tinença. L'aproximació qualitativa ha permès constatar també aquestes dificultats creixents per accedir a un habitatge, afegint-hi la vulnerabilitat dels llogaters quan es produeix una renovació a l'alça dels contractes, la demanda creixent d'habitatge social i les problemàtiques vinculades a aquesta situació, com, per exemple, els desnonaments i l'ocupació dels habitatges buits.

- La vessant qualitativa esmenta sovint la mobilitat residencial com a causa i conseqüència alhora de l'augment dels preus dels habitatges de la comarca. Causa en el sentit que determinades àrees del Maresme s'han convertit en espais molt atractius per a la població d'altres àmbits de la Regió Metropolitana de Barcelona, sobretot en un context d'increment encara més intens dels preus als espais metropolitans centrals. Alhora, aquest augment de la demanda d'habitatges hauria afavorit l'increment dels preus en aquests espais. I conseqüència en el sentit de la necessitat per part de població resident a la comarca d'adaptar-se a un nou mercat de l'habitatge més selectiu i excloent, que sovint no els permet romandre als entorns on resideixen i on tenen les seves xarxes familiars i socials. Aquesta darrera dinàmica tindria, doncs, un impacte major entre la població més vulnerable, aquella amb menors ingressos, en fase d'emancipació residencial o que viu de lloguer. Per la seva banda, el treball quantitatiu ens ha permès ratificar una forta acceleració des de 2015 dels fluxos residencials i migratoris a la comarca, sobretot als anys 2017 i 2018. Dintre de la complexitat del sistema residencial del Maresme, en què es registra una diversitat de moviments residencials, sí que s'ha identificat un impacte notable als municipis del Baix

Maresme dels fluxos residencials procedents de Barcelona. A municipis com Tiana i Montgat, gairebé la meitat dels nous veïns arriben actualment des de la comarca del Barcelonès. En conjunt, s'identifica un increment de la mobilitat des del Barcelonès en direcció a la comarca del Maresme que no té correspondència en el sentit invers de la relació residencial. Per altra banda, on més s'han incrementat el nombre d'arribades en els darrers anys ha estat a l'Alt Maresme, en una tendència alimentada per l'arribada de persones directament des de l'estranger, però també des d'altres municipis de la comarca. Aquestes dades reforcen els testimonis de l'anàlisi qualitativa i aquesta mena d'efecte dominó amb més veïns del Barcelonès arribant al Baix Maresme Sud, i els habitants d'aquests mostrant un risc cada vegada superior de marxar al nord de l'àmbit comarcal. Aquestes dinàmiques afavoreixen la perpetuació i accentuació de les diferències socioeconòmiques de la comarca, amb unes àrees exclusives especialitzant-se en l'arribada de grups de població amb elevats ingressos i unes altres en l'assentament dels grups de població més vulnerables.

- A diferència del cas de l'habitatge, des de l'òptica estrictament quantitativa, l'evolució del mercat laboral mostra signes evidents de progressiva millora. Per contra, aquestes millores no són percebudes pels serveis municipals i per les entitats del tercer sector perquè constantment atenen les sol·licituds de persones sense feina, amb feines precàries o amb situacions d'atur de llarga durada. Així, la percepció que tenen els serveis socials i d'ocupació i els agents del tercer sector és que la millora en els indicadors agregats de l'ocupació amaga fortes desigualtats i una marcada precarització del mercat laboral. La forta temporalitat i estacionalitat de l'ocupació, en canvi, sí que s'observa en l'aproximació quantitativa, sobretot als municipis de l'Alt Maresme.

- L'escassetat de dades longitudinals que permetin fer el seguiment dels individus al llarg del temps i generar 'històries de vida' invisibilitza als ulls de l'estadística oficial un dels elements que més preocupen els serveis municipals i les entitats del tercer sector: la cronificació de la pobresa. L'experiència del qualitatiu ha posat en evidència aquesta realitat.

- Combatre la pobresa energètica ha esdevingut en els darrers anys una de les prioritats dels serveis socials i dels ajuntaments de la comarca. Malgrat això, les dades oficials no tracten aquest tema i no permeten quantificar a escala municipal aquesta problemàtica, que, en canvi, ha estat recollida exhaustivament en la vessant qualitativa.

- Quant a la distribució en el territori, dins del Maresme, de la pobresa i de la vulnerabilitat social, l'experiència i la percepció dels tècnics i de les tècniques permet corroborar les diferències entre municipis pel que fa a la seva incidència a la comarca. Si bé les problemàtiques són semblants, la intensitat de la demanda és diferent i això té implicacions directes sobre la capacitat de resposta municipal i del tercer sector.

- Les dades quantitatives són d'escassa utilitat a l'hora d'analitzar la gestió quotidiana de la pobresa i dels ajuts socials. La raó d'això és la dificultat que tenen les dades administratives per copsar tots els aspectes vivencials de la pobresa, però també la desigual qualitat de les dades administratives que genera el sistema d'atenció social. La dificultat de vehicular aquesta experiència amb dades estadístiques representatives és un dels principals reptes per a la gestió integral i coordinada de la pobresa i de la vulnerabilitat.

4. Recomanacions per a la coordinació, la planificació i l'impacte de les polítiques públiques en matèria de pobresa

Aquestes recomanacions parteixen de la idea que les causes que hi ha al darrera de la pobresa i la vulnerabilitat social de les persones transcendeixen l'àmbit del municipi i, fins i tot, de la comarca i, per tant, són difícilment modificables a aquesta escala. Els serveis municipals i comarcals han de fer front a les conseqüències adverses d'aquestes causes. Aquestes es manifesten en aspectes tan concrets i tan vitals com l'accés a un habitatge digne, l'accés a serveis bàsics o a una feina estable i en condicions. Per això, són important les eines de diagnosi i seguiment de les accions empreses per les diferents administracions locals per pal·liar els efectes adversos de la pobresa. Des d'aquesta perspectiva, hem elaborat un seguit de recomanacions orientades totes elles a millorar la diagnosi i els procediments d'actuació a escala municipal i comarcal.

Habitatge

L'accés a l'habitatge es constata com un dels principals reptes associats a la pobresa. L'aproximació qualitativa ha permès enumerar un seguit de problemàtiques associades, l'atenuació de les quals podria permetre pal·liar-ne les conseqüències negatives. Entre aquestes problemàtiques, el personal tècnic destaca: la manca de regulació i de sòl urbanitzable, l'alça dels preus i l'enduriment de les condicions d'accés al lloguer, l'existència de pisos buits i d'apartaments turístics, la reticència de molts propietaris a llogar, la manca de suficients recursos municipals per atendre les necessitats i l'escassetat d'habitatges locals i supramunicipals d'emergència. Algunes recomanacions que considerem oportunes són:

- Millorar els sistemes de registre i de diagnosi de les demandes i bosses d'habitatge.
- Establir mecanismes de col·laboració supramunicipal en la gestió d'un parc d'habitatges.
- Crear grups de treball permanents amb personal tècnic de les diferents administracions i municipis per cercar solucions comunes i evitar la diversitat d'estratègies.
- Identificar les llacunes en el reglament i exigir a les autoritats competents una major concreció en els plans d'acció i partides pressupostàries proporcionades per evitar que les possibilitats d'atenció depenguin de la capacitat pressupostària dels municipis.
- Vetllar perquè la utilització estacional dels habitatges (apartaments turístics) no vagi en detriment del parc d'habitatges destinat a ús residencial.
- Promoure l'increment del parc d'habitatge social, ja sigui amb nova construcció o amb el canvi d'ús del ja existent a partir de figures administratives com el tanteig i retracte o acords amb entitats bancàries, grans tenidors i petits propietaris.

Pobresa Energètica

D'ençà de la publicació de la Llei de Pobresa Energètica, els serveis socials han assumit una gran responsabilitat en la gestió de la pobresa energètica i la tramitació dels expedients. En aquest sentit,

les opinions recollides reclamen millores substancials en els protocols d'actuació. Destaquem les següent recomanacions:

- Recollir sistemàticament les opinions dels tècnics i de les tècniques i les casuístiques i limitacions de la llei i reglaments actuals per millorar-ne el seu desenvolupament.
- Exigir que es desenvolupi el reglament per evitar buits d'interpretació i poder harmonitzar les pràctiques entre municipis.
- Crear un grup de treball permanent a escala comarcal per compartir bones pràctiques i estratègies d'actuació conjunta.
- Quantificar les necessitats pressupostàries per fer front a la pobresa energètica i crear un grup de treball entre administracions per garantir-ne el pagament.

Ocupació, formació i pobresa crònica

L'atur i la precarietat laboral porten a situacions de pobresa crònica i augmenten la vulnerabilitat de les famílies. Entre la població jove, els plans de formació i ocupació són eines vàlides per millorar les expectatives laborals d'aquest col·lectiu, així com també entre la població adulta madura. En aquest aspecte, formulem les següent recomanacions:

- Dotar el sistema d'eines de diagnosi per copsar les necessitats de les empreses i realitzar estudis de prospecció de les necessitats laborals.
- Adaptar els plans d'ocupació i formació a les necessitats del mercat. Millorar les polítiques de formació per a joves i adults en situació de vulnerabilitat ocupacional.
- Establir mecanismes de seguiment dels individus en situació d'atur i precarietat per conèixer la seva evolució i poder fer atencions acompanyades en el temps.
- Millorar la coordinació entre municipis i crear grups de treball permanents.

Captació i gestió de dades

Les dades locals que genera la gestió administrativa dels ajusts i prestacions socials són clarament insuficients per ser re-utilitzades amb finalitats no només acadèmiques sinó també de diagnosi i avaluació de les polítiques. En aquest sentit, recomanem:

- Fer un important esforç a nivell comarcal per estandarditzar els protocols de recollida de dades i monitoritzar la incorporació efectiva de dades en el sistema. En aquest sentit, volem posar en valor la potencialitat del Sistema d'Informació HÈSTIA. Tot i que fins al 2018 les dades presenten un important sub-registre, recomanem continuar amb els esforços que s'estan duent a terme per tal d'unificar criteris i procediments d'enregistrament de la informació, i així fer de l'HÈSTIA una base de dades que permeti generar uns resultats coherents en benefici d'un millor tractament de la informació.
- Generar explotacions agregades d'aquestes dades per fer el seguiment de les tendències i avaluar l'impacte de les diferents accions.

- Avançar en el creuament de la informació per poder generar 'expedients individuals' que puguin analitzar i dissenyar mesures contra la cronificació de la pobresa. La informació que potencialment pot generar el sistema seria d'extrema utilitat per la gestió i planificació dels serveis.